

PUUTARHATALOUDEN PERUSTUTKINTO 2010

**PUUTARHATUOTANNON KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
VIHERALAN KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
KUKKA- JA PUUTARHAKAUPAN KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
PUUTARHURI**

**AMMATILLISEN
PERUSTUTKINNON
PERUSTEET**

© Opetushallitus

Kansi: Mainostoimisto Pramedia Oy

Graafinen suunnittelu: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

Taitto: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

Viimeistely: **sedu**

ISBN 978-952-13-4358-2 (nid.)

ISBN 978-952-13-4359-9 (pdf)

Oy Fram Ab, Vaasa 2010

MÄÄRÄYS

19.1.2010

2 /011/2010

Voimassaoloaika: 1.8.2010 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu:

L 630/1998, 13 § 2 mom

A 811/1998, 10 §, 12 §

L 631/1998, 13 § 2 mom

Kumoo Opetushallituksen määräyksen

8.3.2001 nro 17/011/2001

sekä tämän tutkinnon osalta seuraavat määräykset

1.8.2001 nro 42/011/2001

19.6.2002 nro 34/011/2002

27.8.2004 nro 28/011/2004

30.9.2005 nro 32/011/2005

13.2.2007 nro 5/011/2007

AMMATILLISEN PERUSTUTKINNON PERUSTEET Puutarhatalouden perustutkinto

Muuttaa Opetushallituksen määräystä

-

Opetushallitus on päättänyt Puutarhatalouden perustutkinnon perusteista (opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet) liitteen mukaisesti.

Määräystä on noudatettava 1.8.2010 jälkeen alkavassa peruskoulutuksessa (opetussuunnitelmaperusteinen koulutus) ja näyttötutkinnoissa. Ennen tämän määräyksen voimaantuloa aloitettu koulutus ja näyttötutkintosuoritukset voidaan saattaa loppuun määräyksen 8.3.2001 nro 17/011/2001 mukaisesti 31.7.2020 mennessä, ellei muista säädöksistä ja määräyksistä muuta johdu.

Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Koulutuksen järjestäjä, tutkinnon järjestäjä ja tutkintotoimikunta eivät voi jättää noudattamatta tätä määräystä tai poiketa siitä.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Opetusneuvos

Susanna Tauriainen

LIITE

Puutarhatalouden perustutkinnon perusteet

SISÄLTÖ

	JOHDANTO	8
1	PUUTARHALOUDEN PERUSTUTKINNON (PUUTARHURI) TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN	9
	1.1 Puutarhatalouden perustutkinnon tavoitteet	9
	1.2 Puutarhatalouden perustutkinnon (120 ov) muodostuminen	12
	1.3 Elinikäisen oppimisen avaintaidot	16
	1.4 Jatko-opintokelpoisuus	18
2	PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN TOIMEENPANO AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	19
	2.1 Opetussuunnitelman laadinta ja sisältö	19
	2.1.1 Opetussuunnitelman yhteinen osa	20
	2.1.2 Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa	20
	2.1.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	21
3	PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUTKINTONA	22
	3.1 Yleistä näyttötutkintojärjestelmästä	22
	3.2 Näyttötutkintojen järjestäminen	22
	3.3 Näyttötutkinnon suorittaminen	22
	3.4 Näyttötutkinnon perusteet	23
	3.5 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	23
	3.6 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa	24
	3.7 Todistukset	25
	3.8 Näyttötutkintoon valmistava koulutus	25
4	PUUTARHALOUDEN PERUSTUTKINNON (PUUTARHURI) AMMATILISET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI	26
	4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat	26
	4.1.1 Työskentely puutarha-alalla	26
	4.1.2 Yrittäminen puutarha-alalla	31
	4.2 Puutarhatuotannon koulutusohjelma, puutarhuri	36
	4.2.1 Puutarhakasvien tuottaminen	36
	4.3 Viheralan koulutusohjelma, puutarhuri	42
	4.3.1 Viheralueiden rakentaminen ja ylläpitötöiden tekeminen	42
	4.4 Kukka- ja puutarhakaupan koulutusohjelma, puutarhuri	49
	4.4.1 Asiakkaiden palveleminen ja myymälätyöskentely kukka- tai puutarhakaupassa	49

4.5	Kaikille valinnaiset tutkinnon osat	55
4.5.1	Taimitarhakasvien tuottaminen	55
4.5.2	Paikallisesti valitun kasvin tuottaminen	60
4.5.3	Viljelytekniikan hyödyntäminen	66
4.5.4	Hautausmaiden viheralueista huolehtiminen	69
4.5.5	Eritysviheralueiden ylläpitäminen	72
4.5.6	Viheralueiden kivitöiden tekeminen	75
4.5.7	Viheralueiden puutöiden tekeminen	78
4.5.8	Viheralan koneiden ja laitteiden käyttäminen	81
4.5.9	Viherrakentamisen kasvien käyttäminen pihasuunnittelussa	84
4.5.10	Puuvartisten kasvien hoitaminen	87
4.5.11	Kukkasideontatöiden tekeminen	90
4.5.12	Kukkasideontatyökokonaisuuksien tekeminen	93
4.5.13	Tilojen tai tapahtumien koristelu ja näyttelytoiminta	97
4.5.14	Somistaminen, tekstaaminen ja piirtäminen	101
4.5.15	Vihersisustuskasvien istutus- ja huoltotyöt	104
4.5.16	Asiakkaiden neuvominen puutarhamyymälässä	108
4.5.17	Tutkinnon osa ammatillisista perustutkinnoista	113
4.5.18	Tutkinnon osa ammattitutkinnoista	113
4.5.19	Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista	115
4.5.20	Tutkinnon osa ammattikorkeakoulututkinnoista	116
4.5.21	Paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat	116
4.6	Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa	116
4.6.1	Yrittäjyys	117
4.6.2	Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen	122
4.6.3	Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat	124
4.6.4	Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot)	125
4.6.5	Lukio-opinnot	125
4.7	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)	125
4.7.1	Yritystoiminta	126
4.7.2	Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (ammattiset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)	130
4.7.3	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa	131
4.8	Ammattitaitoa osoittava opinnäyte	131
5	AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVIEN TUTKINNON OSIEN, 20 OV (YHTEISET OPINNOT) TAVOITTEET JA ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	132
5.1	Pakolliset tutkinnon osat	132
5.1.1	Äidinkieli	132
5.1.1.1	Äidinkieli, suomi	132
5.1.1.2	Äidinkieli, ruotsi	135
5.1.1.3	Äidinkieli, saame	135
5.1.1.4	Äidinkieli, viittomakieli	137
5.1.1.5	Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla	139
5.1.1.6	Äidinkieli, suomi toisena kielenä	141

5.1.1.7	Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	143
5.1.1.8	Äidinkieli, suomi viittomakielisille	144
5.1.1.9	Äidinkieli, romani	146
5.1.2	Toinen kotimainen kieli	147
5.1.2.1	Toinen kotimainen kieli, ruotsi	147
5.1.2.2	Toinen kotimainen kieli, suomi	149
5.1.3	Vieras kieli	151
5.1.3.1	Vieras kieli, A-kieli	151
5.1.3.2	Vieras kieli, B-kieli	153
5.1.4	Matematiikka	154
5.1.5	Fysiikka ja kemia	156
5.1.6	Yhteiskunta-, yritys- ja työelämätieto	158
5.1.7	Liikunta	160
5.1.8	Terveystieto	161
5.1.9	Taide ja kulttuuri	163
5.2	Valinnaiset tutkinnon osat	164
5.2.1	Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat	164
5.2.2	Ympäristötieto	165
5.2.3	Tieto- ja viestintätekniikka	167
5.2.4	Etiikka	169
5.2.5	Kulttuurien tuntemus	171
5.2.6	Psykologia	172
5.2.7	Yritystoiminta	174
6	VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	178
7	OPISKELIJAN ARVIOINTI AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	179
7.1	Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet	179
7.2	Arvioinnista tiedottaminen	179
7.3	Opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	179
7.4	Oppimisen ja osaamisen arviointi	181
7.5	Arvosanasta päättäminen	184
7.6	Arviointiaineiston säilyttäminen	185
7.7	Arvioinnin uusiminen ja arvosanan korottaminen	185
7.8	Arvioinnin oikaiseminen	185
7.9	Todistukset	185
7.10	Arviointi erityisopetuksessa	189
7.11	Maahanmuuttaja- ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden arviointi	190
8	MUUT MÄÄRÄYKSET AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	191
8.1	Opinto-ohjaus ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	191
8.2	Työssäoppiminen ja työturvallisuus	193
8.3	Ammatillinen erityisopetus	194
8.4	Maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetus	196
8.5	Oppisopimuskoulutus	199
8.6	Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	199
8.7	Opiskelijahuolto	200

LIITEOSA

9.1	Puutarha-alan kuvaus ja arvoperusta	202
9.2	Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatillisessa peruskoulutuksessa	205
9.3	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit	206
9.4	Suosituslista kasveista Puutarhatalouden perustutkinnossa	212

JOHDANTO

Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Perustutkinnon perusteisiin sisältyy sekä opetussuunnitelman perusteet että näyttötutkinnon perusteet, ja siksi perusteiden käsitteistöä on yhteinäistetty. Perustutkinnon perusteet on määräys, jolla ohjataan sekä koulutuksen että näyttötutkintojen järjestäjiä, ja tutkinnon perusteet -asiakirjan sähköisessä muodossa on tarvittaessa erotettavissa ammatillista peruskoulutusta (opetussuunnitelmaperusteista koulutusta) ja näyttötutkintoperusteista koulutusta koskevat osat. Luku 1 ja luku 4 sekä luvusta 9 ammattialan kuvaus ja arvoperusta ovat yhteisiä. Luvut 2, 5, 6, 7 ja 8 koskevat vain ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavia perustutkintoja ja luku 3 vain näyttötutkintona suoritettavia perustutkintoja.

Tutkinnon osa käsite vastaa aiempaa opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen käsitettä opintokokonaisuus. Tutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista sekä ammatillisessa peruskoulutuksessa myös ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista. Lisäksi tutkintoon tulee voida yksilöllisesti sisällyttää enemmän tutkinnon osia silloin kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista.

Ammatillisen perustutkinnon perusteissa on päätetty tutkinnon ja koulutusohjelmien tai osaamisalojen tavoitteet, tutkinnon muodostuminen, tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai tavoitteet, ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit sekä ammatillisten tutkinnon osien osalta myös ammattitaidon osoittamistavat. Lisäksi perusteet sisältävät muita ammatillista peruskoulutusta ja näyttötutkintoja koskevia määräyksiä.

Ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) tavoitteet on määritelty oppimistuloksina (tiedot, taidot, osaaminen/pätevyys). Tältä pohjalta arvioinnin kohteet on kuvattu työprosessin, -välineiden, -menetelmien ja materiaalien sekä työn perustana olevan tiedon ja elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallintana.

Ammatillisen perustutkinnon perusteiden pohjalta koulutuksen järjestäjä hyväksyy ammatillista peruskoulutusta varten opetussuunnitelman. Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti.

PUUTARHALOUDEN PERUSTUTKINNON (PUUTARHURI) TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN

1.1 PUUTARHALOUDEN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET

Puutarha-alan ammattilainen osaa toimia monipuolisissa puutarha-alan työtehtävissä itsenäisesti, omatoimisesti ja vastuuntuntoisesti. Hän tunnistaa monipuolisesti alan kasvit ja niiden kasvuun vaikuttavat tekijät viheralueilla, avomaalla ja kasvihuoneessa sekä kukka- ja puutarhakaupassa. Hän tuottaa laadukkaita ja turvallisia palveluita sekä puutarhatuotteita noudattaen alan lainsäädäntöä, määräyksiä ja sopimuksia.

Puutarha-alan ammattilainen tekee ympäristöä suojelevia valintoja ja edistää kestävästä kehityksestä mukaista toimintaa puutarha-alan laaja-alaisissa työtehtävissä. Hän huomioi toiminnan kokonaistaloudellisen tehokkuuden. Tuottavassa työskentelyssä hän ottaa huomioon toimintansa vaikutukset luonnon monimuotoisuudelle ja eliölajien elinympäristöjen säilyttämiselle. Puutarha-alan ammattilainen verkostoituu muiden puutarha-alan ammattilaisten sekä alan sidosryhmien kanssa kotimaassa ja ulkomailla. Hän toimii luontevasti asiakaspalvelutehtävissä sekä seuraa alan markkinatilanteita ja niihin vaikuttavia tekijöitä.

Puutarha-alan työtehtävissä vaaditaan joustavuutta, muutoksen sietokykyä, hyvää fyysistä ja henkistä kuntoa. Puutarha-alan ammattilainen tunnistaa työhönsä ja työympäristöönsä liittyvät vaarat ja terveyshaitat sekä osaa ennakoida ja suojautua niiltä. Hän noudattaa alansa työterveyteen ja turvallisuuteen liittyvää lainsäädäntöä ja ohjeita sekä ylläpitää toiminta- ja työkykyään. Hän osaa asennoitua oikein työn tekemiseen ja työskennellä vastuullisena, aktiivisena työyhteisön jäsenenä. Hän tuntee ja osaa käyttää työympäristönsä teknisiä turvallisuusjärjestelmiä. Hän kehittää jatkuvasti tietojansa ja taitojaan sekä hänellä on kokonaisnäkemys puutarha-alan tulevaisuuden kehityksestä huomioiden ilmastonmuutos ja sen tuomat laajenevat mahdollisuudet ja haasteet puutarha-alalle. Hän arvostaa oman ammattialansa ja lähialueensa kulttuuria. Hän hyödyntää oppimaansa puutarhurin tehtävissä. Hän osaa toimia viestintä- ja kielitaitoisesti monikulttuurisessa työympäristössä.

Puutarhatuotannon koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut puutarhuri työskentelee kasvihuoneessa ja avomaalla kasvattaen taloudellisesti menestyviä viljelykasveja ja tuottaen korkealaatuisia puutarha-alan tuotteita tieto- ja viljelytekniikkaa hyödyn-

täen. Hän tunnistaa puutarhatuotannossa käytettävät kasvit suomalaisilla ja tieteellisillä nimillä. Hän osaa valita tuotantotavan, viljelymenetelmän ja tehokkaan työtavan kasvien erityisvaatimusten mukaan. Hänellä on hyvät tekniset taidot ja hän osaa käyttää ja huoltaa työssä tarvittavia koneita ja laitteita turvallisesti. Hän käyttää luontevasti kaupallisesti merkittävistä viljelykasveista suomalaisia ja tieteellisiä nimiä viljelytiedon hankinnassa. Hän kauppakunnostaa, lajittelee, pakkaa ja merkitsee tuotteet määräysten mukaisesti. Työssään hän toimii taloudellisesti ja kustannustietoisesti, laatujärjestelmien mukaisesti sekä ympäristövastuullisesti ja eettisesti.

Hän työskentelee turvallisesti, ergonomisesti sekä ympäristöä säästäten erilaisissa puutarhatuotannon töissä. Tutkinnon suorittanut osaa kehittää liikeidean ja tehdä toimivan liiketoimintasuunnitelman. Hän toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaisesti. Hän osaa perustaa yrityksen asiantuntijan avustuksella ja suunnittelee yrityksen markkinointia, toimintaa ja kannattavuutta. Hän pystyy toimimaan työtehtävissään toisella kotimaisella tai yhdellä vieraalla kielellä.

Valintojensa mukaisesti hän pystyy toimimaan puutarha-alan eri ammateissa, kuten puutarhurina kasvihuone- tai avomaaviljelmällä, taimitarhalla, puutarhamyymälässä joko yrittäjänä tai työntekijänä. Hänellä on edellytykset kehittää itseään ja suorittaa ammattitutkinto työkokemusta saatuaan.

Viheralan koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut **puutarhuri** rakentaa ja ylläpitää turvallista ja viihtyisää ympäristöä. Hän tuntee viherrakentamisen materiaalit ja niiden ominaisuudet ja osaa käsitellä niitä. Hän tunnistaa viherrakentamisessa käytettävät kasvit suomalaisilla ja tieteellisillä nimillä ja niiden kasvupaikkavaatimukset. Hän käyttää ja huoltaa viheralueiden rakentamisessa tarvittavia koneita ja laitteita turvallisesti ja tehokkaasti. Hän tulkitsee viherrakentamisen suunnitelma-asiakirjoja ja noudattaa rakentamisen laatuvaatimuksia.

Tutkinnon suorittanut laskee viherrakentamisen ja -ylläpidon työ-, materiaali- ja konekustannuksia. Hän pystyy kehittämään itsensä työllistämisen mahdollistavan liikeidean ja työstämään siitä toimivan liiketoiminta- ja markkinointisuunnitelman. Hän toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaisesti. Hän osaa perustaa yrityksen asiantuntijan avustuksella ja suunnittelee yrityksen markkinointia, toimintaa ja kannattavuutta. Hän kykenee toimimaan työtehtävissään toisella kotimaisella tai yhdellä vieraalla kielellä.

Valintojensa mukaisesti hän pystyy toimimaan puutarha-alan eri ammateissa, kuten puutarhurina viheralueiden rakentamisessa ja ylläpitotöissä, hautausmailla, erityisviheralueilla ja puistometsien hoidossa. Hän toimii näissä tehtävissä joko yrittäjänä tai työntekijänä. Hänellä on edellytykset kehittää itseään ja suorittaa ammattitutkinto työkokemusta saatuaan.

Kukka- ja puutarhakaupan koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut **puutarhuri** osaa esitellä, myydä ja hinnoitella kukka- ja puutarhakaupan tuotteita, tarvikkeita ja palveluja. Hän tunnistaa kukka- ja puutarhakaupassa käytettävät kasvit suomalaisilla ja tieteellisillä nimillä. Hän neuvoo asiakkaita leikko- ja ruukkukasvien sekä pihan kasvivalinnoissa ja kasvien hoidossa. Hän käsittelee ja hoitaa myynnissä olevia tuotteita ja erityisesti eläviä materiaaleja siten, että ne säilyvät myyntikelpoisina. Hän tekee ekologisesti kestäviä valintoja ja käyttää paikallisia luonnonmateriaaleja määräyksiä noudattaen. Hän toimii joustavasti, palveluhenkisesti sekä tuottavasti. Hän osaa hyödyntää kielitaitoaan asiakaspalvelutilanteissa.

Hän hoitaa, somistaa ja pitää järjestyksessä myyntitilaa, asettaa tuotteet myyvästi esille sekä tekee itsenäisesti myymälän päivittäin toistuvat työt. Hän esittelee, myy ja hinnoittelee sidontatöitä. Hän tekee, huoltaa ja pakkaa kukkakaupan tavanomaisia sidontatöitä sekä välttää hävikkiä sidontamateriaalia käsitellessään.

Tutkinnon suorittanut toimii asiakaslähtöisesti sekä yrittäjyyden että sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan. Hän kehittää yritysideoista liikeideoita ja tekee liiketoimintasuunnitelman. Hän osaa perustaa yrityksen asiantuntijan avustuksella, toimia yrittäjänä ja seurata yrityksen kannattavuutta. Hän soveltaa markkinoinnin kilpailukeinoja työssään.

Valintojensa mukaisesti hän pystyy toimimaan puutarha-alan eri ammattiteissa, kuten puutarhurina kukkakaupoissa, puutarhamyymälöissä joko yrittäjänä tai työntekijänä. Hänellä on edellytykset kehittää itseään ja suorittaa ammattitutkinto työkokemusta saatuaan.

Lisäksi ammatillisessa peruskoulutuksessa tulee tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukea elinikäistä oppimista (L630/95 5§).

1.2 PUUTARHALOUDEN PERUSTUTKINNON (120 OV) MUODOSTUMINEN

PUUTARHALOUDEN PERUSTUTKINTO, PUUTARHURI, 120 OV	
AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	
4. Ammatilliset tutkinnon osat, 90 ov	
Tutkinnon osiin sisältyy työssäoppimista vähintään 20 ov, yrittäjyyttä vähintään 5 ov ja opinnäyte vähintään 2 ov	
4.1	Kaikille pakolliset tutkinnon osat
4.1.1	Työskentely puutarha-alalla, 20 ov
4.1.2	Yrittäminen puutarha-alalla, 10 ov
4.2	Puutarhatuotannon koulutusohjelma, puutarhuri
4.2.1	Puutarhakasvien tuottaminen, 30 ov
4.3	Viheralan koulutusohjelma, puutarhuri
4.3.1	Viheralueiden rakentaminen ja ylläpitötöiden tekeminen, 30 ov
4.4	Kukka- ja puutarhakaupan koulutusohjelma, puutarhuri
4.4.1	Asiakkaiden palveleminen ja myymälätyöskentely kukka- tai puutarhakaupassa, 30 ov
4.5	Kaikille valinnaiset tutkinnon osat
Valittava yhteensä 30 ov kohdista 4.5–4.6	
4.5.1	Taimitarhakasvien tuottaminen, 10 ov
4.5.2	Paikallisesti valitun kasvin tuottaminen, 10 ov
4.5.3	Viljelytekniikan hyödyntäminen, 10 ov
4.5.4	Hautausmaiden viheralueista huolehtiminen, 10 ov
4.5.5	Erytisviheralueiden ylläpitäminen, 10 ov
4.5.6	Viheralueiden kivitöiden tekeminen, 10 ov
4.5.7	Viheralueiden puutöiden tekeminen, 10 ov
4.5.8	Viheralan koneiden ja laitteiden käyttäminen, 10 ov
4.5.9	Viherrakentamisen kasvien käyttäminen pihasuunnittelussa, 10 ov
4.5.10	Puuvartisten kasvien hoitaminen, 10 ov
4.5.11	Kukkasidontatöiden tekeminen, 10 ov
4.5.12	Kukkasidontatyökokonaisuuksien tekeminen, 10 ov
4.5.13	Tilojen ja tapahtumien koristelu ja näyttelytoiminta, 10 ov
4.5.14	Somistaminen, tekstaaminen ja piirtäminen, 10 ov
4.5.15	Vihersistuskasvien istutus- ja huoltotyöt, 10 ov
4.5.16	Asiakkaiden neuvominen puutarhamyymälässä, 10 ov
4.5.17	Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnoista, 10 ov
4.5.18	Tutkinnon osa ammattitutkinnoista
4.5.19	Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista
4.5.20	Tutkinnon osa ammattikorkeakoulututkinnoista
4.5.21	Paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat, 10 ov
4.6	Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 0–10 ov
4.6.1	Yrittäjyys, 10 ov
4.6.2	Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen ammatillisessa peruskoulutuksessa, 2 ov
4.6.3	Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osa, 0–10 ov
4.6.4	Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot), 0–10 ov
4.6.5	Lukio-opinnot, 0–10 ov

NÄYTTÖTUTKINNOSSA

4. Ammatilliset tutkinnon osat

4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat

4.1.1 Työskentely puutarha-alalla

4.1.2 Yrittäminen puutarha-alalla

4.2 Puutarhatuotannon koulutusohjelma, puutarhuri

4.2.1 Puutarhakasvien tuottaminen

4.3 Viheralan koulutusohjelma, puutarhuri

4.3.1 Viheralueiden rakentaminen ja ylläpitötöiden tekeminen

4.4 Kukka- ja puutarhakaupan koulutusohjelma, puutarhuri

4.4.1 Asiakkaiden palveleminen ja myymälätyöskentely kukka- tai puutarhakaupassa

4.5 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat

Valittava 3 tutkinnon osaa kohdasta 4.5.

4.5.1 Taimitarhakasvien tuottaminen

4.5.2 Paikallisesti valitun kasvin tuottaminen

4.5.3 Viljelytekniikan hyödyntäminen

4.5.4 Hautausmaiden viheralueista huolehtiminen

4.5.5 Erityisviheralueiden ylläpitäminen

4.5.6 Viheralueiden kivitöiden tekeminen

4.5.7 Viheralueiden puutöiden tekeminen

4.5.8 Viheralan koneiden ja laitteiden käyttäminen

4.5.9 Viherrakentamisen kasvien käyttäminen pihasuunnittelussa

4.5.10 Puuvartisten kasvien hoitaminen

4.5.11 Kukkasidontatöiden tekeminen

4.5.12 Kukkasidontatyökokonaisuuksien tekeminen

4.5.13 Tilojen ja tapahtumien koristelu ja näyttelytoiminta

4.5.14 Somistaminen, tekstaaminen ja piirtäminen

4.5.15 Vihersisustuskasvien istutus- ja huoltotyöt

4.5.16 Asiakkaiden neuvominen puutarhamyymälässä

4.5.17 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnoista

4.5.18 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista

4.5.19 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista

AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA			
4.7	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnot osat (perustutkintoa laajentavat osat)		
4.7.1	Yritystoiminta, 10 ov		
4.7.2	Tutkinnon osat muista ammatillisista tutkinnoista (ammattilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)		
4.7.3	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammattillisessa peruskoulutuksessa		
4.8	Opinnäyte ammatillisessa peruskoulutuksessa		
5. Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa (yhteiset opinnot), 20 ov			
5.1	Pakolliset tutkinnon osat	Pakolliset	Valinnaiset
5.1.1	Äidinkieli	4 ov	0–4
5.1.2	Toinen kotimainen kieli	1 ov	0–4
	5.1.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi	1 ov	
	5.1.2.2 Toinen kotimainen kieli, suomi	2 ov	
5.1.3	Vieras kieli	2 ov	0–4
5.1.4	Matematiikka	3 ov	0–4
5.1.5	Fysiikka ja kemia	2 ov	0–4
5.1.6	Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto	1 ov	0–4
5.1.7	Liikunta	1 ov	0–4
5.1.8	Terveystieto	1 ov	0–4
5.1.9	Taide ja kulttuuri	1 ov	0–4
5.2	Valinnaiset tutkinnon osat		
5.2.1	Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat, ks. edellä kohdat 5.1.1–5.1.9		
5.2.2	Ympäristötieto		0–4
5.2.3	Tieto- ja viestintätekniikka		0–4
5.2.4	Etiikka		0–4
5.2.5	Kulttuurien tuntemus		0–4
5.2.6	Psykologia		0–4
5.2.7	Yritystoiminta		0–4
		16 ov	4 ov
Opetuskieleltään ruotsinkielisessä koulutuksessa toisen kotimaisen kielen opintojen laajuus on 2 ov, jolloin pakollisten ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien laajuus on 17 ov ja valinnaisten 3 ov.			
Liikunnan pakollisten opintojen laajuus on 1 ov ja terveystiedon pakollisten opintojen laajuus on 1 ov. Koulutuksen järjestäjä voi päättää liikunnan ja terveystiedon pakollisten opintojen jakamisesta poikkeavalla tavalla kuitenkin siten, että niiden yhteislaajuus on kaksi opintoviikkoa.			
6. Vapaasti valittavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 10 ov			
Tutkinnon osiin sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 ov			

NÄYTTÖTUTKINNOSSA

- 4.7 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnot osat (perustutkintoa laajentavat osat)
- 4.7.1 Yritystoiminta
- 4.7.2 Tutkinnon osa muista ammatillisista tutkinnoista
(ammattilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)

Ammatillisen perustutkinnon muodostumisperiaatteet

Ammattilliset perustutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista, jotka voivat olla pakollisia tai valinnaisia. Lisäksi peruskoulutuksena suoritettaviin tutkintoihin sisältyy pakollisia ja valinnaisia ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteiset opinnot) sekä vapaasti valittavia tutkinnon osia. Lisäksi tutkintoon tulee voida yksilöllisesti sisällyttää enemmän tutkinnon osia, jotka laajentavat suoritettua tutkintoa silloin, kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista. Tutkintokohtaiset valinnaisuussäännöt on esitetty edellä puutarhatalouden perustutkinnon muodostuminen -taulukossa.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi valita perustutkintoon tutkinnon osia myös muista ammatillisista tutkinnoista.

Opiskelija voi valita jatko-opintokelpoisuuden vahvistamiseksi lukio-opintoja ja suorittaa ylioppilastutkinnon. Nämä opinnot voivat korvata ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), muita valinnaisia tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia.

Valintojen tekemisen ja osaamisen tunnustamisen helpottamiseksi lukiossa suoritettujen tai suoritettavien opintojen korvaavuudet on määritelty luvussa 5 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot). Korvaavuuksien määrittely edistää myös koulutuksen järjestäjien yhteistyötä ja yhteisen opetustarjonnan hyödyntämistä.

Koko tutkinnon suorittaminen on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestetyssä tutkintoon johtavassa koulutuksessa ensisijainen tavoite. Lisäksi opiskelija voi suorittaa perustutkinnon myös suunnatun ammattipätevyyden tuottava tutkinnon osa tai osia kerrallaan, silloin kun se on yksilön opiskeluvalmiuksien, elämäntilanteen tai työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaista. Opiskelijoilla tulee tällöin olla joustavia mahdollisuuksia suorittaa koko tutkinto myöhemmin. Tällaisissa tilanteissa koulutuksen järjestäjät laativat opiskelijalle, mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä työpaikan kanssa, suunnitelman koko tutkinnon suorittamisesta.

1.3 ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Elinikäisen oppimisen avaintaidoilla tarkoitetaan osaamista, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, tulevaisuuden ja uusien tilanteiden haltuunotossa sekä työelämän muuttuvissa olosuhteissa selviytymisessä. Ne ovat tärkeä osa ammattitaitoa ja kuvastavat yksilön älyllistä notkeutta ja erilaisista tilanteista selviytymistä. Ne lisäävät kaikilla aloilla tarvittavaa ammattisivistystä ja kansalaisvalmiuksia, ja niiden avulla opiskelijat tai tutkinnon suorittajat pystyvät seuraamaan yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvia muutoksia ja toimimaan muuttuvissa oloissa. Niillä on myös suuri merkitys yksilön elämän laatuun ja persoonallisuuden kehittymiseen.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältävät edellisen ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden yhteisten painotusten ja kaikille aloille yhteisen ydinosaamisen lisäksi perusopetuksen ja lukion aihekokonaisuuksia sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksia 2005/0221 (COD) elinikäisen oppimisen avaintaidoiksi.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältävät ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) tavoitteisiin ja ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja niiden arviointikriteereihin. Erikseen arvioitava elinikäisen oppimisen avaintaidon arvioinnin kohde sisältää seuraavat elinikäisen oppimisen avaintaidot: oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka sekä terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat

1. oppiminen ja ongelmanratkaisu
2. vuorovaikutus ja yhteistyö
3. ammattietiikka
4. terveys, turvallisuus ja toimintakyky
5. aloitekyky ja yrittäjäyys
6. kestävä kehitys
7. estetiikka
8. viestintä ja mediaosaaminen
9. matematiikka ja luonnontieteet
10. teknologia ja tietotekniikka
11. aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Elinikäisen oppimisen avaintaitojen kuvaus

Oppiminen ja ongelmanratkaisu

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee toimintaansa sekä kehittää itseään ja työtään. Hän arvioi omaa osaamistaan. Hän ratkaisee työssään ongelmia sekä tekee valintoja ja päätöksiä. Hän toimii työssään joustavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti. Hän hankkii tietoa, jäsentää, arvioi ja soveltaa sitä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja selkeästi, rakentavasti ja luottamusta herättäen. Hän toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä sekä kohtelee erilaisia ihmisiä tasavertaisesti. Hän noudattaa yleisesti hyväksytyjä käyttäytymissääntöjä ja toimintatapoja. Hän hyödyntää saamaansa palautetta toiminnassaan.

Ammattietiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii työssään ammatin arvoperustan mukaisesti. Hän sitoutuu työhönsä ja toimii vastuullisesti noudattaen tehtyjä sopimuksia ja ammattiinsa kuuluvaa etiikkaa.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii turvallisesti ja vastuullisesti työ- ja vapaa-aikana sekä liikenteessä ja ylläpitää terveellisiä elintapoja sekä toiminta- ja työkykyään. Hän työskentelee ergonomisesti ja hyödyntää alallaan tarvittavan terveystieteiden sekä ehkäisee työhön ja työympäristöön liittyviä vaaroja ja terveyshaittoja.

Aloitekyky ja yrittäjyys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja edistää toiminnallaan tavoitteiden saavuttamista. Hän toimii aloitteellisesti ja asiakaslähtöisesti työntekijänä ja/tai yrittäjänä. Hän suunnittelee toimintaansa ja työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi. Hän toimii taloudellisesti ja tuloksellisesti ja johtaa itseään. Hän mitoittaa oman työnsä tavoitteiden mukaan.

Kestävä kehitys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii ammattinsa kestävä kehityksen ekologisen, taloudellisten, sosiaalisten sekä kulttuuristen periaatteiden mukaisesti. Hän noudattaa alan työtehtävissä keskeisiä kestävä kehityksen säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia.

Estetiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja ottaa toiminnassaan huomioon oman alansa esteettiset tekijät. Hän edistää tai ylläpitää työympäristönsä viihtyisyyttä ja muuta esteettisyyttä.

Viestintä ja mediaosaaminen

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti tilanteeseen sopivalla tavalla hyödyntäen kielitaitoaan. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja havainnoi, tulkitsee sekä arvioi kriittisesti erilaisia mediatuotteita. Hän käyttää mediaa ja viestintäteknologiaa sekä tuottaa media-aineistoja.

Matematiikka ja luonnontieteet

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää peruslaskutoimituksia työssä vaadittavien ja arkipäivän laskutehtävien ratkaisemisessa. Hän käyttää esim. kaavoja, kuvaajia, kuvioita ja tilastoja ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemisessa. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja soveltaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksiin perustuvia menetelmiä ja toimintatapoja työssään.

Teknologia ja tietotekniikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja hyödyntää ammatissa käytettäviä teknologioita monipuolisesti. Hän ottaa työssään huomioon tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit. Hän käyttää tietotekniikkaa monipuolisesti ammatissaan ja kansalaisena.

Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osallistuu rakentavalla tavalla yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon. Hän toimii oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä työssä että arkielämässä. Hän noudattaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja. Hän toimii asiallisesti ja työelämän vaatimusten mukaisesti eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisissä toiminnoissa.

1.4 JATKO-OPINTOKELPOISUUS

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan ammatilliset perustutkinnot antavat jatko-opintokelpoisuuden yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin.

PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN TOIMEENPANO AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

2.1 OPEUSSUUNNITELMAN LAADINTA JA SISÄLTÖ

Lain ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 14 §) mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä koulutusta varten opetussuunnitelma, jonka tulee perustua tässä asiakirjassa oleviin perustutkinnon perusteisiin. Sen tulee sisältää toimenpiteet koulutukselle asetettujen tehtävien ja tavoitteiden saavuttamiseksi (L 630/1998, 5 §). Opetussuunnitelma tulee hyväksyä erikseen suomen-, ruotsin- ja saamenkieliseen koulutukseen sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaan koulutukseen. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma on julkinen asiakirja. Opetussuunnitelma säätelee ja ohjaa koulutuksen järjestäjän toteuttamaa koulutusta ja opetukseen läheisesti liittyvää muuta toimintaa. Opiskelijan oikeusturvan takaamiseksi opetussuunnitelman tulee antaa opiskelijalle riittävät tiedot tutkintoon sisältyvistä tutkinnon osista ja opinnoista, arvioinnista ja opintojen suorittamiseen liittyvistä järjestelyistä. Opetussuunnitelma on laadittava siten, että se mahdollistaa opiskelijoille yksilölliset ammatillisten opintojen valinnat sekä lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamisen. Opetussuunnitelma toimii myös sisäisen ja ulkoisen arvioinnin pohjana ja antaa mahdollisuuden arvioida koulutuksen järjestäjän toteuttaman koulutuksen vaikuttavuutta.

Koulutuksen järjestäjä varaa koulutukseen tarvittavat voimavarat. Koulutuksen järjestäjä huolehtii opetussuunnitelmassa siitä, että opiskelija voi saavuttaa tutkinnolle asetetut tavoitteet, saa riittävästi opetusta ja tarvitsemaansa ohjausta koulutuksen järjestämistavasta riippumatta oppilaitoksen kaikkina työpäivinä, myös työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen aikana.

Opetussuunnitelma sisältää kaikkia koulutusaloja ja tutkintoja varten yhteisen osan ja tutkintokohtaisesti eriytyvät osat.

2.1.1 Opetussuunnitelman yhteinen osa

Opetussuunnitelman yhteisessä osassa määritellään kaikille perustutkinnoille yhteiset periaatteet ja menettelytavat sekä koulutuksen järjestäjän keskeiset arvot.

Opetussuunnitelman yhteinen osa sisältää ainakin

- ♦ koulutuksen järjestämisen ammatillisena peruskoulutuksena, työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävänä koulutuksena ja oppisopimus-koulutuksena (L 630/1998, 3 §, 15 §, 17 §)
- ♦ koulutuksen järjestämisen lähi-, etä-, monimuoto-opetuksena (L 630/1998, 15 §) ja verkko-opetuksena
- ♦ suunnitelmat ja toimintatavat tutkinnon osan tai osien suorittamiseksi sekä opiskelijoiden mahdollisuudet täydentää opintojaan ja suorittaa koko tutkinto
- ♦ opintojen tarjonnan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa (L 630/1998, 14 §, 10 §)
- ♦ toimenpiteet opetukseen liittyvästä yhteisöllisyyttä vahvistavasta toiminnasta, joka tarjoaa mahdollisuuden arvopohdintaan ja kulttuuriperintöön perehtymiseen (A 811/1998, 9 §)
- ♦ yhteiset toimintatavat opiskelijan arvioinnin (L 601/2005, 25a §) toteuttamisesta luvun 7 mukaisesti
- ♦ luvun 8 mukaisten muiden määräysten toteuttamisen
- ♦ henkilöstön kehittämissuunnitelman.

Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä opetussuunnitelmaan suunnitelmat koulutuksellista tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kestäväää kehitystä edistävästä toimenpiteistä. Koulutuksen järjestäjän tulee ottaa koulutuksen järjestämisessä huomioon myös muiden säädösten koulutusta koskevat velvoitteet.

2.1.2 Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa

Opetussuunnitelman tutkintokohtaisessa osassa määrätään ammatillisten tutkinnon osien ja ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) järjestäminen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa. Lisäksi määrätään opetuksen ajoitus, oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät, joiden avulla opiskelija voi saavuttaa tutkinnon ammattitaitovaatimukset ja tavoitteet.

Tutkintokohtaisessa osassa määrätään myös koulutuksen järjestäjän tarjoamat opinnot muista tutkinnoista sekä opiskelijan mahdollisuudet suorittaa useampia kuin yksi tutkinto. Siinä päätetään ammatillisten ja ammattitaitoa täydentävien tut-

kinnon osien (yhteisten opintojen) arviointisuunnitelma, joka sisältää ammattiosaamisen näytöt ja muun osaamisen arvioinnin.

Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa sisältää ainakin

- ♦ tutkinnon muodostumisen pakollisista ja valinnaisista ammatillisista tutkinnon osista ja ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista
- ♦ opintojen etenemisen, ajoituksen ja järjestämisen
- ♦ vapaasti valittavien tutkinnon osien tarjonnan
- ♦ suunnitelman ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävien tutkinnon osien (perustutkintoa laajentavien tutkinnon osien) järjestämisestä
- ♦ suunnitelman tutkinnon osien arvioinnista ja osaamisen arviointimenetelmistä
- ♦ suunnitelman ammatillisten tutkinnon osien arvioinnista siten, että se sisältää toimielimen hyväksymän suunnitelman ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista
- ♦ paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat, niiden ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit sekä ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaisten lisäosien tavoitteet, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit.

2.1.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 14 §) on säädetty opiskelijan mahdollisuudesta yksilöllisiin opintojen valintoihin ja asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 3 §, 4 §, 12a §) opinnoista tiedottamisesta ja opinto-ohjauksesta ja osaamisen tunnustamisesta. Jotta opiskelijan yksilöllinen valinnaisuus toteutuu, koulutuksen järjestäjän tulee laatia opiskelijan yksilöllisten lähtökohtien pohjalta henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS), jota päivitetään koko koulutuksen ajan.

PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUTKINTONA

3.1 YLEISTÄ NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄSTÄ

Näyttötutkintojärjestelmä tarjoaa aikuisväestölle joustavan tavan osoittaa, uudistaa ja ylläpitää ammatillista osaamistaan tai työtehtävien vaihtuessa valmistua myös uuteen ammattiin. Näyttötutkinnossa henkilön ammatillinen osaaminen voidaan kansallisesti ja laadullisesti tunnustaa riippumatta siitä, onko osaaminen kertynyt työkokemuksen, opintojen tai muun toiminnan kautta. Näyttötutkintojärjestelmässä työnantajataho, työntekijätaho ja opetusala tekevät tiivistä yhteistyötä tutkintorakennetta kehitettäessä, tutkintojen perusteita laadittaessa, tutkintotilaisuuksia suunniteltaessa ja järjestettäessä sekä tutkintosuorituksia arvioitaessa.

Näyttötutkintoina voidaan suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Näyttötutkinnon perusteissa on määritelty ammattitaito työelämässä tarvittavina osaamisvaatimuksina. Tutkinnot rakentuvat osista, jotka vastaavat itsenäisiä työkokonaisuuksia.

3.2 NÄYTTÖTUTKINTOJEN JÄRJESTÄMINEN

Opetushallituksen asettamat työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

3.3 NÄYTTÖTUTKINNON SUORITTAMINEN

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkin-

non osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrättyt tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

3.4 NÄYTTÖTUTKINNON PERUSTEET

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

3.5 HENKILÖKOHTAISTAMINEN NÄYTTÖTUTKINNOSSA

Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta. Opetushallitus on antanut henkilökohtaistamista koskevan erillisen määräyksen.

3.6

AMMATTITAIIDON ARVIOINTI NÄYTTÖTUTKINNOSSA

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Mikäli tutkinnon suorittaja on jo aikaisemmin ammatillisessa peruskoulutuksessa tai näyttötutkintona osoittanut ammattitaitonsa jossakin tämän tutkinnon osassa, aiemmin suoritettu tutkinto tai tutkinnon osa on esitettävä tunnustettavaksi osaksi näyttötutkintona suoritettavaa tutkintoa. Aikaisemmin hankitulle ja osoitetulle osaamiselle ei voida asettaa mitään yleistä aikarajaa, mutta osaamisen ajantasaisuus voidaan tarkistaa. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta. Tarvittaessa tutkinnon suorittajan on osoitettava osaamisensa vastaavuus suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimukseen.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee saada tietää arvioinnin perusteet. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle annetaan palautetta osana hyvää arviointiprosessia. Tutkintotoimikunta tekee lopullisen päätöksen arvioinnista.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyyntö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

3.7 TODISTUKSET

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

3.8 NÄYTTÖTUTKINTOON VALMISTAVA KOULUTUS

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehdotuksia. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

4

PUUTARHALOUDEN PERUSTUTKINNON (PUUTARHURI) AMMATILЛИSET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI

4.1 KAIKILLE PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

4.1.1 Työskentely puutarha-alalla

Tämä tutkinnon osa suositellaan suoritettavaksi heti opintojen alussa.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ tunnistaa alan töissä puutarhakasveja
- ♦ lisätä ja istuttaa puutarhakasveja
- ♦ hoitaa tavanomaisia puutarhakasveja
- ♦ toimia asiakaspalvelutilanteessa puutarha-alan eri tehtävissä
- ♦ käyttää päivittäisissä ja kausittaisissa puutarhatöissä koneita, laitteita ja työkaluja kuten traktoria, jyrsintä, ruohon- ja siimaleikkuria sekä pientyövälineitä
- ♦ huolehtia työtehtäviinsä kuuluvasta jätehuollosta
- ♦ tunnistaa työhön ja työympäristöön liittyvät vaarat ja terveyshaitat
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ ylläpitää työkykyä
- ♦ käyttää työtehtäväänsä kuuluvia suojaimia
- ♦ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työn suunnitteleminen ja töiden tekeminen puutarhalalla	suunnittelee omaa työtään tutuissa työtilanteissa, tarvitsee ohjausta uusissa työtilanteissa	suunnittelee oman työnsä ja vastaa omasta työosuudestaan	suunnittelee itsenäisesti vastuullaan olevia tehtäviä
	toimii tutuissa työtehtävissä ja työn lopputulos on hyväksyttävissä	tekee annetut työtehtävät alusta loppuun omatoimisesti edeten työtehtävästä toiseen ja työn lopputulos on ohjeiden mukainen	ottaa huomioon työskentelyssään työn kokonaisuuden edeten sujuvasti työtehtävästä toiseen ja työn lopputulos on tavoitteiden mukainen
	tekee yksittäisiä työtehtäviä ja siirtyy ohjeiden mukaan työvaiheesta toiseen	ottaa huomioon työskentelyssään työnsä kokonaisuuden	ottaa huomioon toimintaympäristönsä ja oman työnsä osana sitä sekä tekee omalla vastuualueellaan omatoimisesti muitakin kuin annettuja työtehtäviä
	osaa omatoimisesti hakea apua	osaa omatoimisesti hakea apua	osaa omatoimisesti hakea apua
	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita sekä neuvottelee poikkeamista	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita sekä neuvottelee poikkeamista	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, neuvottelee poikkeamista
	käyttää työhön tarkoitettuja suojavarusteita	käyttää asianmukaista suojavarustusta ja työhön tarkoitettuja suojavarusteita	käyttää siistiä ja asianmukaista suojavarustusta sekä työhön tarkoitettuja suojavarusteita
	suhtautuu myönteisesti turvalliseen toimintaan puutarhalalla sekä välttää riskejä työskentelyssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	vastaa toimintansa turvallisuudesta
	arvioi oman työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa ja selviytyy uusista ja muuttuvista tilanteista oma-aloitteisesti	arvioi ja kehittää työskentelytapojaan ja työympäristöään
Kestävällä tavalla toimiminen puutarhatöissä	lajittelee ja kierrättää kemikaaleja, muovia ja orgaanisia jätteitä sekä käyttää ympäristöystävällisiä materiaaleja ja työmenetelmiä ajoittain ohjattuna.	lajittelee ja kierrättää kemikaaleja, muovia ja orgaanisia jätteitä sekä käyttää ympäristöystävällisiä materiaaleja ja työmenetelmiä ohjeiden mukaan.	lajittelee ja kierrättää kemikaaleja, muovia ja orgaanisia jätteitä sekä valitsee ja käyttää ympäristöystävällisiä materiaaleja ja työmenetelmiä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Traktorin, jyrsimen, ruohon- ja siimaleikkurin ja työkalujen turvallinen käyttäminen	tarkistaa käyttökuntoisuuden ja käyttää ajoittaisen ohjauksen jälkeen koneita, laitteita ja työkaluja toistuvissa työtilanteissa, osaa ajaa traktoria (T-kortti) turvallisesti	tarkistaa käyttökuntoisuuden ja käyttää ohjeiden mukaan koneita, laitteita ja työkaluja toistuvissa työtilanteissa, osaa ajaa traktoria (T-kortti) varmaotteisesti ja turvallisesti	tarkistaa käyttökuntoisuuden ja käyttää koneita, laitteita ja työkaluja sujuvasti, osaa ajaa traktoria (T-kortti) turvallisesti ja riskit ennakoiden
Lisäys- ja hoitotöiden tekeminen	kylvää ja istuttaa puutarhakasveja, tekee kasvien hoitotöitä toistuvissa työtilanteissa, huomioi laadun ja varastoi tuotteet ympäristöä kuormittamatta ajoittain ohjattuna tai ryhmän mukana	kylvää ja istuttaa puutarhakasveja, tekee kasvien hoitotöitä toistuvissa työtilanteissa, huomioi laadun ja varastoi tuotteet turvallisuutta noudattaen ympäristöä kuormittamatta	kylvää ja istuttaa puutarhakasveja, tekee kasvien hoitotöitä vaihtelevissa työtilanteissa, huomioi laadun, varastoi tuotteet turvallisuutta noudattaen ja ympäristöä kuormittamatta
Asiakkaiden palveleminen puutarha-alan eri tehtävissä	alkuohjauksen saatuaan palvelee asiakkaita ystävällisesti	palvelee ystävällisesti asiakkaita	palvelee omatoimisesti ja ystävällisesti asiakkaita
	tarvitsee ajoittaista ohjausta kassakoneen käytössä tutussa työympäristössä	käyttää ohjeen mukaisesti kassakonetta tutussa työympäristössä	käyttää kassakonetta vaihtelevissa työtilanteissa
	alkuohjauksen saatuaan myy ja pakkaa tuotteen	myy ja pakkaa tuotteita olosuhteiden (esim. sää) ja tuotteen edellyttämällä tavalla	myy ja pakkaa omatoimisesti tuotteita olosuhteiden (esim. sää) ja tuotteen edellyttämällä tavalla
Kestävällä tavalla toimiminen	työskentelee luontoa kunnioittaen sekä huolehtii työtehtäväänsä liittyvien jätteiden tarkoituksenmukaisesta jatkokäsittelystä ajoittain ohjattuna.	työskentelee luontoa kunnioittaen sekä huolehtii työtehtäväänsä liittyvien jätteiden tarkoituksenmukaisesta jatkokäsittelystä ohjeiden mukaan.	työskentelee luontoa kunnioittaen sekä huolehtii työtehtäväänsä liittyvien jätteiden tarkoituksenmukaisesta jatkokäsittelystä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Puutarha-alan keskeisen työterveyteen ja työturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön ja ohjeiden noudattaminen	ottaa huomioon velvollisuutensa työturvallisuudesta ja noudattaa puutarha-alan tärkeimpiä työturvallisuusmääräyksiä	ottaa huomioon velvollisuutensa työturvallisuudesta ja noudattaa puutarha-alan tärkeimpiä työturvallisuusmääräyksiä sekä tunnistaa vaaratekijöitä	ottaa huomioon velvollisuutensa työturvallisuudesta ja noudattaa puutarha-alan tärkeimpiä työturvallisuusmääräyksiä sekä tunnistaa vaaratekijät ja tekee ehdotuksia tapaturmien ja työn kuormittavuuden ehkäisemiseksi
Puutarhakasvien tunnistaminen ja nimeäminen tieteellisin nimin	tunnistaa keskeisimmät puutarhakasvit ja osaa niiden tieteelliset kasvisuvut	tunnistaa alan töissä tarvittavia puutarhakasveja ja osaa niiden tieteelliset kasvisuvut ja tärkeimmät lajit	tunnistaa alan töissä tarvittavia puutarhakasveja monipuolisesti ja osaa niiden tieteelliset kasvisuvut ja lajit
Ilmastollisten kasvutekijöiden, kasvifysiologian ja kasvibiologian huomioon ottaminen puutarhakasvien hoitotöissä	selvittää yleisimmät ilmastolliset kasvutekijät ja kasvien kehitysvaiheet sekä soveltaa alkuohjauksen jälkeen kasvibiologian tietoja puutarhakasvien hoitotöissä ja varastoinnissa	selvittää keskeisimmät ilmastolliset kasvutekijät ja kasvien kehitysvaiheet sekä soveltaa kasvibiologian tietoja puutarhakasvien hoitotöissä ja ohjeiden mukaan varastoinnissa	selvittää ilmastolliset kasvutekijät, kasvien kehitysvaiheet ja soveltaa kasvibiologian tietoja puutarhakasvien hoitotöissä ja varastoinnissa
	vertaa ajoittain ohjattuna kasvualustojen soveltuvuutta puutarhakasveille ja arvioi ohjattuna happamuuden ja ravinteiden merkitystä kasvien kasvuun	vertaa kasvualustojen soveltuvuutta puutarhakasveille ja arvioi alkuohjauksen jälkeen happamuuden ja ravinteiden merkitystä kasvien kasvuun	vertaa kasvualustojen soveltuvuutta puutarhakasveille ja arvioi happamuuden ja ravinteiden merkitystä kasvien kasvuun
	alkuohjauksen jälkeen havainnoi ja tunnistaa tavalliset kasvintuhoojat sekä rikkakasvit.	alkuohjauksen jälkeen havainnoi ja tunnistaa yleisimmät kasvintuhoojat sekä rikkakasvit ja valitsee keskeisimmät kasvinsuojelumenetelmät.	havainnoi ja tunnistaa keskeiset kasvintuhoojat sekä rikkakasvit ja valitsee keskeisimmät kasvinsuojelumenetelmät.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	suoriutuu tiedonhankinnassa ajoittain ohjattuna	hankkii tietoa ohjeiden mukaan	toimii oma-aloitteisesti tiedon hankkijana
	korjaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti	ottaa vastaan palautetta ja toimii saamansa palautteen mukaan	kehittää omaa osaamistaan saamansa palautteen mukaisesti

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii annettujen ohjeiden mukaan ja hänellä on voimassa oleva työturvallisuuskortti	toimii annettujen ohjeiden mukaan ja hänellä on voimassa oleva työturvallisuuskortti	toimii annettujen ohjeiden mukaan ja hänellä on voimassa oleva työturvallisuuskortti
	siistii jälkensä työtehtävän jälkeen	ottaa huomioon siisteyden merkityksen työn viihtyvyyteen ja työturvallisuuden sekä siistii jälkensä työtehtävän jälkeen	ottaa huomioon siisteyden merkityksen työn viihtyvyyteen ja työturvallisuuden sekä ylläpitää omatoimisesti työpaikan siisteyttä
	välttää tapaturmavaaroja ja käyttää EA1 tason ensiaputaitoja	tunnistaa vaaratekijöitä, välttää tapaturmavaaroja ja käyttää EA1 tason ensiaputaitoja	ennakoi mahdollisen vaaran olemassaolon ja käyttää EA1 tason ensiaputaitoja
	hakee tukea muilta työyhteisön jäseniltä ja antaa tukea tarvittaessa	toimii luontevasti vuorovaikutuksessa työyhteisön jäsenien kanssa	edistää aktiivisesti omalla toiminnallaan työyhteisön yhteisöllisyyttä
	huomaa koneiden, laitteiden ja välineiden rikkoutumisen ja ilmoittaa vastuuhenkilölle.	huomaa koneiden, laitteiden ja välineiden rikkoutumisen ja ilmoittaa vastuuhenkilölle.	huomaa koneiden, laitteiden ja välineiden rikkoutumisen ja ilmoittaa vastuuhenkilölle.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla omaa työtään ja tekemällä turvallisesti koneita, laitteita, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen ajankohtaisia puutarha-alan lisäys-, hoito- ja asiakaspalvelutehtäviä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.1.2 Yrittäminen puutarha-alalla

Tämä tutkinnon osa suositellaan suoritettavaksi toisena tai kolmantena opiskeluvuotena.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ arvostaa ammattiaan ja ottaa huomioon toiminnan vastuullisuuden tuottaessaan tuotteita elintarvikkeiksi tai tarjotessaan puutarha-alan palveluja
- ♦ hakea tietoa alalta ja elinkeinoaan koskevista määräyksistä ja lainsäädännöstä
- ♦ kehittää itsensä työllistämiseen tähtäviä asiakaslähtöisiä yritysideoita
- ♦ kilpailuttaa ja laatia tarjouksia
- ♦ perustaa yrityksen
- ♦ suunnitella tuotannon ja toiminnan kannattavuutta
- ♦ laatia yrityksen veroilmoituksen asiantuntijan avulla
- ♦ laatia yritykselleen ympäristöä säästävän toimintasuunnitelman
- ♦ markkinoida ja hinnoitella tuotteita ja palveluja
- ♦ ottaa huomioon yrittämiseen liittyviä riskejä
- ♦ toimia työntekijänä tai työnantajana
- ♦ käyttää työterveyshuollon palveluja
- ♦ seurata alansa kehitystä ja yhteistyömahdollisuuksia
- ♦ toimia yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Puutarha-alan yrityksen toiminnan suunnitteleminen	suunnittelee puutarha-alan yrityksen toimintaa ohjautusti ja osaa hakea asiantuntija-apua	suunnittelee puutarha-alan yrityksen toimintaa ohjeiden mukaan ja hakee tarvittaessa asiantuntija-apua toiminnan kehittämiseen	suunnittelee puutarha-alan yrityksen toimintaa itsenäisesti ja hakee tarvittaessa asiantuntija-apua toiminnan kehittämiseen
	arvioi opastettuna oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämistarpeita	arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja mahdollisuuksia toimia puutarha-alan yrittäjänä	arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja mahdollisuuksiaan toimia ammattialallaan sekä asettaa yrittäjyysosaamiselleen tavoitteita
	hyödyntää tietotekniikkaa tiedon haussa ja tuottamisessa sekä käyttää keskeisempiä ohjelmia ja sovelluksia asiantuntijan avulla	hyödyntää tietotekniikkaa tiedon haussa ja tuottamisessa sekä käyttää ohjeiden mukaan keskeisempiä ohjelmia ja sovelluksia suunnittelun tukena	hyödyntää tietotekniikkaa tiedon haussa ja tuottamisessa sekä käyttää itsenäisesti keskeisempiä ohjelmia ja sovelluksia suunnittelun tukena
Laadukas ja kestävä kehityksen mukainen toiminta puutarha-alan yrityksen toiminnan suunnittelemisessä	selvittää asiantuntijan avulla työtään koskevat laatuvaatimukset sekä arvioi opastettuna kestävä kehityksen mukaisia ympäristöratkaisuja puutarha-alan yrityksen kilpailutekijänä.	selvittää työtään koskevat laatuvaatimukset sekä arvioi kestävä kehityksen mukaisia taloudellisia ympäristöratkaisuja puutarha-alan yrityksen kilpailutekijänä.	selvittää työtään koskevat laatuvaatimukset ja asettaa neuvottelemalla työyhteisön kanssa työnsä laatutavoitteita ja toimii niiden mukaisesti sekä arvioi kestävä kehityksen mukaisia sosiaalisia, taloudellisia ympäristöratkaisuja puutarha-alan yrityksen kilpailutekijänä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Yrityksen perustaminen	tunnistaa omia vahvuuksiinsa ja heikkouksiinsa sekä kehittää ohjautusti puutarha-alan yrityksen liikeideoita	tiedostaa omat vahvuudet ja heikkoudet sekä kehittää liikeideoita puutarha-alan yritykselle ja suunnittelee ohjautusti yrityksen toimintaa liikeidean pohjalta	tuntee ja ottaa huomioon omat vahvuutensa ja heikkoutensa sekä kehittää toimivia liikeideoita puutarha-alalle ja suunnittelee yrityksen toimintaa liikeidean pohjalta
	osaa asiantuntijan avulla perustaa yrityksen	osaa ohjeiden avulla perustaa yrityksen ja vertailla yritysmuotoja	osaa perustaa yrityksen ja vertailla yritysmuotoja ja valita itselleen sopivimman sekä osaa asiantuntijan avulla lopettaa yritystoiminnan

Tuotannon suunnittelu- ja kustannustehokkaan toiminnan arvioiminen	kartoittaa eri rahoitusvaihtoehtoja ohjatusti	kartoittaa eri rahoitusvaihtoehtoja ohjeiden mukaan	vertailee investointien kannattavuutta itsenäisesti sekä kartoittaa ja vertailee eri rahoitusvaihtoehtoja
Tuotteen tai palvelun hinnoittelu	tietää tuotteen ja palvelun hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä ja osaa alkuohjauksen jälkeen hinnoitella tuotteen	tietää hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä ja osaa hinnoitella tuotteen tai palvelun	tietää hinnoitteluun vaikuttavat tekijät ja osaa hinnoitella tuotteen tai palvelun
	laatii kustannusarvion, tarjouspyynnön, tarjouksen, tilauksen, laskun ja kuitin ajoittain ohjattuna	laatii kustannusarvion, tarjouspyynnön, tarjouksen, tilauksen, laskun ja kuitin	laatii kustannusarvion, tarjouspyynnön, tarjouksen, tilauksen, laskun ja kuitin sekä soveltaa tietotekniikkaa niiden laadinnassa
Yrityksen tuotteiden ja palveluiden markkinoinnin suunnittelu	laatii asiantuntijan avulla markkinointisuunnitelman yritykselle	laatii ohjeiden mukaan markkinointisuunnitelman yritykselle	laatii markkinointisuunnitelman yritykselle
Yrityksen toiminnan riskien arvioiminen	kartoittaa yrityksen henkilöihin, omaisuuteen, toimintaan ja ympäristöön liittyviä riskejä asiantuntijan avulla.	kartoittaa yrityksen henkilöihin, omaisuuteen, toimintaan ja ympäristöön liittyviä riskejä ja tekee sen perusteella riskianalyysin.	kartoittaa yrityksen henkilöihin, omaisuuteen, toimintaan ja ympäristöön liittyviä riskejä ja tekee sen perusteella riskianalyysin
			tekee riskianalyysin pohjalta ehdotuksia toiminnan muuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Lakien ja ohjeiden noudattaminen puutarha-alan yrityksen toiminnan ja verotuksen suunnittelussa	huolehtii asiantuntijan avulla kirjanpidon sekä henkilö- ja yritysverotuksen pääperiaatteiden noudattamisesta	noudattaa ohjeiden avulla kirjanpidon ja henkilö- ja yritysverotuksen periaatteita	noudattaa ohjeiden avulla kirjanpidon henkilö- ja yritysverotuksen periaatteita ja omaa valmiudet vaikuttaa maksettavan veron määrään ottamalla huomioon pitkän aikavälin verosuunnittelun vaikutuksen yrityksen kannattavuuteen
Kustannus- ja kannattavuuslaskennan hyödyntäminen toiminnan suunnittelussa	selvittää asiantuntijan avulla tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä	selvittää kustannus- ja kannattavuuslaskennan perusteet ja havaitsee kannattavuuden parantamiseen vaikuttavia tekijöitä	selvittää kustannus- ja kannattavuuslaskennan perusteet ja havaitsee kannattavuuden parantamiseen vaikuttavia tekijöitä
		tuntee tuotantotukijärjestelmää ja tietää mistä saa apua tuotantotukien hakuun	tuntee tuotantotukijärjestelmän pääperiaatteet ja osaa hakea tarvittaessa apua

Työnantajan ja työntekijän velvollisuuksia käsittelevän lainsäädännön noudattaminen	ottaa työssään huomioon työnantajan ja työntekijän keskeisimmät velvollisuudet	ottaa työssään huomioon työnantajan ja työntekijän velvollisuudet	ottaa työssään huomioon työnantajan ja työntekijän velvollisuudet ja laskee työntekijän palkan ohjeiden mukaan
Markkinointi ja markkinaosaaminen	ottaa työssään huomioon markkinoinnin merkityksen yrityksen toiminnalle	ottaa työssään huomioon markkinoinnin periaatteita ja sen merkityksen yrityksen toiminnalle	ottaa työssään huomioon markkinoinnin periaatteet ja ymmärtää markkinoinnin merkityksen osana kannattavan yrityksen toimintaa
Puutarha-alan keskeisen työterveyteen ja työturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön ja ohjeiden noudattaminen	ottaa työskentelyssään huomioon velvollisuutensa työturvallisuudessa ja käyttää työterveyshuollon palveluja.	ottaa työskentelyssään huomioon työsuojeluvastuun puutarhayrityksessä ja määräykset sekä hyödyntää työterveyshuollon palveluja myös työssäjaksamisen näkökulmasta.	ottaa työskentelyssään huomioon työnantajantyösuojeluvastuun puutarhayrityksessä, toimii omassa tehtävässään määräysten mukaisesti ja perustelee toimintaansa sekä hyödyntää työterveyshuollon palveluja toiminta- ja työkyvyn ylläpitämiseksi ja edistämiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	arvioi omaa toimintaansa ja edistymistään	arvioi omaa toimintaansa, oppii toisilta ja osaa hakea asiantuntijan apua	kehittää jatkuvasti omaa osaamistaan itsearvioinnin, vertaisoppimisen ja asiantuntijoiden myötävaikutuksella
	seuraa toimintaympäristön muutoksia	omaa valmiudet reagoida muuttuvaan toimintaympäristöön ja seuraa muutoksia jatkuvasti	tunnistaa muuttuvan toimintaympäristön vaikutuksia sekä seuraa muutoksia aktiivisesti ja osaa reagoida muutokseen
Vuorovaikutus ja yhteistyö	kertoo omista onnistumisistaan ja kuuntelee ryhmän muiden jäsenten kokemuksia	kertoo myönteiset ja kielteiset kokemukset yritystoiminnassa sekä huomioi muiden kokemukset ongelmanratkaisutilanteissa	on aktiivinen osallistuja kokemusten vaihdossa ja ratkaisujen löytämisessä ja yritystoiminnan ideoiden kehittämisessä

Ammattietiikka	ei vahingoita toiminnallaan luontoa	perustaa toimintansa luonnon kunnioittamiseen	perustaa toimintansa esimerkiksi luonnon kunnioittamiseen, eikä sulje silmiään vääryydeltä
	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tuottaessaan puutarhatuotteita tai palveluja	toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tuottaessaan puutarhatuotteita tai palveluja sekä ymmärtää vaitiolovelvollisuuden työssään	perustaa toimintansa avoimuuteen, rehellisyyteen, vastuuseen tuottaessaan puutarhatuotteita tai palveluja sekä ymmärtää vaitiolovelvollisuuden työssään
	toimii työssään suvaitsevasti	kunnioittaa kanssaihmiesten (esim. työyhteisön ja naapuruston) arvoja ja oikeuksia	kunnioittaa kanssaihmiesten (esim. työyhteisön ja naapuruston) arvoja ja oikeuksia sekä pyrkii noudattamaan tasa-arvon ja tasapuolisuuden periaatteita
	arvostaa ammattiaan	toimii sitoutuneesti ja arvostaa ammattiaan	toimii sitoutuneesti ja arvostaa ammattiaan paikalliskulttuurin edistäjänä
	suhtautuu puutarhakulttuuriin myönteisesti.	kokee puutarhakulttuurin positiivisena voimavarana.	ottaa työssään huomioon paikallisen puutarhakulttuurin edistämisen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä puutarhayrityksen liiketoimintasuunnitelman. Suunnitelmassa osoitetaan arviointikriteerien mukaisesti ainakin

- ◆ omien vahvuuksien ja heikkouksien pohdintaa
- ◆ oman liikeidean kehittäminen ja yrityksen toimintaympäristön kartoittamista
- ◆ tarvittavat resurssit
- ◆ riskien analysointi
- ◆ markkinointisuunnitelma
- ◆ investointi ja / tai kustannuslaskelmat.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta yrityksen perustaminen sekä tuotannon suunnitteleminen ja kustannustehokkaan toiminnan arvioiminen
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta kustannus- ja kannattavuuslaskennan hyödyntäminen puutarhayrityksen toiminnan suunnittelussa
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.2 PUUTARHATUOTANNON KOULUTUSOHJELMA, PUUTARHURI

4.2.1 Puutarhakasvien tuottaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ tunnistaa puutarhatuotannon kasveja
- ◆ laatia kasvikohtaisia tuotantosuunnitelmia valitun tuotantotavan mukaisesti
- ◆ viljellä yleisimpiä puutarhakasveja kasvihuoneessa ja avomaalla valitun tuotantotavan mukaisesti
- ◆ valita eri tilanteisiin sopivat kasvinsuojelumenetelmät
- ◆ ottaa työssään huomioon toiminnan laadulle asetetut vaatimukset ja vastuullisuuden
- ◆ tehdä yleisimpien puutarhakasvien sadonkorjuu- ja jatkokäsittelytyöitä
- ◆ käyttää yleisimpiä puutarhatuotannon työvälineitä, koneita ja laitteita
- ◆ seurata alan kehitystä
- ◆ palvella asiakkaita
- ◆ arvioida tuotannon kannattavuutta
- ◆ ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat ja ylläpitää työkykyä
- ◆ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Puutarhakasvien tuotannon suunnittelu	laatii ohjatusti tuotantosuunnitelman valitulle kasville tuotantotavan mukaisesti	laatii tuotantosuunnitelman valitulle kasville tuotantotavan mukaisesti	laatii tuotantosuunnitelman valitulle kasville tuotantotavan mukaisesti huomioiden viljelyn eri vaiheet ja työmenetelmät
Viljelytöiden toteuttaminen	toteuttaa ajoittain ohjattuna tuotantosuunnitelmaa ja työskentelee tavallisimmissa viljelytöissä tuotantotavan mukaisesti	toteuttaa tuotantosuunnitelmaa ohjeiden mukaan ja tekee viljelykasvien yleisimmät viljelytyöt tuotantotavan mukaisesti	toteuttaa tuotantosuunnitelmaa tuotantotavan mukaisesti viljelykasvin kehitystason ja olosuhteet huomioiden
	tunnistaa asiantuntijan avulla työtehtävissään taloudellisuuden ja tuottavuuteen vaikuttavia tekijöitä	tunnistaa työtehtävissään vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa työn lopputuloksen tehokkuuteen, tuottavuuteen ja taloudellisuuteen	toimii tehokkaasti, tuottavasti ja taloudellisesti
	arvioi työnsä onnistumista.	arvioi työnsä onnistumista ja perustelee kulloinkin käytettyä työmenetelmää.	tekee havaintoja kasvustoista sekä työn laadusta ja perustelee kulloinkin käytettyä työmenetelmää.
Viljelykasvien tuottaminen kestäväällä tavalla	tunnistaa asiantuntijan avulla yksittäisissä työtehtävissä vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa viljelykasvien tuottamiseen ekologisesti	tunnistaa työtehtävissä vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa viljelykasvien tuottamiseen ekologisesti	tunnistaa työkokonaisuuksissa vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa viljelykasvien tuottamiseen ekologisesti
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä orgaanisia jätteitä, kemikaaleja, muovien ja pakkausmateriaaleja sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden	lajittelee ja kierrättää syntyviä orgaanisia jätteitä, kemikaaleja, muovien ja pakkausmateriaaleja sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja taloudellisuuden	lajittelee ja kierrättää syntyviä orgaanisia jätteitä, kemikaaleja, muovien ja pakkausmateriaaleja sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja taloudellisuuden sekä kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan
	noudattaa ohjeiden mukaan viljelykasvien ravitsemussuosituksia.	noudattaa viljelykasvien ravitsemussuosituksia.	noudattaa ja toimii viljelykasvien ravitsemussuosituksien mukaisesti sekä omaa valmiudet vertailujen tai kehittämishdotuksien tekemiseen kestävä kehityksen edistämiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Viljelysuunnitelman laatiminen	laatii ajoittain ohjattuna viljelysuunnitelman tuotantotavan mukaisesti	laatii viljelysuunnitelman tuotantotavan mukaisesti ohjeita käyttäen	laatii itsenäisesti tuotantotavan mukaisen viljelysuunnitelman
Kasvualustan viljelykunnan arvioiminen ja ylläpitäminen	ottaa näytteet alkuohjauksen jälkeen viljavuusanalyysiä varten	ottaa näytteet ohjeiden mukaan viljavuusanalyysiä varten	ottaa näytteet viljavuusanalyysiä varten
	arvioi ja tulkitsee ohjattuna tai ryhmän mukana kasvualustan viljelykuntoa	arvioi ja tulkitsee kasvualustan viljelykuntoa	arvioi ja tulkitsee kasvualustan viljelykuntoa
	tekee ajoittain ohjattuna tarvittavat kasvualustan viljelykuntoa ylläpitävät toimenpiteet	tekee ohjeiden mukaan tarvittavat kasvualustan viljelykuntoa ylläpitävät toimenpiteet	tekee tarvittavat kasvualustan viljelykuntoa ylläpitävät toimenpiteet
Lisäys-, istutus- ja hoito-, sadonkorjuu-, varastointi ja jatkokäsittelytöiden sekä viljelymuistiinpanojen tekeminen	tekee alkuohjauksen jälkeen tarvittavat viljelymuistiinpanot	tekee tarvittavat viljelymuistiinpanot	tekee tarvittavat viljelymuistiinpanot yrityksen ohjeita noudattaen
	tekee alkuohjauksen jälkeen lisäys-, istutus- ja hoitotöitä yleisimpiä materiaaleja ja välineitä käyttäen tuotantotavan mukaisesti	tekee lisäys-, istutus- ja hoitotöitä oikea-aikaisesti sekä käyttää tilanteeseen sopivia menetelmiä, materiaaleja ja välineitä tuotantotavan mukaisesti	tekee lisäys-, istutus- ja hoitotyöt oikea-aikaisesti sekä käyttää tilanteeseen sopivia menetelmiä, materiaaleja ja välineitä ja arvioi työnsä tuotantotavan mukaisesti
	tekee ajoittain ohjattuna kasvinsuojelutöitä	tekee ohjeiden perusteella kasvinsuojelutöitä ja arvioi työn onnistumista	havaitsee kasvinsuojelutarpeen ja valitsee tilanteeseen tarkoituksenmukaisen torjuntamenetelmän
	tekee alkuohjauksen jälkeen kasvikohtaisia sadonkorjuu-, kauppakunnostus-, pakkaus- ja varastointitöitä voimassa olevia määräyksiä ja hygieniää noudattaen	tekee ohjeiden mukaan kasvikohtaisia sadonkorjuu-, kauppakunnostus-, pakkaus- ja varastointitöitä voimassa olevia määräyksiä ja hygieniää noudattaen	tekee itsenäisesti ohjeiden mukaan kasvikohtaisia sadonkorjuu-, kauppakunnostus-, pakkaus- ja varastointitöitä voimassa olevia määräyksiä ja hygieniää noudattaen
	huolehtii alkuohjauksen jälkeen työkohteiden viimeistelystä ja työvälineiden ja koneiden puhdistamisesta päivittäin sekä varastotilojen siisteydestä	huolehtii ohjeiden mukaan työkohteiden viimeistelystä ja työvälineiden ja koneiden puhdistamisesta päivittäin sekä varastotilojen siisteydestä	huolehtii itsenäisesti työkohteiden viimeistelystä ja työvälineiden ja koneiden puhdistamisesta päivittäin sekä varastotilojen siisteydestä
Viljelykoneiden ja laitteiden käyttäminen	käyttää ja huoltaa ajoittain ohjattuna kasvinviljelykoneita ja -laitteita turvallisesti	käyttää ja huoltaa kasvinviljelykoneita ja -laitteita ohjeiden mukaisesti	käyttää ja huoltaa itsenäisesti kasvinviljelykoneita ja -laitteita

Asiakkaiden palveluminen	työskentelee vastuuntuntoisesti yrityksen tavoitteiden mukaisesti	työskentelee sitoutuneesti, on ystävällinen asiakaspalvelutilanteissa ja tukee toiminnallaan yrityksen toimintaa	työskentelee yrittäjämäisesti ja huomioi toiminnassaan asiakkaan tarpeet ja toimii joustavasti muuttuvissa tilanteissa
	selviytyy auttavasti myös toisella kotimaisella kielellä tai jollakin muulla kielellä oman alan yksinkertaisissa viestintätilanteissa.	käyttää myös toista kotimaista kieltä tai jotain muuta kieltä oman alan viestintätilanteissa.	käyttää sujuvasti myös toista kotimaista kieltä tai jotain muuta kieltä oman alan erilaisissa viestintätilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvien tunnistaminen ja viljelytiedon hankkiminen	tunnistaa yleisimmät viljelykasvit ja nimeää ne joko suomalaisella tai tieteellisellä nimellä sekä etsii lisätietoja niistä	tunnistaa yleisimpiä viljelykasveja ja nimeää ne sekä suomalaisella että tieteellisellä nimellä ja etsii lisätietoja niistä	tunnistaa harvinaisempia-kin viljelykasveja ja nimeää ne sekä suomalaisella että tieteellisellä nimellä ja etsii itsenäisesti tietoja niistä
	etsii lisätietoja alkuohjauksen jälkeen tuotantomenetelmistä, kauppakunnostamisesta ja jatkojalostamisesta	etsii lisätietoja tuotannosta, kauppakunnostamisesta ja jatkojalostamisesta	etsii lisätietoja tuotannosta, kauppakunnostamisesta, jatkojalostamisesta ja soveltaa tietoa omaan työskentelyyn
Kasvinsuojelutarpeen tunnistaminen	tunnistaa yleisimpiä rikkakasveja, kasvitauteja ja tuholaisia sekä tietää erilaisia torjuntamenetelmiä	tunnistaa yleisimpiä rikkakasveja, kasvitauteja ja tuholaisia sekä valitsee tilanteeseen tarkoituksenmukaisen torjuntamenetelmän	tunnistaa yleisimmät rikkakasvit, kasvitaudit ja tuholaiset sekä valitsee perustellusti tilanteeseen tarkoituksenmukaisen torjuntamenetelmän

Viljelykasvin tuottaminen	ottaa työskentelyssään huomioon viljelykasvin viljelyominaisuudet ja valitsee ohjauksen jälkeen soveltuvan viljelytekniikan	ottaa työskentelyssään huomioon viljelykasvin viljelyominaisuudet sekä vertailee ja valitsee soveltuvan viljelytekniikan	ottaa työskentelyssään huomioon viljelykasvin viljelyominaisuudet ja ymmärtää niiden vaikutuksen sadonmuodostukseen sekä valitsee soveltuvan viljelytekniikan
	soveltaa ohjauksen jälkeen kasvibiologian ja -fysiologian tietoja kasvun säätämisessä eri viljelyvaiheissa ja varastoinnissa tunnistaaen ilmastolliset tekijät	soveltaa ohjeesta kasvibiologian ja -fysiologian tietoja kasvun säätämisessä eri viljelyvaiheissa ja varastoinnissa huomioiden ilmastolliset tekijät	soveltaa kasvibiologian ja -fysiologian tietoja kasvun säätämisessä eri viljelyvaiheissa ja varastoinnissa huomioiden ilmastolliset tekijät
	valitsee ohjauksen jälkeen viljelykasville soveltuvan kasvualustan kasvihuoneessa tai avomaalla	valitsee ohjeesta viljelykasville soveltuvan kasvualustan kasvihuoneessa tai avomaalla	valitsee perustellusti viljelykasville soveltuvan kasvualustan kasvihuoneessa tai avomaalla
	käyttää ohjauksen jälkeen viljavuustutkimuksen tietoja kasvualustan kalkituksessa ja lannoituksessa	käyttää viljavuustutkimuksen tietoja hyväksi kasvualustan kalkituksessa ja lannoituksessa	käyttää perustellusti viljavuustutkimuksen tietoja kasvualustan kalkituksessa ja lannoituksessa
Viljelyn kannattavuuden arvioiminen	laskee tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä asiantuntijan avulla	selvittää ja laskee keskeisiä tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä	selvittää, laskee ja vertailee tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä
Laatu- ja ympäristöjärjestelmien noudattaminen	noudattaa sääntöjä ja vaatimuksia ohjeiden mukaan.	noudattaa sääntöjä ja vaatimuksia ohjeiden mukaan.	toimii sääntöjen ja vaatimusten edellyttämällä tavalla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja pyytää tarvittaessa asiantuntijan apua	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa
	selviytyy tutuista tilanteista työtehtävissään	selviytyy muuttuvista valintatilanteista neuvoteltuaan työyhteisön muiden jäsenten kanssa	toimii erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja

Vuorovaikutus ja yhteistyö	tunnistaa työssään tietopohjaan perustuvia ratkaisuja	soveltaa asiantuntijan avulla työssään tuloksellisen toiminnan tietopohjaa	soveltaa työssään laadukkaan ja tuloksellisen toiminnan tietopohjaa
	toimii työyhteisön sääntöjen mukaan	keskustelee ja kuuntelee sekä omaksuu annetut ohjeet	keskustelee, kuuntelee ja ottaa huomioon toisten mielipiteet omissa ratkaisuissaan
	toimii työyhteisön jäsenenä tutuissa vuorovaikutustilanteissa	sopeutuu hyvin työyhteisön jäseneksi, ottaa vastaan palautetta ja muuttaa tarvittaessa toimintaansa	toimii tasavertaisena jäsenenä työyhteisössä ottaen huomioon muiden mielipiteet
	pystyy toimimaan erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja pyytää tarvittaessa apua	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työskentelyssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän
	arvioi toimintaansa	keskustelee oma-aloitteisesti toiminnastaan	keskustelee oma-aloitteisesti ja luontevasti toiminnastaan sekä haluaa kehittää yhteistyötaitojaan
Ammattietiikka	toimii rehellisesti, vastuuntuntoisesti ja sovittujen käytänteiden mukaisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	toimii avoimesti, rehellisesti, vastuuntuntoisesti ja sovittujen käytänteiden mukaisesti tehdessään annettuja työtehtäviä ja arvostaa omaa työtään	toimii avoimesti, rehellisesti, vastuuntuntoisesti ja sovittujen käytänteiden mukaisesti tehdessään annettuja työtehtäviä sekä viihtyy ja arvostaa omaa työtään
Terveys, turvallisuus ja toimintakyvyn edistäminen	noudattaa ohjauksen jälkeä työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita.	noudattaa määräysten mukaisia työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita ja työskentelee ergonomisesti.	noudattaa määräysten mukaisia työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita ja työskentelee ergonomisesti sekä kehittää omaa turvallista työskentelyään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä ajankohtaisia kasvukauteen liittyviä kasvinviljelyitä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta kasvinsuojelutarpeen tunnistaminen ja viljelykasvin tuottaminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.3 VIHERALAN KOULUTUSOHJELMA, PUUTARHURI

4.3.1 Viheralueiden rakentaminen ja ylläpitötöiden tekeminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ tunnistaa viheralan kasveja ja niiden kasvupaikkavaatimuksia
- ◆ suunnitella oman työnsä ohjeet, suunnitelmat ja sääolosuhteet huomioon ottaen
- ◆ tehdä materiaali- ja työmenekkilaskelmia
- ◆ tehdä viherrakentamiseen liittyviä mittauksia perusmittavälineillä
- ◆ tehdä maanrakennustöitä ja toimia töiden ohjaajana sekä asentaa maanalaisia rakenteita
- ◆ rakentaa erilaisia päällysteitä
- ◆ rakentaa kasvillisuusalueita ja antaa kasvien tarvitseman alkuhoidon
- ◆ laatia rakennettujen viheralueiden ylläpitosuunnitelmia
- ◆ ylläpitää rakennettuja viheralueita
- ◆ käyttää ja huoltaa yleisimpiä viheralan koneita ja laitteita
- ◆ toimia muuttuvissa olosuhteissa
- ◆ seurata alan kehitystä
- ◆ palvella asiakkaita
- ◆ verkostoitua alan muiden toimijoiden kanssa
- ◆ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ◆ käyttää henkilökohtaisia suojaimia ja ylläpitää työkykyä
- ◆ noudattaa kestävän kehityksen periaatteita.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Viheralueiden rakentamis- ja ylläpitötöiden suunnitteleminen ja toteuttaminen	laatii työsuunnitelman ajoittain ohjattuna tai yhdessä ryhmän kanssa	laatii työsuunnitelman	laatii itsenäisesti työsuunnitelman
	toteuttaa ajoittain ohjattuna tai ryhmän mukana tavallisimmat viherrakentamis- ja ylläpitotyöt työsuunnitelman mukaisesti turvallisesti	toteuttaa alkuohjauksen jälkeen viherrakentamis- ja ylläpitotyötä työsuunnitelman mukaisesti ja työskentelee turvallisesti ja huolellisesti	toteuttaa viherrakentamis- ja ylläpitotyöt työsuunnitelman mukaisesti ja työskentelee turvallisesti, joutuisasti ja huolellisesti kehittäen työtään
Työn tuloksellisuuden arvioiminen	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista ja perustelee kulloinkin käytettyä työmenetelmää	arvioi työnsä onnistumista ja työn laatua sekä perustelee kulloinkin käytettyä työmenetelmää
Kestävällä tavalla toimiminen viheralueiden rakentamisessa ja ylläpitotöissä	tunnistaa asiantuntijan avulla yksittäisissä työtehtävissä vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa viheralueiden rakentamiseen ja ylläpitoon kestäväällä tavalla	tunnistaa työtehtävissä vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa viheralueiden rakentamiseen ja ylläpitoon kestäväällä tavalla	tunnistaa työkokonaisuuksia ja vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa kestäväällä tavalla laatu ja taloudellisuus huomioiden
	tunnistaa ajoittain ohjattuna ympäristönäkökohdat polttoaineen valinnassa	käyttää vähäpäästöisiä poltto- ja voiteluaineita	vertailee ja käyttää vähäpäästöisiä poltto- ja voiteluaineita
	kiinnittää huomiota energiatehokkaaseen koneen ajotapaan	suunnittelee koneen käyttöä suhteessa ajotapaan sekä mitoittaa koneen suhteessa tarvittavaan työtehtävään	ajaa taloudellisesti välttämättä turhaa käyttöä ja mitoittaa koneen suhteessa tarvittavaan työtehtävään sekä vertailee vaihtoehtoja koneen tehokkaalle käytölle
	lajittelee, kompostoi ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee, kompostoi ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja elinkaaren.	lajittelee, kompostoi ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja elinkaaren sekä kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Materiaali- ja työmenekin laskeminen	arvioi asiantuntijan avustuksella maalajien maanrakennusominaisuudet ja tekee massojenvaihtolaskelmat	laskee alkuohjauksen jälkeen vaadittavat rakennekerrokset tai massanvaihtojen tarpeet ja rakennusmateriaalin sekä työn menekin	laskee maastokäynnin yhteydessä tehdyn maalajitunnistuksen ja/tai kantavuuden perusteella taulukoita hyväksikäyttäen rakennekerrosten ja massanvaihtojen tarpeen ja määrät sekä rakennusmateriaalien ja työn menekit
Tiedon hakeminen	hakee ongelmatilanteissa tiedot osoitetusta tietolähteestä	hakee ongelmatilanteissa tietoja tutuista tietolähteistä	käyttää ongelmatilanteissa tehokkaasti hyväkseen luotettavia tietolähteitä
Mittaustöiden tekeminen	tekee ammattihenkilön avustamana mittaustöiden eri työvaiheita	käyttää alkuopastuksen jälkeen optisia ja lasermittalaitteita suunnitelman toimeenpanossa maastoon ja tekee alkuohjauksen jälkeen suunnitelmissa olevien korkeuksien ja mittakaavan mukaiset mittaukset perusmittavälineillä	käyttää tarvittavia mittalaitteita suunnitelman toimeenpanossa maastoon ja tekee suunnitelmissa olevien korkeuksien ja mittakaavan mukaiset mittaukset perusmittavälineillä
Maarakennustöiden tekeminen	tekee ammattihenkilön avustamana maarakennustöiden eri työvaiheita	osoittaa rakennuskohteessa paikat läjitys- ja varastointipaikoiksi	osoittaa rakennuskohteessa paikat läjitys- ja varastointipaikoiksi
		toteuttaa alkuohjauksen jälkeen maanrakennustöitä niin, että ne vastaavat tehtyjä mittauksia ja suunnitelmia (esim. rakennekerrokset oikeisiin korkeuksiin tiivistettyinä)	ohjaa sekä toteuttaa maanrakennustöitä niin, että ne vastaavat tehtyjä mittauksia ja suunnitelmia (esim. rakennekerrokset oikeisiin korkeuksiin tiivistettyinä)
	avustaa putkien ja maakaapelien asennuksessa	asentaa putket, viemärit, kaivot ja maakaapelit alkuohjauksen jälkeen	asentaa putket, viemärit, kaivot ja maakaapelit valmistajan antamien ohjeiden mukaisesti

Päällysteiden rakentaminen	tekee ajoittain ohjattuna tai ryhmän mukana päällysteiden eri työvaiheita	laatii alkuohjauksen jälkeen suunnitelman päällystetyön toteuttamisesta ja mitoittaa tarvikkeiden ja ajankäytön menekin	suunnittelee itsenäisesti päällysteiden toteutuksen eri vaiheineen ja mitoittaa tarkasti tarvikkeiden ja ajankäytön menekin
		toteuttaa työn eri vaiheet loogisessa järjestyksessä teknisesti oikein	työskentelee suunnitelman mukaisesti oikeassa järjestyksessä ja työ on valmistuttuaan laatuvaatimukset täyttävä ja sellaisenaan luovutettavissa
Kasvualusta- ja istutustöiden tekeminen	ottaa näytteet alkuohjauksen jälkeen viljavuusanalyysiä varten	ottaa näytteet ohjeiden mukaan viljavuusanalyysiä varten	ottaa näytteet viljavuusanalyysiä varten
	tekee ajoittain ohjattuna tai ryhmän jäsenenä kasvualustatöiden eri työvaiheita	annostelee happamuuteen ja ravinnetasoon vaikuttavat maanparannusaineet istutuksille kasvi- / kasviryhmäkohtaisesti ja valmistaa kasvialustat	annostelee happamuuteen ja ravinnetasoon vaikuttavat maanparannusaineet istutuksille kasvi- / kasviryhmäkohtaisesti ja valmistaa kasvialustat
	tekee ajoittain ohjattuna taimien vastaanottotarkastuksia	varmistaa, että taimet täyttävät laatuvaatimukset	tunnistaa työkohteeseen tulevat taimet ja varmistaa, että ne täyttävät laatuvaatimukset
	tekee ajoittain ohjattuna tai ryhmän jäsenenä istutustöiden eri työvaiheita	tekee istutustyöt, tuennat ja kasvien alkuhoidot sekä perustaa nurmikon joko kylvönä tai siirtonurmikkona kaikkine työvaiheineen	tekee istutustyöt, tuennat ja kasvien alkuhoidot sekä perustaa nurmikon joko kylvönä tai siirtonurmikkona kaikkine työvaiheineen omatoimisesti
Ylläpitosuunnitelman laatiminen	laatii ajoittain ohjattuna tai ryhmän jäsenenä viheralueen ylläpitosuunnitelman	laatii ohjeiden mukaisesti ylläpitosuunnitelman ja hahmottaa viheralueen yhtenä työkokonaisuutena	laatii itsenäisesti ylläpitosuunnitelman niin, että alueella työskentelevä pystyy sen perusteella tekemään hoitotason vaatimat toimenpiteet
	laatii ajoittain ohjattuna tai ryhmän jäsenenä viheralueen ylläpidon kustannuslaskelman	laatii ylläpidon kustannuslaskelman	laskee laatimansa suunnitelman pohjalta hoidosta aiheutuvat kustannukset tavoitteena ylläpidon kokonaistaloudellisuus

Ylläpitötöiden tekeminen	tekee ajoittain ohjattuna tai ryhmän jäsenenä ylläpitötöiden eri työvaiheita	tekee alkuohjauksen jälkeen työvaiheet laatimaansa suunnitelmaa hyväksikäyttäen oikeassa järjestyksessä	käsittelee hänelle osoitettua viheraluetta yhtenä kokonaisuutena ja toteuttaa työvaiheet oikeassa järjestyksessä ja oikeana ajankohtana
	arvioi omaa työtään työvaiheittain	arvioi omaa työtään ja vertaa tehtyyn ylläpitosuunnitelmaan	arvioi omaa työtään ja vertaa tehtyyn ylläpitosuunnitelmaan ja osaa kehittää työtään
Asiakkaiden palveleminen	työskentelee vastuuntuntoisesti yrityksen tavoitteiden mukaisesti	työskentelee sitoutuneesti, on ystävällinen asiakaspalvelutilanteissa ja tukee toiminnallaan yrityksen toimintaa	työskentelee yrittäjämäisesti ja huomioi toiminnassaan asiakkaan tarpeet ja toimii joustavasti muuttuvissa tilanteissa
	selviytyy auttavasti myös toisella kotimaisella kielellä tai jollakin muulla kielellä oman alan yksinkertaisissa viestintätilanteissa	käyttää myös toista kotimaista kieltä tai jotain muuta kieltä oman alan viestintätilanteissa	käyttää sujuvasti myös toista kotimaista kieltä tai jotain muuta kieltä oman alan erilaisissa viestintätilanteissa
Koneiden ja laitteiden käyttäminen	käyttää alkuohjauksen jälkeen koneita tutuissa työtilanteissa	käyttää koneita tavanomaisissa työtilanteissa	valitsee työhön tarkoituksenmukaiset koneet ja käyttää niitä vaihtelevissa työtilanteissa
Viimeistelytöiden tekeminen	tekee ajoittain ohjattuna työkohteen järjesty- ja viimeistelytöitä.	tekee ohjeiden mukaan työkohteen järjesty- ja viimeistelytöitä.	tekee työkohteen järjesty- ja viimeistelytöitä vaihtelevissa tilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvien tunnistaminen	tunnistaa viheralan yleisimmät kasvit ja nimeää ne joko suomalaisella tai tieteellisellä nimellä	tunnistaa viheralan yleisimmät kasvit ja nimeää ne sekä suomalaisella että tieteellisellä nimellä	tunnistaa viheralan harvinaisempiakin kasveja ja nimeää ne sekä suomalaisella että tieteellisellä nimellä
	selvittää tunnistettavien kasvien tavanomaisia kasvupaikkavaatimuksia	selvittää tunnistettavien kasvien kasvupaikkavaatimuksia	selvittää ja vertailee tunnistettavien kasvien kasvupaikkavaatimuksia
Maalajien tunnistaminen ja viljavuusominaisuuksien tunteminen	tunnistaa yleisimmät maalajit ja ajoittain ohjattuna hyödyntää niiden geoteknisiä ja viljavuusominaisuuksia viherrakentamisessa ja ylläpidossa	tunnistaa yleisimmät maalajit ja hyödyntää niiden geoteknisiä ja viljavuusominaisuuksia viherrakentamisessa ja ylläpidossa	tunnistaa maalajit ja hyödyntää niiden geoteknisiä ja viljavuusominaisuuksia viherrakentamisessa ja ylläpidossa

Kasvualustan valmistaminen	valitsee valmiita kasvualustoja niiden ominaisuuksien perusteella	soveltaa ohjeesta tietoa kasvualustojen ominaisuuksista ja maanparannuksesta	soveltaa tietoa kasvualustojen ominaisuuksista sekä viljavuustietoja maanparantamisessa kasvikohtaisesti
	soveltaa ajoittain ohjattuna tietoa kantavien kasvialustojen rakentamisesta	soveltaa ohjeesta tietoa kantavien kasvialustojen rakentamisesta	soveltaa tietoa kantavien kasvialustojen rakentamisesta
Materiaalien käyttäminen	tunnistaa yleisimmät materiaalit ja ajoittain ohjausta saaden hyödyntää niiden ominaisuuksia viherrakentamisessa ja ylläpidossa	tunnistaa yleisimmät materiaalit ja hyödyntää niiden ominaisuuksia viherrakentamisessa ja ylläpidossa	tunnistaa materiaalit ja hyödyntää niiden ominaisuuksia viherrakentamisessa ja ylläpidossa
Suunnitelmien tulkinta	tulkitsee tuttuihin työtilanteisiin liittyviä suunnitelmia ryhmän mukana	tulkitsee suunnitelmia	tulkitsee suunnitelmia ja havaitsee niissä mahdollisesti esiintyvät virheet
Työselitysten tuntemus	tutustuu töihin liittyviin työselityksiin asiantuntijan avulla	toteuttaa työt työselitysten mukaisesti	toteuttaa työt työselitysten mukaisena ja osaa laatia niitä
Viheralueiden jätteenhuolto	lajittelee ja kierrättää jätteet ajoittain ohjattuna.	lajittelee ja kierrättää jätteet ohjeen mukaisesti.	lajittelee ja kierrättää jätteet sekä tunnistaa asiantuntijan avulla viheralan ympäristövaikutuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmaratkaisu	selviytyy tutuista tilanteista työtehtävissään	selviytyy muuttuvista ja valintatilanteista (esim. sääolosuhteet) neuvoteltuaan työyhteisön muiden jäsenten kanssa	toimii erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja
	tunnistaa työssään tietopohjaan perustuvia ratkaisuja	soveltaa asiantuntijan avulla työssään tuloksellisen toiminnan tietopohjaa	soveltaa työssään laadukkaan ja tuloksellisen toiminnan tietopohjaa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön jäsenenä tutuissa vuorovaikutustilanteissa	sopeutuu hyvin työyhteisön jäseneksi, ottaa vastaan palautetta ja muuttaa tarvittaessa toimintaansa	toimii tasavertaisena jäsenenä työyhteisössä ottaen huomioon muiden mielipiteet
	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja pyytää tarvittaessa apua	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työskentelyssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän
		keskustelee oma-aloitteisesti toiminnastaan	keskustelee oma-aloitteisesti ja luontevasti toiminnastaan, sekä haluaa kehittää yhteistyötaitojaan

Ammattietiikka	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	perustaa työskentelynsä avoimuuteen, rehellisyyteen ja vastuuseen
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa ohjauksen jälkeen työturvallisuusohjeita ja omaa tulityötaidoit.	noudattaa määräysten mukaisia työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita, työskentelee ergonomisesti sekä omaa tulityötaidoit.	noudattaa määräysten mukaisia työturvallisuusohjeita, käyttää työkohtaisia suojavarusteita, työskentelee ergonomisesti ja kehittää omaa turvallista työskentelyään sekä omaa tulityötaidoit.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä viherrakentamisen ja viheralueiden ylläpidon töitä rakennustyömaalla ja ylläpitokohteessa. Töitä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta kasvien tunnistaminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.4 KUKKA- JA PUUTARHAKAUPAN KOULUTUSOHJELMA, PUUTARHURI

4.4.1 Asiakkaiden palveleminen ja myymälätyöskentely kukka- tai puutarhakaupassa

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ palvella asiakkaita kukkakaupassa tai puutarhamyymälässä
- ◆ neuvoa asiakkaita kasvien valinnassa, käytössä ja hoidossa
- ◆ hyödyntää tietolähteitä
- ◆ myydä ja pakata kukkakaupan tai puutarhamyymälän tuotteita ja etsiä niistä lisätietoja sekä edistää kestävien arvojen mukaisia tuotevalintoja
- ◆ tehdä tavallisimpia kukkasidontatöitä ja kirjoittaa töihin liittyvät korttitekstit
- ◆ ottaa vastaan ja välittää tilauksia sekä huolehtia tilausten toimittamisesta
- ◆ tunnistaa myymälän kasvit ja hoitaa niitä
- ◆ tunnistaa alalla käytettävät luonnonkasvit ja -materiaalit
- ◆ vastaanottaa, tarkastaa, sekä hinnoitella tuotteita
- ◆ laittaa tuotteet esille
- ◆ huolehtia myymälän siisteydestä
- ◆ toimia työyhteisössä ja arvostaa omaa työtään
- ◆ tunnistaa työhön ja työympäristöön liittyvät vaarat ja terveyshaitat
- ◆ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ◆ ylläpitää työkykyä
- ◆ käyttää työtehtäväänsä kuuluvia suojaimia
- ◆ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työn suunnitteleminen kukka- tai puutarhakaupan asiakaspalvelussa ja myymälätyöskentelyssä	valmistele työtehtäviä alkuohjauksen jälkeen yrityksen ohjeiden mukaisesti	suunnittelee ja valmistele työtehtäviä yrityksen ohjeiden mukaisesti	suunnittelee ja valmistele työtehtäviä oma-aloitteisesti ja vastuullisesti yrityksen ohjeiden mukaisesti
	tekee ajoittain ohjattuna työtehtävät tärkeysjärjestyksessä	tekee työtehtävät tärkeysjärjestyksessä	tekee työtehtävät tärkeysjärjestyksessä ja kehittää omaa työskentelyään
Asiakaspalvelun ja myymälätyöskentelyn toteuttaminen	työskentelee ohjatusti asiakaspalvelun eri vaiheissa yrityksen ohjeiden ja tavoitteiden mukaisesti	työskentelee pääosin itsenäisesti asiakaspalvelun eri vaiheissa laaditun suunnitelman mukaisesti	työskentelee laaditun suunnitelman mukaisesti asiakaspalvelun eri vaiheissa joustuen tilanteiden vaatimusten mukaisesti
	kysyy neuvoa ollessaan epävarma	kysyy neuvoa uusissa tilanteissa	toimii saamiensa valtuuksiensa mukaisesti
	tekee vastuullaan olevat työt, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee vastuullaan olevat työt	toimii vastuullisesti ja ottaa työssään huomioon seuraavat työvaiheet ja toiset työntekijät
Sidontatöiden toteuttaminen	alkuohjauksen jälkeen tekee tavanomaisia sidontatöitä	tekee tavanomaisia sidontatöitä	tekee joutuisasti ja itsenäisesti tavanomaisia sidontatöitä
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja ottaa vastaan palautetta	arvioi omaa työtään ja osaa muuttaa toimintatapojaan saamansa palautteen perusteella
Kestävällä tavalla toimiminen kukka- tai puutarhakaupassa	tunnistaa asiantuntijan avulla yksittäisissä työtehtävissä vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa asiakaspalvelutyöhön kestäväällä tavalla	tunnistaa työtehtävissä vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa asiakaspalvelutyöhön kestäväällä tavalla	tunnistaa työkokonaisuuksissa vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa asiakaspalvelutyöhön kestäväällä tavalla
	esittelee ohjeesta tuotteita ja palveluja ympäristö- ja muista kestäväen kehityksen näkökohdista	esittelee tuotteita ja palveluja ympäristö- ja muista kestäväen kehityksen näkökohdista	esittelee tuotteita ja palveluja vertaillen ympäristö- ja muista kestäväen kehityksen näkökohtia
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja taloudellisuuden sekä kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Asiakkaiden palveleminen kukka- tai puutarhakaupan töissä	selvittää asiakkaan tarpeita ja palvelee häntä	selvittää asiakkaan tarpeita ja palvelee häntä kohteliaasti	selvittää asiakkaan tarpeita ja palvelee häntä aktiivisesti ja kohteliaasti tehden lisämyyntiä
	ilmaisee itseään selkeästi sekä suullisesti että kirjallisesti äidinkielellään ja käyttää yleisimpiä ammatillisia käsitteitä	ilmaisee itseään selkeästi sekä suullisesti että kirjallisesti äidinkielellään ja käyttää ammatillisia käsitteitä	ilmaisee itseään selkeästi sekä suullisesti että kirjallisesti äidinkielellään ja käyttää ammatillisia käsitteitä sujuvasti
	neuvoo asiakkaita kasvien valinnassa, käytössä ja hoidossa ammattikirjallisuutta tai ohjausta apuna käyttäen kasvibiologian huomioon ottaen	neuvoo asiakkaita kasvien valinnassa, käytössä ja hoidossa tarvittaessa ammattikirjallisuutta apuna käyttäen kasvibiologian huomioon ottaen	neuvoo asiakkaita kasvien valinnassa, käytössä ja hoidossa asiakaslähtöisesti tarvittaessa ammattikirjallisuutta apuna käyttäen kasvibiologian huomioon ottaen
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa <i>Alakohtainen kielitaidon hallinta suomenkielisillä</i>	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteista ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa <i>Alakohtainen kielitaidon hallinta ruotsinkielisillä</i>	palvelee asiakkaita ruotsin kielellä ja hoitaa palvelutilanteen suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä vieraalla kielellä	palvelee asiakkaita ruotsin kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen yhdellä vieraalla kielellä	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä vieraalla kielellä
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa <i>Alakohtainen kielitaidon hallinta muunkielisillä</i>	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä selviytyy auttavasti palvelutilanteista yhdellä muulla kielellä	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä ja selviytyy auttavasti toisella kotimaisella kielellä	palvelee asiakkaita suomen tai ruotsin kielellä, hoitaa palvelutilanteen joustavasti toisella kotimaisella kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa <i>Alakohtainen kielitaidon hallinta vieraskielisessä koulutuksessa</i>	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä auttaa palvelutilanteessa eteenpäin yhdellä muulla kielellä	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä muulla kielellä	palvelee asiakkaita koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä muulla kielellä

Tuotteiden myyminen kukka- ja puutarhamyymälässä	myy asiakkaan tarvitseman tuotteen, selvittää hinnan ja ottaa vastaan maksut yleisimmillä maksuvälineillä ja kirjoittaa tarvittaessa kuitin	myy asiakkaan tarvitseman tuotteen, tietää hinnan, ottaa vastaan maksut yleisimmillä maksuvälineillä ja kirjoittaa tarvittaessa kuitin	myy asiakkaan tarvitseman tuotteen, tietää tai laskee hinnan, ottaa vastaan maksut yleisimmillä maksuvälineillä ja kirjoittaa tarvittaessa kuitin
	alkuohjauksen jälkeen ottaa vastaan tilauksia yleisesti käytössä olevilla menetelmillä ja toimittaa asiakkaan valituksen käsiteltäväksi	ottaa vastaan tilauksia yleisesti käytössä olevilla menetelmillä ja toimittaa asiakkaan valituksen käsiteltäväksi	ottaa vastaan itsenäisesti tilauksia yleisesti käytössä olevilla menetelmillä ja toimittaa asiakkaan valituksen käsiteltäväksi
Kukkakaupassa ja puutarhamyymälässä työskenteleminen	tekee päivittäin toistuvat työt ja huolehtii elävän materiaalin kunnossapidosta ja tilojen siisteydestä, lajittelee jätteet sekä välttää hävikkiä	tekee myymälän työt, huolehtii elävän materiaalin kunnossapidosta ja tilojen siisteydestä, lajittelee jätteet sekä välttää hävikkiä	tekee joutuisasti myymälän työt, huolehtii elävän materiaalin kunnossapidosta ja tilojen siisteydestä, lajittelee jätteet sekä välttää hävikkiä
	ohjauksen jälkeen ottaa vastaan, tarkastaa ja käsittelee tavaratoimituksen ja ilmoittaa esimiehelleen virheellisyyksistä	ottaa vastaan, käsittelee ja tarkastaa tavaratoimituksen ja ilmoittaa esimiehelleen virheellisyyksistä	ottaa vastaan, käsittelee ja tarkastaa tavaratoimituksen itsenäisesti ja ilmoittaa esimiehelleen virheellisyyksistä
	hoitaa alkuohjauksen jälkeen myymälän tuotevalikoimaa ja pitää myymälätilaa järjestyksessä	hoitaa ohjeiden mukaan myymälän tuotevalikoimaa ja pitää myymälätilaa järjestyksessä ja viihtyisänä	hoitaa itsenäisesti myymälän tuotevalikoimaa kehittäen sitä sekä pitää myymälätilaa järjestyksessä, viihtyisänä ja houkuttelevana
Sidontatöiden tekeminen (kimppu, asetelma, surulaite) ja pakkaaminen	tekee kukka- tai puutarhamyymälän tavallisimpia sidontatöitä, ajoittain ohjattuna	tekee kukka- tai puutarhamyymälän tavallisimpia sidontatöitä	tekee kukka- tai puutarhamyymälän tavallisimpia sidontatöitä joutuisasti
	pakkaa sidontatyöt olosuhteiden mukaan alkuohjauksen jälkeen.	pakkaa sidontatyöt olosuhteiden mukaan.	pakkaa nopeasti sidontatyöt olosuhteiden mukaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvien tunnistaminen kukka- tai puutarhakaupan töissä	tunnistaa tavallisimmat kukka- tai puutarhakaupan kasvit ja osaa niiden tieteelliset suvut	tunnistaa tavallisimmat kukka- tai puutarhakaupan kasvit sekä osaa niiden tieteelliset nimet	tunnistaa myös harvinaisempia kukka- tai puutarhakaupan kasveja sekä osaa niiden tieteelliset nimet ja osaa etsiä lisätietoja eri tietolähteistä
	tunnistaa alalla käytettäviä luonnonkasveja ja – materiaaleja ja ottaa työssään huomioon niiden keräämiseen liittyvät määräykset	tunnistaa tavallisimmat alalla käytettävät luonnonkasvit ja – materiaalit ja ottaa työssään huomioon niiden keräämiseen liittyvät määräykset	tunnistaa myös harvinaisempia alalla käytettäviä luonnonkasveja ja – materiaaleja ja ottaa työssään huomioon niiden keräämiseen liittyvät määräykset
Kasvibiologian tietojen soveltaminen kukka- tai puutarhakaupan töissä	soveltaa kasvibiologian tietoja käytännön töissä ajoittain apua kysyen	soveltaa kasvibiologian tietoja käytännön töissä	soveltaa kasvibiologian tietoja käytännön töissä ja osaa etsiä lisätietoja
Sommittelu- ja väriopin soveltaminen kukka- tai puutarhakaupan töissä	soveltaa sommittelu- ja väriopin tietoja tarvittaessa apua kysyen	soveltaa sommittelu- ja väriopin tietoja	soveltaa sommittelu- ja väriopin tietoja monipuolisesti
Tuotteiden hinnoittelu kukka- tai puutarhakaupan töissä	ohjeistettuna osaa laskea alennukset ja arvonlisäveron.	laskee alennukset ja arvonlisäveron.	laskee alennukset ja arvonlisäveron itsenäisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmaratkaisu	selviytyy tutuista tilanteista työtehtävissään	selviytyy muuttuvista ja valintatilanteista neuvoteltuaan työyhteisön muiden jäsenten kanssa	toimii erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja
	tunnistaa työssään tietopohjaan perustuvia ratkaisuja	soveltaa asiantuntijan avulla työssään tuloksellisen toiminnan tietopohjaa	soveltaa työssään laadukkaan ja tuloksellisen toiminnan tietopohjaa

Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön jäsenenä tutuissa vuorovaikutustilanteissa	sopeutuu hyvin työyhteisön jäseneksi, ottaa vastaan palautetta ja muuttaa tarvittaessa toimintaansa	toimii tasavertaisena jäsenenä työyhteisössä ottaen huomioon muiden mielipiteet
	pystyy toimimaan erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja pyytää tarvittaessa apua	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työskentelyssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän
	keskustelee toisten aloitteesta toiminnastaan	keskustelee oma-aloitteisesti toiminnastaan	keskustelee oma-aloitteisesti ja luontevasti toiminnastaan, sekä haluaa kehittää yhteistyötaitojaan
Ammattietiikka	toimii rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	toimii avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	perustaa työskentelynsä avoimuuteen, rehellisyyteen ja vastuullisuuteen
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	tunnistaa vaaratekijöitä ja välttää niitä	välttää omia ja muiden työntekijöiden tapaturmavaaroja	ennakoi mahdollisen vaaran olemassaolon, tuntee ammattitautivaarat
	käyttää ohjeiden mukaisia suojavarusteita ja työskentelee ergonomisesti.	käyttää ohjeiden mukaisia suojavarusteita ja työskentelee ergonomisesti ja turvallisesti.	käyttää ohjeiden mukaisia suojavarusteita, työskentelee ergonomisesti ja turvallisesti sekä ymmärtää ergonomian merkityksen elinikäiseen työkykyyn.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä ajankohtaisia kukka- tai puutarhamyymälän töitä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5 KAIKILLE VALINNAISET TUTKINNON OSAT

4.5.1 Taimitarhakasvien tuottaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ tunnistaa taimitarhatuotannon kasveja
- ♦ suunnitella taimitarhakasvien viljelyn lisäyksestä tuotteen myyntiin valittua tuotantotapaa noudattaen
- ♦ suunnitella työnsä
- ♦ tehdä taimitarhakasvien lisäys-, istutus- ja hoitotoita valittua tuotantotapaa noudattaen
- ♦ tehdä nosto-, varastointi- sekä kauppakunnostustöitä
- ♦ käyttää taimitarhatuotannon työvälineitä, koneita ja laitteita
- ♦ tehdä muistiinpanot viljelytoimenpiteistä
- ♦ seurata alan kehitystä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia ja ylläpitää työkykyä
- ♦ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Taimitarhatuotannon suunnitteleminen	suunnittelee ja arvioi viljelyä tuotantotavan mukaisesti tutuissa tilanteissa ajoittain ohjattuna tai ryhmän mukana	suunnittelee ja arvioi viljelyä tuotantotavan mukaisesti ja selviytyy muuttuvissa tilanteissa	suunnittelee ja arvioi viljelyä tuotantotavan mukaisesti sekä selviytyy muuttuvissa tilanteissa ja kehittää työtapojaan

Viljelytöiden toteuttaminen taimitarhakasvien tuotannossa	toteuttaa tuotantotavan mukaista tuotantosuunnitelmaa ajoittain ohjattuna tai ryhmän mukana	toteuttaa tuotantotavan mukaista tuotantosuunnitelmaa ohjeiden mukaan	työskentelee sujuvasti työvaiheesta toiseen tuotantosuunnitelman ja tuotantotavan mukaisesti
	työskentelee tavallisimmissa työtehtävissä	tekee kasvien yleisimmät viljelytyöt huomioiden kehitysasteen ja olosuhteet	tekee kasvien viljelytyöt huomioiden kehitysasteen ja olosuhteet viljelykokonaisuudessa
	tunnistaa asiantuntijan avulla työtehtävissään taloudellisuuteen ja tuottavuuteen vaikuttavia tekijöitä	tunnistaa työtehtävissään vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa työn lopputuloksen tehokkuuteen, tuottavuuteen ja taloudellisuuteen	toimii tehokkaasti, tuottavasti ja taloudellisesti yrityksen laatu- ja ympäristöjärjestelmien mukaisesti noudattaen voimassaolevia viranomais määräyksiä
Taimistotuotteiden nostaminen, lajittelu, kaupakunnostaminen, pakkaaminen ja varastoiminen	käsittelee tuotteita asiantuntijan ohjeiden mukaan	käsittelee tuotteita taimityypin edellyttämällä tavalla ja perustelee työmenetelmät	käsittelee tuotteita taimityypin edellyttämällä tavalla huomioiden niiden laadun
	noudattaa kaupakunnostusvaatimuksia alkuohjauksen jälkeen	toimii kaupakunnostusohjeiden ja -vaatimusten mukaisesti	toimii kaupakunnostusohjeiden ja -vaatimusten mukaisesti ja merkitsee tuotteet laatuvaatimusten mukaisesti
Taimitarhakasvien tuottaminen kestävän kehityksen mukaisesti	käyttää alkuohjauksen jälkeen ekologisesti kestäviä materiaaleja, tuotteita, välineitä ja menetelmiä	käyttää ekologisesti kestäviä materiaaleja, tuotteita, välineitä ja menetelmiä	valitsee ja käyttää ekologisesti kestäviä materiaaleja, tuotteita, välineitä ja menetelmiä
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan mm. orgaanisia jätteitä, kemikaaleja, muovia ja pakkausmateriaaleja	lajittelee ja kierrättää mm orgaanisia jätteitä, kemikaaleja, muovia ja pakkausmateriaaleja sekä ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristötäällisyyden	lajittelee ja kierrättää mm orgaanisia jätteitä, kemikaaleja, muovia ja pakkausmateriaaleja sekä ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristötäällisyyden ja kehittää työyhteisönsä toimintaa kestävämpään suuntaan
Työn tuloksellisuuden arviointi taimitarhakasvien tuotannossa	arvioi työnsä onnistumista.	arvioi työnsä onnistumista ja perustelee kulloinkin käytettyä työmenetelmää.	tekee havainnot kasvustoista sekä työn laadusta ja perustelee kulloinkin käytettyä työmenetelmää.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Viljelysuunnitelman laatiminen	laatii ajoittain ohjattuna tai asiantuntijan avulla viljelysuunnitelman tuotantotavan mukaisesti	laatii viljelysuunnitelman tuotantotavan mukaisesti käyttäen ohjeita	laatii tuotantotavan mukaisen viljelysuunnitelman huomioiden laatuvaatimukset ja viranomaismääräykset
Kasvualustan viljelykunnan arvioiminen ja ylläpitäminen	ottaa näytteet alkuohjauksen jälkeen viljavuusanalyysiä varten	ottaa näytteet ohjeiden mukaan viljavuusanalyysiä varten	ottaa näytteet viljavuusanalyysiä varten
	arvioi ja tulkitsee ohjattuna kasvualustan viljelykuntoa	arvioi ja tulkitsee kasvualustan viljelykuntoa	arvioi ja tulkitsee kasvualustan viljelykuntoa
	tekee ajoittain ohjattuna tarvittavat kasvualustan viljelykuntoa ylläpitävät toimenpiteet	tekee ohjeiden mukaan tarvittavat kasvualustan viljelykuntoa ylläpitävät toimenpiteet	tekee tarvittavat kasvualustan viljelykuntoa ylläpitävät toimenpiteet
Lisäys- (esim. siemen-, pistokas-, jakaminen, varrtaminen), istutus-, hoito- ja nostotöiden sekä viljelymuistiinpanojen tekeminen	tekee alkuohjauksen jälkeen lisäys-, istutus-, hoito- ja nostotöitä yleisimpiä materiaaleja ja välineitä käyttäen tuotantotavan mukaisesti	tekee lisäys-, istutus-, hoito- ja nostotöitä oikea-aikaisesti sekä käyttää tilanteeseen sopivia menetelmiä, materiaaleja ja välineitä tuotantotavan mukaisesti	tekee lisäys-, istutus-, hoito- ja nostotyöt oikea-aikaisesti sekä käyttää tilanteeseen sopivia menetelmiä, materiaaleja ja välineitä ja arvioi työtensä tuotantotavan mukaisesti
	tekee alkuohjauksen jälkeen tarvittavat viljelymuistiinpanot	tekee tarvittavat viljelymuistiinpanot	tekee tarvittavat viljelymuistiinpanot yrityksen ohjeita noudattaen
	tekee ohjattuna kasvatusmenetelmän mukaisia kasvunsäätötoimenpiteitä taimitarhatuotannon kasveille	tekee ohjeesta kasvatusmenetelmän mukaisia kasvunsäätötoimenpiteitä taimitarhatuotannon kasveille	tekee työssään kasvatusmenetelmän mukaisia kasvunsäätötoimenpiteitä taimitarhatuotannon kasveille
Varastointi- tai kaupakunnostustöiden tekeminen taimitarhatuotannossa	tekee työt ja merkitsee tuotteet sekä tekee kirjaukset	tekee työvaiheet ja merkitsee tuotteet sekä tekee kirjaukset	tekee työvaiheet ja merkitsee tuotteet sekä tekee kirjaukset oikein
Taimitarhatuotannon koneiden ja laitteiden käyttäminen	käyttää koneita, laitteita ja työvälineitä tutuissa työtilanteissa tarviton ajoittain ohjausta	valitsee työhön tarkoituksenmukaiset koneet, laitteet ja työvälineet sekä käyttää niitä tutuissa työtilanteissa	valitsee työhön tarkoituksenmukaiset koneet, laitteet ja työvälineet sekä käyttää niitä vaihtelevissa työtilanteissa
Laatu- ja ympäristöjärjestelmien noudattaminen taimitarhatuotannossa	noudattaa sääntöjä ja vaatimuksia ohjeiden mukaan.	noudattaa sääntöjä ja vaatimuksia ohjeiden mukaan.	toimii sääntöjen ja vaatimusten edellyttämällä tavalla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvien tunnistaminen ja tiedon hankkiminen	tunnistaa työssään taimitarhatuotannon kasveja sekä alkuohjauksen jälkeen tunnistaa kasveja eri kehitysvaiheissa	tunnistaa työssään yleisimpiä taimitarhatuotannon kasveja eri kehitysvaiheissa ja osaa niiden tieteelliset nimet	tunnistaa työssään myös harvinaisempia taimitarhatuotannon kasveja eri kehitysvaiheissa ja osaa niiden tieteelliset nimet
	etsii lisätietoja taimitarhakasvien viljelystä sekä kaupakunnostamisesta ajoittain ohjattuna	etsii lisätietoja taimitarhakasvien viljelystä sekä kaupakunnostamisesta	etsii itsenäisesti lisätietoja taimitarhakasvien viljelystä sekä kaupakunnostamisesta
Taimitarhakasvien tuottaminen	valitsee yleisimmät kasvikohtaiset lisäys- ja kasvatusmenetelmät sekä tunnistaa taimityyppejä	valitsee kasvikohtaiset lisäys- ja kasvatusmenetelmät sekä tunnistaa taimityypit	valitsee muuttuvissa tilanteissa kasvikohtaiset lisäys- ja kasvatusmenetelmät sekä tunnistaa taimityypit
	soveltaa ohjauksen jälkeen kasvibiologian ja -fysiologian tietoja taimitarhakasvien kasvun säätämisessä eri viljelyvaiheissa ja varastoinnissa tunnistaa ilmastolliset tekijät	soveltaa ohjeesta kasvibiologian ja -fysiologian tietoja taimitarhakasvien kasvun säätämisessä eri viljelyvaiheissa ja varastoinnissa huomioiden ilmastolliset tekijät	soveltaa kasvibiologian ja -fysiologian tietoja taimitarhakasvien kasvun säätämisessä eri viljelyvaiheissa ja varastoinnissa huomioiden ilmastolliset tekijät
	valitsee ohjauksen jälkeen taimitarhakasveille soveltuvat kasvualustat	valitsee taimitarhakasveille soveltuvat kasvualustat ja tuntee niiden ominaisuuksia	valitsee taimitarhakasveille soveltuvat kasvualustat sekä tarvittaessa valmistaa oikeat kasvualustat niiden ominaisuuksien mukaan
	käyttää ohjauksen jälkeen viljavuustutkimuksen tietoa kasvualustan kalkituksessa ja lannoituksessa	käyttää viljavuustutkimuksen tietoa hyväksi kasvualustan kalkituksessa ja lannoituksessa	käyttää perustellusti viljavuustutkimuksen tietoa kasvualustan kalkituksessa ja lannoituksessa
Kasvinsuojelutarpeen tunnistaminen	tunnistaa yleisimpiä rikkakasveja, kasvitauteja ja tuholaisia sekä ohjattuna valitsee tarkoituksenmukaisen torjuntamenetelmän	tunnistaa yleisimpiä rikkakasveja, kasvitauteja ja tuholaisia sekä valitsee tilanteeseen tarkoituksenmukaisen torjuntamenetelmän	tunnistaa yleisimmät rikkakasvit, kasvitaudit ja tuholaiset sekä valitsee perustellusti tilanteeseen tarkoituksenmukaisen torjuntamenetelmän
Viljelyn kannattavuuden arvioiminen	laskee tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä asiantuntijan avulla.	selvittää ja laskee keskeisiä tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä.	selvittää, laskee ja vertailee tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja pyytää tarvittaessa asiantuntijan apua	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa
	selviytyy tutuista tilanteista työtehtävissään	selviytyy muuttuvista valintatilanteista neuvoteltuaan työyhteisön muiden jäsenten kanssa	toimii erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja
	tunnistaa työssään tietopohjaan perustuvia ratkaisuja	soveltaa asiantuntijan avulla työssään tuloksellisen toiminnan tietopohjaa	soveltaa työssään laadukkaan ja tuloksellisen toiminnan tietopohjaa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön sääntöjen mukaan	keskustelee ja kuuntelee sekä omaksuu annetut ohjeet	keskustelee, kuuntelee ja ottaa huomioon toisten mielipiteet omissa ratkaisuissaan
	toimii työyhteisön jäsenenä tutuissa vuorovaikutustilanteissa	sopeutuu hyvin työyhteisön jäseneksi, ottaa vastaan palautetta ja muuttaa tarvittaessa toimintaansa	toimii tasavertaisena jäsenenä työyhteisössä ottaen huomioon muiden mielipiteet
	pystyy toimimaan erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja pyytää tarvittaessa apua	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työskentelyssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän
	arvioi toimintaansa	keskustelee oma-aloitteisesti toiminnastaan	keskustelee oma-aloitteisesti ja luontevasti toiminnastaan, sekä haluaa kehittää yhteistyötaitojaan
Ammattietiikka	toimii rehellisesti, vastuuntuntoisesti ja sovittujen käytänteiden mukaisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	toimii avoimesti, rehellisesti, vastuuntuntoisesti ja sovittujen käytänteiden mukaisesti tehdessään annettuja työtehtäviä ja arvostaa omaa työtään	toimii avoimesti, rehellisesti, vastuuntuntoisesti ja sovittujen käytänteiden mukaisesti tehdessään annettuja työtehtäviä sekä viihtyy ja arvostaa omaa työtään
Terveys, turvallisuus ja toimintakyvyn edistäminen	noudattaa ohjauksen jälkeen työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita.	noudattaa määräysten mukaisia työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita ja työskentelee ergonomisesti.	noudattaa määräysten mukaisia työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita ja työskentelee ergonomisesti sekä kehittää omaa turvallista työskentelyään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla omaa työtään ja tekemällä turvallisesti koneita, laitteita, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen ajankohtaisia taimitarhantuotannon lisäys-, hoito-, nosto-, kauppakunnostus- ja varastointitöitä.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ◆ työprosessin hallinta
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.2 Paikallisesti valitun kasvin tuottaminen

Ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjä voi päättää, mitkä kasviryhmät oppilaitoksen opetussuunnitelmaan kirjataan. Silloin tutkinnon osan nimi ilmaistaan ”Hedelmien tuottaminen”, ”Marjojen tuottaminen”, ”Vihannesten tuottaminen avomaalla”, ”Kasvihuonevihannesten tuottaminen”, ”Viljeltyjen sienien tuottaminen”, ”Yrttien tuottaminen”, ”Ryhmäkasvien tuottaminen”, ”Ruukkukasvien tuottaminen kasvihuoneessa”, ”Leikkokukkien tuottaminen”, ”Perennojen tuottaminen”, ”Puuvartisten koristekasvien tuottaminen”.

Opiskelija voi valita tämän tutkinnon osan useamman kerran kohdennettuna eri kasviryhmiin (esim. ”Yrttien tuottaminen”, ”Marjojen tuottaminen”) koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman mukaisesti.

Näyttötutkinnossa tutkinnon suorittaja valitsee erikoistumisensa seuraavista kasvilajeista tai kasvilajiryhmistä: hedelmät, marjat, vihannekset avomaalla tai kasvihuoneessa, viljellyt sienet, yrtit, ryhmäkasvit, ruukkukasvit, leikkokukat, perennat, puuvartistet koristekasvit.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ suunnitella valitun kasviryhmän tuotantoprosessit valittua tuotantotapaa noudattaen
- ♦ suunnitella työnsä
- ♦ tehdä kasviryhmäkohtaisia viljely-, sadonkorjuu-, varastointi-, kauppakunnostus- tai jatkojalostustöitä
- ♦ huoltaa ja käyttää tuotantoketjun koneita, laitteita ja työvälineitä
- ♦ tehdä muistiinpanot viljelytoimenpiteistään
- ♦ seurata alan kehitystä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia ja ylläpitää työkykyä
- ♦ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Valitun kasviryhmän viljelyn suunnittelu	suunnittelee ja arvioi viljelyä tuotantotavan mukaisesti tutuissa tilanteissa ajoittain ohjattuna tai ryhmän mukana	suunnittelee ja arvioi viljelyä tuotantotavan mukaisesti ja selviytyy muuttuvissa tilanteissa	suunnittelee ja arvioi viljelyä tuotantotavan mukaisesti sekä selviytyy muuttuvissa tilanteissa ja kehittää työtapojaan

Valitun kasviryhmän tuottaminen tai jatkojalostaminen	toteuttaa tuotantosuunnitelmaa tuotantotavan mukaisesti tutussa työympäristössä	toteuttaa tuotantosuunnitelmaa tuotantotavan mukaisesti ohjeita käyttäen	työskentelee sujuvasti työvaiheesta toiseen tuotantosuunnitelman ja tuotantotavan mukaisesti kehittämällä työtään
	työskentelee jatkojalostusprosesseissa asiantuntijan avustuksella ja noudattaa hygieniaohteita	työskentelee jatkojalostusprosesseissa ohjeiden mukaisesti ja noudattaa hygieniaohteita	työskentelee jatkojalostusprosesseissa omatoimisesti ohjeiden mukaisesti ja noudattaa hygieniaohteita
	työskentelee tavallisimmissa työtehtävissä	työskentelee kasvien viljelyssä huomioiden kehitystasot ja olosuhteet	työskentelee kasvien viljelyssä huomioiden kehitystasot ja olosuhteet viljelykokonaisuudessa
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista ja perustelee kulloinkin käytettyä työmenetelmää	tekee havaintoja kasvustoista sekä työn laadusta ja perustelee kulloinkin käytettyä työmenetelmää
Valitun kasviryhmän tuottaminen kestävän kehityksen mukaisesti (esim. tasapainoinen lannoitus; lajikkeen valinta, kestävyys ja monimuotoisuus; viljelymenetelmät, torjunta-aineiden käyttöä vähentävät toimenpiteet ja koneiden yhteiskäyttö)	käyttää alkuohjauksen jälkeen ekologisesti kestäviä materiaaleja, tuotteita, välineitä ja menetelmiä	käyttää ekologisesti kestäviä materiaaleja, tuotteita, välineitä ja menetelmiä	valitsee ja käyttää ekologisesti kestäviä materiaaleja, tuotteita, välineitä ja menetelmiä
	noudattaa ohjeiden mukaan viljelykasvien ravinnesuosituksia	noudattaa viljelykasvien ravinnesuosituksia ja ymmärtää sen merkityksen	noudattaa ja toimii viljelykasvien ravinnesuosituksen mukaisesti ja ymmärtää sen merkityksen kestävän kehityksen kannalta
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan mm. orgaanisia jätteitä, kemikaaleja, muovioita ja pakkausmateriaaleja.	lajittelee ja kierrättää mm. orgaanisia jätteitä, kemikaaleja, muovioita ja pakkausmateriaaleja sekä ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää mm. orgaanisia jätteitä, kemikaaleja, muovioita ja pakkausmateriaaleja sekä ottaa huomioon valinnoissaan tuotteiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja kehittää työyhteisönsä toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Valitun kasviryhmän viljelysuunnitelman laatiminen	laatii ohjattuna tai asiantuntijan avulla viljelysuunnitelman tuotantotavan mukaisesti	laatii viljelysuunnitelman tuotantotavan mukaisesti ohjeita käyttäen	laatii viljelysuunnitelman tuotantotavan mukaisesti huomioiden

Kasvualustan viljelykunnan arvioiminen ja ylläpitäminen	ottaa näytteet alkuohjauksen jälkeen viljavuusanalyysiä varten	ottaa näytteet ohjeiden mukaan viljavuusanalyysiä varten	ottaa näytteet viljavuusanalyysiä varten
	arvioi ja tulkitsee ajoittain ohjattuna kasvualustan viljelykuntoa	arvioi ja tulkitsee kasvualustan viljelykuntoa	arvioi ja tulkitsee kasvualustan viljelykuntoa
	tekee ajoittain ohjattuna tarvittavat kasvualustan viljelykuntoa ylläpitävät toimenpiteet	tekee ohjeiden mukaan tarvittavat kasvualustan viljelykuntoa ylläpitävät toimenpiteet	tekee tarvittavat kasvualustan viljelykuntoa ylläpitävät toimenpiteet
Valitun kasviryhmän viljely-, varastointi-, kauppakunnostus- tai jatkojalostustöiden tekeminen	tekee tuotantotavan mukaiset työt ja työhön liittyvät kirjaukset ajoittain ohjattuna	tekee tuotantotavan mukaiset työvaiheet ja tarvittavat kirjaukset oikeassa järjestyksessä ja on työssään huolellinen	tekee tuotantotavan mukaiset työvaiheet ja tarvittavat kirjaukset oikein ja työskentelee sujuvasti, omatoimisesti sekä huolellisesti
Tuotantoon liittyvien koneiden ja laitteiden käyttäminen sekä huoltaminen	käyttää koneita, laitteita ja työvälineitä turvallisesti tutuissa työtilanteissa tarvittavien ajoittain ohjausta	valitsee ohjeesta tuotantoketjuun kuuluvat koneet, laitteet ja työvälineet sekä käyttää niitä turvallisesti tutuissa työtilanteissa	valitsee tuotantoketjuun kuuluvat koneet, laitteet ja työvälineet sekä käyttää niitä turvallisesti vaihtelevissa työtilanteissa
	tekee ohjeiden mukaan koneiden päivittäiset huoltotyöt.	tekee koneiden päivittäiset huoltotarkistukset.	tekee itsenäisesti koneiden päivittäiset huollot ja huoltotarkistukset huoltokirjojen ohjeita noudattaen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasviryhmän kasvien tunnistaminen ja tiedon hankkiminen	tunnistaa työssään viljelykasveja	tunnistaa työssään viljelykasveja ja osaa niiden tieteelliset suvut	tunnistaa työssään viljelykasveja eri kehitysvaiheissa ja osaa niiden tieteelliset nimet
	etsii lisätietoja tuotantomenetelmistä, kauppakunnostamisesta sekä jatkojalostamisesta ajoittain ohjattuna	etsii lisätietoja tuotantomenetelmistä, kauppakunnostamisesta sekä jatkojalostamisesta	etsii lisätietoja tuotantomenetelmistä, kauppakunnostamisesta ja jatkojalostamisesta sekä soveltaa tietoa omaan työskentelyyn
Valitun kasviryhmän viljelytekniikan valitseminen	huomioi viljelykasvin viljelyominaisuudet ja valitsee ohjauksen jälkeen tuotantomenetelmään soveltuvan viljelytekniikan	ottaa työskentelyssään huomioon viljelykasvin viljelyominaisuudet sekä vertailee ja valitsee soveltuvan viljelytekniikan tuotantomenetelmän mukaisesti	ottaa työskentelyssään huomioon viljelykasvin viljelyominaisuudet ja ymmärtää niiden vaikutuksen sadonmuodostukseen sekä vertailee ja valitsee soveltuvan viljelytekniikan tuotantomenetelmän mukaisesti
Viljelyn kannattavuuden arvioiminen	laskee tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä asiantuntijan avulla	selvittää ja laskee keskeisiä tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä	selvittää, laskee ja vertailee tuotannon kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä

Laatu- ja ympäristöjärjestelmien noudattaminen	noudattaa sääntöjä ja vaatimuksia ajoittain ohjattuna.	noudattaa sääntöjä ja vaatimuksia ohjeiden mukaisesti.	toimii sääntöjen ja vaatimusten edellyttämällä tavalla.
--	--	--	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja pyytää tarvittaessa asiantuntijan apua	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa
	selviytyy tutuista tilanteista työtehtävissään	selviytyy muuttuvista valintatilanteista neuvoteltuaan työyhteisön muiden jäsenten kanssa	toimii erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja
	tunnistaa työssään tietopohjaan perustuvia ratkaisuja	soveltaa asiantuntijan avulla työssään tuloksellisen toiminnan tietopohjaa	soveltaa työssään laadukkaan ja tuloksellisen toiminnan tietopohjaa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön sääntöjen mukaan	keskustelee ja kuuntelee sekä omaksuu annetut ohjeet	keskustelee, kuuntelee ja ottaa huomioon toisten mielipiteet omissa ratkaisuissaan
	toimii työyhteisön jäsenenä tutuissa vuorovaikutustilanteissa	sopeutuu hyvin työyhteisön jäseneksi, ottaa vastaan palautetta ja muuttaa tarvittaessa toimintaansa	toimii tasavertaisena jäsenenä työyhteisössä ottaen huomioon muiden mielipiteet
	pystyy toimimaan erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja pyytää tarvittaessa apua	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työskentelyssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän
	arvioi toimintaansa	keskustelee oma-aloitteisesti toiminnastaan	keskustelee oma-aloitteisesti ja luontevasti toiminnastaan, sekä haluaa kehittää yhteistyötaitojaan
Ammattietiikka	toimii rehellisesti, vastuuntuntoisesti ja sovittujen käytänteiden mukaisesti tehdessään annettuja työtehtäviä	toimii avoimesti, rehellisesti, vastuuntuntoisesti ja sovittujen käytänteiden mukaisesti tehdessään annettuja työtehtäviä ja arvostaa omaa työtään	toimii avoimesti, rehellisesti, vastuuntuntoisesti ja sovittujen käytänteiden mukaisesti tehdessään annettuja työtehtäviä sekä viihtyy ja arvostaa omaa työtään

Terveys, turvallisuus ja toimintakyvyn kehittäminen	noudattaa ohjauksen jälkeä työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita	noudattaa määräysten mukaisia työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita ja työskentelee ergonomisesti	noudattaa määräysten mukaisia työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita ja työskentelee ergonomisesti sekä kehittää omaa turvallista työskentelyä
	pitää oman työympäristönsä siistinä.	pitää työympäristönsä siistinä ja ylläpitää omalla toiminnallaan hyvää siisteyttä ja järjestystä.	ylläpitää ja kehittää työympäristön toimivuutta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla ja tekemällä ajankohtaisia kasvin viljelyyn, sadon käsittelyyn/jatkojalostukseen liittyviä töitä, tilojen puhtaana- ja kunnossapitotöitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta valitun kasviryhmän viljelytekniikan valitseminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.3 Viljelytekniikan hyödyntäminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ suunnitella käyttö-, huolto- ja korjaustehtäviä
- ♦ käyttää koneita ja laitteita puutarhatuotannon viljelytoissa tuotannon aloittain (esim. traktori, viljely- ja sadonkorjuukoneet, kauppakunnostuskoneet ja -laitteet, varasto- ja kasvunsäätöautomaatiikka)
- ♦ tehdä huolto- ja pienimuotoisia korjaustöitä koneille ja laitteille
- ♦ seurata alansa kehitystä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia ja ylläpitää työkykyä
- ♦ edistää kestävä kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kone- ja laitetöiden suunnittelu ja toteuttaminen puutarhatuotannon viljelytoissa	suunnittelee ajoittain ohjattuna ja toteuttaa alkuohjauksen jälkeen puutarhatuotantoon liittyvän kone- ja laitetöiden suunnittelun	suunnittelee alkuohjauksen jälkeen ja toteuttaa puutarhatuotantoon liittyvän kone- ja laitetöiden suunnittelun	suunnittelee ja toteuttaa puutarhatuotantoon liittyvän kone- ja laitetöiden suunnittelun ja kehittää työskentelytapojaan
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista ja perustelee arviotaan
Koneiden ja laitteiden huolto- ja korjaustöiden suunnittelu ja toteuttaminen puutarhatuotannon viljelytoissa	suunnittelee ajoittain ohjattuna ja tekee koneiden huoltoja korjaustöitä tutuissa työtilanteissa tarvittaen ajoittain ohjausta	suunnittelee ja tekee koneiden huolto- ja korjaustöitä tutuissa tilanteissa	suunnittelee ja tekee koneiden huolto- ja korjaustöitä vaihtelevissa tilanteissa

Kestävän kehityksen mukainen toiminta viljelykoneiden ja laitteiden huoltamisessa, käyttämisessä ja korjaamisessa	huoltaa ja korjaa koneita ja laitteita ajoittain ohjattuna käyttäen taloudellisesti ympäristöä säästäviä ratkaisuja	huoltaa ja korjaa koneita ja laitteita käyttäen taloudellisesti ympäristöä säästäviä ratkaisuja	huoltaa ja korjaa koneita ja laitteita käyttäen taloudellisesti ympäristöä säästäviä ratkaisuja toimintaa kehittäen
	valitsee ja käyttää alkuohjauksen jälkeen koneita tehokkaasti työkohteessa	valitsee ja käyttää koneita sekä laitteita mitoittaen käytön työkohteen mukaisesti	valitsee, vertaa ja käyttää koneita sekä laitteita mitoittaen käytön työkohteen mukaisesti taloudellisesti sekä tehokkaasti energiaa säästäen
	pitää työympäristönsä järjestyksessä ja käsittelee jättemateriaaleja määräysten mukaisesti ajoittain ohjattuna.	pitää työympäristönsä järjestyksessä ja käsittelee jättemateriaaleja määräysten mukaisesti.	pitää työympäristönsä hyvässä järjestyksessä sekä käsittelee jättemateriaaleja määräysten mukaisesti vaihtelevissa tilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Koneiden ja laitteiden käyttäminen puutarhatuotannon viljelytöissä	valitsee tuotantotoimintaan tarkoituksenmukaiset koneet ja laitteet sekä käyttää niitä turvallisesti tutuissa työtilanteissa alkuohjauksen jälkeen	valitsee tuotantotoimintaan tarkoituksenmukaiset koneet ja laitteet sekä käyttää niitä turvallisesti tutuissa työtilanteissa	valitsee tuotantotoimintaan tarkoituksenmukaiset koneet ja laitteet sekä käyttää niitä turvallisesti vaihtelevissa työtilanteissa
Työvälineiden ja materiaalien käyttäminen puutarhatuotannon huolto- ja korjaustyössä	valitsee ja käyttää perus- ja erikoistyövälineitä huolto- ja korjauskohteessa ajoittain ohjattuna	valitsee ja käyttää perus- ja erikoistyövälineitä huolto- ja korjauskohteessa	valitsee omatoimisesti ja käyttää perus- ja erikoistyövälineitä huolto- ja korjauskohteessa
	valitsee huoltokohteeseen tarkoituksenmukaiset materiaalit ja aineet ajoittain ohjattuna	valitsee huoltokohteeseen tarkoituksenmukaiset materiaalit ja aineet	vertailee ja valitsee huoltokohteeseen tarkoituksenmukaiset materiaalit ja aineet
Koneiden ja laitteiden huoltaminen ja korjaaminen puutarhatuotannon viljelytöissä	tekee ajoittain ohjattuna huolto-ohjeita noudattaen huolto- ja korjaustöitä huomioiden turvallisuusmääräykset sekä kirjaa tarvittavat huoltotiedot	tekee huolto-ohjeita noudattaen huolto- ja korjaustöitä huomioiden turvallisuusmääräykset sekä kirjaa tarvittavat huoltotiedot	tekee omatoimisesti huolto-ohjeita noudattaen huolto- ja korjaustöitä huomioiden turvallisuusmääräykset sekä kirjaa tarvittavat huoltotiedot
	käsittelee jättemateriaaleja ohjeiden mukaisesti.	käsittelee jättemateriaaleja ohjeiden mukaisesti.	käsittelee jättemateriaaleja ohjeiden mukaisesti vaihtelevissa tilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Käyttö- ja huolto-ohjekirjojen käyttäminen puutarhatuotannon viljelytyöissä	etsii tietoa puutarhatuotannon koneiden huoltamisesta ja toimii ajoittain ohjattuna käyttö- ja huolto-ohjekirjojen mukaisesti	etsii tietoa puutarhatuotannon koneiden huoltamisesta ja toimii käyttö- ja huolto-ohjekirjojen mukaisesti	etsii sujuvasti tietoa puutarhatuotannon koneiden huoltamisesta ja toimii käyttö- ja huolto-ohjekirjojen mukaisesti
Huoltomateriaalien ominaisuuksien selvittäminen	osaa alkuohjauksen jälkeen hakea tietoa huoltotyöissä käytettävistä materiaaleista ja aineista.	tunnistaa ja vertailee yleisiä huoltotyöissä käytettäviä materiaaleja ja aineita.	tunnistaa huoltotyöissä käytettävien materiaalien ja aineiden ominaisuudet sekä valitsee niistä tarkoituksenmukaiset.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman ja pyytää tarvittaessa apua sen ratkaisemiseksi	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman ja ratkaisee sen
Vuorovaikutus ja yhteistyö	pystyy toimimaan erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä	toimii vastuullisesti ja tasa-arvaisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja työohjeita	noudattaa työaikoja ja työohjeita	noudattaa työaikoja ja työohjeita
Terveys, turvallisuus ja toimintakyvyn kehittäminen	noudattaa ohjauksen jälkeen työturvallisuusohjeita ja omaa tulityötaidoja.	noudattaa määräysten mukaisia työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita, työskentelee ergonomisesti sekä omaa tulityötaidoja.	noudattaa määräysten mukaisia työturvallisuusohjeita, käyttää työkohtaisia suojavarusteita, työskentelee ergonomisesti ja kehittää omaa turvallista työskentelyään sekä omaa tulityötaidoja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä puutarhatuotannon viljelytyötä viljelyteknologiaa hyödyntäen ja viljelykoneiden ja -laitteiden huolto- ja korjaustyötä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta käyttö- ja huolto-ohjekirjojen käyttäminen puutarhatuotannon viljelytöissä
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

4.5.4 Hautausmaiden viheralueista huolehtiminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ rakentaa ja ylläpitää hautausmaiden viheralueita
- ♦ ylläpitää hautausmaiden kalusteita ja laitteita
- ♦ käyttää hautausmaiden viheralueilla tarvittavia koneita ja työvälineitä
- ♦ toimia työssään alueen erityispiirteiden vaatimalla tavalla
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia ja ylläpitää työkykyä
- ♦ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Hautausmaan viheralueiden rakentamisen ja ylläpitötöiden suunnitteleminen	suunnittelee työtään tutuissa tilanteissa	suunnittelee työtään ja selviytyy muuttuvissa tilanteissa	suunnittelee työtään, selviytyy muuttuvissa tilanteissa ja kehittää työtapojaan
	arvioi työnsä onnistumista ohjattuna	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista ja perustelee arviotaan
	tekee suunnitelmien mukaisia rakentamis- ja ylläpitötöitä tarviten ajoittain ohjausta	tekee suunnitelmien mukaisia rakentamis- ja ylläpitötöitä tutuissa työtilanteissa	tekee suunnitelmien mukaisia rakentamis- ja ylläpitötöitä tehokkaasti ja järjestelmällisesti ja tekee myös muita kuin annettuja työtehtäviä
Kestävällä tavalla toimiminen hautausmaan työtehtävissä	käyttää ohjauksen jälkeen vähän ympäristöä kuormittavia koneita ja laitteita	käyttää vähän ympäristöä kuormittavia koneita ja laitteita	valitsee ja käyttää vähän ympäristöä kuormittavia koneita ja laitteita
	lajittelee, kompostoi ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee, kompostoi ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee, kompostoi ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvillisuusalueiden rakentaminen hautausmaalle	rakentaa nurmikon ja istuttaa kasveja tarviten ajoittain ohjausta	rakentaa nurmikon ja istuttaa kasveja	rakentaa nurmialueita ja istuttaa kasveja
Hautausmaan kasvillisuusalueiden hoitaminen	hoitaa kasvillisuutta tutuissa työtilanteissa, tarviten ajoittain ohjausta	hoitaa kasvillisuutta tutuissa työtilanteissa	hoitaa kasvillisuutta vaihtelevissa työtilanteissa
Hautausmaan kalusteiden ja kulkuväylien ylläpitäminen	ylläpitää hautausmaan kalusteita ja kulkuväyliä tutuissa työtilanteissa, tarviten ajoittain ohjausta	ylläpitää hautausmaan kalusteita ja kulkuväyliä tutuissa työtilanteissa	ylläpitää hautausmaan kalusteita ja kulkuväyliä vaihtelevissa työtilanteissa
Hautausmaan koneiden ja työvälineiden käyttäminen	käyttää koneita ja työvälineitä tutuissa työtilanteissa tarviten ajoittain ohjausta.	käyttää koneita ja työvälineitä tutuissa työtilanteissa.	valitsee työhön tarkoituksenmukaiset koneet ja työvälineet ja käyttää niitä vaihtelevissa työtilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Hautausmaan kasvillisuuden tunnistaminen	tunnistaa yleisimmät hautausmaan kasvit	tunnistaa hautausmaan kasvit	tunnistaa hautausmaan kasvit ja tietää niiden kasvupaikkavaatimukset
Hautausmaan jätehuoltosuunnitelman mukainen toiminta	lajittelee jätteet.	lajittelee jätteet ja hoitaa kompostia.	lajittelee jätteet ja hoitaa kompostia sekä tuntee hautausmaatoiminnan ympäristövaikutukset.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman ja pyytää tarvittaessa apua sen ratkaisemiseksi	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman ja ratkaisee sen
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa annettujen ohjeiden mukaan	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla ja tuo esille oman näkökantansa
Ammattietikka	ottaa pukeutumisessaan ja käyttäytymisessään huomioon alueen erikoisluonteen	ottaa pukeutumisessaan ja käyttäytymisessään huomioon alueen erikoisluonteen	ottaa pukeutumisessaan ja käyttäytymisessään huomioon alueen erikoisluonteen
	noudattaa työaikoja ja työohjeita	noudattaa työaikoja ja työohjeita	noudattaa työaikoja ja työohjeita
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita.	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden.	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden sekä tiedottaa havaitsemistaan vaaroista.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä hautausmaan rakentamiseen tai ylläpitoon liittyviä töitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta hautausmaan kasvillisuusalueiden hoitaminen
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta hautausmaan jätehuoltosuunnitelman mukainen toiminta
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.5 Erityisviheralueiden ylläpitäminen

Ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjä voi päättää, mikä erityisalue oppilaitoksen opetussuunnitelmaan kirjataan. Silloin tutkinnon osan nimi ilmaistaan ”Golfkenttien ylläpitäminen”, ”Urheilualueiden ylläpitäminen”, ”Taajamametsien ylläpitäminen”, ”Maisemapeltojen ylläpitäminen”, ”Uimarantojen ylläpitäminen” ja ”Virkistysalueiden ylläpitäminen”. Opiskelija voi valita tämän tutkinnon osan useamman kerran kohdennettuna eri erityisalueisiin koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman mukaisesti.

Näyttötutkinnossa tutkinnon suorittaja valitsee erikoistumisensa seuraavista erityisalueista: golfkentät, urheilualueet, taajamametsät, maisemapellot, uimarannat, virkistysalueet.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ ylläpitää erityisviheralueita ja niihin liittyviä rakenteita
- ◆ tehdä alueen erityispiirteiden mukaisia ylläpitotöitä (esim. pystyleikkuu, puiden kaato, rakenteiden kunnostaminen)
- ◆ käyttää erityisalueiden ylläpidossa tarvittavia koneita ja laitteita
- ◆ toimia työssään alueen erityispiirteiden vaatimalla tavalla (esim. golfin pelisäännöt ja tapakulttuuri)
- ◆ lajitella jätteitä ja huolehtia kierrätyksestä
- ◆ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ◆ käyttää henkilökohtaisia suojaimia ja ylläpitää työkykyä
- ◆ edistää kestävästä kehityksestä toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Erityisviheralueiden ylläpitotöiden suunnittelu ja töiden tekeminen	suunnittelee työtään tutuissa tilanteissa	suunnittelee työtään ja selviytyy muuttuvissa tilanteissa	tekee työsuunnitelman itsenäisesti ja kehittää työtapojaan
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista ja perustelee arviotaan
	tekee suunnitelmien mukaisia ylläpitotöitä tarvitseen ajoittain ohjausta	tekee suunnitelmien mukaisia ylläpitotöitä tutuissa työtilanteissa	tekee suunnitelmien mukaisia ylläpitotöitä tehokkaasti ja järjestelmällisesti ja tekee myös muita kuin annettuja työtehtäviä
Kestävällä tavalla toimiminen erityisviheralueilla	käyttää alkuohjauksen jälkeen ekologisesti kestäviä ylläpitomenetelmiä	käyttää ekologisesti kestäviä ylläpitomenetelmiä	valitsee ja käyttää ekologisesti kestäviä ylläpitomenetelmiä
	käyttää alkuohjauksen jälkeen vähän ympäristöä kuormittavia koneita ja laitteita	käyttää vähän ympäristöä kuormittavia koneita ja laitteita	valitsee ja käyttää vähän ympäristöä kuormittavia koneita ja laitteita
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Erityisviheralueiden koneiden ja työvälineiden käyttäminen	käyttää koneita ja työvälineitä tutuissa työtilanteissa tarvitseen ajoittain ohjausta	käyttää koneita ja työvälineitä tutuissa työtilanteissa	valitsee työhön tarkoituksenmukaiset koneet ja työvälineet ja käyttää niitä vaihtelevissa työtilanteissa
	tekee työkohteen järjestely- ja viimeistelytöitä, tarvitseen ajoittain ohjausta	tekee ohjeiden mukaisia järjestely- ja viimeistelytöitä	tekee järjestely- ja viimeistelytöitä itsenäisesti

Erityisviheralueiden kasvillisuuden hoitaminen	hoitaa kasvillisuutta tutuissa työtilanteissa, tarviten ajoittain ohjausta	hoitaa kasvillisuutta tutuissa työtilanteissa	hoitaa kasvillisuutta vaihtelevissa työtilanteissa
Erityisviheralueiden rakenteiden ylläpitäminen	ylläpitää alueen rakenteita tutuissa työtilanteissa, tarviten ajoittain ohjausta.	ylläpitää alueen rakenteita tutuissa työtilanteissa.	ylläpitää alueen rakenteita vaihtelevissa työtilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Erityisviheralueiden kasvillisuuden tunnistaminen	tunnistaa yleisimmät erityisviheralueen kasvit	tunnistaa erityisviheralueen kasvit	tunnistaa erityisviheralueen kasvit ja tietää niiden kasvupaikkavaatimukset
Erityisalueen jätehuolto	lajittelee jätteet alkuohjauksen jälkeen.	lajittelee jätteet.	lajittelee jätteet ja selvittää alueen toiminnan ympäristövaikutukset.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman ja pyytää tarvittaessa apua sen ratkaisemiseksi	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman ja ratkaisee sen
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa annettujen ohjeiden mukaan	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla ja tuo rakentavasti esille oman näkökantansa
Ammattietiikka	ottaa pukeutumisessaan ja käyttäytymisessään huomioon alueen erikoisluonteen noudattaa työaikoja ja työohjeita	ottaa pukeutumisessaan ja käyttäytymisessään huomioon alueen erikoisluonteen noudattaa työaikoja ja työohjeita	ottaa pukeutumisessaan ja käyttäytymisessään huomioon alueen erikoisluonteen noudattaa työaikoja ja työohjeita
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita.	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden.	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden sekä tiedottaa havaitsemistaan vaaroista.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla ja tekemällä ko. erityisalueen ajankohtaisia töitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta erityisviheralueiden ko-
neiden ja työvälineiden käyttäminen sekä erityisviheralueiden kasvillisuuden
hoitaminen
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaami-
sen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen
arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.6 Viheralueiden kivitöiden tekeminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ rakentaa ulkoalueiden betoni- ja luonnonkivipäällysteitä
- ♦ rakentaa kivimuureja kivi- tai betonimateriaaleista
- ♦ rakentaa ulkoportaita kivi- tai betonimateriaaleista
- ♦ asentaa vesikouruja sekä reunatukia ja -kiviä
- ♦ työstää betoni- ja kivimateriaaleja
- ♦ lajitella jätteitä ja huolehtia kierrätyksestä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia ja ylläpitää työkykyä
- ♦ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaa-
amisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla
tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kivi- ja betonipäällysteiden ja vesikourujen asentaminen sekä portaiden ja muurien rakentaminen	suunnittelee työtään ajoittain ohjattuna tutuissa tilanteissa	suunnittelee työtään ja selviytyy muuttuvissa tilanteissa	suunnittelee työtään, selviytyy muuttuvissa tilanteissa ja kehittää työtapojaan
	tekee ajoittain ohjattuna suunnitelmien mukaisia rakentamistöitä	tekee suunnitelmien mukaisia rakentamistöitä tutuissa työtilanteissa	tekee suunnitelmien mukaisia rakentamistöitä tehokkaasti ja järjestelmällisesti ja tekee myös muita kuin annettuja työtehtäviä
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa ja selviytyy muuttuvista tilanteista oma-aloitteisesti	arvioi työnsä onnistumista ja perustelee arviotaan
Kestävällä tavalla toimiminen viheralueiden kivitiöissä	käyttää alkuohjauksen jälkeä ekologisesti kestäviä materiaaleja	käyttää ekologisesti kestäviä materiaaleja	vertailee eri materiaaleja ja suosii ekologisesti kestävien materiaalien käyttöä
	lajittelee ja kierrättää ohjattuna syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Koneiden ja työkalujen käyttäminen viheralueiden kivitiöissä	käyttää ajoittain ohjattuna tai ryhmässä toimien yleisimpiä kivityökoneita ja -työkaluja tutuissa työtilanteissa	käyttää alkuohjauksen jälkeä kivityökoneita ja -työkaluja tutuissa työtilanteissa	valitsee työhön soveltuvat kivityökoneet ja -työkalut ja käyttää niitä vaihtelevissa työtilanteissa
Materiaalien käyttäminen ja työstäminen viheralueiden kivitiöissä	käyttää ja varastoi ajoittain ohjattuna tai ryhmässä toimien materiaaleja tutuissa työtilanteissa	käyttää ja varastoi materiaaleja tutuissa työtilanteissa	valitsee työhön tarkoituksenmukaiset materiaalit ja käyttää ja varastoi niitä vaihtelevissa olosuhteissa
	työstää ajoittain ohjattuna betoni- ja luonnonkiviä turvallisesti tutuissa työtilanteissa	työstää betoni- ja luonnonkiviä turvallisesti tutuissa työtilanteissa	työstää betoni- ja luonnonkiviä turvallisesti vaihtelevissa työtilanteissa
	käsittelee jätemateriaaleja ohjeiden mukaisesti tutuissa työtilanteissa tarvitun ajoittain ohjausta	käsittelee jätemateriaaleja ohjeiden mukaisesti tutuissa työtilanteissa	käsittelee jätemateriaaleja ohjeiden mukaisesti vaihtelevissa työtilanteissa

Mittaustöiden tekeminen viheralueiden kivitöissä	tekee ajoittain ohjattuna tai ryhmän mukana tarvittavat mittaukset.	tekee ohjeiden mukaan tarvittavat mittaukset.	tekee tarvittavat mittaukset ja havaitsee suunnitelmissa mahdollisesti esiintyvät mittavirheet.
--	---	---	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Viheralueiden kivitöiden suunnitelmien tulkinta	tulkitssee alkuohjauksen jälkeen tai ryhmän mukana tuttuihin työtilanteisiin liittyviä suunnitelmia	tulkitssee suunnitelmia	tulkitssee erilaisia suunnitelmia ja havaitsee niissä mahdollisesti esiintyvät virheet
Viheralueiden kivitöiden työselitysten lukeminen	tutustuu kivitöihin liittyviin työselityksiin alkuohjauksen jälkeen.	lukee kivitöihin liittyvät työselitykset.	lukee kivitöihin liittyvät työselitykset ja osaa laatia niitä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee usein toistuvat ongelmat	ratkaisee tavanomaiset ongelmat töissä ja arvioi ongelmiin liittyviä syitä	ratkaisee yleisimmät ongelmatilanteet töissä ja välttää ongelmien toistumisen muuttamalla toimintatapaa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa annettujen ohjeiden mukaan	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla ja tuo rakentavasti esille oman näkökantansa
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja työohjeita	noudattaa työaikoja ja työohjeita	noudattaa työaikoja ja työohjeita
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja omaa tulityötaidot.	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden ja omaa tulityötaidot.	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden sekä tiedottaa havaitsemistaan vaaroista ja omaa tulityötaidot.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä betoni- tai kivrakenteisiin liittyviä töitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta viheralueiden kivitöiden suunnitelmien tulkinta
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.7 Viheralueiden puutöiden tekeminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ rakentaa ja asentaa viheralueiden puurakenteita (esim. aidat, pergolat, portit, leikkivälineet)
- ◆ käyttää työssä tarvittavia koneita ja laitteita
- ◆ tulkita työhön liittyviä suunnitelmia ja piirustuksia
- ◆ lajitella jätteitä ja huolehtia kierrätyksestä
- ◆ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ◆ käyttää henkilökohtaisia suojaimia ja ylläpitää työkykyä
- ◆ edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Puurakenteiden tekeminen	suunnittelee työtään tutuissa tilanteissa	suunnittelee työtään ja selviytyy muuttuvista tilanteista	suunnittelee työtään, selviytyy muuttuvissa tilanteissa ja kehittää työtapojaan
	tekee suunnitelmien mukaisia puurakenteita tutuissa työtilanteissa tarvitien ajoittain ohjausta	tekee suunnitelmien mukaisia puurakenteita tutuissa työtilanteissa	tekee suunnitelmien mukaisia puurakenteita vaihtelevissa työtilanteissa tarkasti ja tehokkaasti
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista myös työn kuluessa	arvioi työnsä onnistumista ja perustelee arviotaan
	noudattaa työaikoja ja työohjeita	noudattaa työaikoja ja työohjeita	noudattaa työaikoja ja työohjeita
Kestävällä tavalla toimiminen viheraluiden puurakenteita rakennettaessa	valitsee alkuohjauksen jälkeen kestävä ja ympäristöystävälliset materiaalit sekä käyttää koneita ja laitteita ympäristöä säästäen	valitsee kestävä ja ympäristöystävälliset materiaalit sekä käyttää koneita ja laitteita energiatehokkaasti ympäristöä säästäen	valitsee omatoimisesti tarkoituksen mukaiset, kestävä ja ympäristöystävälliset materiaalit sekä käyttää koneita ja laitteita energiatehokkaasti ympäristöä säästäen
	pitää työympäristönsä järjestyksessä, huoltaa työvälineensä ja alkuohjauksen jälkeen säilyttää ongelma- ja muut jätteet säädetyllä tavalla	pitää työympäristönsä hyvässä järjestyksessä, huoltaa työvälineensä ja säilyttää ongelma- ja muut jätteet säädetyllä tavalla	pitää työympäristönsä hyvässä järjestyksessä, huoltaa itsenäisesti työvälineensä ja säilyttää ongelma- ja muut jätteet säädetyllä tavalla
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Koneiden ja työkalujen käyttäminen viheraluiden puutöissä ja rakenteiden asentamisessa	käyttää yleisimpiä puutyökoneita ja -työkaluja tutuissa työtilanteissa tarvitien ajoittain ohjausta	käyttää puutyökoneita ja -työkaluja tutuissa työtilanteissa	valitsee työhön soveltuvat puutyökoneet ja -työkalut ja käyttää niitä vaihtelevissa työtilanteissa
	käyttää puurakenteiden asennuksessa yleisimpiä koneita ja laitteita tutuissa työtilanteissa ajoittain ohjattuna	käyttää koneita ja -työkaluja tutuissa työtilanteissa	valitsee asennustyöhön soveltuvat koneet ja -työkalut ja käyttää niitä vaihtelevissa työtilanteissa

Materiaalien käyttäminen ja työstäminen viheralueiden puutöissä	käyttää ja työstää materiaaleja tutuissa työtilanteissa ajoittain ohjattuna	käyttää ja työstää materiaaleja tutuissa työtilanteissa	valitsee työhön tarkoituksenmukaiset materiaalit ja käyttää ja työstää niitä vaihtelevissa olosuhteissa
	käsittelee jätemateriaaleja ohjeiden mukaisesti tutuissa työtilanteissa tarviten ajoittain ohjausta.	käsittelee jätemateriaaleja ohjeiden mukaisesti tutuissa työtilanteissa.	käsittelee jätemateriaaleja ohjeiden mukaisesti vaihtelevissa työtilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Viheralueiden puutöiden suunnitelmien tulkinta	tulkitssee tuttuihin työtilanteisiin liittyviä suunnitelmia asiantuntijan avulla	tulkitssee tuttuihin työtilanteisiin liittyviä suunnitelmia	tulkitssee suunnitelmia ja havaitsee niissä mahdollisesti esiintyvät virheet
Materiaalien valitseminen viheralueiden puotöissä	tunnistaa yleisimmät rakennusmateriaalit ja valitsee ne ohjauksen jälkeen	tunnistaa ja valitsee yleisimmät rakennusmateriaalit ja pintakäsittelyn vaihtoehdot	tunnistaa ja valitsee erilaiset rakennusmateriaalit ja niiden pintakäsittelyn vaihtoehdot
Viheralueiden rakentamista ohjaavien määräysten noudattaminen	tutustuu viheralueiden ja pihojen puurakenteita ohjaaviin määräyksiin ja ohjeisiin asiantuntijan avustuksella.	noudattaa viheralueiden ja pihojen puurakenteita ohjaavia määräyksiä ja ohjeita.	noudattaa viheralueiden ja pihojen puurakenteita ohjaavia määräyksiä ja ohjeita sekä seuraa omatoimisesti määräysten muutoksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee usein toistuvat ongelmat puurakentamiseen liittyvissä töissä	ratkaisee usein toistuvat ongelmat puurakentamiseen liittyvissä töissä ja arvioi ongelmiin liittyviä syitä	ratkaisee ongelmatilanteet puurakentamiseen liittyvissä töissä ja välttää ongelmien toistumisen muuttamalla toimintatapaa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa annettujen ohjeiden mukaan	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla ja tuo esille oman näkökantansa
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden.	noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä viheralueiden puurakentamiseen liittyviä töitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta viheralueiden puutöiden suunnitelmien tulkinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.8 Viheralan koneiden ja laitteiden käyttäminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ käyttää ja huoltaa viherrakentamisen koneita ja laitteita (esim. traktori, kuormaaja, kaivukone, maantiivistäjä, tärymuokkain, kuormaajan ja traktorin lisälaitteet)
- ♦ käyttää ja huoltaa viheralueiden ylläpidon koneita ja laitteita (esim. kiinteistötraktori lisälaitteineen, ruohonleikkuri, siimaleikkuri, lehtipuhallin, raivaussaha, moottorisaha, pensasleikkuri)
- ♦ lajitella jätteitä ja huolehtia kierrätyksestä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia ja ylläpitää työkykyä
- ♦ edistää kestäväen kehityksen mukaisia työtapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Koneityön suunnittelu ja toteuttaminen viherrakentamisessa	toteuttaa viherrakentamiseen tai ylläpitoon liittyviä konceellisia työtehtäviä tarviten ajoittain ohjausta	toteuttaa viherrakentamiseen tai ylläpitoon liittyviä konceellisia työtehtäviä	suunnittelee ja toteuttaa viherrakentamiseen tai ylläpitoon liittyviä konceellisia työtehtäviä
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista ja perustelee arviotaan
Koneiden huoltotöiden suunnittelu ja toteuttaminen viherrakentamisessa	suunnittelee ja tekee koneiden huoltotöitä tutuissa työtilanteissa tarviten ajoittain ohjausta	suunnittelee ja tekee koneiden huoltotöitä tutuissa tilanteissa	suunnittelee ja tekee koneiden huoltotöitä vaihtelevissa tilanteissa
Kestävällä tavalla toimiminen käytetäessä viheralan koneita ja laitteita	huoltaa kalustoa säännöllisesti	ymmärtää säännöllisen huollon merkityksen kaluston elinkaaren pidentämisessä	ymmärtää säännöllisen huollon merkityksen kaluston elinkaaren pidentämisessä ja valitsee kaluston suoritustehoon, kestävyyteen ja korjattavuuteen perustuen
	kiinnittää huomiota energiatehokkaaseen koneen ajotapaan	suunnittelee koneen käyttöä suhteessa ajotapaan sekä mitoittaa laitteen suhteessa tarvittavaan työtehtävään	ajaa taloudellisesti välttämättä turhaa käyttöä ja mitoittaa laitteen suhteessa tarvittavaan työtehtävään sekä vertailee vaihtoehtoja laitteen tehokkaalle käytölle
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Koneiden ja laitteiden käyttäminen viheralan töissä	käyttää koneita tutuissa työtilanteissa tarvit- tain ohjausta	käyttää koneita tutuissa työtilanteissa	valitsee työhön tarkoi- tuksenmukaiset koneet ja käyttää niitä vaihtelevissa työtilanteissa
	tekee työkohteen järjestely- ja viimeistelytöitä, tarvit- en ajoittain ohjausta	tekee työkohteen järjestely- ja viimeistelytöitä	tekee työkohteen järjestely- ja viimeistelytöitä vaihte- levissa tilanteissa
Viheralan työvälineiden ja materiaalien käyttö huoltotyössä	käyttää perustyövälineitä huoltokohteissa tarvit- en ajoittain ohjausta	käyttää perustyövälineitä huoltokohteissa	käyttää perus- ja erikoistyö- välineitä huoltokohteissa
	käsittelee jättemateriaaleja ohjeiden mukaisesti tutuis- sa tilanteissa tarvit- en ajoittain ohjausta.	käsittelee jättemateriaaleja ohjeiden mukaisesti tutuis- sa tilanteissa.	käsittelee jättemateriaaleja ohjeiden mukaisesti vaihte- levissa tilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Käyttöohjekirjojen hyödyntäminen viheralan töissä	toimii käyttöohjekirjojen ohjeiden mukaisesti tutuis- sa työtilanteissa tarvit- en ajoittain ohjausta	toimii käyttöohjekirjojen ohjeiden mukaisesti tutuis- sa työtilanteissa	toimii käyttöohjekirjojen ohjeiden mukaisesti vaihte- levissa työtilanteissa
Huoltomateriaalien valinta viheralan koneita ja laitteita käytettäessä	osaa alkuohjauksen jälkeen hakea tietoa huoltotöissä käytettävistä materiaaleista ja osaa valita tutuissa työti- lanteissa tarvitsemansa.	tuntee yleisimmät huolto- töissä käytettävät materi- aalit ja osaa valita tutuissa työtilanteissa tarvitsemansa.	tuntee huoltotöissä käytet- tävien materiaalien ja aine- iden ominaisuudet ja osaa valita kuhunkin kohteeseen oikean materiaalin.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman ja pyy- tää tarvittaessa apua sen ratkaisemiseksi	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman ja rat- kaisee sen
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii tutuissa vuorovai- kutustilanteissa annettujen ohjeiden mukaan	toimii erilaisissa vuorovai- kutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla	toimii erilaisissa vuorovai- kutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla ja tuo esille oman näkökantansa
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja työ- ohjeita	noudattaa työaikoja ja työ- ohjeita	noudattaa työaikoja ja työ- ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja omaa tulityötaitoja.	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden ja omaa tulityötaitoja.	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden sekä tiedottaa havaitsemistaan vaaroista ja omaa tulityötaitoja.
---------------------------------------	--	--	---

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä viherrakentamiseen tai viheralueiden ylläpitoon liittyviä konetöitä ja koneiden huoltotöitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta koneiden ja laitteiden käyttäminen viheralan töissä
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta käyttöohjekirjojen hyödyntäminen viheralan töissä
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.9 Viherrakentamisen kasvien käyttäminen pihasuunnittelussa

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ tunnistaa ja nimetä viheralueilla käytettäviä kasveja
- ♦ etsiä tietoa kasveista ja niiden ominaisuuksista ja lajikohtaisesta hoidosta
- ♦ suunnitella pienpihan tilanjaon, maastonmuotoilun, rakenteet, kasvillisuuden ja pintamateriaalit
- ♦ valita pihan kasvit niiden ominaisuuksien ja kasvupaikkavaatimusten mukaan
- ♦ laatia yleis- ja istutussuunnitelman sekä työselityksen
- ♦ laatia suunnitelman kustannusarvion

- ♦ neuvoa asiakasta kasvivalinnoissa ja kasvien hoidossa
- ♦ noudattaa kestävän kehityksen periaatteita.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelman laatiminen viheralueelle	laatii ajoittain ohjattuna istutussuunnitelman	laatii alkuohjauksen jälkeen yleis- ja istutussuunnitelman	laatii yleis- ja istutussuunnitelman
	laatii ajoittain ohjattuna työselityksen ja kustannusarvion	laatii työselityksen ja kustannusarvion	laatii työselityksen ja kustannusarvion
	huomioi joitakin asiakkaan toiveita piharakentamisen viher-suunnittelussa	huomioi asiakkaan toiveita piharakentamisen viher-suunnittelussa	huomioi asiakkaan toiveita piharakentamisen viher-suunnittelussa ja esittää rakentavia ehdotuksia
Kestävän kehityksen mukainen pihasuunnitelman laatiminen	suunnittelee ajoittain ohjattuna ekologisesti kestävän pienpihan sekä suosittelee asiakkaalle pienemmän ympäristökuorman aiheuttavia tuotteita ja menetelmiä.	suunnittelee alkuohjauksen jälkeen ekologisesti kestävän pienpihan sekä suosittelee asiakkaalle pienemmän ympäristökuorman aiheuttavia tuotteita ja menetelmiä.	suunnittelee ekologisesti kestävän pienpihan sekä suosittelee asiakkaalle pienemmän ympäristökuorman aiheuttavia tuotteita ja menetelmiä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Pienpihan toimintojen suunnitteleminen	mitoittaa ja sijoittaa pihan toiminnot ajoittain ohjattuna	mitoittaa ja sijoittaa pihan toiminnot pääosin itsenäisesti	mitoittaa ja sijoittaa pihan toiminnot itsenäisesti
	tekee alkuohjauksen jälkeen pihan yleissuunnitelman piirtämällä manuaalisesti	tekee pihan yleis- ja istutussuunnitelman ohjeiden mukaan piirtämällä manuaalisesti ja tietokoneavusteisesti	tekee pihan yleis- ja istutussuunnitelman piirtämällä manuaalisesti ja tietokoneavusteisesti
	laatii alkuohjauksen jälkeen suunnitelma-asiakirjoja tietotekniikkaa hyödyntäen	laatii suunnitelma-asiakirjoja tietotekniikkaa hyödyntäen	laatii suunnitelma-asiakirjoja tietotekniikkaa hyödyntäen

Asiakkaan neuvo- minen	neuvoo asiakasta kasvien ja materiaalien valinnassa ja niiden hoidossa lähdemateriaalin ja ajoittaisen ohjauksen avulla.	neuvoo asiakasta kasvien ja materiaalien valinnassa ja niiden hoidossa lähdemateriaaliin tukeutuen.	neuvoo asiakasta kasvien ja materiaalien valinnassa ja niiden hoidossa.
---------------------------	--	---	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvien tunnistaminen viheralueen yleis- tai istutussuunnitelman toteuttamista varten	tunnistaa yleisimmät viheralueiden kasvit, nimeää ne suomalaisella ja tieteellisellä nimellä sekä etsii lisätietoja niistä	tunnistaa yleisimpiä viheralueiden kasveja ja viheralueilla käytettäviä luonnonkasveja, nimeää ne suomalaisella ja tieteellisellä nimellä sekä etsii lisätietoja niistä	tunnistaa viheralueiden harvinaisempiakin kasveja sekä viheralueilla käytettäviä luonnonkasveja, nimeää ne suomalaisella ja tieteellisellä nimellä sekä etsii itsenäisesti lisätietoja niistä
Materiaalien käyttäminen viheralueella	hyödyntää suunnitelmassa yleisimpiä viheralueilla käytettäviä materiaaleja	hyödyntää suunnitelmassa viheralueilla käytettäviä materiaaleja	hyödyntää suunnitelmassa monipuolisesti viheralueilla käytettäviä materiaaleja
Viheralueen yleis- tai istutussuunnitelman piirtäminen	noudattaa alkuohjauksen jälkeen pihasuunnitelmien laadintaohjeita ja käyttää oikeita merkintöjä (symboleja)	noudattaa pihasuunnitelmien laadintaohjeita ja käyttää oikeita merkintöjä (symboleja)	noudattaa pihasuunnitelmien laadintaohjeita ja käyttää oikeita merkintöjä (symboleja)
	käyttää mittakaavaa alkuohjauksen jälkeen suunnittelussa	käyttää mittakaavaa ohjeiden mukaan suunnittelussa	soveltaa mittakaavaa suunnittelussa
Kasvien ominaisuuksien huomioon ottaminen hoitotyössä	tuntee yleisimpien kasvien ominaisuudet ja niiden lajinmukaisen hoidon lähdemateriaaliin tukeutuen.	tuntee yleisimpien viheralueiden kasvien ominaisuudet ja niiden lajinmukaisen hoidon.	tuntee viheralueiden kasvien ominaisuudet ja niiden lajinmukaisen hoidon.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman ja pyytää tarvittaessa apua sen ratkaisemiseksi	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman ja ratkaisee sen
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa annettujen ohjeiden mukaan	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla ja tuo esille oman näkökantansa
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja aika- tauluja.	noudattaa sovittuja aika- tauluja.	noudattaa sovittuja aika- tauluja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä omakoti- tai rivitalopihan yleis- tai istutussuunnitelman ja siihen liittyvät työselitykset ja kustannusarvion. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.10 Puuvartisten kasvien hoitaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ määrittää puuvartisten kasvien kasvukunnon ja laatia niille hoito-ohjeita
- ♦ leikata puita ja pensaita
- ♦ istuttaa puuvartistia kasveja
- ♦ kaataa puun ja raivata kasvillisuutta
- ♦ käyttää työssä tarvittavia koneita ja laitteita (mm. moottori- ja raivaussaha, henkilönostin, oksasaha)
- ♦ lajitella jätteitä ja huolehtia kierrätyksestä
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ käyttää henkilökohtaisia suojaimia ja ylläpitää työkykyä
- ♦ edistää kestävästä kehityksestä toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Puuvarti- sten kas- vien hoitotarpeen määrittelyminen ja hoitotyön suunnitte- leminen	laatii puiden ja pensaiden hoito-ohjeita alkuohjauksen jälkeen	laatii puiden ja pensaiden hoito-ohjeita	laatii puiden ja pensaiden hoitosuunnitelman
Kasvien istutus- ja hoitotyön toteutta- minen	istuttaa ja leikkaa puuvarti- sia kasveja annettujen työ- ohjeiden mukaisesti	istuttaa ja hoitaa puuvarti- sia kasveja annettujen työ- ohjeiden mukaisesti	istuttaa ja hoitaa puuvarti- sia kasveja niiden kasvu- paikan ja lajille tyypillisen kasvutavan mukaan
Kestävällä tavalla toi- miminen puuvarti- sten kasvien hoidossa	leikkaa ohjeiden mukaan puuvartisia kasveja sekä käyttää kasvien hoidossa koneita ja laitteita	leikkaa ohjeita soveltaen puuvartisia kasveja sekä käyttää kasvien hoidossa vähän ympäristöä kuormit- tavia koneita ja laitteita	vaikuttaa kasvien elinkaa- reen tavoitteiden mukai- sesti sekä käyttää kasvien hoidossa vähän ympäristöä kuormittavia koneita ja laitteita
	lajittelee ja kierrättää ohjei- den mukaan syntyviä jät- teitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöy- stävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syn- tyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syn- tyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja kehittää toimintaa kestä- vämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Puuvarti- sten kasvien istuttaminen	istuttaa kasvit ja tekee niil- le alkuohjauksen jälkeen tarpeen mukaiset tuennat, leikkaukset, kastelun ja pinnanmuotoilun	istuttaa kasvit ja tekee niille tarpeen mukaiset tuennat, leikkaukset, kastelun ja pinnanmuotoilun	istuttaa kasvit ja tekee niille tarpeen mukaiset tuennat, leikkaukset, kastelun ja pinnanmuotoilun
Puuvarti- sten kasvien leikkaaminen	leikkaa puita ja pensaita, tarviten ajoittain ohjausta	leikkaa puita ja pensaita huomioiden osan niiden kehitykseen vaikuttavista tekijöistä	leikkaa puita ja pensaita huomioiden niiden fy- siologian ja anatomian, kasvuvirheet ja taudit sekä kasvu ympäristön

Koneiden ja laitteiden käyttö kasvien istutuksessa, hoidossa ja kaadossa	käyttää koneita ja työvälineitä tutuissa työtilanteissa tarvitien ajoittain ohjausta.	käyttää koneita ja työvälineitä tutuissa työtilanteissa.	valitsee työhön tarkoituksenmukaiset koneet ja työvälineet ja käyttää niitä vaihtelevissa työtilanteissa.
--	---	--	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Puuvartisten kasvien hoitoa ohjaavien määräysten ja ohjeiden noudattaminen	toimii ohjattuna puuvartisten kasvien hoitoon ja kaatoon liittyvien määräysten ja ohjeiden mukaisesti	toimii keskeisten puuvartisten kasvien hoitoon ja kaatoon liittyvien määräysten ja ohjeiden mukaisesti	toimii puuvartisten kasvien hoitoon ja kaatoon liittyvien määräysten ja ohjeiden mukaisesti
Puuvartisten kasvien tunnistaminen	tunnistaa viheralueiden yleisimmät puuvartiset kasvit kesäaiaisena	tunnistaa viheralueiden yleisimmät puuvartiset kasvit kaikkina vuodenaikoina	tunnistaa viheralueiden puuvartiset kasvit kaikkina vuodenaikoina
Kasvituhoojien tunnistaminen ja hoitomenetelmän valinta	tunnistaa joitain puuvartisten kasvien kasvituhooja ja valitsee hoitomenetelmän asiantuntijan avustamana.	tunnistaa puuvartisten kasvien yleisimmät kasvituhoajat ja valitsee hoitomenetelmän asiantuntijan avustamana.	tunnistaa puuvartisten kasvien yleisimmät kasvituhoajat ja valitsee tarkoituksenmukaisen hoitomenetelmän.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman ja pyytää tarvittaessa apua sen ratkaisemiseksi	tunnistaa työtilanteeseen liittyvän ongelman ja ratkaisee sen
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa annettujen ohjeiden mukaan	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla ja tuo esille oman näkökantansa
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja	noudattaa työaikoja	noudattaa työaikoja
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita.	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden.	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden sekä tiedottaa havaitsemistaan vaaroista.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä puuvartisten kasvien hoitoon liittyviä töitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta puuvartisten kasvien leikkaaminen
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta puuvartisten kasvien hoitoa ohjaavien määräysten ja ohjeiden noudattaminen
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.11 Kukkasidontatöiden tekeminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ tehdä sidontatöitä
- ◆ valita materiaalin sidontatöihin
- ◆ tunnistaa yleisimmät kukkasidonnassa käytettävät kasvit
- ◆ hoitaa kukkasidonnassa käytettäviä kasveja
- ◆ pakata sidontatöitä
- ◆ seurata alansa kehitystä
- ◆ ottaa huomioon työskentelyn turvallisuuden
- ◆ tehdä yhteistyötä alan muiden toimijoiden kanssa
- ◆ edistää kestävästä kehityksestä mukaisia toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Sidontatöiden esitteleminen ja suunnitteleminen	esittelee asiakkaalle sopivia sidontatöitä alkuohjauksen jälkeen	esittelee ja suunnittelee asiakaslähtöisesti sidontatöitä	esittelee ja suunnittelee itsenäisesti asiakaslähtöisiä sidontatöitä
Sidontatöiden toteuttaminen	tekee sidontatöitä alkuohjauksen jälkeen	tekee sidontatöitä	tekee joutuisasti ja itsenäisesti sidontatöitä
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja ottaa vastaan palautetta	arvioi omaa työtään ja osaa muuttaa toimintatapojaan saamansa palautteen perusteella
Kestävällä tavalla toimiminen kukkasidontatöitä valmistettaessa	noudattaa alkuohjauksen jälkeen kukkasidontatöissä vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	noudattaa kukkasidontatöissä vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	suosittelee asiakkaalle pienemmän ympäristökuorman aiheuttavia tuotteita
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Materiaalin valitseminen ja hyödyntäminen	alkuohjauksen jälkeen valitsee ja käsittelee sidontamateriaalia ja välttää hävikkiä	valitsee ja käsittelee työhön soveltuvaa sidontamateriaalia ja välttää hävikkiä	valitsee itsenäisesti ja käsittelee työhön soveltuvaa sidontamateriaalia ja välttää hävikkiä
Kukkasidontatöiden tekeminen	sitoo kimppuja ja tekee asetelmia ja alkuohjauksen jälkeen surulaitteita ja arvioi työtään	sitoo kimppuja ja tekee asetelmia ja surulaitteita, arvioi työtään ja ottaa vastaan palautetta	sitoo joutuisasti kimppuja asiakaspalvelutilanteessa, tekee asetelmia ja surulaitteita sekä arvioi ja kehittää osaamistaan
Kukkasidontatöiden pakkaaminen	alkuohjauksen jälkeen pakkaa sidontatöitä.	pakkaa sidontatöitä olosuhteiden vaatimusten mukaan.	pakkaa sidontatöitä joutuisasti olosuhteiden vaatimusten mukaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvien tunnistaminen ja hoitovaatimusten selvittäminen	tunnistaa yleisimmät kukkakaupan kasvit ja osaa tieteelliset suvut sekä niiden hoitovaatimukset kirjallisuutta apuna käyttäen	tunnistaa yleisimmät kukkakaupan kasvit ja osaa tieteelliset suvut ja yleisimmät lajit sekä niiden hoitovaatimukset ja osaa etsiä lisätietoja niistä	tunnistaa yleisimmät kukkakaupan kasvit ja osaa niiden tieteelliset nimet ja hoitovaatimukset sekä osaa etsiä lisätietoja niistä
Kukkasideontatekniikoiden valitseminen	osaa yleisimmät käytössä olevat sidontatekniikat	valitsee työhön tarkoituksenmukaisen sidontatekniikan	valitsee työhön tarkoituksenmukaisen sidontatekniikan tiedostaen valintansa taloudelliset ja ekologiset vaikutukset
Sommittelu- ja väriopin soveltaminen kukkasideontatöitä toteutettaessa	tuntee väri- ja sommitteluopin peruskäsitteitä ja osaa soveltaa niitä tarvittaessa apua kysyen.	soveltaa töissään väri- ja sommitteluopin perusasioita.	soveltaa töissään väri- ja sommitteluopin perusasioita monipuolisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	työskentelee vastuullisesti yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaan	omaksuu työpaikan käytänteet	havainnoi työtapojen ja sidontatöiden toimivuutta, kokeilee ja tarvittaessa toteuttaa joitakin asioita uudella tavalla
	hakee oman alansa tietoja yleisimmistä tietolähteistä	hakee omaa alaa koskevaa tietoa ja hyödyntää sitä toiminnassaan	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietoaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön sääntöjen mukaan ja kysyy ongelmatilanteissa neuvoa kokeneemmalta	kysyy ongelmatilanteissa rohkeasti neuvoja ja osallistuu aktiivisesti ryhmän työskentelyyn	on aktiivinen osallistuja ryhmän toiminnassa ja ottaa kiinnostuneena ohjeita vastaan
	hakee asiantuntija-apua tarvittaessa	hakee asiantuntija-apua ja tietoa päätöksensä tueksi tarvittaessa	hakee itsenäisesti asiantuntija-apua tarvittaessa ja etsii aktiivisesti tietoa sekä tekee yhteistyötä alan muiden toimijoiden kanssa
Ammattietiikka	alkuohjauksen jälkeen toimii laatujärjestelmän tai muiden sovittujen käytänteiden mukaisesti	toimii laatujärjestelmän tai muiden sovittujen käytänteiden mukaisesti	noudattaa laatujärjestelmää tai muita sovittuja periaatteita sekä arvostaa omaa työtään

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työturvallisuusohjeita ja käyttää hänelle osoitettuja suojaimia ja suojavaatetusta	noudattaa työturvallisuusohjeita ja käyttää työn ja työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaatetusta	käyttää tilannekohtaisesti työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaatetusta sekä huolehtii työergonomiasta
	pitää oman työympäristönsä siistinä.	pitää työympäristönsä siistinä ja ylläpitää omalla toiminnallaan hyvää siisteyttä ja järjestystä.	pitää työympäristönsä siistinä sekä ylläpitää ja kehittää työympäristön toimivuutta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla ja tekemällä ajankohtaisia kukkasidontatöitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.12 Kukkasidontatyökokonaisuuksien tekeminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ esitellä, myydä ja hinnoitella sidontatyökokonaisuuksia
- ♦ tehdä erilaisia sidontatöitä
- ♦ tunnistaa kukkakaupan kasvit
- ♦ ostaa kukkia ja materiaaleja myymälän täydennykseksi
- ♦ pakata sidontatöitä
- ♦ osaa tekstata käsin sekä tietotekniikkaa apuna käyttäen sidontatöihin liittyvät kortit
- ♦ ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestävästä kehityksestä toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Sidontatöiden esitteleminen ja suunnitteleminen	esittelee asiakkaalle tarkoituksenmukaisia sidontatöitä ja sidontatyökokonaisuuksia alkuohjauksen jälkeen	esittelee ja suunnittelee asiakaslähtöisesti sidontatöitä ja sidontatyökokonaisuuksia	esittelee ja suunnittelee itsenäisesti asiakaslähtöisiä sidontatöitä ja sidontatyökokonaisuuksia
Sidontatyökokonaisuuksien toteuttaminen	tekee sidontatyökokonaisuuksia alkuohjauksen jälkeen	tekee sidontatyökokonaisuuksia	tekee joutuisasti ja itsenäisesti sidontatyökokonaisuuksia
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja ottaa vastaan palautetta	arvioi omaa työtään ja osaa muuttaa toimintatapojaan saamansa palautteen perusteella
Kestävällä tavalla toimiminen sidontatyökokonaisuuksien toteuttamisessa	tunnistaa asiantuntijan avulla yksittäisissä työtehtävissä vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa työhön kestäväällä tavalla	tunnistaa työtehtävissä vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa työhön kestäväällä tavalla	tunnistaa työkokonaisuudessa vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa työhön kestäväällä tavalla
	toimii kustannustietoisesti ja kestävää toimintatapaa noudattaen	toimii kustannustietoisesti käytettävissä olevat resurssit ja kestävää toimintatapaa noudattaen	toimii tehokkaasti ja kustannustietoisesti käytettävissä olevat resurssit huomioiden ja kestävää toimintatapaa noudattaen
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Sidontatyökokonaisuuksien myyminen	esittelee ja tarjoaa asiakkaalle tavanomaisia sidontatöitä	kartoittaa asiakkaan tarpeet ja tarjoaa asiakkaan tarpeiden mukaisia sidontatöitä	kartoittaa asiakkaan tarpeet ja tarjoaa asiakkaan tarpeiden mukaisia sidontatöitä tehden lisämyyntiä aktiivisesti ja asiakaslähtöisesti
Sidontamateriaalin valitseminen	valitsee alkuohjauksen jälkeen sidontatyöhön tarkoituksenmukaisen materiaalin	valitsee sidontamateriaalin välttämättä hävikkiä	valitsee sidontatyöhön tarkoituksenmukaisen materiaalin itsenäisesti välttämättä hävikkiä
Sidontatyökokonaisuuksien tekeminen ja töiden pakkautuminen	alkuohjauksen jälkeen tekee erilaisia sidontatöitä ja sidontatyökokonaisuuksia	tekee erilaisia sidontatöitä ja sidontatyökokonaisuuksia	tekee joutuisasti ja itsenäisesti erilaisia sidontatöitä ja sidontatyökokonaisuuksia
	tekstaa alkuohjauksen jälkeen sidontatöihin liittyvät kortit	tekstaa sidontatöihin liittyvät kortit	tekstaa sidontatöihin liittyvät kortit sekä käsin että tietotekniikkaa hyödyntäen
	pakkaa sidontatyöt alkuohjauksen jälkeen lahja- tai erikoispakkauksiin	pakkaa sidontatyöt olosuhteiden vaatimusten mukaan lahja- tai erikoispakkauksiin	pakkaa sidontatyöt olosuhteiden vaatimusten mukaan itsenäisesti ja joutuisasti lahja- tai erikoispakkauksiin
	pitää oman palvelupisteensä siistinä	huolehtii myymälän siisteydestä ohjeistuksen mukaisesti	huolehtii aktiivisesti myymälän siisteydestä
Sidontatyökokonaisuuksien hinnoittelu	laskee ohjeiden mukaan sidontatyökokonaisuuksien hinnat ja pyytää apua tarvittaessa	laskee ohjeiden mukaan sidontatyökokonaisuuksien hinnat	laskee ohjeiden perusteella itsenäisesti sidontatyökokonaisuuksien hinnat
Täydennysostojen tekeminen	tekee alkuohjauksen jälkeen täydennysostoja yrityksen toimintatapojen mukaisesti.	tekee täydennysostoja yrityksen toimintatapojen ja ohjeiden mukaisesti.	tekee täydennysostoja valtuuksiensa mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvien tunnistaminen ja niiden hoitovaatimusten selvittäminen	tunnistaa yleisimmät kukkakaupan kasvit ja nimeää ne joko suomalaisella tai tieteellisellä nimellä	tuntee yleisimpiä kukkakaupan kasveja ja nimeää ne sekä suomalaisella että tieteellisellä nimellä	tunnistaa harvinaisempia-kin kukkakaupan kasveja ja nimeää ne sekä suomalaisella että tieteellisellä nimellä
	selvittää yleisimpien kasvien hoitovaatimukset lähdemateriaaliin tukeutuen	selvittää yleisimpien kukkakaupakasvien hoitovaatimukset ja osaa etsiä lisätietoja niistä	selvittää kasvien hoitovaatimukset ja etsii tietoja niistä ja uutuuksista

Sidontatekniikoiden valitseminen	osaa yleisimmät käytössä olevat sidontatekniikat	valitsee työhön tarkoituksenmukaisen sidontatekniikan	valitsee työhön tarkoituksenmukaisen sidontatekniikan tiedostaen valintansa taloudelliset ja ekologiset vaikutukset
Sommittelu- ja väriopin soveltaminen sidontatyökokonaisuuksien toteuttamisessa	alkuohjauksen jälkeen soveltaa sommittelu- ja värioppia sidontatöissään	soveltaa sommittelu- ja värioppia sidontatöissään	soveltaa sommittelu- ja värioppia sidontatöissään monipuolisesti ja luovasti
Sidontatöihin liittyvän kulttuurin soveltaminen	esittelee erilaisiin tilaisuuksiin paikallisesti sopivia sidontatöitä	soveltaa tapakulttuuria ja valitsee tilaisuuksiin sopivia sidontatöitä	vertailee erilaisia tapakulttuureja ja etsii niistä lisätietoja sekä valitsee tilaisuuksiin sopivia sidontatöitä
Sidontatyökokonaisuuksien hinnoittelu	laskee ohjattuna sidontatyökokonaisuuden arvonlisäverollisen hinnan noudattaen annettuja hinnoitteluperiaatteita.	laskee sidontatyökokonaisuuden arvonlisäverollisen hinnan noudattaen annettuja hinnoitteluperiaatteita.	laskee sidontatyökokonaisuuden arvonlisäverollisen hinnan noudattaen annettuja hinnoitteluperiaatteita.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja pyytää tarvittaessa asiantuntijan apua	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työyhteisön sääntöjen mukaan	keskustelee ja kuuntelee sekä omaksuu annetut ohjeet	keskustelee, kuuntelee ja ottaa huomioon toisten mielipiteet omissa ratkaisuissaan
Ammattietiikka	noudattaa eettisesti kestäviä periaatteita	tietää alan tuotevastuusta ja noudattaa eettisesti kestäviä periaatteita	tietää alan tuotevastuusta, tuntee määräyksiä ja noudattaa eettisesti kestäviä periaatteita
	noudattaa vaitiolovelvollisuutta	noudattaa vaitiolovelvollisuutta	noudattaa vaitiolovelvollisuutta
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	alkuohjauksen jälkeen noudattaa työturvallisuusohjeita, ml. tietoturva ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita	noudattaa ohjeiden mukaisia työturvallisuusohjeita, ml. tietoturva ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita, ml. tietoturva, on varustautunut työn edellyttämällä suojavaatetuksella ja noudattaa työssään ergonomisia työtapoja
	pitää oman työympäristönsä siistinä.	pitää työympäristönsä siistinä ja ylläpitää omalla toiminnallaan hyvää siisteyttä ja järjestystä.	pitää työympäristönsä siistinä sekä ylläpitää ja kehittää työympäristönsä toimivuutta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä kukkasidontatöitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osaamisen voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.13 Tilojen tai tapahtumien koristelu ja näyttelytoiminta

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ tehdä erilaisiin tilaisuuksiin ja tiloihin sopivia kukkasidontatöitä
- ♦ suunnitella ja rakentaa näyttely- tai messuosastoja
- ♦ asetella näyttelyn tai messujen tuotteet esille
- ♦ käyttää luonnonmateriaalia koristelutöissä
- ♦ hoitaa ja huoltaa koristelutöitä
- ♦ hinnoitella koristelun
- ♦ ottaa huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ♦ edistää kestävästä kehityksestä toimintatapoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Näyttely- tai messuosaston suunnitteleminen ja toteuttaminen	ideoi ja suunnittelee alkuohjeiden jälkeen työryhmän jäsenenä näyttely- tai messuosaston rakennelmia ja tuotteiden esille laittoa	ideoi ja suunnittelee työryhmän jäsenenä näyttely- tai messuosaston rakennelmia ja tuotteiden esille laittoa	ideoi ja suunnittelee työryhmän jäsenenä näyttely- tai messuosaston tai sen rakennelmia ja tuotteiden esille laittoa
	toteuttaa ryhmän jäsenenä näyttely- tai messuosaston rakennelmia ja kysyy neuvoa ollessaan epävarma	toteuttaa ryhmän jäsenenä näyttely- tai messuosaston rakennelmia ja kysyy neuvoa uusissa tilanteissa	toteuttaa ryhmän jäsenenä näyttely- tai messuosaston ja toimii valtuuksiensa mukaisesti
Koristelutöiden suunnitteleminen ja toteuttaminen	suunnittelee ja toteuttaa koristelutöitä ajoittain ohjattuna tai ryhmän mukana	suunnittelee ohjeiden mukaan ja toteuttaa koristelutöitä	suunnittelee itsenäisesti ja toteuttaa koristelutöitä
Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	arvioi alkuohjauksen jälkeen työskentelyään ja työnsä tuloksia sekä muuttaa tarvittaessa työskentelytapojaan saamansa palautteen mukaisesti	arvioi työskentelyään ja työnsä tuloksia sekä muuttaa työskentelytapojaan saamansa palautteen mukaisesti	arvioi työskentelyään ja työnsä tuloksia sekä kehittää itsenäisesti työskentelytapojaan
Kestävällä tavalla toimiminen tilaisuuksien tai tapahtumien koristelua toteutettaessa	toimii alkuohjauksen jälkeen kustannustietoisesti ja kestävää toimintatapaa noudattaen	toimii kustannustietoisesti käytettävissä olevat resurssit huomioiden ja kestävää toimintatapaa noudattaen	toimii tehokkaasti ja kustannustietoisesti käytettävissä olevat resurssit huomioiden ja kestävää toimintatapaa noudattaen
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Näyttely- tai messuosaston rakentaminen	rakentaa alkuohjeiden jälkeen, työryhmän jäsenenä näyttely- tai messuosaston rakennelmia ja avustaa tuotteiden esille laittamisessa	rakentaa työryhmän jäsenenä näyttely- tai messuosaston rakennelmia ja laittaa tuotteita esille	rakentaa työryhmän jäsenenä näyttely- tai messuosaston tai sen rakennelmia, laittaa esille tuotteita ja toimii joustavasti ja aktiivisesti

Koristelutöiden tekeminen	tekee ajoittain ohjattuna erilaisiin tilaisuuksiin sidontatöitä hyödyntäen myös luonnonmateriaalia hävikkiä välttämällä	tekee erilaisiin tilaisuuksiin sidontatöitä hyödyntäen myös luonnonmateriaalia hävikkiä välttämällä	tekee itsenäisesti erilaisiin tilaisuuksiin sidontatöitä hyödyntäen myös luonnonmateriaalia hävikkiä välttämällä
		antaa asiakkaalle hinta-arvion	antaa asiakkaalle hinta-arvion
Koristelutöiden huoltaminen	huoltaa ja hoitaa koristelutöiden elävää materiaalia ohjeiden mukaan	valitsee töihin soveltuvaa materiaalia, huoltaa ja hoitaa koristelutöitä	valitsee itsenäisesti töihin soveltuvaa materiaalia, huoltaa ja hoitaa koristelutöitä
Näyttely- ja messumateriaalin tekeminen	tekee ajoittain ohjattuna tai ryhmän mukana näyttelyssä tarvittavia rakennelmia ja rekvisiittaa.	tekee näyttelyssä tarvittavia rakennelmia ja rekvisiittaa.	tekee itsenäisesti näyttelyssä tarvittavia rakennelmia ja rekvisiittaa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Näytteilleasettajana toimiminen	noudattaa tehtyä näyttelysopimusta ohjattuna	noudattaa tehtyä näyttelysopimusta ajoittain ohjattuna	noudattaa tehtyä näyttelysopimusta
Sommittelu- ja väriopin soveltaminen koristelutöitä toteuttaessa	alkuohjauksen jälkeen soveltaa sommittelu- ja värioppia sidontatöissään	soveltaa sommittelu- ja värioppia sidontatöissään	soveltaa sommittelu- ja värioppia sidontatöissään monipuolisesti
Töiden hinnoittelu	laskee ohjeiden mukaan koristelutöiden hinnat ja pyytää apua tarvittaessa.	laskee ohjeiden mukaan koristelutöiden hinnat.	laskee ohjeiden perusteella itsenäisesti koristelutöiden hinnat.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee usein toistuvat ongelmat projektiin liittyvissä töissä tai pyytää apua	ratkaisee ongelmat projektiin liittyvissä töissä ja arvioi ongelmiin liittyviä syitä	ratkaisee ongelmatilanteet projektiin liittyvissä töissä ja välttää ongelmien toistumisen muuttamalla toimintatapaa

Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön määräyksiä	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön määräyksiä sekä toimii työyhteisön jäsenenä	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön sääntöjä, salassapitomääräyksiä ja muita velvollisuuksia
	toimii asiallisesti ryhmässä	toimii asiallisesti ryhmän jäsenenä tehden oman osansa	toimii ryhmässä muut huomioon ottaen ja edistää työn sujumista
	noudattaa annettuja ohjeita	työskentelee vastuullisesti	toimii vastuullisesti ja ylläpitää yrityksen ulkoista kuvaa omalla käyttäytymisellään
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa alkuohjauksen jälkeen työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita.	noudattaa työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita.	noudattaa työturvallisuusohjeita, käyttää työn edellyttämää suojavaatetusta ja noudattaa työssään ergonomisia työtapoja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä koristeluun tai näyttely- ja messurakentamiseen liittyviä töitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.14 Somistaminen, tekstaaminen ja piirtäminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ laittaa kukka- tai puutarhamyymälän tuotteita esille
- ♦ somistaa myymälätilan tai näyteikkunan
- ♦ toteuttaa työryhmän jäsenenä yrityksen liikeidean mukaisia teemasomistuksia
- ♦ piirtää luonnospiirustuksia ja tulkita mittakaavapiirroksia
- ♦ tekstata mainoksia ja kortteja
- ♦ nähdä oman työnsä merkityksen yrityksen julkisuuskuvan luomisessa ja arvioida omaa työtään
- ♦ noudattaa ympäristön ja työyhteisön kannalta eettisesti kestävän toiminnan periaatteita
- ♦ ottaa huomioon työergonomian ja ylläpitää työkykyä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Somistuksen suunnitteleminen ja toteuttaminen	ideoi ja suunnittelee alkuohjeiden jälkeen myymälätilan tai näyteikkunan somistuksen ja tuotteiden esille laittoa sekä toteuttaa työn myymälätilaan tai näyteikkunaan ajoittain ohjattuna tai ryhmän mukana	ideoi ja suunnittelee myymälätilan tai näyteikkunan somistuksen ja tuotteiden esille laittoa sekä toteuttaa työn suunnitelman mukaisesti myymälätilaan tai näyteikkunaan	ideoi ja suunnittelee itsenäisesti myymälätilan tai näyteikkunan somistuksen ja tuotteiden esille laittoa sekä toteuttaa työn itsenäisesti suunnitelman mukaisesti myymälätilaan tai näyteikkunaan
Tuotteiden esille laittaminen	laittaa tuotteita esille alkuohjauksen jälkeen	laittaa tuotteita esille myyvästi	ideoi ja laittaa tuotteita esille myyvästi
Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	arvioi alkuohjauksen jälkeen työskentelyään ja työnsä tuloksia sekä muuttaa tarvittaessa työskentelytapojaan saamansa palautteen mukaisesti	arvioi työskentelyään ja työnsä tuloksia sekä muuttaa työskentelytapojaan saamansa palautteen mukaisesti	arvioi työskentelyään ja työnsä tuloksia sekä kehittää itsenäisesti työskentelytapojaan

Kestävällä tavalla toimiminen somistuksia toteutettaessa	toimii kustannustietoisesti ja kestävää toimintatapaa noudattaen	toimii kustannustietoisesti käytettävissä olevat resurssit huomioiden yrityksen liikeidean mukaisesti ja kestävää toimintatapaa noudattaen	toimii tehokkaasti ja kustannustietoisesti käytettävissä olevat resurssit huomioiden sekä toimii yrityksen liikeidean mukaisesti ja kestävää toimintatapaa noudattaen
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Luonnospiirroksen tekeminen	alkuohjauksen jälkeen piirtää luonnoksen myymälän tai näyteikkunan somistuksesta teeman mukaisesti	piirtää luonnoksen myymälän tai näyteikkunan somistuksesta ohjeiden mukaan oikeassa mittakaavassa teeman mukaisesti	piirtää luonnoksen myymälän tai näyteikkunan somistuksesta oikeassa mittakaavassa teeman mukaisesti
Myymälän tai näyteikkunan somistaminen	somistaa myymälätilan tai näyteikkunan somittelun ja väriopin mukaisesti	somistaa myymälätilan tai näyteikkunan somittelun ja väriopin mukaisesti	somistaa itsenäisesti myymälätilan tai näyteikkunan somittelun ja väriopin mukaisesti
Tekstaaminen	tekstaa käyttökelpoisen mainoksen, onnitelu- tai surukortin alkuohjauksen jälkeen	tekstaa mainoksen, onnitelu- tai surukortin tekstauksen sääntöjen mukaan	tekstaa laadukkaana mainoksen, onnitelu- tai surukortin tekstauksen sääntöjen mukaan
	tietää erilaisia tekstausmenetelmiä.	käyttää erilaisia tekstausmenetelmiä.	käyttää erilaisia tekstausmenetelmiä ja valitsee niistä työhön tarkoituksen mukaisen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Somistusmateriaalien käyttökelpoisuuden ja ominaisuuksien selvittäminen ja valinta	selvittää tavallisimpia somistusmateriaaleja, menetelmiä ja -välineitä	selvittää, vertailee ja valitsee tavallisimmat somistusmateriaalit, menetelmät ja -välineet	selvittää, vertailee ja valitsee tavallisimmat somistusmateriaalit, menetelmät ja -välineet sekä osaa etsiä lisätietoja ja uusia ideoita

Sesonkien ja teemojen hyödyntäminen somistuksessa	ymmärtää ajankohtaisuuden merkityksen somistuksessa ja hyödyntää eri sesonkeja	ymmärtää ajankohtaisuuden merkityksen somistuksessa, hyödyntää eri sesonkeja ja suunnittelee niihin liittyviä somistuksia	ymmärtää ajankohtaisuuden merkityksen somistuksessa, hyödyntää eri sesonkeja ja ideoi sekä suunnittelee niihin liittyviä somistuksia
Sommittelu- ja väriopin hyödyntäminen somistuksessa	käyttää mittakaavaa alkuohjauksen jälkeen suunnittelussa	käyttää mittakaavaa ohjeiden mukaan suunnittelussa	soveltaa mittakaavaa suunnittelussa
	hyödyntää väri- ja sommitteluopin peruskäsitteitä ja osaa soveltaa niitä tarvittaessa apua kysyen.	soveltaa töissään väri- ja sommitteluopin perusasioita.	soveltaa töissään väri- ja sommitteluopin perusasioita monipuolisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee usein toistuvat ongelmat somistukseen liittyvissä töissä	ratkaisee ongelmat somistukseen liittyvissä töissä ja arvioi ongelmiin liittyviä syitä	ratkaisee ongelmatilanteet somistukseen liittyvissä töissä ja välttää ongelmien toistumisen muuttamalla toimintatapaa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön määräyksiä	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön määräyksiä sekä toimii työyhteisön jäsenenä	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön sääntöjä, salassapitomääräyksiä ja muita velvollisuuksia
	toimii asiallisesti työryhmässä	toimii aktiivisesti työryhmän jäsenenä	toimii aktiivisesti ja omaloitteisesti työryhmän jäsenenä ja toimii luotettavana kumppanina
	työskentelee ohjeiden mukaan	työskentelee vastuullisesti	toimii vastuullisesti ja ylläpitää yrityksen ulkoista kuvaa omalla käyttäytymisellään
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa alkuohjauksen jälkeen työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita.	noudattaa työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita ja noudattaa ergonomisia työtapoja.	noudattaa työturvallisuusohjeita ja käyttää työn edellyttämää suojavaatetusta ja noudattaa työssään ergonomisia työtapoja ja edistää työpaikan työturvallisuutta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä somistukseen liittyviä töitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ◆ työprosessin hallinta
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.15 Vihersisustuskasvien istutus- ja huoltotyöt

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ tunnistaa keskeisimmät vihersisustuskasvit ja niiden kasvupaikkavaatimukset
- ◆ suunnitella viherkasvi-istutuksia
- ◆ istuttaa ja huoltaa vihersisustuksessa käytettäviä kasveja
- ◆ tunnistaa viherkasvien tuholaiset ja torjua niitä
- ◆ toimia asiakaspalvelutilanteissa
- ◆ noudattaa kestävän kehityksen periaatteita
- ◆ ottaa huomioon työskentelyn turvallisuuden ja vastuullisuuden.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Vihersisustus-istutuksen ja huoltotöiden suunnitteleminen ja toteuttaminen	sijoittaa alkuohjauksen jälkeen yleisimpiä vihersisustamisessa käytettäviä kasveja tilaan kasvupaikka-vaatimusten mukaisesti	sijoittaa yleisimpiä vihersisustamisessa käytettäviä kasveja tilaan kasvupaikka-vaatimusten mukaisesti	sijoittaa yleisimpiä vihersisustamisessa käytettäviä kasveja tilaan kasvupaikka-vaatimusten ja sommittelun sääntöjen mukaisesti
	toteuttaa alkuohjauksen jälkeen vihersisustus-istutuksen suunnitelman mukaisesti turvallisesti	toteuttaa vihersisustus-istutuksen suunnitelman mukaisesti ja työskentelee turvallisesti ja huolellisesti	toteuttaa vihersisustus-istutuksia suunnitelman mukaisesti ja työskentelee turvallisesti, joutuisasti ja huolellisesti kehittämällä työtään
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja ottaa vastaan palautetta	arvioi omaa työtään ja osaa muuttaa toimintatapojaan saamansa palautteen perusteella
Kestävällä tavalla toimiminen vihersisustustöissä	noudattaa alkuohjauksen jälkeen vihersisustustöissä vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	noudattaa vihersisustustöissä vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	suosittelee asiakkaalle pienemmän ympäristökuorman aiheuttamia tuotteita
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Vihersisustus suunnitelman laatiminen	laatii alkuohjauksen jälkeen vihersisustus suunnitelman	laatii vihersisustus suunnitelman ohjeita käyttäen	laatii itsenäisesti vihersisustus suunnitelman asiakkaan toiveen mukaisesti
Vihersisustus istutusten tekeminen	valitsee alkuohjauksen jälkeen ruukut tai istutus altaat	valitsee ohjeiden mukaan ruukut tai istutus altaat	valitsee suunnitelman mukaiset ruukut tai istutus altaat
	valitsee alkuohjauksen jälkeen tarkoituksenmukaisen kasvualustan	valitsee ohjeiden mukaan tarkoituksenmukaisen kasvualustan	valitsee itsenäisesti kasvualustat huomioiden kasvit ja ruukut tai istutus altaat
	istuttaa alkuohjauksen jälkeen vihersisustus kasveja istutus altaaseen tai ruukkuun	istuttaa vihersisustus kasveja istutus altaaseen tai ruukkuun	istuttaa itsenäisesti vihersisustus kasveja istutus altaaseen tai ruukkuun sommittelun sääntöjen mukaan

Vihersisustuskasvien huoltotöiden tekeminen	kastelee, lannoittaa, siistii, tukee, multaa ja tekee kasvinsuojelutöitä alkuohjauksen jälkeen	kastelee, lannoittaa, siistii, tukee, multaa ja tekee kasvinsuojelutöitä	tekee itsenäisesti vihersisustuskasvi-istutuksen keskeiset huoltotyöt
	huomioi alkuohjauksen jälkeen asiakastilan vaatimukset ja siivoaa jälkensä sekä lajittelee jätteet	huomioi asiakastilan vaatimukset ja siivoaa jälkensä sekä lajittelee jätteet	huomioi asiakastilan vaatimukset ja siivoaa jälkensä sekä lajittelee jätteet
Asiakkaiden palveluminen	työskentelee vastuuntuntoisesti yrityksen tavoitteiden mukaisesti	työskentelee sitoutuneesti, on ystävällinen asiakaspalvelutilanteissa ja tukee toiminnallaan yrityksen toimintaa	työskentelee yrittäjämäisesti ja huomioi toiminnassaan asiakkaan tarpeet ja toimii joustavasti muuttuvissa tilanteissa
Hinnoitteleminen	laskee alkuohjauksen jälkeen vihersisustuksen ja huoltotyön arvonlisäverollisen hinnan noudattaen annettuja hinnoitteluperiaatteita.	laskee vihersisustuksen ja huoltotyön arvonlisäverollisen hinnan noudattaen annettuja hinnoitteluperiaatteita.	laskee vihersisustuksen ja huoltotyön arvonlisäverollisen hinnan noudattaen annettuja hinnoitteluperiaatteita.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Vihersisustuskasvien tunnistaminen	tunnistaa keskeisimmät vihersisustuskasvit ja etsii lisätietoja kirjallisuutta apuna käyttäen	tunnistaa keskeisimmät vihersisustuskasvit, niiden tieteelliset nimet ja tuntee niiden kasvupaikkavaatimukset	tunnistaa keskeisimmät vihersisustuskasvit, niiden tieteelliset nimet ja tuntee niiden kasvupaikkavaatimukset sekä etsii tietoja alan uutuuksista
Vihersisustuskasvien viljelymenetelmien valitseminen	hyödyntää multa-, vesi- ja puolihydroviljelyn menetelmiä ja osaa alkuohjauksen jälkeen valita soveliaat kasvualustat, lannoitteet ja ruukut	hyödyntää multa-, vesi- ja puolihydroviljelyn menetelmiä ja valitsee soveliaat kasvualustat, lannoitteet ja ruukut	hyödyntää multa-, vesi- ja puolihydroviljelyn menetelmiä ja valitsee soveliaat kasvualustat, lannoitteet ja ruukut
Vihersisustuskasvien kasvintuhoojien tunnistaminen	tunnistaa tavallisimmat vihersisustuskasvien kasvintuhoojat kirjallisuuden avulla.	tunnistaa tavallisimmat vihersisustuskasvien kasvintuhoojat ja osaa etsiä tietoa niiden torjunnasta.	tunnistaa tavallisimmat vihersisustuskasvien kasvintuhoojat ja osaa torjua niitä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee usein toistuvat ongelmat viherkasvien huoltoon liittyvissä töissä	ratkaisee tavanomaiset ongelmat viherkasvien huoltoon liittyvissä töissä ja arvioi ongelmiin liittyviä syitä	ratkaisee yleisimmät ongelmatilanteet viherkasvien huoltoon liittyvissä töissä ja välttää ongelmien toistumisen muuttamalla toimintatapaa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön sääntöjä	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön sääntöjä sekä toimii työyhteisön jäsenenä	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön sääntöjä sekä toimii aktiivisena työyhteisön jäsenenä
	toimii asiakkaat huomioiden vihersisustuskohteissa	työskentelee vastuullisesti ja huomioi asiakkaat vihersisustuskohteissa	toimii vastuullisesti ja asiakkaat huomioiden sekä ylläpitää yrityksen ulkoista kuvaa omalla käyttäytymisellään
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa alkuohjauksen jälkeen työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita sekä työskentelee ergonomisesti.	noudattaa ohjeistettuna työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita sekä työskentelee ergonomisesti.	noudattaa työturvallisuusohjeita, käyttää työn edellyttämää suojavaatetusta ja noudattaa työssään ergonomisia työtapoja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä vihersisustukseen ja -huoltoon liittyviä töitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.16 Asiakkaiden neuvominen puutarhamyymälässä

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ tunnistaa yleisimmät myynnissä olevat puutarhamyymälän kasvit
- ◆ esitellä kasvien kasvupaikkavaatimukset
- ◆ esitellä työpaikkansa tuotevalikoimaa
- ◆ neuvoa asiakasta myymälän lajitelmassa olevien tuotteiden valinnassa, käytössä ja hoidossa sekä pihan rakentamiseen liittyvissä ongelmissa kestäviä arvoja edistäen
- ◆ tehdä kasvien ja tarvikkeiden valintaan liittyviä ehdotuksia asiakkaalle istutus-suunnitelmien perusteella
- ◆ palvella asiakkaita
- ◆ suunnitella tuotevalikoiman kehittämistä ja ostojen ajoitusta valitsemansa tuoteryhmän osalta
- ◆ seurata tuotteiden riittävyttä vastuualueellaan ja tiedottaa esimiehelleen puutteista
- ◆ tuottaa selkeää informaatiomateriaalia asiakkaita varten
- ◆ etsiä tietoa puutarhakauppaan liittyvästä lainsäädännöstä, määräyksistä ja kansainvälisistä sopimuksista ja tuntee taimikauppaan liittyvää tietojen arkistointia ja vastuukysymyksiä
- ◆ noudattaa ympäristön ja työyhteisön kannalta kestävän toiminnan periaatteita.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työn suunnittelu	valmistelee työtehtäviä alkuohjauksen jälkeen yrityksen ohjeiden mukaisesti	suunnittelee ja valmistelee työtehtäviä yrityksen ohjeiden mukaisesti	suunnittelee ja valmistelee työtehtäviä oma-aloitteisesti ja vastuullisesti yrityksen ohjeiden mukaisesti
	työskentelee alkuohjauksen jälkeen päivittäisen työajan puitteissa	suunnittelee päivittäisen työajan jakamisen eri työtehtävien välille	suunnittelee itsenäisesti päivittäisen työajan jakamisen eri työtehtävien välille tekee työtehtävät tarvittaessa tärkeysjärjestyksessä
Puutarhamyymälän töiden tekeminen	työskentelee alkuohjauksen jälkeen yrityksen ohjeiden ja tavoitteiden mukaisesti	työskentelee yrityksen ohjeiden ja tavoitteiden mukaisesti	työskentelee itsenäisesti yrityksen ohjeiden ja tavoitteiden mukaisesti
	kysyy neuvoa ollessaan epävarma	kysyy neuvoa uusissa tilanteissa	toimii saamiensa valtuuksiensa mukaisesti
	tekee vastuullaan olevat työt, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee vastuullaan olevat työt	toimii vastuullisesti ja ottaa työssään huomioon seuraavan työvaiheen ja asiakkaan
Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	arvioi alkuohjauksen jälkeen työskentelyään ja työnsä tuloksia sekä muuttaa työskentelytapojaan saamansa palautteen mukaisesti	arvioi työskentelyään ja työnsä tuloksia sekä muuttaa työskentelytapojaan saamansa palautteen mukaisesti	arvioi työskentelyään ja työnsä tuloksia sekä kehittää itsenäisesti työskentelytapojaan
Kestävällä tavalla toimiminen	tunnistaa asiantuntijan avulla yksittäisissä työtehtävissä vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa asiakaspalvelutyöhön kestäväällä tavalla	tunnistaa työtehtävissä vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa asiakaspalvelutyöhön kestäväällä tavalla	tunnistaa työkokonaisuuksissa vaiheita, joilla voidaan vaikuttaa asiakaspalvelutyöhön kestäväällä tavalla
	esittelee ohjeesta tuotteita ja palveluja ympäristö- ja muista kestäväen kehityksen näkökohdista	esittelee tuotteita ja palveluja ympäristö- ja muista kestäväen kehityksen näkökohdista	esittelee tuotteita ja palveluja vertaillen eri ympäristö- ja muista kestäväen kehityksen näkökohtia
	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Asiakkaiden neuvominen, tuotteiden ja palveluiden myyminen	esittelee asiakkaalle myymälän tuotevalikoiman tuttuja tuotteita tai palveluita	kartoittaa asiakkaan tarpeet ja tarjoaa asiakkaan tarpeiden mukaisia ratkaisuja tuotevalikoimasta	kartoittaa asiakkaan tarpeet ja tarjoaa asiakkaan tarpeiden mukaisia ratkaisuja tuotevalikoimasta sekä valmistautuu neuvontaan etsien tuotetietoja etukäteen tekee lisämyyntiä aktiivisesti ja asiakaslähtöisesti
	opastaa asiakasta tuotevalikoiman keskeisimpien tuotteiden tai palvelujen käytössä	opastaa asiakasta tuotevalikoiman keskeisimpien tuotteiden tai palvelujen käytössä asiakkaiden tarpeiden mukaisesti	opastaa asiakasta tuotteen tai palvelun käytössä hänen erilaisten tarpeidensa mukaisesti
	toimii alkuohjauksen jälkeen kassalla ja ottaa vastaan maksun käteisellä tai pankkikortilla	käyttää kassaa huolellisesti ohjeiden mukaan tavanomaisissa tilanteissa ja vastaanottaa maksut kaikilla yleisesti käytössä olevilla maksuvälineillä	käyttää kassaa huolellisesti ohjeiden mukaan myös vaihtelevissa tilanteissa ja vastaanottaa maksut kaikilla yleisesti käytössä olevilla maksuvälineillä
Istutussuunnitelman tekeminen	tekee ehdotuksia kasvivalinnoista kirjallisuutta apuna käyttäen	tekee ehdotuksia kasvivalinnoista kasvupaikkavaatimusten perusteella kirjallisuutta apuna käyttäen	tekee istutussuunnitelman tarvittaessa kirjallisuutta apuna käyttäen kasvien ominaisuudet ja kasvupaikkavaatimukset huomioon ottaen
	etsii hintatietoja	hinnoittelee kasvit	laskee hinta-arvion ja tekee vertailulaskelmia
Informaatiomateriaalin tuottaminen	alkuohjauksen jälkeen tekee pienimuotoista informaatiomateriaalia asiakkaita varten	tekee pienimuotoista informaatiomateriaalia asiakkaita varten	tekee selkeää informaatiomateriaalia asiakkaita varten
Tuotevalikoiman kehittäminen	informoi esimiestään havaitsemistaan puutteista tuotevalikoimassa.	suunnittelee tuotevalikoiman kehittämistä ja tekee kehitysehdotuksia sekä suunnittelee tuotteiden esille laittoa.	kehittää tuotevalikoimaa ottaen huomioon ostojen ajoituksen ja laittaa tuotteet esille myyvästi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvien tunnistaminen	tunnistaa yleisimmät puutarhamyymälän kasvit ja niiden tieteelliset suvut	tunnistaa yleisimmät puutarhamyymälän kasvit, nimeää ne tieteellisellä nimellä ja tunnistaa yleisimmät lajikkeet	tunnistaa yleisimmät puutarhamyymälän kasvit, nimeää ne tieteellisellä nimellä ja tunnistaa yleisimmät lajikkeet
Tuotetietouden soveltaminen asiakaspalvelussa (esim. kasvit, lannoitteet, kasvinsuojeluaineet, siemenet, kasvuvalstat, kivimateriaalit, pientyövälineet ja -koneet)	esittelee asiakkaalle myymälän tavallisimpia tuotteita ja pyytää asiantuntevaa apua tarvittaessa	käyttää tuotetuntemuksen tietoja asiakaspalvelussa	soveltaa monipuolisesti tuotetuntemuksen tietoja asiakaspalvelussa
Asiakasinformaation tuottaminen	käyttää alkuohjauksen jälkeen tekstin asettelun perustietopohjaa ja yrityksen ohjeita	käyttää tekstin asettelun perustietopohjaa ja yrityksen ohjeita	soveltaa tekstin asettelun perustietopohjaa ja yrityksen ohjeita
Tiedon hakeminen	hakee ongelmatilanteissa tiedot osoitetusta tietolähteestä	hakee ongelmatilanteissa tietoja tutuista tietolähteistä	käyttää ongelmatilanteissa tehokkaasti hyväkseen luotettavia tietolähteitä
	noudattaa puutarhakauppaan liittyviä määräyksiä ja osaa kysyä niistä neuvoja.	noudattaa puutarhakauppaan liittyviä määräyksiä ja osaa etsiä niistä lisätietoja.	noudattaa puutarhakauppaan liittyviä määräyksiä ja osaa etsiä niistä lisätietoja itsenäisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee usein toistuvat ongelmat puutarhamyymälään liittyvissä töissään	ratkaisee tavanomaiset ongelmat puutarhamyymälään liittyvissä töissään ja arvioi ongelmiin liittyviä syitä	ratkaisee yleisimmät ongelmatilanteet puutarhamyymälään liittyvissä töissään ja välttää ongelmien toistumisen muuttamalla toimintatapaa

Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön määräyksiä	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön määräyksiä sekä toimii työyhteisön jäsenenä	noudattaa työaikoja ja muita työyhteisön sääntöjä, salassapitomääräyksiä ja muita velvollisuuksia
	toimii asiallisesti käyttäessään yhteisiä koneita ja työvälineitä	toimii asiallisesti käyttäessään yhteisiä koneita ja työvälineitä	toimii asiallisesti ja muut huomioon ottaen käyttäessään yhteisiä koneita ja työvälineitä ja toimii luottettavana kumppanina
	noudattaa saamiaan ohjeita	työskentelee vastuullisesti	toimii vastuullisesti ja ylläpitää yrityksen ulkoista kuvaa omalla käyttäytymisellään
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa alkuohjauksen jälkeen työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita.	noudattaa ohjeistettuna työturvallisuusohjeita ja käyttää työkohtaisia suojavarusteita.	käyttää työn edellyttämää suojavaatetusta ja noudattaa työssään ergonomisia työtapoja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä puutarha-kauppaan liittyviä töitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ◆ työprosessin hallinta
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

4.5.17 Tutkinnon osa ammatillisista perustutkinnoista

Puutarhatalouden perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavista perustutkinnoista:

- ♦ Maatalousalan perustutkinto
- ♦ Hevostalouden perustutkinto
- ♦ Metsäalan perustutkinto
- ♦ Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto
- ♦ Kalatalouden perustutkinto
- ♦ Kone- ja metallialan perustutkinto
- ♦ Sähkö- ja automaatiotekniikan perustutkinto
- ♦ Rakennusalan perustutkinto
- ♦ Elintarvikealan perustutkinto
- ♦ Hotelli-, ravintola- ja catering-alan perustutkinto
- ♦ Matkailualan perustutkinto
- ♦ Liiketalouden perustutkinto
- ♦ Tietojenkäsittelyn perustutkinto

Näyttötutkintojärjestelmässä on tarkistettava ammatillisen peruskoulutuksen tutkinnon muodostumisesta, että tutkintoon tulee vähintään 10 ov:n laajuisesti tutkinnon osia.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perustutkinnon osamusalasta vastaava tutkintotoimintakunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi puutarhatalouden perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.5.18 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista

Puutarhatalouden perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavista ammattitutkinnoista:

- ♦ Arboristin at
- ♦ Automaatioasentajan at
- ♦ Bioenergia-alan at
- ♦ Elektroniikka-asentajan at
- ♦ Elintarvikejalostajan at
- ♦ Erä- ja luonto-oppaan at
- ♦ Floristin at
- ♦ Golfkentänhoitajan at

- ♦ Hitsaajan at
- ♦ Kivimiehen at
- ♦ Kotityöpalvelujen at
- ♦ Lasten- ja nuorten erityisohjaajan at
- ♦ Luonnontuotealan at
- ♦ Luonnonmukaisen tuotannon at
- ♦ Maanrakennusalan at
- ♦ Maaseutumatkailun at
- ♦ Maatalouskoneasentajan at
- ♦ Mehiläistarhaajan at
- ♦ Metsätalousyrittäjän at
- ♦ Myynnin at
- ♦ Pienkonemekaanikon at
- ♦ Puistopuutarhurin at
- ♦ Rakennustuotealan at
- ♦ Raskaskalustomekaanikon at
- ♦ Sisustusalan at
- ♦ Suntion at
- ♦ Sähköasentajan at
- ♦ Talonrakennusalan at
- ♦ Varaosamyyjän at
- ♦ Vihersisustajan at
- ♦ Viljelijän at
- ♦ Viljelypuutarhurin at
- ♦ Viinintuotannon at
- ♦ Ympäristöhuollon at
- ♦ Yrittäjän at

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perustutkinnon osaamisalasta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi puutarhatalouden perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.5.19 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista

Puutarhatalouden perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavista erikoisammattitutkinnoista:

- ◆ Automaatioyliasentajan eat
- ◆ Golfkenttämestarin eat
- ◆ Elektroniikkayliasentajan eat
- ◆ Floristimestarin eat
- ◆ Hitsaajamestarin eat
- ◆ Kaupan esimiehen eat
- ◆ Maanrakennusalan eat
- ◆ Maaseudun kehittäjän eat
- ◆ Maatalouden vesitalouden eat
- ◆ Metsämestarin eat
- ◆ Psykiatrisen hoidon eat
- ◆ Puistomestarin eat
- ◆ Sisustusalan eat
- ◆ Sähköyliasentajan eat
- ◆ Talonrakennusalan eat
- ◆ Taimistomestarin eat
- ◆ Tuotekehittäjän eat
- ◆ Vanhustyön eat
- ◆ Yritysjohdamisen eat
- ◆ Yrittäjän eat

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. erikoisammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perustutkinnon osaamisalasta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi puutarhatalouden perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.5.20 Tutkinnon osa ammattikorkeakoulututkinnoista

Puutarhatalouden perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavista ammattikorkeakoulututkinnoista:

- ◆ Kulttuurialan ammattikorkeakoulututkinto, Artenomi (AMK)
- ◆ Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto, Tradenomi (AMK)
- ◆ Tekniikan ammattikorkeakoulu, Insinööri (AMK)
- ◆ Luonnonvara-alan ammattikorkeakoulututkinto, Agrologi (AMK), Hortonomi (AMK), Metsätalousinsinööri (AMK), Ympäristösuunnittelija (AMK).

Puutarhatalouden perustutkinnon koulutuksen järjestäjä hyväksyy kyseiset opinnot osaksi puutarhatalouden perustutkintoa. Ammattikorkeakouluopinnoista ei edellytetä ammattiosaamisen näyttöjä.

4.5.21 Paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa valinnaisia tutkinnon osia, jotka sisältävät työelämän alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin perustuvia ammattitaitovaatimuksia. Tutkinnon osat on nimettävä työelämän toimintakokonaisuuksien perusteella. Niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset ja arviointia varten arviointikriteerit sekä ammattitaidon osoittamistavat perusteiden liiteosan kohdassa 9.3 olevaa ohjetta Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit noudattaen.

4.6 MUUT VALINNAISET TUTKINNON OSAT AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa valinnaisia tutkinnon osia, jotka voivat olla ammattitaitoa syventäviä tai laajentavia tutkinnon osia, ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja) tai lukio-opintoja. Syventävät ja laajentavat tutkinnon osat voivat sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten tarpeiden mukaisia opintoja, osia muista ammatillisista tutkinnoista sekä työssä hankittua osaamista. Tutkinnon osat on nimettävä ja niille on laadittava ammattitaitovaatimukset, tavoitteet ja arviointia varten arviointikriteerit sekä ammatillisiin tutkinnon osiin ammattitaidon osoittamistavat.

Muiden valinnaisten tutkinnon osien tarjonnassa koulutuksen järjestäjä voi tehdä yhteistyötä työelämän ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelija voi valita näitä tutkinnon osia myös muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

Ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja) ja lukio-opintoja voi olla enintään 10 ov muissa valinnaisissa tutkinnon osissa.

4.6.1 Yrittäjyys

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa yhteistyössä ryhmän kanssa

- ♦ arvioida tuotteistamismahdollisuuksia
- ♦ arvioida perustettavan yrityksen toimintaedellytyksiä
- ♦ täsmentää taloudellisesti kannattavan liikeidean sekä kehittää toiminta-ajatuk- sen
- ♦ hankkia toimivan yhteistyö- tai partneriyrityksen
- ♦ laatia alustavan liiketoiminta- ja taloussuunnitelman
- ♦ esitellä liiketoiminta- ja taloussuunnitelman yritysneuvontapalveluiden tuot- tajille ja rahoittajille
- ♦ neuvotella yrityksen toimintamahdollisuuksista ja rahoituksesta
- ♦ perustaa yrityksen
- ♦ suunnitella ja käynnistää yrityksen toiminnan
- ♦ toimia perustetussa yrityksessä ja tehdä yrityksen ydintehtäviä
- ♦ toimia yrityksen toimintaa tukevia palveluja tuottavien tahojen kanssa
- ♦ lopettaa yrityksen toiminnan opintojen päättyessä tai jatkaa yrityksen toimin- taa yritystoiminnan (10 ov) opintojen yhteydessä tavoitteenaan perustaa oma yritys.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioin- nin kohteet, jotka ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman työn suunnittelu	osallistuu yrityksen toiminnan suunnitteluun ja toimii ryhmän jäsenenä	suunnittelee yrityksen toimintaa ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti ja vastuullisesti	suunnittelee yrityksen toimintaa innovatiivisesti ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti
	ottaa vastuun töistään sopimusten mukaisesti	ottaa vastuun sovitusta töistä yhteisvastuullisesti	ottaa vastuuta koko ryhmän toiminnasta ja sovitujen töiden tekemisestä yhteisvastuullisesti
Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työskentelyssään järjestelmällisesti	etenee työskentelyssään järjestelmällisesti ja sujuvasti	etenee työskentelyssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä ryhmän toimintaan
	osallistuu sovittuihin yhteistyöverkostojen tapaamiseen	hankkii yhteistyötahoja ja toimii yhteistyöverkostoissa	hankkii yhteistyötahoja ja hyödyntää yhteistyöverkostoja toiminnan kehittämisessä
Laadukas toiminta	toimii työilleen asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella	toimii yhdessä asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa	toimii yhdessä asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi
	toimii palveluhenkisesti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävästi.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävästi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työvälineiden käyttö	käyttää tavanomaisia yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää itsenäisesti yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita sekä tietokonetta ja ohjelmistoja
	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tuotteistamismahdollisuuksien ja toimintaedellytysten arviointi	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan etsii erilaisista verkostoista saatavaa tietoa	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan hyödyntää eri verkostoista saatavaa tietoa
	kartoittaa ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa toimialalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa yhteistyössä ryhmän kanssa toimialalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa yhteistyössä ryhmän kanssa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan
	seuraa ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa toimialan kehitystä yritystoiminnan kannalta	seuraa yhteistyössä ryhmän kanssa toimialan kehitystä yritystoiminnan kannalta	seuraa yhteistyössä ryhmän kanssa alan kehitystä ja kehitysnäkymiä yritystoiminnan kannalta
	arvioi opastettuna yhteistyössä ryhmän kanssa mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi yhteistyössä ryhmän kanssa mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi itsenäisesti mahdollisuuksiaan yrittäjänä ja asettaa itselleen kehittymistavoitteita
Liikeidean täsmentäminen	selvittää opastettuna yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia
	valitsee ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen perustamisasiakirjat	valitsee yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen perustamisasiakirjat osallistuu tiedon hankintaan keskeisiltä viranomaisilta	valitsee yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen perustamisasiakirjat hakee itsenäisesti tietoa keskeisiltä viranomaisilta

Yrityksen toiminnan suunnittelu ja toimiminen yrityksessä	osallistuu ohjattuna toiminnan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankintaan, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan	osallistuu yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen toiminnan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankintaan, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan	hyödyntää yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa siitä, miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan
	osallistuu ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankkimiseen	osallistuu yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankkimiseen	hyödyntää yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa
	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut
	soveltaa ohjattuna sovittujen tehtävien hoitamisessa tarvittavaa tietopohjaa	soveltaa yrityksen toiminnassa tarvittavaa tietopohjaa	soveltaa itsenäisesti yrityksen toiminnassa tarvittavaa tietopohjaa
	selvittää opastettuna, mitä lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta	selvittää, mitä lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta	selvittää, mitä ja miksi lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta
	säilyttää ohjattuna tarvittavat kuitit ja tositteet kirjanpitoa varten.	säilyttää kirjanpidossa tarvittavat kuitit ja tositteet tulkitsee esim. tilitoimiston avulla yrityksen tulosta.	säilyttää kirjanpidossa tarvittavat kuitit ja tositteet tulkitsee esim. tilitoimiston avulla yrityksen tulosta ja tasetta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	hakee ohjattuna tietoa keskeistä tuotteita, palveluita ja sopimuksia koskevista säädöksistä	hakee tietoa keskeistä tuotteita, palveluita ja sopimuksia koskevasta lainsäädännöstä ja säädöksistä	soveltaa keskeistä tuotteita, palveluita ja sopimuksia koskevaa lainsäädäntöä ja muita säädöksiä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu ryhmän valintojen ja päätösten valmisteluun	tekee ryhmässä ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä	tekee ryhmässä perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi
	arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä
	osallistuu yhteistyöneuvotteluihin ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten kanssa ja osallistuu yhteistyöneuvotteluihin sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa

Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnassa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnassa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnassa taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa
	suojautuu opastettuna työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta	suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta	suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta
	varmistaa opastettuna oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden tutuissa tilanteissa.	varmistaa ohjeiden mukaan oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa.	varmistaa oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa kehittää ryhmänsä turvallisuutta ja työkykyä kehittämällä omia työkäytäntöjään ja työympäristöään sekä opastaa muita toimimaan terveellisesti ja turvallisesti toimiessaan ryhmän jäsenenä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa toimimalla yhteistyössä ryhmän, yhteistyö- tai partneriyrityksen ja eri toimijoiden kanssa esim. harjoitusyrityksessä tai vastaavassa.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.6.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- ♦ tunnistaa työpaikalla työssäoppimiseen tai ammattiosaamisen näyttöön sopivat työtehtävät ja osaa selvittää niiden arviointikohteet ja -kriteerit
- ♦ neuvotella työyhteisössä työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta
- ♦ valmistella yhteistyössä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia
- ♦ perehdyttää muita opiskelijoita työpaikalla tai oppilaitoksissa tehtäviin työhön, toimintatapoihin ja sääntöihin
- ♦ esitellä aliansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia esimerkiksi työelämään tutustumisjaksolla oleville opiskelijoille
- ♦ käydä ohjauskeskusteluja, kehittää toimintaansa palautteen perusteella ja sovittella näkemyseroja
- ♦ toimia erilaisten oppijoiden ja työtovereiden kanssa
- ♦ vastaanottaa ja antaa kehittävää palautetta
- ♦ itsearvioida työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöään ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan
- ♦ arvioida työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä hän osaa toimia ja ohjata myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

Opiskelija osaa toimia työpaikkaohjaajana saatuaan riittävästi työkokemusta.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	valmistelee ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia	valmistelee annettujen ohjeiden mukaan työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia	valmistelee itsenäisesti ja aloitteellisesti työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnitelmaa

Työn kokonaisuuden hallinta	tarvitsee ajoittaista ohjausta.	tekee annetut tehtävät oma-toimisesti.	etenee työssään sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan.
-----------------------------	---------------------------------	--	---

Arvioinnin kohde	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Opiskelijan ohjaaminen	perehdyttää ohjattuna muita opiskelijoita	perehdyttää ohjeiden mukaisesti muita opiskelijoita ja käy ohjauskeskusteluja	perehdyttää muita opiskelijoita, toimii joustavasti erilaisten ihmisten kanssa ja sovittelee näkemyseroja
Opiskelijan arviointi	vastaanottaa ja antaa ohjattuna palautetta työtehtävistä sekä itsearvioi ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.	vastaanottaa ja antaa palautetta työtehtävistä ja itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.	käy rakentavia palautekeskusteluja sekä itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman alan työelämän ja ammatillisen koulutuksen tunteminen	esittelee joitakin alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia	esittelee alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia	esittelee itsenäisesti ja monipuolisesti alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia
Opetussuunnitelmien tunteminen	tunnistaa ohjattuna työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen.	tunnistaa ohjeiden avulla työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen.	tunnistaa itsenäisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii ja ohjaa myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa tekemällä suunnitelman ammattiosaamisen näytöstä tai työssäoppimisesta. Hän perehtyy työyhteisön toimintaan, työtehtäviin, työkuultuuriin ja sääntöihin sekä arvioi työyhteisön työturvallisuusriskit ja työergonomiakysymykset oman työn osalta. Opiskelija kartoittaa mahdollisuudet toteuttaa työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä työpaikalla. Opiskelija analysoi oman työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttönsä arvioinnit.

Ammattiosaamisen näyttö annetaan pääsääntöisesti jonkin muun ammattiosaamisen näytön yhteydessä.

Ammattiosaamisen näytössä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, välineiden ja materiaalien hallinnasta opiskelijan ohjaamisen ja opiskelijan arviointi
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta opetussuunnitelmien tunteminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.6.3 Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa työelämän alueellisten tarpeiden mukaisia ammattitaitoa syventäviä tai laajentavia tutkinnon osia. Nämä tutkinnon osat on nimettävä työelämän toimintakokonaisuuksien pohjalta, niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset ja arviointia varten arviointikriteerit ja ammattitaidon osoittamistavat perusteiden liiteosan kohdassa 9.3 olevaa ohjetta Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit noudattaen. Koulutuksen järjestäjä voi tehdä yhteistyötä näiden tutkinnon osien tarjonnassa työelämän ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

4.6.4 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot)

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa opetussuunnitelmassaan ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), jotka lisäävät opiskelijan mahdollisuutta valita luvussa 5 olevia ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja). Tutkinnon osat voivat olla pakollisten tutkinnon osien valinnaisia lisäosia (ks. tutkinnon perusteiden kohta 5.2.1). Koulutuksen järjestäjä määrittää näiden tutkinnon osien tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin. Tutkinnon osat voivat olla myös tutkinnon perusteiden kohdissa 5.2.2–5.2.7 esitettyjä ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) valinnaisia tutkinnon osia. Koulutuksen järjestäjä voi tehdä niiden tarjonnassa yhteistyötä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelija voi valita näitä tutkinnon osia myös muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

4.6.5 Lukio-opinnot

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa opetussuunnitelmassaan opiskelijalle mahdollisuuden sisällyttää tutkintoonsa lukioiden järjestämiä lukio-opintoja, jotka toteutetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti, ja joista lukio antaa todistuksen. Koulutuksen järjestäjän päätöksellä opiskelija voi valita lukio-opintoja (esimerkiksi verkko-opintoja) eri lukiokoulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

4.7 AMMATILLISTA OSAAMISTA YKSILÖLLISESTI SYVENTÄVÄT TUTKINNON OSAT (PERUSTUTKINTOA LAAJENTAVAT TUTKINNON OSAT)

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän osia silloin, kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista.

Ammatillista osaamista syventävät tutkinnon osat tulee mahdollisimman laajasti toteuttaa yhdessä työelämän kanssa työpaikoilla.

4.7.1 Yritystoiminta

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ arvioida oman osaamisensa, (tuotteen tai palvelun) tuotteistamismahdollisuuksia
- ♦ selvittää perustettavan yrityksen liiketoimintaympäristöä
 - kartoittaa ja hankkia yhteistyöyrityksiä ja -kumppaneita
 - etsiä, tunnistaa ja arvioida yrityksen toimintamahdollisuuksia
- ♦ valita taloudellisesti kannattavan liikeidean sekä kehittää toiminta-ajatuksen
- ♦ laatia yritykselle liiketoimintasuunnitelman
- ♦ suunnitella yrityksen talouden hoidon ja selvittää yrityksen toiminnan edellyttämät resurssit
- ♦ esitellä liiketoiminta- ja taloussuunnitelman yritysneuvontapalveluiden tuottajille ja rahoittajille
- ♦ neuvotella yrityksen toimintamahdollisuuksista ja rahoituksesta
- ♦ suunnitella yrityksen tuotteiden valmistamisen tai palvelun tarjonnan
- ♦ tehdä ja raportoida markkinointisuunnitelman ja päättää markkinointitoimenpiteistä
- ♦ tehdä yrityksen tarvitsemat logistiset ratkaisut
- ♦ tehdä yrityksen riskienhallinta-analyysin
- ♦ suunnitella kannattavan liiketoiminnan toteutuksen ja ydintehtävät
- ♦ valita yritysmuodon, perustaa yrityksen ja lopettaa sen toiminnan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee opastettuna yrityksen toiminnan	suunnittelee yrityksensä toimintaa ja toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti	suunnittelee yrityksensä toimintaa innovatiivisesti ja toimii oma-aloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti

Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työskentelyssään järjestelmällisesti	etenee työskentelyssään järjestelmällisesti ja sujuvasti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti
	hankkii opastettuna yhteistyöyhteyden	hankkii yhteistyötahoja ja toimii yhteistyöverkostoissa	hankkii yhteistyötahoja ja hyödyntää yhteistyöverkostoja toiminnan kehittämisessä
Laadukas toiminta	toimii työilleen asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella	toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa	toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi
	toimii palveluhenkisesti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Teknologian ja tietotekniikan käyttö	käyttää tavanomaisia yrityksensä perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää yrityksen perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää itsenäisesti yrityksen perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita sekä tietokonetta ja ohjelmistoja
	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tuotteistamismahdollisuuksien arviointi	hyödyntää opastettuna tuotteistamisessa oman alan mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa oman alan tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa oman alan tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan
	etsii opastettuna erilaisista verkostoista saatavaa tietoa	etsii erilaisista verkostoista saatavaa tietoa	hyödyntää eri verkostoista saatavaa tietoa
	kartoittaa ohjattuna alalla toimivia yrityksiä ja tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan
Liiketoimintaympäristön selvittäminen	seuraa ohjattuna alan kehitystä yritystoiminnan aloittamisen kannalta	seuraa alan kehitystä yritystoiminnan aloittamisen kannalta	seuraa alan kehitystä ja kehitysnäkymiä yritystoiminnan aloittamisen kannalta
	arvioi opastettuna mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi itsenäisesti mahdollisuuksiaan yrittäjänä ja asettaa itselleen kehittämistavoitteita

Liikeidean valinta	selvittää opastettuna perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia
	hakee ohjattuna tietoa keskeisiltä viranomaisilta	hakee tietoa keskeisiltä viranomaisilta	hakee itsenäisesti tietoa keskeisiltä viranomaisilta
	hankkii ohjattuna yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan, myydään ja talous hoidetaan	hankkii yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa hankintaan mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan, markkinoidaan, myydään ja talous hoidetaan	hyödyntää yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa siitä, miten tuote tai palvelu tuotetaan, markkinoidaan, myydään ja talous hoidetaan
Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	hankkii ohjattuna yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa	hankkii yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa	hyödyntää yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa
	käyttää ohjattuna yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa	käyttää yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa	soveltaa yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa
	hankkii ohjattuna tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut	hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut	hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut
	hankkii ohjattuna tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja tuloksen tulkinnasta	hankkii tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja yrityksen tuloksen tulkinnasta	hankkii tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja yrityksen tuloksen ja taseen tulkinnasta
	hakee ohjattuna tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevista säädöksistä	hakee tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevasta lainsäädännöstä ja säädöksistä	soveltaa keskeistä tuotteita, palveluista ja sopimuksia koskevaa lainsäädäntöä ja muita säädöksiä
Yritysmuodon valinta sekä yrityksen perustaminen ja lopettaminen	valitsee ohjattuna yritykselle yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.	valitsee yritykselle yritysmuodon, laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.	valitsee yritykselle yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tekee ohjattuna päätöksiä	tekee valintoja ja päätöksiä	tekee perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi
	arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi oma-aloitteisesti omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	neuvottelee opastettuna yhteistyöstä sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä sidosryhmien kanssa	neuvottelee innovatiivisesti yhteistyöstä sidosryhmien kanssa
Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnan suunnittelussa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	tekee ohjattuna suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään	tekee suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään	tekee oma-aloitteisesti suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään
	tekee ohjattuna suojautumissuunnitelmia työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.	tekee suojautumissuunnitelmia yrityksessä tehtävään työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.	tekee suojautumissuunnitelmia oma-aloitteisesti yrityksessä tehtävään työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla oman alansa yrityksen toiminnan ja toimimalla yhteistyössä - tai partneriyrityksen ja eri sidosryhmien kanssa.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- ◆ työprosessin hallinta
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien hallinta
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.7.2 Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)

1. Tutkinnon osat muista ammatillisesta perustutkinnosta

Puutarhatalouden perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti yksilöllisesti sisällyttää tutkinnon osia ammatillisista perustutkinnoista.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perustutkinnon osaamisalasta vastaava tutkintotoimintakunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi puutarhatalouden perustutkintoa todistuksen perusteella.

2. Tutkinnon osat ammattitutkinnoista

Puutarhatalouden perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa ammattitutkinnoista. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuuden sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perustutkinnon osaamisalasta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi puutarhatalouden perustutkintoa todistuksen perusteella.

3. Tutkinnon osat erikoisammattitutkinnoista

Puutarhatalouden perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. erikoisammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuuden sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perustutkinnon osaamisalasta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi puutarhatalouden perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.7.3 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa

Koulutuksen järjestäjä voi tarjota hyväksymässään opetussuunnitelmassa opiskelijalle mahdollisuuden suorittaa ammatillista osaamista yksilöllisesti syventäviä tutkinnon osia, jotka vastaavat työelämän alueellisiin ja paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeisiin. Tutkinnon osat on nimettävä ja niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset, arviointikriteerit arviointia varten ja ammattitaidon osoittamistavat.

4.8 AMMATTITAITOA OSOITTAVA OPINNÄYTE

Ammattitaitoa osoittava opinnäyte sisältyy vain ammatilliseen peruskoulutukseen.

Opiskelija suunnittelee ja tekee omaa osaamistaan kokoavan opinnäytteen, joka voi olla esimerkiksi tuote, työnäyte, portfolio tai esitys. Opiskelija tunnistaa keskeiset ammatilliset vahvuutensa ja kehittää opinnäytettä tehdessään luovuuttaan, innovatiivisuuttaan sekä edistää ammatillista kasvuaan. Hän esittelee ja arvioi opinnäytteensä sekä sen suunnittelun ja toteutuksen. Opiskelija edistää opinnäytteellä omaa työllistymistään.

5

AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVIEN TUTKINNON OSIEN, 20 OV (YHTEISET OPINNOT) TAVOITTEET JA ARVIOINTI AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

5.1 PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

5.1.1 Äidinkieli, 4 ov

5.1.1.1 ÄIDINKIELI, SUOMI

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- ♦ hallitsee työelämässä tarvittavat tekstitaidot
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä
- ♦ ymmärtää puutarha-alaan liittyvien tekstien keskeiset käsitteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen
- ♦ hankkii eri tavoilla tietoa eri lähteistä sekä välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti
- ♦ tulkitsee erilaisia tekstilajeja ja kaunokirjallisuutta
- ♦ arvioi omaa äidinkielen taitoaan ja kehittää sitä jatkuvasti
- ♦ osaa toimia erilaisissa puutarha-alan vuorovaikutustilanteissa
- ♦ hallitsee puutarha-alan erilaiset puheviestintätilanteet esimerkiksi työsuorituksen ja opinnäytteen esittelyn
- ♦ osaa laatia puutarha-alan ammattien ja yhteisöjen tavallisimpia kirjallisia töitä kuten erilaisia hakemuksia ja hoito-ohjeita
- ♦ osaa toimia työnhakutilanteessa ja laatia työpaikanhakuun liittyvät asiakirjat
- ♦ hyödyntää puutarha-alan ammattilehtiä ja muita viestintävälineitä
- ♦ käyttää mediaa kriittisesti ja tuntee lähteiden käytön periaatteet
- ♦ kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja osallistuu rakentavasti työpaikansa viestintään.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohtia omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään oman arvon ja palautteen pohjalta
	tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä	hallitsee kielenkäytön perusnormit sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua
	laatii ohjatusti ja mallin mukaan asiakirjat	laatii asianmukaiset asiakirjat	laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja
	käyttää mallin mukaan tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia	käyttää tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia ja muutakin tekstilajitietämystään	soveltaa tekstilajin vaatimuksia omissa teksteissään

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa mm. työnhakutilanteessa	toimii asiallisesti ja kohteliaasti vuorovaikutustilanteissa mm. työnhakutilanteessa	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun ja kantaa osaltaan vastuuta viestintäilmapiiiristä
	perustelee mielipiteensä	perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä	perustelee monipuolisesti näkemyksiään sekä arvioi vaikuttamispyrkimyksiä
	osaa pitää lyhyen esityksen	saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata	pystyy puhuessaan ylläpitämään vuorovaikutusta, osaa havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi
Mediaosaaminen	tuntee ammattialansa keskeiset mediat	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä	hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
	noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia	tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä	osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tunnistaa oman kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän merkityksen	ottaa huomioon kulttuurienvälisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan	soveltaa kulttuurienvälistä viestintää ja omaa kulttuuriosaamistaan sekä toimii suvaitsevasti
	käyttää kirjallisuutta ja muita taidemuotoja elämyksellisesti.	osaa eritellä kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.	osaa analysoida ja tulkita kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 7. Estetiikka, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄI1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄI2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄI4) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄI3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄI5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄI6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄI7) korvaavat *Äidinkieli, suomi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.2 ÄIDINKIELI, RUOTSI

Ruotsinkielisessä koulutuksessa äidinkielen opintojen tavoitteet ja arviointikriteerit vastaavat suomi äidinkielenä opintojen tavoitteita ja arviointikriteerejä.

5.1.1.3 ÄIDINKIELI, SAAME

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hankkii monipuolisia kielellisiä ja kirjallisia kokemuksia saamen kielessä
- ♦ ymmärtää kielellisiä juuriaan ja oman kielellisen identiteettinsä kehittymistä
- ♦ tunnistaa kielen ja kulttuurin merkityksen työyhteisön toiminnalle
- ♦ perehtyy saamenkieliseen kertomaperinteeseen ja sen merkitykseen saamelais-ten kielelle ja kulttuurille
- ♦ hankkii tietoa eri saamenkielisistä lähteistä sekä välittää sitä kirjallisesti ja suul- lisesti
- ♦ laajentaa kokemus- ja yhteistyöpiiriä saamen kielessä myös ammattialansa Pohjoismaissa ja Venäjällä asuviin saamenkielisiin kollegoihin
- ♦ ymmärtää monikulttuurisuuden ja monikielisuuden merkityksen sekä kehittää kielellistä ja kulttuurista suvaitsevaisuuttaan
- ♦ laatii ammattinsa ja yhteisönsä tavallisimmat kirjalliset työt saamen kielellä
- ♦ laatii raportin ja työpaikanhakuun liittyvät asiakirjat saamen kielellä
- ♦ osaa toimia työnhakutilanteessa ja muissa oman ammattialansa puheviestintä- tilanteissa
- ♦ osaa toimia erilaisissa oman ammattialansa vuorovaikutustilanteissa saamen kielellä
- ♦ osaa viestiä ja olla vuorovaikutuksessa saamen kielellä, niin että hän voi osallis- tua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja harrastaa jatko-opintoja
- ♦ arvioi omaa äidinkielen taitoaan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioin- nin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tut- kinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee saamenkulttuurin keskeiset piirteet	tuntee kansallisen saamen kielen taustaa ja kulttuurin muodostusta	vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään
	käyttää ohjatusti saamen kielen kertomaperinnettä	tuntee saamenkulttuuria ja perehtyy sen ominaislaatuun, mm. kertomaperinteeseen	käyttää saamen kielen kertomaperinnettä ja tuntee sen kautta saamelaisen historiaa
	tunnistaa kielten ja kulttuurien moninaisuuden ja merkityksen	ottaa toiminnassaan huomioon eri kielten ja kulttuurien merkityksen viestintätilanteissa	tunnistaa saamen ja suomen kielen yhteisiä juuria
Tiedonhankinta ja mediaosaaminen	hyödyntää ohjatusti alansa ammattilehtiä ja muita viestintävälineitä.	käyttää alan keskeisiä viestintävälineitä	hankkii ja analysoi itseään rikastuttavia kokemuksia hyödyntämällä erilaisia viestintävälineitä
	tuntee keskeiset mediat, joita ammattialalla käytetään	tunnistaa median erilaisia vaikutuskeinoja ja arvioi niitä	hyödyntää monipuolisesti alansa keskeisiä mediasisältöjä ja tekee mediakriittisiä tulkintoja
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää saamenkielisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää saamenkielisen tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohdista omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Kirjallinen viestintä	osaa saamen kielen oikeinkirjoituksen perusasiat	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä	suunnittelee kirjoittamistaan tavoitteen mukaisesti sekä työstää tekstiään oman ja toisten arvion perusteella
	kirjoittaa aiheesta kokonaisen virkkeen ja tietotekniikkaa hyödyntäen	laatii sisällöltään ja ulkoasultaan perustellun tekstin, joka vastaa otsikkoa ja tarkoitusta	laatii sisällöltään monipuolisen ja rakenteeltaan selkeän ja johdonmukaisen tekstin
		viestii kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla	laatii ammattinsa ja yhteisönsä kirjallisia töitä saamen kielellä

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti	toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti ja kohteliaasti	toimii vuorovaikutustilanteissa joustavasti ja vakuuttavasti
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoron	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun
	pitää lyhyen esityksen.	saa puhuessa kontaktin kuulijoihinsa ja rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata.	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄIS1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIS2), *Vaikuttamisen keinoja* (ÄIS4) ja lisäksi *joikin seuraavista Kaunokirjalliset tekstit* (ÄIS3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄIS5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIS6) tai *Puheviestintä* (ÄIS7) korvaavat *Äidinkieli, saame*-opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.4 ÄIDINKIELI, VIITTOMAKIELI

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osaa harjoittaa viittomakielellä opiskeltavaa ammattia ja muita ammattialaan liittyviä taitoja
- ♦ arvostaa viittomakielen taitoa osana omaa identiteettiään
- ♦ toimii viittomakielisissä sekä puhuttua ja kirjoitettua kieltä käyttävissä vuorovaikutustilanteissa
- ♦ osaa viestiä ja olla vuorovaikutuksessa viittomakielellä työelämässä, aktiivisena kansalaisena ja harjoittaa jatko-opintoja
- ♦ osaa viestiä siten, että sosiaalinen vuorovaikutus, oppiminen ja työelämässä menestyminen ovat mahdollisia.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	ymmärtää viittomakielisen yhteisön aseman monikielissä suomalaisessa yhteiskunnassa	vertailee viitottua ja puhutua kieltä käyttävien kulttuurien kommunikaatiota	tuntee hyvin viittomakielisen yhteisön taustan ja osaa edustaa vähemmistö-kulttuuriaan monikielisessä valtakulttuurissa
	tunnistaa viitotun ja puhutun kielen ominaispiirteet	käyttää hyväkseen viitotun ja puhutun kielen ominaispiirteitä	vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään ja ammattialan viittomia
Viittomakielen kieltiedon tunteminen	tuntee viittomakielen perusrakenteen	nimeää oman äidinkielenä peruspiirteitä ja analysoi omaa kielenkäyttöään suhteessa muihin	hallitsee viittomakielen perusrakenteen
	käyttää ohjatusti viittomakielen sanakirjoja	käyttää itsenäisesti viittomakielten sanakirjoja	etsii monipuolisesti tietoja viittomakielten sanakirjoista ja oppikirjoista
	tunnistaa viittomakielen eri muotoja (yleis- ja puhekielen tilanteet)	pohtii viittomakielisten tekstien tavoitteellista sisältöä	tuntee viittomakielen kielelliset ominaispiirteet
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	käyttää ammattiin liittyviä viittomia ohjatusti	hallitsee yleisviittomiston ja tietää ammattiin liittyvän viittomiston	tuntee hyvin ammattiin liittyvän viittomiston ja ammatilliseen identiteettiin kuuluvat kielelliset ominaispiirteet
	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	käyttää rakenteeltaan sujuvaa ja ilmaisultaan rikasta viittomakieltä monipuolisesti
	lukee viittomakielisiä (videoituja) tekstejä	selittää ammattialaan liittyviä seikkoja viittomakielellä esityksessä tai muille suunnatuissa ohjeissa	lukee viittomakielisiä tekstejä kriittisesti ja käyttää saamiaan uusia tietoja hyväkseen
	tuottaa ja ymmärtää viittomakieltä	tuottaa lyhyitä viittomakielisiä esityksiä ja käyttää viittomakieltä keskusteluissa	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta sekä tuottaa viittomakielisiä esityksiä
	pitää lyhyen esityksen viittomakielellä	toimii erilaisissa ympäristöissä viittomakielisten ja kuulevien kanssa	joissa hyödyntää viittomakielisten kulttuurissa esiintyviä ilmaisu- ja esiintymistapoja

Opiskelutaitojen ja apuvälineiden käyttäminen	osaa käyttää viittomakielen tulkkia kahdenkeskisissä keskustelutilanteissa	tietää, miten ja milloin tulkkia käytetään	osaa käyttää viittomakielen tulkkia sujuvasti eri tilanteissa
	käyttää ammattikirjallisuutta ja työohjeita ohjattuna viittomakielen avulla	käyttää tiedonhakua sujuvasti ja etsii tietoa omatoimisesti erilaisista lähteistä	tulkitsee saamaansa tietoa eri näkökulmista ja välittää sitä viittomakielellä eteenpäin
	käyttää muistitekniikoita ohjatusti ammattialan työtehtävissä	käyttää erilaisia oppimistrategioita viittomakielen opiskelussa	hyödyntää eri oppimistrategioita viittomakielen opiskelussaan
	hallitsee viestintäteknologian perusteet ja tiedonhakutaidot.	tuottaa yksinkertaisia esityksiä viestintävälineillä.	käyttää viestintävälineitä monipuolisesti viittomakielisten esitysten tuottamisessa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄIV1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIV2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄIV4) ja jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄIV3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄIV5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIV6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄIV7) korvaavat *Äidinkieli, viittomakieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.5 ÄIDINKIELI, OMA ÄIDINKIELI VIERASKIELISILLÄ OPISKELIJOILLA

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ lukee, kirjoittaa ja ilmaisee itseään oman äidinkielen avulla
- ♦ ymmärtää kielellisiä juuriaan ja oman kielellisen identiteettinsä kehittymistä
- ♦ käyttää sekä omaa kieltään että suomen kieltä eri yhteyksissä
- ♦ hankkii eri tavoilla tietoa eri lähteistä sekä välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti
- ♦ osaa kielellisesti viestiä ja olla vuorovaikutuksessa, jotta hän voi osallistua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja harjoittaa jatko-opintoja
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja ammatillisissa yhteyksissä arvostaen omaa kieltään ja samalla suomalaisuutta.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	hahmottaa oman kiелensä kirjoitustavat	lukee ja kirjoittaa omalla kielellään lyhyitä tekstejä	lukee monipuolisia tekstejä omalla kielellään ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten
	osaa kertoa oman kieliympäristönsä ja kulttuurinsa keskeisistä piirteistä	tutustuu käytännössä oman kiелensä ja kulttuuripiirinsä kirjallisuuteen	tuntee oman äidinkiелensä rakennetta ja oikeakiелisyyttä
	osaa nimetä oman kiелensä kulttuurisia juuria	tuntee oman kiелensä kulttuurisia juuria ja kielisukulaisuussuhteita	saavuttaa vahvan kulttuurisen identiteetin ja säilyttää kulttuurisiteensä siihen ympäristöön, jossa on kasvanut
		tuntee äidinkiелensä käyttömahdollisuuksia ja vaihtelua omalla kielialueellaan	on kiinnostunut äidinkiелestä ja omasta kiелitautastaan ja on motivoitunut kehittämään äidinkiелien taitoaan edelleen
Tiedonhankinta ja mediaosaaminen	tuntee oman kiелensä tärkeimpiä viestintäkanavia	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkiellellään (esim. sanakirjat, tietoverkot)	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkiellellään ja vertailee kriittisesti eri lähteitä
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	osaa pitää lyhyen esityksen omalla äidinkiellellään	osaa viestiä ymmärrettävästi omalla äidinkiellellään ammattialan asioista	laatii erilaisia tekstejä oman kulttuurinsa viestintätarpeita noudattaen ja käyttää suullista äidinkiелien taitoaan aktiivisesti
	tuntee puheilmaston muotoja omassa ja suomalaisessa kulttuurissa	vertailee oman kiелensä ja suomen kiелien käyttöä	vertailee omaa kieltään ja suomen kieltä puhuvien kommunikaatiota
	ilmaisee itseään suullisesti kulttuuripiirinsä yhteisössä tavallisimmissa kielenkäyttötilanteissa.	käyttää omalla kielellään ammattialansa keskeisiä käsitteitä ja ottaa osaa keskusteluun omalla kielialueellaan	osaa toimia oman kulttuurinsa parissa vastaavassa ammatissa
		ymmärtää kaksikiелisyyden merkityksen omalle työlelle.	laajentaa sanavarastoaan ammattialalla ja kehittää ammatitaitoaan tarvittaessa omalla kielellään.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Oma äidinkieli ja sen käyttö* (ÄIM1), *Kielialueen kulttuuri* (ÄIM3), *Viestintä ja yhteiskunta* (ÄIM4) ja *Tiedon maailma* (ÄIM6) korvaavat *Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.6 ÄIDINKIELI, SUOMI TOISENA KIELENÄ

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hallitsee sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hänellä on riittävät valmiudet työelämään, aktiiviseen kansalaisuuteen ja jatko-opintoihin
- ♦ ymmärtää suomenkielisen suullisen viestinnän keskeiset sisällöt ja seuraa vai-vattomasti opinnoissa käsiteltävää asiaa sekä kykenee osallistumaan työskentelyyn
- ♦ ymmärtää kirjallisen oppimateriaalin keskeiset sisällöt ja pystyy käyttämään niitä opinnoissa etenemiseen
- ♦ saa virikkeitä ja elämyksiä tutustuessaan kirjallisuuteen ja erilaisiin tekstilajeihin suomeksi ja mahdollisuuksien mukaan äidinkielellään
- ♦ tuottaa ammatissaan tarpeellisia ja muita tekstejä
- ♦ hallitsee suomen kielen keskeiset rakenteet sekä oman alansa ammattisanaston ja sanontatavat
- ♦ osaa toimia ammatissaan suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan keskeisten toimintatapojen mukaan
- ♦ hakee tietoa eri lähteistä, käyttää sanakirjoja ja tekee muistiinpanoja itsenäisesti sekä käyttää kirjallista ja tietoverkoissa olevaa aineistoa kielitaitonsa kehittämiseksi ja opintojensa edistämiseksi.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää lyhyitä käytännönläheisiä tekstejä, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia sekä ammattialansa sisältöjä käsitteleviä tekstejä	ymmärtää tekstejä oman alansa tai yleisistä aiheista sekä jonkin verran päättelyä vaativia tekstejä, osaa etsiä ja yhdistellä tietoja useammasta muutamana sivun pituisesta tekstistä	ymmärtää itsenäisesti tekstejä myös abstrakteista aiheista, jotka voivat liittyä myös oman alan työhön ja työturvallisuuteen, hahmottaa nopeasti tekstin sisällön ja sen tarpeellisuuden ja soveltaa sitä erilaisiin tehtäviin
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa lyhyen, sidosteisen tekstin tutuista aiheista tavallisimmissa kirjallisen viestinnän muodoissa sekä hallitsee yleisissä ja ammatillisissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet	kirjoittaa tekstejä sekä tutuista abstrakteista ja oman ammattialansa aiheista, käyttää monenlaisen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita sekä kirjoittaa ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä	kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä myös abstrakteista aiheista sekä työtehtävistään, yhdistelee tai tiivistää eri lähteistä poimittuja tietoja tekstiinsä, hallitsee laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidosteisen tekstin laatimiseksi
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää opiskelua tai oman alansa työtä käsittelevän puheen ja tavallista sanastoa sisältävän keskustelun	ymmärtää yleisiä aiheita ja asiantietoa sisältävät sekä omaan ammattialaansa liittyvät keskustelut ja hallitsee sanaston	ymmärtää konkreetin ja abstraktin sekä omaa ammattialaa käsittelevän puhutun kielen, erottaa erilaiset puhetyylit ja osaa tiivistää kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat
	kertoo tutuista asioista ja selviytyy epävirallisista keskusteluista sekä viestii ammattialaansa liittyvissä erilaisissa tilanteissa	kertoo tavallisista, konkreetteista aiheista ja selostaa alansa työtehtäviin liittyviä aiheita sekä viestii ja käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa, monenlaisia rakenteita ja mutkikkaita lauseita	viestii selkeästi kokemuspääpiiriinsä ja ammattialaansa liittyvissä tilanteissa sekä useimmissa käytännöllisissä ja sosiaalisissa tilanteissa sekä muodollisissa keskusteluissa, käyttää kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa

Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee suomalaista yhteiskuntaa, kulttuuria ja ymmärtää kulttuurien välisen viestinnän merkityksen	ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan normeja ja työelämän toimintatapoja sekä ottaa huomioon kulttuurien välisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan	soveltaa tietoaan suomalaisen yhteiskunnan normeista ja työelämän toimintatavoista sekä soveltaa kulttuurienvälistä viestintää ja omaa kulttuuriosaamistaan
Kielenopiskelu	tuntee erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteita.	soveltaa erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä ymmärtämisen avuksi.	soveltaa opiskelussaan erilaisia kielenopiskelun strategioita sekä käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä tuottamistehtävien apuna.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Suomen kielen opintojen tavoitteiden määrittelyssä käytetään Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehysten kuvausasteikkoa, jonka B2.1-taso (itsenäisen kielitaidon perustaso) kuvaa pääpiirteittäin opiskelijan kiitettävää osaamista koulutuksen lopussa. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomen-tanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Perusteet hallintaan* (S21), *Kieli käyttöön* (S22), *Syvämmät tekstitaidot* (S24) ja *Suomalainen kulttuuri* (S25) korvaavat *Äidinkieli, suomi toisena kielenä* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.7 ÄIDINKIELI, RUOTSI TOISENA KIELENÄ

Ruotsinkielisessä koulutuksessa *Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä* -opintojen tavoitteet ja arviointikriteerit vastaavat *Äidinkieli, suomi toisena kielenä* -opintojen tavoitteita ja arviointikriteerejä.

5.1.1.8 ÄIDINKIELI, SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hankkii ja välittää tietoa yksilöllisten lähtökohtiensa mukaan ja kommunikoi suomen kielellä eri tilanteissa
- ♦ osaa ottaa huomioon käytettävissä teksteissä yhteydet työelämän vaatimuksiin sekä kuurojen kulttuuriin ja historiaan
- ♦ tuottaa ammattialalla tarvittavia tekstejä
- ♦ käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimissaan yhteistyössä kuulevien kanssa
- ♦ vertailee viitotun ja puhutun tai kirjoitetun kielen ilmaisukeinoja ja kielioppeja
- ♦ osaa työskennellä aktiivisesti sekä suomen kieltä että viittomakieltä käyttävissä yhteisöissä ja ammattitehtävissä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hankkii ohjatusti tietoa suomen kielellä	käyttää suomen kieltä ammattialansa tiedonhankinnassa	hankkii itsenäisesti tietoa kirjallisista ja digitaalisista lähteistä ja arvioi niitä kriittisesti
Tekstin ymmärtäminen	ymmärtää yleisluontoisen ja ammattialan kirjoitetun tekstin keskeisen sisällön	ymmärtää yleisluonteisen tekstin sisällön ja tyylilajin ja vertaa kirjakielistä, yleiskielistä ja puhekielistä tekstiä	ymmärtää vaivatta sekä yleisluontoisia että ammatin liittyviä kirjoitettuja tekstejä

Kirjallinen viestintä	kirjoittaa yleisistä aiheista ja käyttää ymmärrettävää kieltä	laatii yleisluontoisesta tekstistä lyhyen kirjallisen tiivistelmän	kirjoittaa sujuvasti ymmärrettävää, selvää ja huoliteltua yleiskieltä sekä hallitsee oikeinkirjoitus- ja välimerkkisäännöt
	laatii ohjatusti ja mallin mukaan asianmukaiset työnhakuasiakirjat	laatii asianmukaiset työnhakuasiakirjat	laatii omaa osaamista perustelevat asianmukaiset työnhakuasiakirjat
	kirjoittaa yleiskieltä niin että selviytyy tutuista viestintätilanteista	osallistuu ymmärrettävästi kirjalliseen viestintään	välittää ja selittää kirjoitettuja tekstejä viittomakielellä kommentoi tekstejä ja tiedonlähteitä kriittisesti
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	lukee ammatti-, kulttuuri- ja yksityiselämän tekstiesimerkkejä	reagoi asianmukaisesti erilaisiin viesteihin ja pyytää lisätietoja tarvittaessa	välittää määräyksiä ja viestejä ja suoriutuu työtehtävistä suomen kielellä
	toimii yhteistyökykyisesti työtehtävissä tarvittaessa apuvälineitä käyttäen	toimii yhteistyökykyisesti tiimin jäsenenä ja osaa välittää viestejä	toimii tiimissä ja viestii ammattimaisesti ja vastuuntuntoisesti sekä kuulevien että kuurojen kanssa
Mediaosaaminen	tunnistaa ja havainnoi muuttuvaa mediaympäristöä	seuraa ja arvioi kriittisesti median ilmaisutapoja ja sisältöjä	käyttää sanastoja ja sähköisiä tietokantoja joustavasti tekstin ymmärtämiseen
Viittomakielen ja puhutun kielen kieliopin piirteiden tunteminen	tuntee kirjoitetun ja viitotun kielen keskeiset erot.	vertailee keskeisiä puhutulle kielelle luonteenomaisia rakenteita vastaaviin viittomakielen rakenteisiin.	tuntee puhutun suomen kielen toimintaperiaatteen ja muodon ja vertaa vastaaviin viittomakielen rakenteisiin.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (V21), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (V22), *Tekstit ja vaikuttaminen* (V24) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (V23), *Teksti, tyyli ja konteksti* (V25), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (V26) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (V27) korvaavat *Äidinkieli, suomi viittomakielisille* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.9 ÄIDINKIELI, ROMANI

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ käyttää romanikieltä ja kulttuuriperintöä vuorovaikutuksen ja ajattelun välineenä romaniyhteisössä ja ammatillisissa yhteyksissä
- ♦ hankkii tietoa eri romanikielisisistä lähteistä
- ♦ hallitsee sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hän voi osallistua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja hakeutua jatko-opintoihin
- ♦ toimii erilaisissa oman ammattialansa vuorovaikutustilanteissa romanikielellä
- ♦ hallitsee oman ammattialansa puheviestintätilanteet
- ♦ hallitsee romanikielen keskeiset rakenteet sekä oman alansa ammattisanaston ja sanontatavat.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee romanikulttuurin keskeiset piirteet sekä analysoi omaa kielenkäyttöään suhteessa muihin	tuntee kansallisen romanikielen taustaa ja kulttuuria sekä vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään	ymmärtää omalla kohdallaan kielellisen identiteetin merkityksen ja toimii romanikulttuurin mukaisesti
Tiedon hankinta	hakee ohjatusti tietoa selkeistä romanikielisisistä teksteistä	hakee monenlaista tietoa selkeistä romanikielisisistä teksteistä	hallitsee romanikielellä olemassa olevat lähteet ja materiaalit ja hyödyntää niitä kirjoituksissaan

Tekstin ymmärtäminen	ymmärtää romanikielisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää pääpiirteissään romanikielisen asiategstin ja tuottaa erilaisia romanikielisiä tekstejä	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	osallistuu ymmärrettävästi kirjalliseen ja suulliseen viestintään työpaikalla	viestii romanikielellä suullisesti ja kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla	viestii romanikielellä suullisesti ja kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla ja kehittää taitojaan palautteen perusteella
		reagoi asianmukaisesti erilaisiin viesteihin ja pyytää lisätietoja tarvittaessa	selviytyy luontevasti romanikielellä erilaisissa tilanteissa
Romanikielen kielitiedon tunteminen	hallitsee riittävän sanavaraston tutuista asioista romanikielellä.	käyttää kielen muotoja melko varmasti sekä suullisessa että kirjallisessa viestinnässä.	käyttää sujuvaa romanikielen lause- ja virkerakennetta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kielipohjan vahvistaminen* (ÄIR1), *Kielitaidon laajentaminen lähipiirin ulkopuolelle* (ÄIR2), *Romanikieli ja -kulttuuri nyky-yhteiskunnassa* (ÄIR6) ja jokin seuraavista kursseista *Romanien suullinen ja kirjallinen perinne* (ÄIR3), *Romanikielen ja -kulttuurin historia ja levinneisyys* (ÄIR4), *Romanien kirjallisuus ja muu taide* (ÄIR5) tai *Romanikielen puhetaito ja puhelukulttuuri* (ÄIR7) korvaavat *Äidinkieli, romani* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkimuksen osissa (yhteiset opinnot).

5.1.2 Toinen kotimainen kieli

5.1.2.1 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ selviytyy puutarha-alan rutiininomaisista työtehtävistä ja arkipäivän tilanteista toisella kotimaisella kielellä
- ♦ ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurin merkityksen monikulttuurisessa Suomessa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	käyttää sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä	käyttää sanakirjoja, myös sähköisiä, ja muuta lähdeaineistoa hankkiakseen lisätietoa omaa alaa käsittelevistä vieraskielisistä yksinkertaisista ohjeistuksista
Tekstien ymmärtäminen ja kirjallinen viestintä	ymmärtää apuvälineitä käyttäen lyhyiden ja yksinkertaisten omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön	kirjoittaa mallin mukaan lyhyitä työhön liittyviä tekstejä kuten työ- ja turvallisuusohjeet	kirjoittaa lyhyitä työhön liittyviä muistiinpanoja, ohjeita tai tilauslistoja
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	kertoo muutamalla sanalla itsestään tai tutuista asioista omassa työssään	selviytyy rutiininomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhetilanteista, jos puhukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaista, keskeistä sanastoa	toimii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvotusten että puhelimesta ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä
Kielen ja kulttuurin merkitys	on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen kohdatessaan pohjoismaalaisia	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin aseman monikulttuurisessa Suomessa
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimistrategiansa.	tunnistaa omien oppimistrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	kokeilee uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A1.3–A2.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.3–A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteis-

nen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Arkielämää Pohjoismaissa* (RUA1) tai *Koulu ja vapaa-aika* (RUB1) korvaa *Toinen kotimainen kieli, ruotsi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.2.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, SUOMI, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija omaa sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hän selviytyy alansa työtehtävistä suomen kielellä ja hän ymmärtää suomenkielen merkityksen työelämässä ja yksityiselämässään.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	hyödyntää ammattisanakirjoja sekä suomenkielisiä tietokantoja	käyttää sanakirjoja, käsikirjoja, hakuteoksia sekä suomenkielistä internetiä tiedon hankinnassa
Tekstien ymmärtäminen ja kirjallinen viestintä	ymmärtää suomen kielellä kirjoitettujen yksikertaisten, työhön tai arkitilanteisiin liittyvien ohjeiden tai ilmoitusten sisällön	ymmärtää suomen kielellä kirjoitettujen työhön tai arkitilanteisiin liittyvien ohjeiden tai ilmoitusten sisällön	lukee vaivatta ja ymmärtää erilaisia ammattiin liittyviä tekstejä sekä käsikirjoja ja seuraa alan tapahtumia suomenkielisistä ammattijulkaisuista sekä yhteiskunnan tapahtumia suomenkielisistä tiedotusvälineistä
	kirjoittaa lyhyitä ilmoituksia, täyttää lomakkeita ja kirjoittaa apuvälineitä käyttäen jopa lyhyitä selostuksia suomeksi	kirjoittaa ilmoituksia, kirjeitä sekä tarpeen tullen apuvälineitä käyttäen pidempiäkin selostuksia tai pöytäkirjoja suomeksi	täyttää lomakkeita, kirjoittaa tilauksia, kirjeitä ja raportteja sekä vastaa kirjallisesti kyselyihin suomen kielellä

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää yksinkertaiset ohjeet ja käskytykset jotka liittyvät työhön tai arkittilanteisiin ja pystyy auttavasti kohtaamaan asiakasta tai työtoveria suomen kielellä ja ymmärtää esitettyjä kysymyksiä	ymmärtää selkeitä ohjeita sekä normaalitempoista puhetta työpaikalla tai puhelimesta, osaa kohdata ja ymmärtää asiakasta tai työtoveria sekä seuraa tiedotusvälineitten välityksellä alan ja yhteiskunnan tapahtumia	ymmärtää jopa nopeassa tempossa erilaisia ohjeistuksia ja keskustelua joka liittyy ammattialaan, osaa kohdata suomenkielisiä asiakkaita rennosti ja ymmärtää heidän tarkoituksia sekä toiveita
	palvelee tyydyttävästi suomenkielisiä asiakkaita, selviää jokapäiväisistä tilanteista sekä hoitaa tärkeimmät työtehtävät suomeksi	palvelee suomenkielisiä asiakkaita hyvin, vastaa kysymyksiin ja hoitaa työasioita puhelimitse sekä osallistuu työpaikalla rutiininomaisiin keskusteluihin suomen kielellä	keskustelee vaivatta työtehtävistään suomeksi, osaa kuvata toimintoja ja yksityiskohtia sekä avaa ja käy vaihtelevan tempoista keskustelua suomen kielellä
Kielen ja kulttuurin merkitys	ymmärtää suomen kielen hallinnan merkityksen jokapäiväisessä kanssakäymisessä sekä suomenkielisessä työyhteisössä toimiessaan	työskentelee hyvin suomenkielisessä työyhteisössä ja pyrkii määrätietoisesti kehittämään ammattikielen käytössä	osallistuu aktiivisesti suomenkieliseen työyhteisöön ja osoittaa kiinnostusta suomenkieliseen kulttuuriin
Kielen opiskelu	tunnistaa omat oppimistrategiansa.	tunnistaa omien oppimistrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	kokeilee uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.2. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Arkielämä ja vapaa-aika* (FINA1) ja joku seuraavista kurseista: *Luonto ja ympäristö* (FINA2), *Kaupankäynti, tekniikka ja viestintä* (FINA3), *Yhteiskunta ja tiedotusvälineet* (FINA4), *Koulutus, ammatti- ja talouselämä* (FINA5) tai *Suomalainen kulttuuri ja kirjallisuus* (FINA6) korvaavat *Toinen kotimainen kieli, suomi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.3 Vieras kieli

5.1.3.1 VIERAS KIELI, A-KIELI, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- ♦ hallitsee puutarha-alan työtehtävissä kuten asiakaspalvelussa tarvittavan kieli- taidon
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioin- nin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tut- kinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee tietoa työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista ohjattuna ja sana- kirjoja käyttäen	hakee omaa alaa koskevaa tietoa sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tieto- lähteitä käyttäen	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, sovel- taa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa
Tekstien ymmärtämi- nen sekä kirjallinen viestintä	ymmärtää lyhyitä ja yk- sinkertaisia oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä	ymmärtää työhönsä ja alan- sa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita apuvälineitä käyttäen ja tekee tarkentavia kysymyk- siä sekä osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää työhönsä ja alan- sa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palau- tetta
	kirjoittaa ohjattuna mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	kirjoittaa mallin mukaan työhönsä liittyviä yksin- kertaisia ja lyhyitä tekstejä	kirjoittaa tavanomaisia henkilökohtaisia viestejä ja lyhyitä tekstejä sekä täyttää yksinkertaisia työhönsä liittyviä asiakirjoja

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä suullisia viestejä ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää tavanomaisimpia työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää keskeiset ajatukset tavanomaisesta normaalitempoisesta puheesta ja toimii niiden mukaan
	kertoo lyhyesti itsestään ja alansa työtehtävistä vastamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa	kertoo itsestään ja työtehtävistään siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaisia rakenteita	kertoo tutuissa tilanteissa työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä tarvittaessa ottaa selvää muiden maiden vastaavista asioista sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita
Kielen ja kulttuurin tuntemus	on tietoinen opiskelemaansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä	ymmärtää opiskelemaansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksen	soveltaa vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	arvioi oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu ja työ* korvaavat *Vieras kieli, A-kieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.3.2 VIERAS KIELI, B-KIELI, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ selviytyy arkielämän tavanomaisissa palvelutilanteissa
- ♦ osaa toimia ennakoitavissa olevissa ja toistuvissa työelämän viestintätilanteissa vieraalla kielellä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä, myös sähköisiä, ymmärtämisen apuna	käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä, myös sähköisiä, tekstin tuottamisen apuna
Tekstien ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ja apuvälineitä käyttäen yksinkertaisia tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja tutuista aiheista	kirjoittaa apuvälineitä käyttäen lyhyitä, yksinkertaisia sanontoja ja lauseita sisältäviä tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja, jotka liittyvät hyvin tuttuihin aiheisiin	kirjoittaa muun muassa yksinkertaisia sanontoja ja lauseita sisältäviä tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja, jotka liittyvät niin yksityis- kuin työelämänkin tuttuihin aiheisiin
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	pystyy muutamalla sanalla kertomaan itsestään ja työstään, esim. tunnistaa työkaluja, ammattinimikkeitä ja työtehtäviä	esittää yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaa mallin mukaan käsiteltäessä välitöntä, konkreettista ympäristöä ja häntä itseään, kun puhelukumppani puhuu hitaasti ja selkeästi	esittää yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaa käsiteltäessä välitöntä, konkreettista ympäristöä ja häntä itseään, kun puhelukumppani puhuu selkeästi, sekä pyytää tarvittaessa selvennystä viestii suullisesti esimerkiksi esittäytyessään sekä arkipäivän ja työelämän tutuissa tilanteissa
Kielen ja kulttuurin tuntemus	tunnistaa ja erottaa uusia äänneitä ja merkkejä	kirjoittaa uusia merkkejä ja tuottaa uusia äänneitä	edistää uuden kielen oppimista vertaamalla jo opittuihin kieliin

Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	arvioi oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia strategioita ja oppimistapoja ymmärtämisen avuksi.
----------------	-------------------------------------	--	---

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A1.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion B1-kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu, työ ja yhteiskunta* korvaavat *Vieras kieli, B-kieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.4 Matematiikka, 3 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hallitsee peruslaskutoimitukset, prosenttilaskennan ja mittayksiköiden muunnokset ja käyttää niitä puutarha-alaan liittyvissä laskutoimituksissa
- ♦ laskee pinta-aloja ja tilavuuksia sekä soveltaa geometriaa puutarha-alan työtävien vaatimassa laajuudessa
- ♦ käyttää sopivia matemaattisia menetelmiä puutarha-alan ammattitehtäviin liittyvien ongelmien ratkaisussa
- ♦ ilmaisee muuttujien välisiä riippuvuuksia matemaattisilla lausekkeilla
- ♦ muodostaa ja laatii puutarha-alan ammattitehtäviin liittyviä yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia sekä ratkaisee työssä tarpeellisia matemaattisia tehtäviä yhtälöillä, päättelämällä, kuvaajien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta
- ♦ käyttää matemaattisten ongelmien ratkaisussa apuna laskinta, tietokonetta ja tarvittaessa muita matematiikan apuvälineitä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Peruslaskutoimitukset, prosenttilaskenta ja mittayksikkömuunnokset sekä matemaattiset peruskäsitteet ja esitystavat	suorittaa työtehtäviin liittyvät rutiininomaiset laskutoimitukset ja tuntee keskeisimmät matemaattiset käsitteet ja esitystavat	suorittaa sujuvasti ammattiin liittyvät laskutoimitukset ja käyttää jossakin määrin matemaattisia käsitteitä ja esitystapoja ilmaisussaan	soveltaa ammattialalla tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuutta sekä hallitsee ammattialalla käytettävät matemaattiset käsitteet ja esitystavat
Matemaattiset menetelmät ja ongelmanratkaisu sekä tulosten arviointi	ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat joko päättämällä, graafisesti tai laskennallisesti sekä osaa arvioida tulosten suuruusluokkaa	ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta	soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja -asettelussa sekä arvioi menetelmien luotettavuutta ja tarkkuutta
Laskimen ja tietokoneen käyttäminen	käyttää laskinta ja tietokonetta työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen	käyttää sujuvasti laskinta ja tietokonetta ammattiin liittyvien matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen	käyttää soveltaen laskinta ja tietokonetta ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen
Numeerisen tiedon käsittely, analysointi ja tuottaminen	käyttää tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä	käyttää tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattiin liittyvien ongelmien ratkaisuun	soveltaa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisuun sekä esittää tuottamiaan matemaattisia tuloksia tilastoina, taulukkoina ja graafisina esityksinä
	laskee ohjeen mukaan aineiston keskilukuja.	laskee keskeisimpiä tilastollisia tunnuslukuja.	laskee tai määrittää annettusta aineistosta keskeisimmät tilastolliset tunnusluvut.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 9. Matematiikka ja luonnontieteet.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Lausekkeet ja yhtälöt* (MAB1) ja *Geometria* (MAB2) tai *Funktiot ja yhtälöt* (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista *Polynomifunktiot* (MAA2) tai *Geometria* (MAA3) korvaavat *Matematiikan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.5 Fysiikka ja kemia, 2 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ soveltaa puutarha-alan kannalta keskeisiä fysikaalisia ja kemiallisia ilmiöitä, käsitteitä ja lainalaisuuksia
- ♦ osaa työssään ja muussa toiminnassaan ottaa huomioon luonnon lainalaisuudet kuten veden, typen, fosforin ja hiilen kierron luonnossa ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästämällä
- ♦ tarkastelee keskeisiä ympäristöongelmia luonnontieteelliseltä kannalta kuten ilmastonmuutosta
- ♦ soveltaa puutarha-alan kannalta keskeisiä fysiikan lakeja ja käsitteitä
- ♦ hallitsee puutarha-alan kannalta keskeisiä mekaniikan, lämpöopin ja sähköopin peruskäsitteitä ja ilmiöitä niin, että hän osaa käsitellä ammatissaan tarvitsemiin laitteisiin ja järjestelmiin turvallisesti ja taloudellisesti sekä työskennellä ergonomisesti
- ♦ ottaa huomioon työssään ympäristön ja ammatin kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä, ja sitä varten hänen on tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja sekä epäorgaanisten että orgaanisten yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia
- ♦ säilyttää, käyttää oikein ja hävittää asianmukaisesti puutarha-alalla tarvittavia aineita sekä laskee ainemääriä ja pitoisuuksia
- ♦ osaa tulkita aineiden kuten kasvinsuojeluaineiden, lannoitteiden, desinfiointiaineiden, poltto- ja voiteluaineiden ja muiden kemikaalien terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät tuotteiden merkinnöistä ja ottaa työskentelyssään huomioon aineiden erityisominaisuudet niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta
- ♦ tekee havaintoja ja mittauksia puutarha-alan kannalta keskeisistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä kuten kasvualustojen kasvukunnosta ja kasteluveden puhtaudesta
- ♦ kerää, käsittelee ja analysoi tekemiään havaintoja ja mittauksia.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	tuntee fysiikan lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta	osaa ottaa huomioon fysiikkaan liittyvät ilmiöt työtehtävissään	osaa itsenäisesti soveltaa fysiikan lainalaisuuksia työssään
Kemiallisten aineiden ja yhdisteiden sekä niiden ominaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit työssään, mutta tarvitsee osin ohjausta	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit tutuissa työtilanteissa	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit muuttuvissakin työtilanteissa
	tulkitsen osin ohjattuna tavallisimpia tuotemerkintöjä	tulkitsen tavallisimpia tuotemerkintöjä	tulkitsen itsenäisesti erilaisia alan tuotemerkintöjä
	laskee ohjattuna pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii tietoa käyttöturvallisuustiedotteista	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä joustavasti erilaisissa työtilanteissa eri tietolähteistä hankkimansa tiedon mukaan
Havainnointi ja mittaaminen	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausmenetelmiä ja -välineitä ohjatussa työtilanteessa	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausmenetelmiä ja -välineitä omatoimisesti ja osaa arvioida mittaustulosten luotettavuutta	käyttää mittauksiin sopivimpia menetelmiä ja välineitä sujuvasti, toteuttaa mittaukset järjestelmällisesti ja huolellisesti ja osaa arvioida havaintojen ja mittausten tarkkuutta ja luotettavuutta
	tallentaa mittaukset ja havainnot ohjeiden mukaisesti ja esittää ne taulukoina ja graafeina sekä laskee tarvittaessa tuloksia, mutta tarvitsee joiltakin osin ohjausta	osaa analysoida mittauksia ja havaintoja sekä tehdä tuloksista johtopäätöksiä	osaa raportoida ja esittää tuloksia sekä arvioida tulosten ja johtopäätösten tarkkuutta ja luotettavuutta
Turvallinen ja ergonominen työskentely	työskentelee työturvallisuusohjeiden mukaisesti, mutta vaatii ohjausta ergonomiseen työskentelyyn.	työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti ja ottaa omatoimisesti huomioon työympäristössä olevat riskitekijät.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 4. Terveys, turvallisuus ja työkyky, 6. Kestävä kehitys, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Fysiikka luonnontieteenä* (FY1) ja *Ihmisen ja elinympäristön kemia* (KE1) korvaavat *Fysiikan ja kemian* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.6 Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ◆ osallistuu oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikassa yhteisten asioiden hoitamiseen
- ◆ arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana
- ◆ osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja
- ◆ tekee suunnitelman oman taloutensa hoitamisesta
- ◆ arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä Suomen kansantaloudelle
- ◆ hakee tietoa ammattialansa työpaikoista sekä Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Osallistuminen oppilaitoksessa ja työssä-oppimispaikassa	osallistuu ohjattuna yhteisten asioiden hoitamiseen	osallistuu sovitulla tavalla yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin	osallistuu itsenäisesti yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin
Toimintamahdollisuuksien arviointi	arvioi ohjattuna toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana	arvioi toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana	arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana
	tuntee opiskelijan vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet ja velvollisuudet	tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet	tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset demokraattiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet
	hakee tietoa kuluttajan keskeisistä oikeuksista ja velvollisuuksista	tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet	tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet
Yhteiskunnan palvelujen käyttö	käyttää opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää itsenäisesti yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa
Oman talouden hoitaminen	tekee ohjattuna suunnitelman menoistaan ja varoistaan	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan
	hankkii ohjattuna tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista	hankkii tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista	hankkii tietoa rahoituslähteistä ja vertailee niistä aiheutuvia kuluja
Kansantalouteen keskeisesti vaikuttavien tekijöiden arviointi	arvioi ohjattuna yrittäjyyden keskeiset vaikutukset työllisyyteen	arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen työllisyyteen	arvioi itsenäisesti yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen kansantalouteen
Tiedon haku ammattialan työpaikoista ja Euroopan unionista	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista paikallisesti	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti ja Euroopan unionin maista
	hakee ohjattuna Euroopan unionin kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjäisyys, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Yhteiskuntatieto* (YH1) ja *Taloustieto* (YH2) korvaavat *Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.7 Liikunta, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ edistää liikunnan avulla terveellistä ja aktiivista elämäntapaa ymmärtäen liikunnan merkityksen toiminta- ja työkyvylle
- ♦ tutustuu monipuolisesti terveyttä, psyykkistä vireystilaa ja jaksamista edistävään liikuntaan
- ♦ pitää yllä fyysistä toimintakykyään liikunnan avulla
- ♦ liikkuu ja toimii vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä
- ♦ edistää toiminnallaan ryhmän toimintaa ja turvallisuutta.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja monipuolisesti	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti
	pitää ohjattuna yllä fyysistä toimintakykyään	pitää yllä fyysistä toimintakykyään	seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla	ymmärtää ohjattuna liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille	ymmärtää liikunnan merkityksen omalle fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnilleen	ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan sekä noudattaa reilun pelin periaatteita	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita
Terveysten, turvallisuuden sekä toimintakyvyn huomioon ottaminen	noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa.	toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä.	edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Taitoa ja kuntoa* (LI1) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (LI 2) korvaa *Liikunnan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.8 Terveystieto, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osoittaa toiminnallaan ja tiedoillaan halua ja kykyä ylläpitää ja edistää terveyttä
- ♦ ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja toimintaympäristössään
- ♦ tietää mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille
- ♦ tietää tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset ja osaa ehkäistä terveyttä kuluttavia tekijöitä
- ♦ tietää terveyttä edistäviä elintavoista ja tottumuksista
- ♦ ymmärtää liikunnan, ravinnon, levon, unen, virkistykseen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet ja ottaa ne huomioon toiminnassaan
- ♦ tunnistaa puutarha-alan ammattien keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja osaa kehittää työskentelytapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä yhteistyössä muiden kanssa
- ♦ osaa ehkäistä tapaturmia, hallitsee tavallisimmat ensiaputilanteet ja avun hakeamisen ja osaa toimia ergonomisesti
- ♦ tietää väestön terveyseroista ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöistä ja niiden ennaltaehkäisystä
- ♦ tunnistaa omaan jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa toimia jaksamista edistävällä tavalla
- ♦ osaa tarvittaessa käyttää opiskeluterveyden- ja muita terveydenhuoltopalveluja, hyödyntää terveystoimintaa ja ymmärtää niiden merkityksen toimintakyvyn ylläpitämisessä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen	ottaa ohjattuna huomioon tavallisimpia terveyttä edistäviä elintapoja ja tottumuksia (kuten liikunta, ravinto, lepo, uni, virkistys, mielenterveys, ihmissuhteet, seksuaaliterveys) ja on halukas edistämään omaa terveyttään ja jaksamistaan	ottaa huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävät elämäntavat ja tottumukset, osallistuu niitä ja omaa jaksamistaan edistävään toimintaan	toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkitulla tiedolla ja kokemuksella
Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattaminen	noudattaa yhteisössä soveltuvia terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja, mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	ottaa toiminnassaan huomioon terveyttä ja toimintakykyä kuormittavia tekijöitä ja haluaa edistää toimintansa ja toimintaympäristönsä terveellisyyttä ja turvallisuutta	ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja edistää omalla toiminnallaan koko yhteisön hyvinvointia
Terveysliikunnan ja terveydenhuoltopalvelujen hyödyntäminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna terveyttä edistävää liikuntaa ja osaa tarvittaessa hakea apua terveydenhuollon palveluista	toteuttaa terveyttä edistävää liikuntaa laatimansa ohjelman mukaan ja käyttää tarvittaessa terveydenhuollon palveluja	hyödyntää itsenäisesti terveysliikunnan mahdollisuuksia oman toimintakyvyn ylläpitämisessä ja osaa hyödyntää terveydenhuoltopalveluja tilanteen vaatimalla tavalla
Tapaturmien ehkäisy ja ensiapu sekä ergonominen toiminta	tunnistaa mahdollisia tapaturmariskejä, osaa hakea ja antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa sekä noudattaa tutuissa tilanteissa ergonomisia toimintatapoja	ehkäisee toiminnallaan tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä noudattaa ergonomisia toimintatapoja	toimii huolellisesti ja ennalta ehkäisee tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä työskentelee ergonomisesti ja itseään säästäen

Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintakykyä edistävien, kansansairauksia ennaltaehkäisevien ja terveyttä kuluttavien tekijöiden sekä ammatin haittavaikutuksia koskevan tietoperustan hallinta	tietää tavallisimmista terveyshaitoista (kuten tupakointi ja päihteiden käyttö) sekä tavallisimmista terveyttä ja toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista, mutta tarvitsee ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa	hyödyntää omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoperustaa, tuntee terveyttä kuluttavat tekijät sekä elintavoista johtuvat terveyshaitat ja on tietoinen mahdollisista ammattiinsa liittyvistä kuormitustekijöistä.	hyödyntää monipuolisesti omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoa ja hakee itsenäisesti tietoa mahdollisista ammattinsa haittavaikeuksista.
---	--	--	---

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Ammattietiikka, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Terveyden perusteet* (TE1) korvaa *Terveystiedon* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.9 Taide ja kulttuuri, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ ymmärtää taiteen ja kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja hyödyntää niiden ilmenemismuotoja monikulttuurisessa yhteisössä
- ♦ osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin, kehittää kouluyhteisön kulttuuria ja ylläpitää sen esteettistä ilmettä
- ♦ ilmaisee ajatuksia, kokemuksia ja tunteita esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden tai kuvataiteen keinoin ja arvostaa muiden ilmaisua ja näkemyksiä
- ♦ noudattaa kestävän kehityksen periaatteita materiaalien valinnassa ja työskentelyssään.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Taiteen ja kulttuurin hyödyntäminen	osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin	huolehtii koulu yhteisön kulttuurista ylläpitäen sen esteettistä ilmettä	uudistaa koulu yhteisön kulttuuria kehittämällä sen esteettistä ilmettä
Tuotoksen tekeminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan soveltavan ja ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen
	ottaa ohjeiden mukaan huomioon luonnon ja energian säästämisen materiaalien käytössä ja työskentelyssään	toimii luontoa ja energiaa säästämällä materiaalien käytössä ja työskentelyssään	valitsee työskentellessään materiaalit luontoa ja energiaa säästämällä
Muiden ilmaisun ja näkemysten arvostaminen	kertoo muiden ilmaisussa tunnistamistaan kulttuurisista piirteistä.	antaa rakentavaa palautetta muiden ilmaisusta ja näkemyksistä.	kehittää omaa ilmaisuaan arvostaen muiden näkemymiä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 6. Kestävä kehitys, 7. Estetiikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Minä, kuva ja kulttuuri* (KU1), *Ympäristö, paikka ja tila* (KU2), *Musiikki ja minä* (MU1) tai *Moniääninen Suomi* (MU2) korvaa *Taide ja kulttuuri* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2 VALINNAISET TUTKINNON OSAT

5.2.1 Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat

Ammattitaitoa täydentävinä valinnaisina tutkinnon osina voidaan valita kohdan 5.1 tutkinnon osien lisäosia. Koulutuksen järjestäjä määrittää näiden tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin.

5.2.2 Ympäristötieto, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ◆ noudattaa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia työ- ja toimintatapoja niin, että ne tukevat ammattitaidon saavuttamista ja täydentävät ammattitaitoa. Käsitellään seuraavia kestävään kehitykseen liittyviä aiheita:
 - puutarha-alan ekologinen merkitys alueellisesti, kansallisesti ja globaalisti (esim. hiilitaseeseen, veden kiertoon, maaperän rakenteeseen ja fysikaalisiin ja kemiallisiin ominaisuuksiin)
 - turvallisten ja laadukkaiden palveluiden ja elintarvikkeiden tuottamiseen vaikuttavat tekijät
 - ympäristö- ja erityistukijärjestelmien merkitys ja niistä saatujen tulosten vertaaminen
 - ympäristöohjelmien ja kestävän kehityksen toimintaohjelmien toimivuus tavoitteisiin nähden
 - eri palveluiden ja tuotantomuotojen ympäristövaikutusten vertailu (esim. tavanomainen tuotanto vs. luomutuotanto) ja ympäristövaikutukset luontoon ja rakennettuun ympäristöön
- ◆ toimii energiaa säästävästi. Käsitellään seuraavia energiansäästöön liittyviä aiheita:
 - kasvihuoneyrityksen energiankäytön järjestäminen
 - uusiutuvien energialähteiden käyttömahdollisuudet puutarha-alalla
- ◆ ehkäisee jätteiden syntyä ja lajittelee jätteitä tarkoituksenmukaisesti sekä hallitsee ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren. Käsitellään seuraavia jätteisiin liittyviä aiheita:
 - puutarhayrityksen jätehuollon järjestäminen, eläinjätteiden hävittämisen periaatteet, ongelmajätteiden lajittelu
 - eri palveluiden, puutarhatuotteiden ja tuoteosien elinkaari ja ympäristövaikutukset (esim. kasviperäiset elintarvikkeet, viheralueen rakentaminen, sidontamateriaalit)
- ◆ työskentelee ympäristöriskit minimoiden sekä toimii kulttuuriperintöä vaalien. Käsitellään seuraavia ympäristöön liittyviä aiheita:
 - ilmastonmuutos ja ympäristöriskien hallinta puutarha-alalla
 - puutarha-alan merkitys kulttuuriympäristöjen vaalimisessa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tärkeimpien ympäristöongelmien ja niihin esitettyjen ratkaisukeinojen tunteminen sekä kestävän kehityksen ja vastuullisten toimintatapojen mukainen toiminta	tuntee kestävän kehityksen peruseriaatteet työssään	tuntee kestävän kehityksen haasteita sekä tapoja, joilla voi työssään pyrkiä osallistamaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaan	tietää perusasiat aineen kierrosta ja energian virrasta maapallolla tuntee kestävän kehityksen haasteita ja niihin esitettyjä ratkaisuja sekä osaa työssään toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaan
Ammattitaidon kannalta keskeisen jätetuhoon hallinta sekä jätteiden syntyä ehkäiseminen	osaa ehkäistä jätteiden syntyä ja lajitella syntyvän jätteen ohjautusti tavanomaisissa työtehtävissä	osaa ehkäistä jätteiden syntyä sekä lajittelee jätteet ohjeiden mukaan	osaa ehkäistä jätteiden syntyä tuotteiden ja pakkausten suunnittelussa ja hankinnoissa sekä lajittelee jätteet itsenäisesti
Kulttuuriperinnön vaaliminen ammattitaitoa täydentävällä tavalla	tunnistaa ohjattuna kulttuuriperinnön perusasiat ja merkityksen	osaa vaalia kulttuuriperintöä ammatissaan	osallistuu aktiivisesti lähiympäristönsä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistää sitä ammatissaan
Ekotehokkaiden työmenetelmien ja -materiaalien valinta sekä ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren tunnistaminen	ohjattuna valitsee ekotehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja -menetelmien valintoja	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja -menetelmien valintoja sekä tunnistaa niiden vaikutuksen elinkaareen
Ympäristölainsäädännön noudattaminen ja ympäristölaatu järjestelmien mukainen toiminta	toimii opastettuna ammatissaan keskeisten ympäristömääräysten mukaisesti	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti ja ennakoii tulevia muutoksia
	toimii ohjattuna ympäristölaatu järjestelmien mukaisesti ammatissaan	toimii ympäristölaatu järjestelmien mukaisesti ammatissaan	osallistuu aktiivisesti työpaikkansa ympäristölaatu järjestelmän rakentamiseen ja/tai kehittämiseen

Ammattitaidon saavuttamisen kannalta keskeisen ympäristötiedon lähteiden hankinta ja niiden hyödyntäminen	etsii ohjattuna eri lähteistä ympäristötietoa työssään hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä työssä hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä itsenäisesti ja soveltaa sitä työssään.
---	--	--	---

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Ympäristöekologia* (BI3) korvaa 1 opintoviikon laajuisen osan *Ympäristötiedon* opinnoista ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2.3 Tieto- ja viestintätekniikka, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ käyttää puutarha-alan ammattitehtävissä tarvittavia tietoteknisiä välineitä ja järjestelmiä tiedon hankintaan, käsittelyyn, muokkaukseen, tallentamiseen ja esittämiseen
- ♦ ottaa käyttöön ja soveltaa uusia tietoteknisiä lisälaitteita, toimintoja ja ohjelmia (tarvittaessa käyttötuen avustuksella)
- ♦ käyttää työssään tehokkaita työskentelytapoja ja -menetelmiä, kuten kymmen-sormijärjestelmää ja eri hiirenkäyttötekniikoita
- ♦ käyttää käyttöjärjestelmäohjelmia sekä soveltaa työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, sähköposti-, esitysgraafikka- ja kalenteriohjelmia puutarha-alan ammattitehtävissä tarvittavan tiedon tuottamiseen, muokkaamiseen ja esittämiseen
- ♦ käsittelee puutarha-alan ammattitehtävissä käytettyjen sovellusohjelmistojen tuottamia tiedostoja ja hankkii ammattitehtävissä tarvittavaa tietoa erilaisten ammatillisten verkkohakupalveluiden ja -sovellusten avulla
- ♦ käyttää puutarha-alan ammattitehtävissä tarvittavia verkkoviestintämenetelmiä ja -sovelluksia tiedon lähettämiseen ja jakamiseen
- ♦ toimii tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojajohteiden ja -määräysten mukaisesti
- ♦ käyttää työssään ergonomisesti oikeita työasentoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta ja käsittely	hakee, tallentaa ja kopioi työtehtävissä tarvittavia tiedostoja sekä hakee työtehtävissä tarvittavaa tietoa verkkopalveluista	osaa tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti käsitellä ammatissa tarvittavia tiedostoja sekä verkkohakupalveluita	ottaa huomioon tiedostojen käsittelyssä tekniset rajoitteet ja mahdollisuudet soveltaa tapaus- ja tilannekohtaisesti ammattialaan liittyviä verkkohakupalveluita ja käyttää niitä aktiivisesti sekä arvioi niiden tietojen luotettavuutta ja soveltuvuutta
Tiedonkäsittely ja muokkaus	käyttää työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, sähköposti-, esitysgraafikka- ja kalenteriohjelmia, työtehtävien hoidossa	käyttää sujuvasti työvälineohjelmia ammattiin liittyvän tiedon tuottamiseen ja muokkaamiseen	käyttää soveltaen työvälineohjelmia tiedon tuottamiseen ja muokkaamiseen ammattialan eri tilanteiden ja olosuhteiden vaatimalla tavalla
Tietojen lähettäminen ja jakaminen	käyttää verkkoviestintämenetelmiä työtehtävien hoidossa	käyttää sujuvasti eri verkkoviestintämenetelmiä ammattiin liittyvän tiedon lähettämiseen ja jakamiseen	käyttää soveltaen verkkoviestinnän mahdollisuuksia ammattialan eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan sekä ottaa huomioon näiden käytössä vastuu- ja tietoturvanäkökulmat
Tekijänoikeuksien, tietoturvan, tietosuojan ja ergonomian noudattaminen	toimii tekijänoikeus-, tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiohjeiden ja säädösten mukaisesti.	käyttää työssään ergonomisesti suositeltavia toimintatapoja.	ennakoi ja ottaa huomioon tietosuoja- ja tietoturvarisikit sekä kehittää työympäristöään ja toimintatapojaan tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiatavoitteiden pohjalta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Tieto- ja viestintätekniikan* opinnot.

5.2.4 Etiikka, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ pohtii arvojen, normien ja katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa ja työssä
- ♦ perustelee valintojaan ja osaa arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta
- ♦ osoittaa toiminnassaan rehellisyyttä ja vastuullisuutta, kunnioittaa toisia ihmisiä sekä käyttäytyy työssään ja ihmissuhteissaan hyvien tapojen mukaisesti
- ♦ pohtii omaan elämään, ihmissuhteisiin, yhteiskuntaan, ympäristöön ja työelämään liittyviä eettisiä kysymyksiä ja ongelmia
- ♦ osaa ratkaista sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa oman alansa työelämän arvo- ja normiristiriitoja eettisesti hyväksyttävällä tavalla
- ♦ toimii eettisesti erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa
- ♦ omaa valmiuksia osallistua puutarha-alansa arvopohjan ja eettisten toimintaperiaatteiden kehittämiseen
- ♦ hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja ymmärtää sekä käyttää sitä työnsä ammatillisena voimavarana
- ♦ havaitsee ja tunnistaa puutarha-alan eettisiä ongelmatilanteita, käsittelee niitä ja esittää niistä perusteltuja näkemyksiä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Eettisten kysymysten pohdinta	keskustelee ohjattuna omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä arvoista sekä eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä	keskustelee eettisistä, katsomuksellisista sekä omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä kysymyksistä ja arvoista	pohtii arvojen, normien ja erilaisten katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa, työelämässä ja yhteiskunnassa
Eettinen toiminta	toimii hyvien tapojen mukaisesti ja vastuullisesti työssään ja sen ongelmatilanteissa, mutta tarvitsee tukea ja ohjausta uusissa tilanteissa	toimii vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän ristiriita- ja kriisitilanteissa	toimii itsenäisesti, vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa ja osaa perustella toimintansa
Tiedon hakeminen ja eettisen tietoperustan käyttäminen työssä	hakee ohjattuna tietoa oman alansa eettisistä kysymyksistä ja hyödyntää tietoperustaa tutuissa tilanteissa	hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä omassa elämässään ja työssään	hankkii aktiivisesti tietoa oman alan ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää siitä työnsä ammatillisena voimavarana perustelee valintojaan ja haluaa osallistua oman alansa arvopohjan ja eettisten periaatteiden kehittämiseen
Arvo- ja normiristiriitöiden käsittely työssä	osaa ohjattuna havaita ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja ratkaisee yhdessä yhteisönsä jäsenten kanssa työhönsä liittyviä arvo- ja normiristiriitoja eettisesti.	tunnistaa ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja hakee niihin ratkaisua yhdessä muiden kanssa sekä arvioi ratkaisun vaikutuksia keskeisten osapuolten näkökulmista.	tunnistaa itsenäisesti työelämän ja oman alansa eettisiä ongelmatilanteita, osaa ratkaista niitä eettisesti ja arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen kannalta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Johdatus filosofiseen ajatteluun* (FI1) ja jokin seuraavista kokonaisuuksista a) *Uskonnon luonne ja merkitys* (UE1), *Kirkko, Kulttuuri ja yhteiskunta* (UE2) ja *Ihmisen elämä ja etiikka* (UE3), tai b) *Ortodoksinen maailma* (UO1), *Uskonoppi ja etiikka* (UO2) ja *Raamattutieto* (UO3) tai c) *Hyvä elämä* (ET1), *Maailmankuva* (ET2) ja *Yksilö ja yhteisö* (ET3) korvaavat *Etiikan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2.5 Kulttuurien tuntemus, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ toimii eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa
- ♦ osaa tervehtiä, vastaanottaa vieraita ja keskustella heidän kanssaan
- ♦ osaa ottaa huomioon toiminnassaan sopivuuden rajat sekä miesten ja naisten erilaiset roolit, pukeutumiseen ja käyttäytymiseen liittyvät ohjeet ja myös kirjoittamattomat säännöt ja menettelytavat
- ♦ tunnistaa eri kulttuurien välisiä eroja työpaikkakäyttäytymisessä, -hierarkiassa ja työhön liittyvässä suhdetoiminnassa ja käyttäytyy asiallisesti tavallisissa työpaikalla esiin tulevissa tilanteissa, erityisesti asiakaspalvelussa
- ♦ esittelee toisten kulttuurien edustajille maansa yleisiä kulttuuripiirteitä, kuten keskeistä historiaa, nähtävyyksiä, taiteita, urheilusaavutuksia ja viihdettä, sekä puutarha-alan taitoja, työtapoja ja innovaatioita
- ♦ pohtii eri maiden tulkintoja historiallisista tapahtumista ja suhteuttaa kotiseutunsa ja maansa merkittäviä tapahtumia ja aikakausia naapurimaiden ja maailman historiaan
- ♦ vertailee maansa ja Euroopan keskeisiä kulttuurivirtauksia ja -vaikuttajia
- ♦ tunnistaa oman alansa erikoispiirteitä muissa maissa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tavallisimpien kulttuuripiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa muiden kulttuurien yleisiä piirteitä	tunnistaa kulttuurisia eroja muiden toiminnassa	ottaa huomioon kohdattaessaan ihmisiä heidän kulttuuritaustansa
Käyttäytyminen ja pukeutuminen eri tilanteissa sekä erilaisten ihmisten kohtaaminen	tunnistaa kulttuurisia eroja ihmisten päivittäisessä toiminnassa Suomessa ja muualla	toimii kulttuurieroista huolimatta yhdessä muiden kanssa	kohtaa myös ulkomaalaiset työtoverit, asiakkaat ja vieraat ilman kulttuurikonflikteja

Oman alan erikoispiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa oman alan palvelujen ja tuotteiden piirteitä eri maissa	vertailee oman kulttuurin piirteitä muiden vastaaviin	ottaa toiminnassaan huomioon eri kulttuureista olevat piirteet
Organisaatioympäristön ja tehtävän mukaan käyttäytyminen	tunnistaa keskeisiä asioita työstään	kertoo ulkomaalaisille vieraille keskeisiä asioita Suomesta ja työstään	kehittää omaa organisaatioitaan muilta saadun kokemusten pohjalta
Maahanmuuttajien ja muiden vähemmistö-kulttuurien keskeisen kulttuurihistorian ja nykytilanteen huomioon ottaminen	etsii tietoa maahanmuuttajien ja muiden vähemmistö-kulttuurien taustasta	ottaa työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta	ottaa suunnitellessaan työtä ja työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta
Kielitaidon ja kulttuurintuntemuksen hyödyntäminen	käyttää hankkimaansa kielitaitoa tutuissa tilanteissa.	käyttää hankkimaansa kielitaitoa toimiessaan kansainvälisissä vuorovaikutustilanteissa.	toimii kansainvälisissä yhteyksissä kielitaitoaan hyödyntäen.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Kulttuurien tuntemuksen* opinnot.

5.2.6 Psykologia, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ havainnoi ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja tämän toimintaan vaikuttavia tekijöitä
- ♦ tunnistaa, tiedostaa ja käsittelee psyykkisiä ilmiöitä psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla
- ♦ soveltaa psykologista tietoa puutarha-alan työtehtävissä
- ♦ soveltaa oppimisen psykologiaa omaan opiskeluunsa
- ♦ osaa havainnoida ja ajatella kriittisesti
- ♦ osaa havainnoida tunteiden vaikutusta vuorovaikutus- sekä erilaisissa ryhmätilanteissa
- ♦ selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen ja sosiaalipsykologisen tiedon avulla
- ♦ osaa toimia psyykkistä hyvinvointiaan ja oman alan työtehtävistä suoriutumista edistävästi
- ♦ selviytyy työhönsä liittyvistä asiakaspalvelu- ja ryhmätyötilanteista.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Psykologian käsitteiden tuntemus ja ihmisen toiminnan selittäminen ja ymmärtäminen	tuntee psykologian keskeisiä käsitteitä ja ymmärtää niiden yhteyden ihmisen toimintaan	käyttää psykologista tietoa ihmisten toiminnan selittämisessä tavallisissa arki- ja työelämän tilanteissa	pystyy soveltamaan kognitiivisen psykologian ja persoonallisuuspsykologian tietoa tavallisiin työelämän tilanteisiin ja selittämään niiden avulla sekä omaa että muiden ihmisten toimintaa
Ihmisen psyykkisen kehityksen tunteminen	tuntee yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä	ymmärtää psyykkisen kehityksen perustana olevien tekijöiden välisiä yhteyksiä eri elämänvaiheissa ja eri-ikäisinä	ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
Oppiminen ja itsetuntemus	tuntee oppimistapahtumaan vaikuttavia keskeisiä tekijöitä	arvioi ohjattuna omaa oppimistaan tukeutuen psykologiseen tietoon	ymmärtää oppimista psykologisen tiedon perusteella ja soveltaa sitä omaan opiskeluunsa
Motivaation, tunteiden ja sitoutumisen vaikutuksen ymmärtäminen sekä omiin ja toisten työsuorituksiin	ottaa huomioon motivaation, tunteiden ja sitoutumisen merkityksen omaan suoriutumiseensa	toimii erilaisten ihmisten kanssa työ- ja opiskeluyhteisössään ja ymmärtää motivaation ja sitoutumisen vaikutuksen työsuorituksiin	soveltaa psykologian perustietoa ihmisen ajattelusta, havainnoimisesta, persoonallisuuden piirteistä, tunteista ja muista käyttäytymistä säätelevistä mekanismeista
		ymmärtää työhön sitoutumisen ja ryhmään samastumisen vaikutuksia työsuorituksiin ja työssä viihtymiseen	käyttää psykologian tietoa itsetuntemuksensa ja minäkuvansa parantamiseen tiedostaa omia ja toisten tunteita sekä hallitsee työelämässä tunteitaan ja asenteitaan tilanteen vaatimalla tavalla

Psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen	edistää ohjatusti psyykkistä työ- ja toimintakykyään	tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja ja vaikuttaa työyhteisön hyvinvointiin myönteisellä tavalla	tiedostaa omaan jaksamiensa ja stressinhallintaan vaikuttavia psyykkisiä tekijöitä sekä osaa vaikuttaa niihin jaksamistaan edistävasti
		ymmärtää mielenterveyden määrittelyn moniulotteisuuden	osaa tarvittaessa hakea apua omiin tai lähipiiriinsä mielenterveysongelmiin
Toimiminen työpaikan ihmissuhde- ja vuorovaikutustilanteissa	soveltaa psykologian keskeisintä tietoa toimiessaan työpaikan tavanomaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa	tietää sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkityksen ihmisen psyykkisessä toiminnassa sekä tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja niiden vaikutusta työkuultuuriin	toimii työpaikan eri rooleissa yhteistyökykyisesti sekä ymmärtää johtajuuden merkityksen
Sosiaalipsykologisen tiedon yhteiskunnallisuuden tunteminen	tuntee sosiaalipsykologian keskeisiä käsitteitä.	ymmärtää roolien, normien ja ryhmädynamiikan vaikutuksen yhteiskunnan eri ryhmissä.	ymmärtää sosiaalipsykologisen tiedon avulla erilaisista yhteiskunnallisista oloista ja kulttuuritaustoista lähtöisin olevien ihmisten toimintaa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Osaamisen tunnistamisessa lukion kurssi *Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus* (PS1) korvaa yhden opintoviikon laajuisen osan ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) *Psykologian* opinnoista. Jos opiskelija on suorittanut edellisen lisäksi *Ihmisen psyykkinen kehitys* (PS2), *Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta* (PS4) ja *Persoonallisuus ja mielenterveys* (PS5), ne korvaavat *Psykologian* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2.7 Yritystoiminta, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ◆ kehittää liikeideaa tai tuotteistaa omaa osaamistaan yritystoiminnaksi
- ◆ arvioi kehittämistarvetta toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun, työympäristön ja oman osaamisen perusteella

- ♦ noudattaa yritystoiminnassaan tuloksellisen toiminnan periaatteita sekä ottaa huomioon toiminnan kustannusrakenteen ja oman työpanoksen vaikutuksen toiminnan tuloksellisuuteen.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Liikeidean kehittämisen tai oman osaamisen tuotteistaminen	kehittää opastettuna ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan	kehittää ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan	kehittää oma-aloitteisesti liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan hyödyntäen työyhteisön asiantuntemusta
	selvittää opastettuna yritystoimintaansa liittyviä toimintatapoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita	selvittää yhteistyössä yritystoimintaansa liittyviä toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita	selvittää yritystoimintaan liittyviä eri yritysten tai organisaatioiden toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita
	hakee ohjattuna tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella	hakee yhteistyössä tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella	hakee itsenäisesti tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella
	kartoittaa ohjattuna ratkaisuvaihtoehtoja	kartoittaa erilaisia ratkaisumahdollisuuksia	kartoittaa oma-aloitteisesti erilaisia ratkaisumahdollisuuksia
	vertailee ohjattuna erilaisia vaihtoehtoja	vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työlleen kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita	vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työlleen kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita
		esittelee vaihtoehdot esimerkiksi asiantuntijalle, työnjohdolle tai asiakkaalle	esittelee ja neuvottelee esimerkiksi asiantuntijan, työnjohdon tai asiakkaan kanssa parhaaksi katsomistaan vaihtoehdoista

Yritystoiminnan suunnittelu	valitsee ohjattuna toteutettavan vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta	valitsee yhteistyössä vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta	valitsee tai sopii toteuttamiskelpoisesta vaihtoehdosta ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta
	keskustelee suunnitelmasta ja tekee sovitut muutokset	esittelee suunnitelman ja muuttaa sitä palautteen perusteella	esittelee suunnitelman ja kehittää sitä palautteen perusteella
Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan toteuttaminen	toteuttaa ohjattuna tekemänsä toimintasuunnitelman	toteuttaa tekemänsä toimintasuunnitelman	toteuttaa oma-aloitteisesti tekemänsä toimintasuunnitelman
	käyttää opastettuna tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa	käyttää tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa	käyttää toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja vuorovaikutuksessa työyhteisönsä kanssa hyödyntäen tietotekniikkaa
	toimii opastettuna toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa	toimii toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa	hyödyntää toiminnan eri vaiheissa asiantuntijaverkostoja
	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovitut kestävä kehityksen periaatteita	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovitut kestävä kehityksen periaatteita	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja erityisesti laatu- ja kestävä kehityksen periaatteita
Oman toiminnan, hankkeen tai yritystoiminnan toteuttamisen arviointi	arvioi opastettuna toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä	arvioi toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä	arvioi toimintaansa ja yritystoimintansa etenemistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
	tekee sovitut muutokset	sopii mahdollisista muutoksista	tekee perusteltuja muutoksia tai parannusehdotuksia ja sopii niiden toteuttamisesta
Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan esittely	esittelee opastettuna toteutusvaiheen ja sen tulokset	esittelee toteutusvaiheen ja sen tulokset	esittelee koko kehittämishankkeensa tai yritystoimintansa ja sen tulokset hankkeen luonteeseen soveltuvalla tavalla
Tuloksellinen ja kokonaistaloudellinen toiminta	toimii opastettuna työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa	toimii työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa	toimii työssään, työympäristössään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa
	laskee opastettuna oman työpanoksen osuuden kustannuksista.	laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.	toimii kustannustehokkaasti aika- ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden sekä laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjyys, 6. Kestävä kehitys, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisessa peruskoulutuksessa *Yritystoiminnan* opinnot.

6

VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijan tulee sisällyttää tutkintoonsa 10 opintoviikkoa vapaasti valittavia tutkinnon osia, joiden tavoitteet ja arviointi tulee myös sisällyttää opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Vapaasti valittavat tutkinnon osat voivat olla oman koulutusalan tai muiden alojen ammatillisia tai ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), lukio-opintoja tai ylioppilastutkinnon suorittamiseen tai jatko-opintoihin valmistavia opintoja, työkokemusta tai ohjattuja harrastuksia, jotka tukevat koulutuksen yleisiä ja ammatillisia tavoitteita sekä opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

OPISKELIJAN ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

7.1 ARVIOINNIN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (L 601/2005, 25 §) on säädetty, arvioinnilla ohjataan, motivoidaan ja kannustetaan opiskelijaa tavoitteiden saavuttamiseen ja tuetaan opiskelijan myönteisen minäkuvan kehittymistä sekä kasvua ammatti-ihmisenä. Opiskelijan ohjauksen ja kannustuksen lisäksi arvioinnin tulee tuottaa tietoa opiskelijoiden osaamisesta opiskelijalle itselleen, opettajille ja työnantajille sekä jatko-opintoihin pyrkimistä varten.

7.2 ARVIOINNISTA TIEDOTTAMINEN

Opiskelijan arvioinnin toteutus muodostaa kokonaisuuden, josta koulutuksen järjestäjän on laadittava opetussuunnitelmaansa suunnitelma tutkinnon osien arvioinnista. Siihen sisältyy toimielimen hyväksymä suunnitelma ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista (L 601/2005, 25 a §).

Opiskelijoille ja kaikille arviointiin osallistuville on tiedotettava ennen opintojen alkamista arvioinnin periaatteista ja niiden soveltamisesta (A 603/2005, 3 §). Tiedotettavia asioita ovat ainakin arvioinnin tehtävät ja tavoitteet, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, oppimisen ja osaamisen arviointi sisältäen työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit, arvosanasta päättäminen, arvioinnin uusiminen ja arvosanojen korottaminen, arvioinnin oikaiseminen sekä tutkintotodistuksen saaminen.

7.3 OPISKELIJAN OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA TUNNUSTAMINEN

Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille siitä, minkälaista aineistoa ja asiakirjoja on esitettävä osaamisen tunnistamista ja tunnustamista varten ja milloin opiskelijan on haettava osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (A 603/2005, 3 §).

Osaamisen tunnistaminen

Sen lisäksi, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/ 2005, 10 §, 1 mom.) on säädetty, opiskelijan osaamista on arvioitava jo opintojen alkaessa. Opiskelijan osaaminen ja sen taso tulee selvittää opiskelijan vahvuuksien tunnistamiseksi ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen määrittelemiseksi. Osaamisen tunnistaminen on pohjana opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden laatimisessa, mutta myös tarvittavan ohjauksen ja tuen määrittelemisessä.

Osaamisen tunnistamiseksi käydään arviointikeskustelu, johon osallistuvat opiskelija ja opettaja tai opettajat. Osaamisen tunnistamisen edistämiseksi on kehitettävä erilaisia sitä helpottavia arviointitapoja.

Osaamisen tunnustaminen

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksella ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 30 §, A 603/ 2005, 12 a §) on säädetty, tulee osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Mikäli osaamisen tunnistamisessa tutkinnon osalle asetetut tavoitteet tai osa tavoitteista todetaan saavutetuiksi, osaaminen tunnustetaan. Osaamisen tunnustaminen kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta on tarkemmin luvussa 8.1.

Osaamisen tunnustaminen on osa opiskelijan arviointia, ja sitä koskevat samat säädökset kuin muutakin opiskelijan arviointia (L 601/2005, 25 §, 25a §, 25c §). Osaamisen tunnustamisella korvataan tai luetaan hyväksi suoritettavaan tutkintoon kuuluvia opintoja. Osaamisen tunnustamisella korvatut tutkinnon osat merkitään tutkintotodistukseen (luku 7.9). Osaamisen tunnustamisesta päättävät kyseisten opintojen opettaja tai opettajat yhdessä. Aikaisemmin hankitulle osaamiselle ei voida asettaa mitään yleistä aikarajaa, jota ennen hankittua osaamista ei voitaisi tunnustaa, mutta osaamisen ajantasaisuus voidaan tarkistaa. Tarvittaessa opiskelijan on osoitettava osaamisensa vastaavuus suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin ja tavoitteisiin.

Toisen ammatillisen perustutkinnon tutkintotodistuksessa tai lukion päättötodistuksessa arvioidut opinnot korvaavat vastaavat ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot) sekä vapaasti valittavat tutkinnon osat ja ammatillisiin opintoihin sisältyvät muut valinnaiset tutkinnon osat, yhteensä enintään 40 opin-

toviikkaa. Lukion yksittäisten kurssien tunnustamisesta ammattitaitoa täydentäviin tutkinnon osiin on määrätty luvussa 5.

Mikäli aiemmilla opinnoilla tai muulla tavalla hankitusta koko tutkinnon osan kattavasta osaamisesta ei ole arvosanaa, tulee osaaminen osoittaa arvosanan saamiseksi tutkintotodistukseen. Ammatillisten tutkinnon osien osaamisen osoittamisessa hyödynnetään ammattiosaamisen näyttöjä. Ammatti- tai erikoisammattitutkinnon tutkinnon osan tunnustamisessa merkitään tutkintotodistukseen ko. tutkintotoimikunnan antama hyväksytty arvosana.

Osaamisen tunnustamisella korvattujen tai hyväksi luettujen tutkinnon osien arvosanoja voi korottaa koulutuksen aikana. Koulutuksen päätyttyä korotukset tehdään yksityisopiskelijana.

Arvosanojen muuntaminen

Arvosana-asteikosta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 10 §) on säädetty. Opiskelijaa arvioidaan sen oppilaitoksen arviointikäytännön mukaan, missä hän kulloinkin suorittaa opintoja. Jos oppilaitosten arvosana-asteikot eroavat toisistaan, osaamisen tunnustavan oppilaitoksen on muunnettava arvosanat ja määriteltävä vastaavuus opiskelijan eduksi. Arvosanat tulee muuntaa seuraavasti:

ARVOSANA-ASTEIKKO		
1–3	1–5	5–10
kiitettävä 3	kiitettävä 5	erinomainen 10
		kiitettävä 9
hyvä 2	hyvä 4	hyvä 8
	hyvä 3	tydyttävä 7
tydyttävä 1	tydyttävä 2	kohtalainen 6
	tydyttävä 1	välttävä 5

7.4 OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI

Opiskelijan arviointi on kriteeriperusteista, jolloin opiskelijan oppimista ja osaamista verrataan aina joko ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin tai ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) tavoitteisiin sekä niiden pohjalta laadittuihin arviointikriteereihin.

Opiskelijalla on oikeus oppia ennen kuin ammattitaitovaatimuksissa ja tavoitteissa määriteltyä osaamista arvioidaan tutkintotodistukseen tulevan arvosanan saamiseksi.

Oppimisen arviointi

Oppimisen arvioinnin tavoite on, että opiskelija tietää, mitä hän osaa ja mitä hänen on vielä opittava. Oppimisen arvioinnissa opettajan tai työpaikkaohjaajan tulee käyttää opiskelijaa motivoivia ja aktiivisia menetelmiä. Niiden avulla tuetaan ja motivoidaan opiskelijaa ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden saavuttamisessa sekä kehitetään opiskelijan itsearviointitaitoa. Opiskelija arvioi oppimistaan tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten, tavoitteiden ja arviointikriteereiden perusteella.

Oppimista arvioidaan koko koulutuksen ja opiskelun ajan antamalla opiskelijalle suullista tai kirjallista palautetta oppimisen etenemisestä. Numeerista arviointia ei oppimisen arvioinnissa tarvita. Palautteella tuetaan ja ohjataan opiskelijaa mahdollisimman hyvin suoritukseen tuomalla esille opiskelijan vahvuudet. Oppimisen arvioinnin perusteella tehdään tarvittavat muutokset opiskelijan opetukseen ja oppimisen tukemiseen. Muutokset kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointiin perustuen opiskelijalle annetaan todistukseen tulevat arvosanat voimassa olevan asetuksen ammatillisesta koulutuksesta mukaisella arviointias- teikolla.

Osaamista arvioitaessa arviointimenetelmät valitaan siten, että ne mittaavat asetettujen ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden saavuttamista, soveltuvat käytettyihin opiskelumenetelmiin ja tukevat opiskelijan oppimista. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamisensa monipuolisesti ja arvioida myös itse osaamistaan.

Ammatillisten tutkinnon osien ammattitaito arvioidaan ammattiosaamisen näytöllä ja muulla osaamisen arvioinnilla. Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan mahdollisimman laajasti ammattitaitovaatimuksissa määritelty osaaminen, mutta vähintään se, mitä tutkinnon perusteissa on määrätty. Tarvittaessa muu osaamisen arviointi täydentää ammattitaitovaatimuksissa edellytettyä osaamista. Muun osaamisen arvioinnin arviointimenetelmistä päättää koulutuksen järjestäjä opiskelijan arvioinnin toteuttamissuunnitelmissaan.

Ammattiosaamisen näytöt

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 25 §, 25a §, 25b §, A 603/2005, 5 §) on säädetty ammattiosaamisen näytöistä, toimielimestä, arvioinnista ja arvioijista, näyttöpaikkojen laadusta ja työturvallisuudesta, ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan oppilaitosten ja työpaikkojen yhteistyönä tutkinnon perusteiden pohjalta.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan ammatillisten tutkinnon osien ammatitaitovaatimukset luvun 4 määräysten mukaisesti. Ammattiosaamisen näyttö annetaan kaikista ammatillisista tutkinnon osista, myös valinnaisista tutkinnon osista, jos ne ovat ammatillisia. Ammatitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista ei anneta erillisiä ammattiosaamisen näyttöjä. Kuitenkin koulutuksen järjestäjän päätöksellä voidaan ammattiosaamisen näyttö antaa myös vapaasti valittavista tutkinnon osista, mikäli ne ovat ammatillisia.

Ammattiosaamisen näytön arvosana annetaan kaikista ammatillisista tutkinnon osista. Ammattiosaamisen näyttö voidaan antaa yhdestä tai useammasta tutkinnon osasta kerrallaan. Jos samassa ammattiosaamisen näytössä arvioidaan useamman tutkinnon osan osaamista, tulee kaikista tutkinnon osista antaa erillinen arvosana arvioinnin kohteittain. Jos tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttö annetaan useammassa kuin yhdessä osassa, jokaisesta osasta annetaan arvosanat arvioinnin kohteittain, mutta kokonaisarvosanaa ei muodosteta, ennen kuin kaikki osat on suoritettu.

Ammattiosaamisen näytöt ajoitetaan koko koulutuksen ajalle. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus oppia ammattiosaamisen näytössä arvioitava osaaminen ennen osaamisen näyttämistä ja mahdollisuus parantaa suoritustaan näytöistä saadun palautteen perusteella. Toimielimen hyväksymään ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmaan sisällytetään periaatteet työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen yhteensovittamisesta.

Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa ammattiosaamisen näyttöjä myös ulkomailla, jolloin siitä on sovittava etukäteen.

Koulutuksen järjestäjä huolehtii siitä, että opiskelija saa riittävästi tukea ja ohjausta ammattiosaamisen näyttöjen suorittamiseen. Tukea ja ohjausta annetaan ennen ammattiosaamisen näyttöjä, niiden aikana sekä ohjaavana palautteena niiden jälkeen.

Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit

Tutkinnon perusteissa on tutkinnon osittain esitetty arvioinnin kohteet (mitä arvioidaan) ja arviointikriteerit (miten osataan) tyydyttävän T1, hyvän H2 ja kiitettävän K3 tasoille. Arviointi kohdistuu

- ◆ työprosessin
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin
- ◆ työn perustana olevan tiedon ja
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallintaan.

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka, terveys, turvallisuus ja toimintakyky, aloitekyky ja yrittäjäyys, kestävä kehitys, estetiikka, viestintä ja mediaosaaminen, matematiikka ja luonnontieteet, teknologia ja tietotekniikka sekä aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit. Arvioinnin kohteessa elinikäisen oppimisen avaintaidot arvioidaan seuraavat neljä avaintaitoa: oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka sekä terveys, turvallisuus ja toimintakyky. Muut avaintaidot arvioidaan työprosessin, työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin tai työn perustana olevan tiedon hallinnan yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä laatii arviointikriteerit liitteen kohdassa 9.3 olevien yleisten arviointikriteerien pohjalta niihin valinnaisiin tutkinnon osiin, joihin niitä ei ole määritelty tutkinnon perusteissa.

7.5 ARVOSANASTA PÄÄTTÄMINEN

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 25 b §, A 603/2005, 11 §, A 488/2008, 10 §, 13 §) on säädetty, arvosanat tutkintotodistukseen on annettava kaikista tutkinnon perusteiden mukaisista tutkinnon osista, myös ammatillisiin opintoihin (90 ov) kuuluvista muista valinnaisista tutkinnon osista ja ammatillista osaamista syventävistä tutkinnon osista.

Tutkinnon osan arvosana päätetään osaamisen arvioinnin perusteella. Mikäli osaamista arvioivia opettajia on ollut useita, päätös tehdään arviointikeskustelussa. Ammattiosaamisen näytön arvosanan päättävät opettajat ja työelämän edustajat pääsääntöisesti yhdessä toimielimen päätöksen mukaisesti. Arvioinnin perustelut on aina kirjattava.

7.6 ARVIOINTIAINEISTON SÄILYTTÄMINEN

Sen lisäksi, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/2005, 11a §) on arviointiaineiston säilyttämisestä ja tallentamisesta säädetty, ammattiosaamisen näytön arvosana tallennetaan arvioinnin kohteittain. Jos opiskelijan suorittama ammattiosaamisen näyttö kattaa vain osan tutkinnon osasta, kunkin osan arvioinnin perusteena oleva aineisto tallennetaan siten, että ammattiosaamisen näytön arvosana on mahdollista päättää koko tutkinnon osan osalta.

7.7 ARVIOINNIN UUSIMINEN JA ARVOSANAN KOROTTAMINEN

Arvosanojen korottamisesta ja uusinnasta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/2005, 12 §) on säädetty.

7.8 ARVIOINNIN OIKAISEMINEN

Arvioinnin oikaisemisesta on voimassa, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (L 601/2005, 25c §) on säädetty.

7.9 TODISTUKSET

Tutkintotodistus

Tutkintotodistus on virallinen asiakirja, jonka sisällössä tulee noudattaa tutkinnon perusteita. Tutkintotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty. Peruskoulutuksena järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa tutkintotodistus on annettava samoin perustein.

Tutkintotodistus on kokonaisuus, joka sisältää päättö- ja näyttötodistuksen. Päättötodistukseen merkitään arvosanat kaikista tutkinnon osista, joista tutkinto muodostuu. Poikkeuksena kuljettajien ammattipätevyys -tutkinnon osa, joka merkitään vain näyttötodistukseen. Päättötodistukseen kuljettajien ammattipätevyys -tutkinnon osa merkitään: katso näyttötodistus. Vain vapaasti valittavat tutkinnon osat voidaan opiskelijan valinnan mukaan jättää ilman arvosanaa. Päättötodistuksen

ammattillisten tutkinnon osien arvosanat muodostuvat ammattiosaamisen näytön ja muun osaamisen arvioinnin perusteella. Ammattiosaamisen näytöt on suoritettava hyväksytysti, jotta tutkinnon osasta voidaan antaa arvosana päättötodistukseen.

Valtioneuvoston päättämistä ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) annetaan erilliset arvosanat. Ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvien ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien tuottama osaaminen arvioidaan ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksina.

Opinnäyte arvioidaan niiden tutkinnon osien yhteydessä, joihin se sisältyy. Opinnäytteestä merkitään päättötodistukseen laajuus ja nimi, erillistä arvosanaa ei anneta. Työssäoppimisesta merkitään päättötodistukseen laajuus, mutta erillistä arvosanaa ei anneta, koska työssäoppimisen aikana hankittu osaaminen arvioidaan ammattiosaamisen näytöillä.

Tutkinnon osan kokonaan korvaavat opinnot tai muutoin hankittu osaaminen merkitään opiskelijan päättötodistukseen arvosanoineen. Jos arvosana-asteikko eroaa, käytetään luvussa 7.3 olevaa arvosanojen muuntokaavaa. Ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta tunnustetun tutkinnon osan arvosanaksi merkitään hyväksytty ja alaviitteellä osoitetaan, että se on suoritettu näyttötutkintona, josta todistuksen on antanut vastaava tutkintotoimikunta.

Aiemmin suoritettujen koko tutkinnon osan kattavat ammattiosaamisen näytöt merkitään arvosanoineen ja lyhyine kuvauksineen näyttötodistukseen. Todistukseen lisätään viitteeksi arvioinnin antaneen oppilaitoksen nimi.

Jos osaamisen tunnustaminen tehdään sellaisen tutkinnon opinnoista, joihin ei ole sisältynyt ammattiosaamisen näyttöjä, merkitään näyttötodistukseen kyseisen tutkinnon osan kohdalle tutkinnon osan nimi ja laajuus sekä alaviitemaininta, että osaaminen on tunnustettu tutkinnosta, johon ei ole sisältynyt ammattiosaamisen näyttöjä. Kun osaamista tunnustetaan ammatti- tai erikoisammattitutkinnoista, merkitään näyttötodistukseen kyseisen tutkinnon osan kohdalle tutkinnon osan nimi ja laajuus sekä alaviitemaininta, että osaaminen on tunnustettu x- ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta, josta todistuksen on antanut vastaava tutkintotoimikunta.

Kun ammatillisiin tutkinnon osiin (90 ov) on sisällytetty valtioneuvoston päätöksen mukaisesti (Vnp 216/2001) ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia tai lukio-opintoja, merkitään näyttötodistukseen alaviite: ”Opiskelija on sisällyttänyt ammatillisiin tutkinnon osiin x opintoviikkoa ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia, joita ei arvioida ammattiosaamisen näytöillä”.

Tutkintotodistuksesta tulee ilmetä, että se koostuu päättötodistuksesta ja näyttötodistuksesta. Lisäksi tutkintotodistuksessa tulee olla todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen tai kummankin nimi. Päättötodistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä ja näyttötodistuksen toimielimen puheenjohtaja (A 488/2008).

Päätötodistuksessa tulee olla seuraavat tiedot:

- ♦ opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- ♦ tutkinnon nimi ja laajuus 120 ov /3 vuotta
- ♦ koulutusohjelman nimi
- ♦ tutkintonimike opetusministeriön asetuksen mukaisesti
- ♦ suoritettut tutkinnon osat ryhmiteltyinä ammatillisiin (90 ov), ammattitaitoa täydentäviin (20 ov) ja vapaasti valittaviin tutkinnon osiin (10 ov), niiden laajuudet ja arvosanat
- ♦ opinnäytteen laajuus ja nimi
- ♦ työssäoppimisen laajuus
- ♦ päiväys ja allekirjoitukset
- ♦ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen leima.

Näyttötodistuksessa tulee olla seuraavat tiedot:

- ♦ opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- ♦ tutkinnon nimi ja laajuus 120 ov/3 vuotta
- ♦ koulutusohjelman nimi
- ♦ tutkintonimike
- ♦ suoritettut ammattiosaamisen näytöt tutkinnon osittain (tutkinnon osan nimi ja laajuus, lyhyt kuvaus opiskelijan suorittamasta ammattiosaamisen näytöstä, näyttöpaikan nimi, ammattiosaamisen näytön arvosana tai erityisopiskelijoilla lyhyt sanallinen kuvaus opiskelijan ammattiosaamisen näytöillä todennetusta ammatillisesta osaamisesta ja ammattitaidosta)
- ♦ päiväys ja allekirjoitus (toimielimen puheenjohtaja)
- ♦ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen leima.

Tutkintotodistuksessa tulee olla myös seuraavat tiedot:

- ♦ todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen yhteystiedot
- ♦ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen nimi, ellei niitä ole edellä mainittu
- ♦ opetusministeriön myöntämä koulutuksen järjestämislupa
- ♦ lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
- ♦ maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien tutkinnon perusteiden mukaisesti (määräyksen hyväksymispäivämäärä ja diaarinumero)
- ♦ maininta, että tutkinto on opetusministeriön hyväksymä (koulutuksen alkaessa voimassa olleen ministeriön asetuksen päivämäärä ja asetusnumero)
- ♦ pohjakoulutusvaatimus ja tutkinnon kansallinen taso
- ♦ tutkinnon tuottama jatko-opintokelpoisuus
- ♦ tutkinnon laajuuden, opintovuoden ja opintoviikon määritelmä
- ♦ arvosana-asteikko
- ♦ ammattien harjoittamisesta johtuvat erityissäännökset.

Todistus suoritetusta koulutuksesta

Todistuksessa suoritetusta koulutuksesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A488/2008, 13 §) on säädetty.

Todistus suoritetuista opinnoista, tutkinnon osista ja ammattiosaamisen näytöistä

Sen lisäksi, mitä todistuksen antamisesta on valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) säädetty, opiskelijalle annetaan todistus suoritetuista tutkinnon osista ja opinnoista, ammattiosaamisen näytöistä ja aikaisemmin hankitusta osaamisesta. Todistukseen merkitään arvosanojen lisäksi myös sellaisiin tutkinnon osiin osallistuminen, joista opiskelija ei ole saanut vielä arvosanaa, sekä tieto siitä, mitä suorituksia tutkintotodistuksen saaminen opiskelijalta edellyttää.

Kun opiskelija tutkinnon osan tai osia suorittuaan siirtyy työelämään, tulee todistuksen liitteenä olla tieto ammattipätevyydestä, joka hänellä on suorittujen tutkinnon osien perusteella.

Erotodistus

Erotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty.

Kansainväliseen käyttöön tarkoitettu tutkintotodistuksen tai todistuksen liite

Kansainväliseen käyttöön tarkoitettu tutkintotodistuksen tai todistuksen liitteen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty.

Todistus kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta

Todistuksesta kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta on voimassa, mitä opetusministeriön kirjessä (12.6.2007 nro 146/530/2007) ohjeistetaan.

7.10 ARVIOINTI ERITYISOPETUKSESSA

Erityisopiskelijan arvioinnissa tulee noudattaa samoja periaatteita kuin muidenkin opiskelijoiden arvioinnissa. Mikäli opiskelija ei jossakin tutkinnon osassa saavuta tutkinnon perusteissa ilmaistuja T1-tason tavoitteita, opetus voidaan mukauttaa. Kun tutkinnon ammattitaitovaatimuksia tai tavoitteita on mukautettu lain ammatillisesta koulutuksesta 630/1998, 20 §:n ja 21 § 2 ja 3 momentin perusteella, siitä on tehtävä merkintä todistukseen. Opiskelijan tulee saada tutkintotodistus, vaikka tutkinnon tavoitteita olisikin mukautettu.

Mukautetuista ammattitaitovaatimuksista tai tavoitteista on tehtävä alaviite-merkintä sekä päättötodistukseen että näyttötodistukseen. Arviointi on suoritettava mukautettuihin ammattitaitovaatimuksiin tai tavoitteisiin suhteutettuna, jolloin niille on laadittava arviointikriteerit. Koulutuksen järjestäjä laatii tutkinnon osan mukautetut ammattitaitovaatimukset tai tavoitteet ja arviointikriteerit asetuksen ammatillisesta koulutuksesta 811/1998 8 §:n mukaisesti. Arvosana-asteikon on oltava sama kuin yleensä käytössä oleva. Valtioneuvoston asetuksen ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta 603/2005, 10 §:n mukaan erityisopetuksena järjestettävässä koulutuksessa ammattiosaamisen näytöt voidaan arvioida myös sanallisesti. Opiskelijan on tiedettävä, että mukautettujen ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden mukaan suoritettu koulutus saattaa vaikuttaa jatko-opintoihin pääsyyn ja niissä menestymiseen.

Jos ammattitaitovaatimuksissa ja tavoitteissa esitetty osaaminen jäävät olennaisilta osin puutteellisiksi, on tutkintotodistuksen sijasta annettava todistus suoritetuista opinnoista. Sen liitteenä tulee antaa selvitys siitä, mitä opiskelija parhaiten osaa.

7.11 MAAHANMUUTTAJA- JA ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPISKELIJOIDEN ARVIOINTI

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden osaaminen tulee arvioida samalla tavalla kuin muidenkin opiskelijoiden. Osaaminen tulee arvioida sellaisilla menetelmillä, että kielitaidon mahdollisesta puutteellisuudesta huolimatta osaaminen voidaan arvioida.

Opiskelijalla, jonka äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli, on oltava ennen ammattiosaamisen näyttöä sellainen kielitaito, että hän ymmärtää ammattiosaamisen näyttönä tehtävään työhön liittyvät ohjeet ja määräykset. Tuen tarve on tunnistettava ja sen perusteella on suunniteltava tukitoimet yhdessä oppilaitoksen, työelämän edustajan ja opiskelijan kanssa. Ammattiosaamisen näytön arvioijat ja näytön toteutukseen osallistuvat tulee tarvittaessa valmentaa siihen, miten kulttuuriset tekijät vaikuttavat yksilöiden väliseen viestintään. Lisäksi ammattiosaamisen näytön toteutukseen osallistuvat ja näytön arvioijat tulee valmentaa selkeän kielen käyttöön ohjeita annettaessa.

Äidinkielen arviointi

Jos suomi ei ole opiskelijan äidinkieli, hänen suomen kielen osaamistaan on arvioitava suomi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti myös siinä tapauksessa, ettei hänelle ole erikseen järjestetty suomi toisena kielenä -opetusta. Mikäli opettaja ja opiskelija yhdessä arvioivat opiskelijan suomen kielen taidon äidinkieli, suomi -tavoitteiksi, osaaminen tulee arvioida äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaan. Päätötdodistukseen on merkittävä, kumman tavoitteiden mukaisesti osaamista on arvioitu, kuitenkin asteikolla 1–3. Opiskelijan opiskelusuunnitelma, myös arviointi, voi koostua molemmista edellä mainituista äidinkielen opinnoista (ks. luku 8.4).

Viittomakielisten opiskelijoiden suomen kielen taito arvioidaan suomi viittomakielisille -tavoitteiden mukaisesti.

Toisen kotimaisen kielen arviointi

Jos opiskelija ei ole opiskellut ruotsia toisena kotimaisena kielenä, päätötdodistukseen on merkittävä, mitä hän on sen tilalla opiskellut. Arviointiin vaikuttavat opetusjärjestelyt on määritelty tarkemmin luvussa 8.4.

MUUT MÄÄRÄYKSET AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

8.1 OPINTO-OHJAUS JA HENKILÖKOHTAINEN OPISKELUSUUNNITELMA

Opinto-ohjauksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija saa riittävästi tietoa koulutuksestaan ennen sen aloitusta ja sen aikana. Opiskelijan tulee tietää tutkintoonsa sisältyvät tutkinnon osat ja opinnot ja niiden valinnan mahdollisuudet. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään, osaa kehittää opiskelu- ja vuorovaikutustaitojaan ja itsetuntemustaan sekä arvioida omaa toimintaansa ja tuotoksiaan. Hän osaa suunnitella opintonsa, laatia henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa yhteistyössä opettajan kanssa ja ottaa vastuun opinnoistaan. Hän osaa seurata opintosuoritusten kertymistä ja hakea tukea opintojensa suunnitteluun.

Opiskelija osaa tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Hän tunnistaa opiskeluunsa ja elämäntilanteisiinsa mahdollisesti liittyviä ongelmia ja osaa hakea niihin tukea. Hän osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia opiskelijahuollon palveluita ja muita ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluja. Tavoitteiden saavuttamista tukee koulutuksen järjestäjän velvoite tiedottaa alaikäisen opiskelijan huoltajille ammatillisesta koulutuksesta ja opiskelijan opintojen etenemisestä.

Opiskelijan oikeus opinto-ohjaukseen

Tutkintoon sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 opintoviikkoa (VN:n päätös 213/1999). Ohjaustoiminnalla tulee tukea opiskelijaa kokonaisvaltaisesti opintojen eri vaiheissa. Jokaisella opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta. Opiskelijalla on oikeus saada opiskelussa tai elämäntilanteiden muutoksissa tarvitsemiaan tukipalveluita.

Opinto-ohjauksen järjestäminen

Opinto-ohjauksen järjestämisen tavoitteena on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Tavoitteena on lisäksi lisätä opiskelijoiden hyvinvointia, ehkäistä opintojen keskeyttämistä, edistää työllistymistä ja tukea jatko-opintoihin hakeutumista. Koulutuksen järjestäjän on kiinnitettävä huomiota erityisesti niiden opiskelijoiden ohjaukseen, joilla on opiskelu- tai oppimisvaikeuksia (esimerkiksi luki-häiriö), poissaoloja koulutuksesta tai elämänhallintaan liittyviä vaikeuksia.

Koulutuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelmaansa opinto-ohjaussuunnitelman, jossa kuvataan ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako. Suunnitelma toimii koko oppilaitoksen ohjaustyön kehittämisen välineenä. Siinä määritellään, miten ja minkälaista tukea opiskelija saa ohjaustoimintaan osallistuvilta. Suunnitelmassa esitetään, miten yhteistyö eri koulutuksen järjestäjien kanssa on järjestetty, jotta opiskelija voi valita tutkinnon osia ja opintoja eri koulutusohjelmista ja tutkinnoista sekä suunnitella useamman kuin yhden tutkinnon suorittamista. Siinä määritellään myös yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten asiantuntijoiden ja huoltajien kanssa. Opiskelijahuoltosuunnitelma on osa ohjaussuunnitelmaa.

Ohjaustoimintaan osallistuvat kaikki oppilaitoksen opettajat sekä muut ohjauksesta vastuulliset. Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opettajan tehtävänä on ohjata ja motivoida opiskelijaa tutkinnon suorittamisessa ja opintojen suunnittelussa. Hänen tehtävänsä on myös auttaa opiskelijaa löytämään vahvuuksiinsa ja kehittämään oppimisen valmiuksiaan.

Opinto-ohjausta järjestetään opintoihin liittyvänä, henkilökohtaisena, ryhmäohjauksena ja muuna ohjauksena. Opiskelija saa opinto-ohjausta opiskelunsa tueksi ja valintojen tekemiseen, jotta hän kykenee suunnittelemaan opiskelunsa sisällön ja rakenteen omien voimavarojensa mukaisesti. Opinto-ohjauksella edistetään opiskelijoiden yhteisöllisyyttä koko koulutuksen ajan. Opiskelijoiden opiskelua ja hyvinvointia seurataan ja tuetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa ammatillisesta koulutuksesta ja siihen hakeutumisesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, oppilaanohjaajille ja opettajille. Koulutuksen järjestäjän tulee suunnata tiedotusta ja ohjausta erityisesti perusopetuksen päättymisen jälkeen koulutuksen ulkopuolelle jääneille nuorille ja heidän huoltajilleen.

Koulutuksen järjestäjän tulee kehittää ura- ja rekrytointipalvelujaan yhteistyössä elinkeinoelämän ja työvoimapalveluiden kanssa sekä edistää ja tukea opiskelijoiden työllistymistä ja jatkokoulutukseen pääsemistä.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tukee opiskelijan urasuunnittelua ja kehittää hänen valmiuksiaan itsearvioinnissa. Se perustuu opiskelijan oman opiskelun suunnitteluun, yksilöllisiin valintoihin, opinnoissa etenemiseen ja oppimisen arviointiin. Opiskelijaa ohjataan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa ja sen toteutumisen seurannassa. Se on suunnitelma, jonka toteuttamiseen opiskelija sitoutuu ja motivoituu koko koulutuksen ajaksi.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadintaan osallistuvat opettaja tai opettajat ja tarvittaessa opinto-ohjaaja opiskelijan kanssa yhdessä neuvotellen. Suunnitelmassa määritellään oppimisen tavoitteet, opintojen suorittaminen, suoritustavat ja ajoitus sekä opintojen arviointi. Laadinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset oppimistyyliä. Mahdolliset oppimista vaikeuttavat seikat tunnistetaan ja opiskelijan itseohjautuvuutta ja ammatillista kasvua ohjataan ja tuetaan.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista ja opintojen edistymistä seurataan, ja tarvittaessa opiskelijalle annetaan tukiopetusta. Opiskelija ja opettajat arvioivat henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteuttamisen mahdolliset esteet. Opiskelijaa ohjataan tekemään omaa oppimistaan koskevia päätöksiä sekä tarvittaessa tarkentamaan ja muuttamaan suunnitelmaa opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma sisältää opiskelijan yksilölliset valinnat, opinnoissa etenemisen, oppimisen arvioinnin, opiskelijan osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen, työssäoppimisen paikat ja ajat sekä ammattiosaamisen näytöt.

8.2 TYÖSSÄOPPIMINEN JA TYÖTURVALLISUUS

Sen lisäksi, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 5 §, VNA muutos 603/2005, 3 ja 5 §) on säädetty, tulee työssäoppimisessa noudattaa seuraavaa:

Työssäoppiminen on osa ammatillista koulutusta. Se on koulutuksen järjestämismuoto, jossa osa tutkinnon tavoitteista opitaan työpaikalla työtä tehdessä. Työssäoppiminen on aidossa työympäristössä tapahtuvaa tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua. Työssäoppimisjaksojen tulee olla ammatinhallinnan kannalta riittävän pitkiä ja monipuolisia. Vain poikkeustapauksessa opiskelija voi suorittaa työssäoppimisen oppilaitoksen harjoitusyrityksessä tai vastaavien järjestelyin.

Työpaikkojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyöllä varmistetaan työssäoppimisen ja muun ammatillisen koulutuksen työelämävastavuus, laatu ja ajantasaisuus. Koulutuksen järjestäjän vastuulla on huolehtia, että kaikilla alueen toimijoilla

on yhteinen käsitys työssäoppimisen järjestämisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia, että opiskelija saa riittävästi ohjausta ja opetusta työssäoppimisen aikana ja että opettajilla ja muulla henkilöstöllä on edellytykset yhteistyölle työelämän kanssa. Koulutuksen järjestäjän ja opettajien tulee yhdessä työ- ja elinkeinoelämän kanssa varmistaa työssäoppimisen laatu, jotta opiskelija saavuttaa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukset.

Työssäoppimisen toteutuksesta vastaa koulutuksen järjestäjä. Toteutukseen sisältyy suunnittelua, opiskelijan ohjausta ja arviointia. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on huolehtia opettajien työelämäosaamisesta ja kouluttamisesta sekä työpaikkaohjaajien kouluttamisesta. Työpaikalla kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan ohjaukseen ja palautteen antamiseen.

Työssäoppimisen aikana opiskelija ei yleensä ole työsuhteessa työnantajaan, eikä hänelle makseta palkkaa työssäoppimisjaksojen aikana. Työssäoppimisjakson aikana opiskelija on oikeutettu saamaan opintotuen ja opintososiaaliset edut niistä erikseen annettujen ohjeiden mukaan. Kun työssäoppiminen toteutetaan ulkomailta, järjestämisessä otetaan huomioon myös paikalliset määräykset.

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 19 §, 28 §) ja voimassa olevissa työturvallisuussäädöksissä on säädetty, työturvallisuusasioissa noudatetaan seuraavaa:

Sopimuksessa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta ja ammattiosaamisen näytöistä on kirjattava turvallisuuteen, tapaturmiin ja vahingonkorvauksiin liittyvät vastuut ja vakuutukset. Ennen työn aloittamista työnantaja ja koulutuksen järjestäjä varmistavat yhdessä, että opiskelijalla on edellytykset tehdä ko. työtä turvallisesti ja terveyttään vaarantamatta sekä ohjeita noudattaen.

Koulutuksen järjestäjään sovelletaan työturvallisuuslain 4 §:n 1 momentin mukaan työntajaa koskevia säännöksiä silloin, kun työ tapahtuu oppilaitoksessa tai muutoin koulutuksen järjestäjän osoittamalla tavalla.

Opiskelijan arvioinnista työssäoppimisjaksoilla on määrätty luvussa 7.

8.3 AMMATILLINEN ERITYISOPETUS

Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseksi jokaisella opiskelijalla tulee olla erilaisista oppimisedellytyksistä riippumatta yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ammatilliseen koulutukseen sekä sijoittua koulutuksen jälkeen työhön ja yhteiskuntaan täysivaltaisena kansalaisena.

Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan ammatillinen koulutus tulee toteuttaa yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan ensisijaisesti tavallisessa ammatillisessa oppilai-

toksessa samoissa opetusryhmissä muiden opiskelijoiden kanssa. Opetus voidaan järjestää myös osittain tai kokonaan erityisryhmässä. Ammatilliset erityisoppilaitokset huolehtivat ensisijaisesti vaikeavammaisten koulutuksesta sekä valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta. Lisäksi niiden tulee tarjota asiantuntija-apua muille oppilaitoksille. Ammatillista erityisopetusta voidaan järjestää myös oppisopimuskoulutuksena.

Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästyminen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä opetus- tai opiskelijahuoltopalveluja tarvitsevien opiskelijoiden tulee saada erityisopetusta. Sen avulla turvataan henkilökohtaisiin edellytyksiin perustuva oppiminen, itsensä kehittäminen ja ihmisenä kasvaminen. Erityisopetukseen liitetään tarvittaessa muita tukitoimia ja kuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalvelujen tuottajien kanssa.

Koulutuksen järjestäjä määrittelee erityisopetuksen periaatteet: tavoitteet, toteutuksen, opetusmenetelmät, tuki- ja erityispalvelut, asiantuntijapalvelut, yhteistyötahot ja vastuut. Oppilaitoksen tulee varata erityisopetukseen riittävät voimavarat. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimisen edistäminen on koko oppilaitosyhteisön tehtävä.

Erityisopetuksen tarve on määriteltävä ammatillisen koulutuksen lain 20 §:n ja opetussuunnitelman perusteiden pohjalta jokaiselle opiskelijalle yksilöllisesti. Tavoitteiden saavuttamista on tuettava yksilöllisesti suunnitellun ja ohjatun oppimisprosessin sekä erilaisten tukitoimien avulla.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

Erityisopetusta tarvitsevalle opiskelijalle on laadittava aina kirjallinen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) (L 630/1998, 20 §). Suunnitelman tulee sisältää (A 811/1998, 8 § mukaan)

- ◆ suoritettava tutkinto
- ◆ opetuksessa noudatettavat tutkinnon perusteet
- ◆ tutkinnon laajuus
- ◆ opiskelijalle laadittu henkilökohtainen opetussuunnitelma
- ◆ opiskelijan saamat erityiset opetus- ja opiskelijahuollon palvelut
- ◆ muut henkilökohtaiset palvelu- ja tukitoimet sekä
- ◆ erityisopetuksen perustelut.

HOJKS tulee laatia opiskelijan, tarvittaessa hänen huoltajansa, aikaisemman koulun edustajien sekä opettajien ja opiskelijahuollon asiantuntijoiden kanssa.

Mikäli ammattitaitovaatimuksia on mukautettu, henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan sisältyy henkilökohtainen opetussuunnitelma, jossa määritellään opiskelijan yksilölliset oppimisen tavoitteet. Ne perustuvat hänen opiskelemaansa tutkinnon perusteisiin. Ammatillisessa erityisopetuksessa opetus on suunniteltava siten, että opiskelija mahdollisimman suuressa määrin saavuttaa saman pätevyyden kuin muussa ammatillisessa koulutuksessa. Tavoitteita voidaan mukauttaa opiskelijan edellytysten mukaan joko niin, että kaiken opetuksen tavoitteet on mukautettu, tai mukauttamalla vain yhden tai sitä useamman tutkinnon osan tavoitteet. Opetuksessa tulee keskittyä opiskelijan vahvojen osaamisalueiden tukemiseen, jotta hänelle taataan hyvät mahdollisuudet sijoittua työhön. Erityistä huomiota tulee kiinnittää työssä harjaantumiseen työssäoppimisen jaksojen aikana. Opiskelijalle tulee selvittää, miten hän voi koulutuksen jälkeen saada tarvitsemiaan erityispalveluja.

Opiskelijan edistymistä tulee seurata koulutuksen aikana, ja henkilökohtaisia tavoitteita ja tukitoimia on muutettava tarpeen mukaan. Määräykset erityisopiskelijoiden arvioinnista ovat luvussa 7.10.

8.4 MAAHANMUUTTAJIEN JA ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPETUS

Yleistä

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden, kuten saamenkielisten, romanien ja viittomakielisten opiskelijoiden ammattitaitovaatimukset ovat pääsääntöisesti samat kuin muidenkin opiskelijoiden. Opetuksessa noudatetaan ammatillisen perustutkinnon perusteita.

Opiskelijoita, joiden äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli, tulee tukea etenkin kielten opinnoissa ja erityisin opetusjärjestelyin. Opetuksessa otetaan tarvittaessa huomioon opiskelijoiden tausta, kuten äidinkieli, kulttuuri ja koulutuksen aikana kehittyvä kielitaito. Opetusjärjestelyillä tuetaan opiskelijoiden omaa kielellistä identiteettiä enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaan sisältyy maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden opetusjärjestelyjen toteuttaminen.

Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajilla tarkoitetaan tässä yhteydessä Suomeen muuttaneita ja Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Opetuksessa otetaan tarvittaessa

huomioon maahanmuuton syy, maassaoloaika sekä kehittyvä suomen kielen taito. Opinnot tukevat opiskelijan kasvua sekä suomalaisen että hänen oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Saamenkieliset

Perusopetuksessa aloitettua saamenkielistä opetusta jatketaan mahdollisuuksien mukaan ammatillisessa koulutuksessa. Saamenkielistä opetusta voidaan antaa pohjois-, inarin- ja koltansaamen kielillä. Saamen kieltä voi opiskella äidinkielenä, vaikka opetusta ei muutoin tarjottaisi saamen kielellä.

Romanit

Romanien opetus toteutetaan ottamalla huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetusjärjestelyissä otetaan huomioon romanien kulttuuri. Romanikielen opetusta järjestetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa sovelletaan ammatillisen perustutkinnon perusteita viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Viittomakielien rinnalla käytetään suomea tai ruotsia luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakielisten opetus suunnitellaan niin, että opiskelijan on mahdollista toimia tulkin kanssa. Oppimisympäristöissä otetaan huomioon viittomakielisen tai huonokuuloisen mahdollisuus kommunikoida luontevasti.

Kieltenopetuksen järjestelyt

Seuraavia valtioneuvoston päätöksen (VnP 213/1999) mukaisia opetusjärjestelyjä voidaan soveltaa maahanmuuttajien, saamenkielisten, romanien ja viittomakielisten kielten opinnoissa (äidinkieli, toinen kotimainen kieli, vieras kieli), jos heidän äidinkieltensä on muu kuin suomi tai ruotsi.

Äidinkieli

Jos opiskelijan äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi, voi koulutuksen järjestäjä jakaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 § 2. momentissa säädettyt äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen pakolliset tutkinnon osat säädetystä poikkeavalla tavalla.

Äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen tutkinnon osiin varatut opintoviikot (4 + 1 = 5 ov) voidaan yhdistää ja jakaa joustavasti mahdollisiin opiskelijan oman äidinkielen opintoihin, suomi toisena kielenä -opintoihin ja toisen kotimaisen kielen opintoihin. Suomi toisena kielenä tarkoittaa kieltä, joka on opittu äidinkielen jälkeen suomenkielisessä ympäristössä. Viittomakielisiä opiskelijoita varten on laadittu erikseen suomi viittomakielisille -tutkinnon osa (luku 5).

Opiskelijat voivat opiskella suomen kieltä joko

- 1) suomi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti (luku 5) tai
- 2) äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaisesti (luku 5), jos opiskelijan suomen kielen taidon arvioidaan olevan äidinkielen tasoinen.

Opiskelija, jonka suomen kielen taito ei ole äidinkielen tasoista kaikilla kielitaidon osa-alueilla, opiskelee suomi toisena kielenä -tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Hänen suomen kielen osaamisensa arvioidaan näiden tavoitteiden mukaisesti huolimatta siitä, onko koulutuksen järjestäjä tarjonnut suomi toisena kielenä -opetusta. Koulutuksen järjestäjä voi tarjota ja opiskelijan opiskelusuunnitelmaan voi kuulua molempia edellä mainituista opinnoista. Opiskelija voi siirtyä kesken suomi toisena kielenä -opintojen opiskelemaan suomen kieltä äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaisesti.

Opiskelijoille tulee mahdollisuuksien mukaan järjestää myös hänen oman äidinkielen opetusta. Äidinkielenä voidaan opiskelijan valinnan mukaan (L 630/1998, 12 § 3 mom.) opettaa myös romanikieltä, viittomakieltä tai muuta opiskelijan äidinkieltä. Maahanmuuttajien oman äidinkielen tavoitteet ovat luvussa 5. Opiskelija voi opiskella omaa äidinkieltään joko äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisille opiskelijoille (4 ov) tai vieras kieli (2 ov) -tavoitteiden mukaisesti tai vapaasti valittavina tutkinnon osina.

Jos opiskelija opiskelee äidinkieltä oma äidinkieli vieraskielisille opiskelijoille -tavoitteiden mukaisesti, on hänen opintoihinsa kuuluttava suomen kielen opintoja.

Toinen kotimainen kieli

Opiskelijoiden toisen kotimaisen kielen (ruotsi) opetus järjestetään toisen kotimaisen kielen tavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon opiskelijoiden kielitaidon taso.

Toisen kotimaisen kielen opinnot voidaan myös korvata oman äidinkielen ja suomen kielen opinnoilla vieraskielisillä opiskelijoilla (5 ov), luku 5. Tarvittaessa opetus voidaan järjestää toisen kotimaisen kielen alkeisopetuksena opiskelijan ja alan tarpeista riippuen.

Vieras kieli

Opiskelijan opintoihin on kuuluttava myös vieraan kielen opintoja. Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvan opiskelijan vieras kieli voi olla myös hänen äidinkieltään.

8.5 OPPISOPIMUSKOULUTUS

Oppisopimuskoulutuksesta on voimassa mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 8 §, 17 §), asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 6 §, 7 §) sekä laissa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/1998) on säädetty.

Ammatillisena peruskoulutuksena toteutettavassa oppisopimuskoulutuksessa noudatetaan voimassa olevia tutkinnon perusteita (opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet).

Tutkinnon perusteiden mukaan peruskoulutuksena suoritetusta tutkinnosta tutkintotodistuksen antaa koulutuksen järjestäjä luvun 7.9 määräyksen mukaisesti.

8.6 KODIN JA OPPILAITOKSEN YHTEISTYÖ

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 5 §, 14 §) on säädetty, tulee kodin ja oppilaitoksen yhteistyön järjestämisessä noudattaa seuraavaa:

Nuorille järjestettävässä koulutuksessa koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen tulee olla aloitteellinen myönteisen yhteistyön käynnistämisessä ja ylläpitämisessä opiskelijan vanhempien tai huoltajien kanssa. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö järjestetään niin, että se vahvistaa opiskelijan itsenäisyyttä ja vastuullisuutta, edistää opiskelua sekä mahdollistaa opiskelijalle tuen saannin opiskelijan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia koskevista asioista. Erityistä tukea tarvitsevien sekä eri kie-

li- ja kulttuuritaustaisten opiskelijoiden yksilölliset tarpeet sekä elämänhallinnan ja opiskelun tukeminen tulee ottaa yhteistyössä huomioon.

Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä yhteistyötä opiskelijoiden ohjauksessa huoltajien kanssa koulutuksen aikana ja sen päättyessä. Ohjauksen tulee tukea opiskelijoiden työelämään tai jatko-opintoihin siirtymistä sekä vahvistaa opiskelijoiden elämänhallinnan valmiuksia.

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskeva opetussuunnitelman osa tulee laatia yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan tai -kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoa hoitavien viranomaisten kanssa.

8.7 OPISKELIJAHUOLTO

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 14 §, 28 §, 37 a §) on säädetty opiskelijahuollon järjestämisestä ja opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, tulee noudattaa seuraavaa.

Opiskelijahuollon tavoitteena on luoda turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö ja edistää oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja viihtyisyyttä. Tavoitteena on tukea opiskelijaa sekä säilyttää oppilaitosyhteisön toimintakyky fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta sekä hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa. Opiskelijahuollon tulee edistää oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista sekä ehkäistä koulutuksen keskeytymistä. Nuorten opiskelijoiden kohdalla koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä huoltajien kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa opiskelijahuollon tavoitteiden saavuttamista antamalla opetussuunnitelmassaan toimintaohjeita, jotka edistävät opiskelijoiden terveyttä ja turvallisuutta, erilaisten ongelmien varhaista tunnistamista ja niiden syntymisen ennaltaehkäisyä. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa ohjeita oppilaitosyhteisön toimintaan liittyvien asioiden hoitamisesta, kuten opiskelijan opetukseen osallistumisesta, opinnoissa edistymisen seurannasta ja oppilaitoksen opiskelija-asuntolassa asumisesta. Ennalta ehkäiseviä toimintaohjeita tulee antaa tupakoinnista, päihteiden käytöstä, kiusaamisesta ja häirinnästä. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla kriisisuunnitelma ja toimintaohjeet myös käyttäytymishäiriöiden, väkivallan, tapaturmien, onnettomuuksien ja kuolemantapauksien varalta. Koulutuksen järjestäjän tulee seurata opiskelijahuollon toteutumista ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Opiskelijoita tulee rohkaista osallistumaan ja vaikuttamaan oman oppilaitosyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen. Kaikilla opiskelijoiden kanssa oppilaitosyhteisössä työskentelevillä on vastuuta opiskelijahuollosta. Moniammatillisen opiskelijahuoltohenkilöstön tehtävänä on opiskelijahuollon palveluiden koordinaatio ja kehittäminen.

Opiskelijahuoltoa koskevat opetussuunnitelman osat tulee laatia yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan tai -kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoa hoitavien viranomaisten tai muiden tahojen kanssa. Ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelmaa laadittaessa ottaa huomioon kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa kansanterveystyön ja lastensuojelulain velvoitteet opiskelijahuollon palveluiden järjestämisessä. Samalla tulee sopia syrjäytymistä ehkäisevästä toiminnasta sekä opiskeluterveydenhuollon ja psykososiaalisen tuen asiantuntijapalveluiden järjestämisestä. Palveluiden kehittämisessä tulee hyödyntää opiskelijoiden palautetta.

Ammatillisen koulutuksen aikana opiskelijalle tulee tiedottaa ohjauksen ja opiskelijahuollon toteutuksesta, eri hallinnonalojen palveluista, paikallisista tukiverkostoista ja tutkintokohtaisista terveydentilavaatimuksista. Työssäoppimisen työturvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvistä asioista tulee tiedottaa opiskelijan lisäksi alaikäisen opiskelijan huoltajalle.

Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että opiskelijat tuntevat oppilaitoksessa noudatettavat järjestyssäännöt. Opiskelijan omaa vastuuta tulee korostaa oppilaitoksen sääntöjen ja muiden ohjeiden noudattamisessa.

9.1 PUUTARHA-ALAN KUVAUS JA ARVOPERUSTA

Puutarha-alan tehtävänä on tuottaa turvallisia ja korkealaatuisia tuotteita ja palveluja laajeneville markkinoille. Lähimarkkinoiden puutarhatuotteet ovat ympäristöystävällisiä valintoja ruokapöytään sekä sisä- ja ulkotiloihin. Viihtyisät ja rentouttavat oleskeluympäristöt antavat voimaa ihmisille arki- ja vapaa-aikaan. Ennakkoluulottomat sekä innovatiiviset ratkaisut puutarhojen rakentamisessa ja puutarhakaupan tuotteiden valikoimissa ovat osa puutarhakulttuurin muodostumista. Puutarhuri täyttää asiakkaiden toiveet puutarhan rakentamisessa ja kukkasidontatöiden toteuttajana arkeen ja juhlaan. Kukkien viesti antaa saajalle hyvän mielen ja nostaa tilaisuuksien arvoa. Kädentaitojen ammatissa käytetään fyysistä työtä helpottavia teknisiä työmenetelmiä soveltaen puutarhurin taitoja kasvien kasvattamiseen, ympäristöjen rakentamiseen ja -koristamiseen. Luonnonläheisessä ammatissa ympäristön arvoja kunnioitetaan valitsemalla kestävän kehityksen mukaisia materiaaleja ja työskentelemällä luonnon ehdoilla muuttuvissa olosuhteissa. Puutarha-ala kattaa puutarhatuotannon, viheralan, kukka- sekä puutarhakaupan. Vuodenajat ohjaavat puutarha-alan työtehtäviä ja puutarhurilla on osaaminen työskennellä laajoissa puutarha-alan perustyötehtävissä.

Monipuolisessa puutarhakasvien tuotannossa puutarhuri vastaa kuluttajien kysyntään tuottamalla vihanneksia ja koristekasveja. Tuotanto alkaa suunnittelusta päättyen puhtaisiin ja laadukkaisiin puutarhatuotteisiin. Lähimarkkinoiden puutarhatuotteet ovat terveellisiä ja turvallisia kulutushyödykkeitä. **Puutarhatuotannon osaajat** työskentelevät kukka-, vihannes-, marja- ja hedelmänviljelyn sektoreilla tai taimitarhatuotantoon erikoistuneissa yrityksissä sekä puutarhamyymälöissä. Puutarhatuotannossa voidaan erikoistua erikoismarjojen, yrttien tai sienten viljelyyn. Puutarhakasvien viljelyä puutarhuri kehittää ja toteuttaa käyttämällä korkeatasoista viljelyteknologiaa kasvihuoneessa ja avomaalla. Puutarhatuotannon puutarhureita työskentelee vaihtelevissa tehtävissä työnantajina, työnjohtajina sekä työntekijöinä. Puutarhatuotannon ammattilaiset edustavat arvoja, jotka lisäävät ihmisten hyvinvointia ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä.

Puutarha-alan ammattilainen rakentaa kulutusta kestävää ja oman aikansa kulttuurimaisemaa. Elinympäristöjen viihtyvyys ja turvallisuusvaatimukset korostavat viheralan monipuolista ammattitaitoa viheralueiden suunnittelussa, rakentamisessa, ylläpito- ja kunnossapitotehtävissä. Viheralalla tehdään ympäristön ja käyttötarkoituksen mukaisia pihasuunnitelmia istutuksineen. Viherympäristön suunnittelussa ja toteutuksessa viheralan ammattilainen ottaa huomioon tulevan alueen yllä- ja kunnossapitotöiden helppohoitoisen toteutuksen. Viheralueilla puutarhuri rakentaa suunnitelma-asiakirjojen mukaisia kestäviä kasvillisuusalueita ja käytäviä sekä asentaa laatuvaatimukset täyttäviä kivi- ja puurakenteita. Puutarhuri laatii viheralueiden ylläpitosuunnitelmia ja määrittelee hoidon tason nurmikoiden, istutusten, käytävien, piharakenteiden, leikki- ja oleskelupaikkojen kunnossapidosta määräysten mukaisesti. Viheralan ammattilaisella on tekninen osaaminen hyödyntää fyysisistä työtä helpottavia koneita ja laitteita viheralueiden rakentamis-, yllä- ja kunnossapito töissä. **Viheralan osaajat** työskentelevät viheralueiden rakentamisessa ja ylläpidossa mukaan lukien taajamametsät, golfkentät sekä muut virkistysalueet. Viheralan puutarhureita työskentelee kaupunkien sekä muiden julkisyhteisöiden viheryksiköissä tai toimimalla itsenäisinä yrittäjinä, alihankkijoina tai urakoitsijoina. Puutarhurit ylläpitävät ja rakentavat myös hautausmaiden harmoniaa. Puutarhurin luomassa kauniissa ja toimivassa puutarhassa tai puistossa viihdytään ja nautitaan ympärivuoden.

Kukka- ja puutarhakaupassa puutarhurin tehtävänä on tuotteiden ja palveluiden myynti asiakkaalle. Puutarha-alan kiinnostus sisä- ja ulkotilojen viihtyisyyden nostamiseen on lisääntynyt ja puutarhan hoito on merkittävä rentouttava vapaa-ajan harrastus. Nämä haasteelliset ja laajat puutarhakaupan sektorin tehtävät edellyttävät laajaa osaamistarvetta. Puutarhuri neuvoo ammattitaitoisesti asiakkaan kohteeseen parhaiten soveltuvimmat kasvit ja materiaalit. Ammatissa toimimiseen tarvitaan neuvontatietoja ja -taitoja pihan materiaaleista, koristekasveista, höytykasveista, viherkasveista sekä sidontatöiden materiaaleista. Puutarha-alan ammattilainen sisustaa ja somistaa kasvien avulla sisätiloja ja luo tunnelmaa sidontatöillä arki- ja juhlatilaisuuksiin. Julkisten ja yksityisten sisätilojen sisustuksessa ja somistuksessa kasvien avulla näkyy puutarha-alan ammattilaisen kädentaito ja esteettinen näkemys. **Kukka- tai puutarhakaupan osaajat** työskentelevät kukkakaupoissa ja puutarhamyymälöissä myynti-, neuvonta-, sidonta-, kasvienhoito- ja vihersisustustehtävissä työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana. Puutarhurin täyttää asiakkaan mielikuvat vuodenaikojen sesonkien mukaan.

Kestävän kehityksen periaatteiden mukainen ympäristömyönteinen ja vastuullinen toiminta on alan ammatillisen toiminnan lähtökohta. Alan kehitystä jatkuvasti seuraamalla on mahdollisuus ennakoida ravintoon tai ympäristöön liittyviä riskitekijöitä sekä kulutustapojen muutoksia. Alalla tarvitaan asiantuntevaa ja osaavaa ammattitaitoista laadukasta työvoimaa. Korkeatasoinen teknologia ja alan kansain-

välisen tutkimuksen tulokset voidaan hyödyntää kasvien tuotannossa ja käytössä. Työtä, energiaa ja ympäristöä säästäviä uusia tuotanto-, työ- ja kasvinsuojelumenetelmiä kehitetään jatkuvasti. Ilmastonmuutoksen myötä puutarhakasvien laji- ja lajikevalikoima uudistuu ja monipuolistuu, kasvintuhoojien määrä kasvaa ja vuoden työkiertoon tulee muutoksia.

Puutarha-alan ammattilainen tuntee alalla käytettävät kasvit ja materiaalit sekä niiden ominaisuudet. Hän hallitsee kasvien kasvuun vaikuttavat menetelmät sekä huomioi työssään kasvibiologian ja -fysiologian. Puutarha-alan ammattilainen ymmärtää ja noudattaa työturvallisuuteen kuuluvia lakeja ja määräyksiä sekä edistää omalta osaltaan työyhteisönsä työsuojelua ja -hyvinvointia. Hän ymmärtää oman terveyden ja työkyvyn ylläpitämisen merkityksen. Alan ammattilainen käyttää oman sektorinsa tuotantotiloja, koneita, laitteita ja työvälineitä ja huolehtii niiden toimintakuntoisuudesta. Hän tuntee oman alansa laatujärjestelmät ja viranomaismääräykset.

Puutarha-alan ammattilaisella on laaja alan perusosaaminen, vastuullinen asenne työhön ja hän ymmärtää yrittäjyyden peruseriaatteet. Hän osaa arvioida oman toimintansa kannattavuutta, hinnoitella tuotteita ja palveluja sekä toimia taloudellisesti. Alan monipuolistuessa puutarha-alan ammattilaiselta vaaditaan itsenäisyyttä, omaaloitteisuutta ja päätöksentekotaitoa. Puutarha-alalla vaaditaan markkinoinnin sekä asiakaslähtöisen palvelun osaamista, viestintä- ja tiimityötaitoja. Verkostoituminen edistää uusien kilpailukykyisten tuotteiden ja palvelujen kehittämistä. Kansainvälistyvässä ympäristössä on tunnettava kotimaan markkinoiden ja ammatikäytäntöjen lisäksi yhteistyömaiden vastaavia oloja. Tarpeen mukaan on osattava työskennellä monikulttuurisessa työympäristössä kieli- ja kommunikaatiotaitoisena. EU:n laajeneminen kasvattaa markkinoita, mutta kiristää myös hintakilpailua. Menestyminen edellyttää tuotteilta omaperäisyyttä, korkeaa laatua sekä kustannustehokkuutta. Tämän kehityksen tunteminen on eduksi alan toiminnassa.

Puutarhaelinkeinoon haasteita ovat uusimpaan viljelytekniikkaan perustuvan tuotannon kehittäminen, kotimaisten tuotteiden ja palvelujen markkinoinnin lisääminen, markkinatasapainon edistäminen, yritystalouden suunnittelun ja seurannan kehittäminen, erikois- ja uutuustuotteiden tuotanto- ja markkinointi- sekä ympäristöystävällisten palvelujen menetelmien ja tekniikoiden kehittäminen alalle. Alan ammattilaiselta edellytetään tietoja ja taitoja elinikäisen oppimisen ja ammatillisen kehittämisen ylläpitämiseksi.

TUTKINTOKOHTAISET TERVEYDENTILAVAATIMUKSET AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:ssä. Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus tai vamma ilmeisesti on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijan pääsyä ammatilliseen koulutukseen voidaan rajoittaa vain silloin, kun sairaus objektiivisesti arvioiden estää opinnot tai se vaarantaisi opiskelijan tai muiden turvallisuutta. Sairauden tai vamman opiskelulle aiheuttamat käytännön ongelmat tulee ensisijaisesti pyrkiä ratkaisemaan opetusjärjestelyiden ja opiskelijahuoltopalveluiden avulla.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee tämän lisäksi varmistaa, että opiskelijaksi valitun henkilön terveydentila on sellainen, että hän voi selviytyä myös koulutukseen kuuluvasta työpaikoilla tapahtuvasta oppimisesta, kuten alan tehtävissä toimiminen ja tutkinnon ammattitaitovaatimusten saavuttaminen edellyttävät.

Opiskelijan oikeusturvan kannalta on perusteltua, että häntä ei valita sellaiseen koulutukseen, jonka mukaisissa tehtävissä hän ei terveydentilansa vuoksi voisi toimia. Opiskelijavalintaa tehtäessä on otettava huomioon ammatteihin ja työhön sisältyvät moninaiset tehtävät. On mahdollista, että saman tutkinnon sisällä voi olla tutkinnon osia, jotka edellyttävät erilaisia terveydentilavaatimuksia ja mahdollistavat täten opiskelijalle yksilöllisiä ratkaisuja koulutuksen suorittamiseen.

Jotta opiskelijavalinta onnistuisi opiskelijan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla, koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa perustutkinnon ja koulutusalan terveydentilaa koskevista vaatimuksista ja edellytyksistä sekä mahdollisista terveydellisistä riskeistä opiskelijaksi hakeutuville hakuoppaissa ja opiskelijavalintatilaisuudessa. Opiskelijaksi hakeutuvan oma kuvaus nykyhetken terveydentilastaan ja mahdollisen sairauden hoitotilanteesta riittää pääsääntöisesti valintatilanteessa.

Mikäli koulutusalan tai tutkinnon oma lainsäädäntö tai alan erityispiirteet edellyttävät opiskelijaksi valitulta lääkärintodistusta opiskelijan terveydentilasta, riittää siihen lääkärintodistuksen merkintä alalle soveltuvuudesta. Opiskelijaksi ottaminen on ehdollinen lääkärintodistuksen esittämiseen saakka.

Opiskelijan sairaus tai vammautuminen ei saa keskeyttää opiskelijan koulutusta tai johtaa harkitsemattomaan koulutusammatin tai -alan vaihtoon. Sairaudesta tai vammautumisesta koulutuksen toteutumiseksi aiheutuvat käytännön ongelmat tulee voida ratkaista ensisijaisesti opiskelijalle sopivilla yksilöllisillä opetusjärjestelyillä ja henkilökohtaistamisella. Opintojen ohjaus, opiskelijan tuki, ergonomisiin työtapoihin ja apuvälineiden käyttöön ohjaaminen edistävät koulutuksen suoritta-

mista. Opiskelijan sairastuessa tai vammautuessa opiskelijahuollon ja opiskeluterveydenhuollon kanssa tehtävä yhteistyö on välttämätöntä.

Kaikissa tilanteissa, joissa käsitellään ja tallennetaan henkilötietolaissa arkaluonteisiksi määriteltyjä henkilötietoja, kuten opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja, koulutuksen järjestäjän tulee noudattaa säädösten edellyttämää huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa.

Puutarha-alalla ja puutarha-alan koulutuksessa edellytetään henkilöltä työn kuormitukseen riittävää fyysistä ja henkistä kuntoa. Henkilöllä ei saa olla sellaisia synnynäisiä tai hankittuja sairauksia, jotka vaarantaisivat hänen oman tai muiden lähellä työskentelevien terveyden tai turvallisuuden. Henkilön sopivuutta erilaisiin työtehtäviin voidaan joutua harkitsemaan oireiden ja toiminnan vajavuuden perusteella mm. seuraavissa sairauksissa:

- ◆ allergia
- ◆ astma
- ◆ epilepsia
- ◆ näön heikkous
- ◆ vakava tuki- ja liikuntaelimestön sairaus.

9.3 AMMATTITAITOVAATIMUKSET, ARVIOINNIN KOHTEET JA YLEISET ARVIOINTIKRITEERIT

Tämän luvun ammattitaitovaatimusten määrittely sekä arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit on tarkoitettu koulutuksen järjestäjien avuksi, kun laaditaan sellaisten tutkinnon osien opetussuunnitelmia, joita ei ole tutkinnon perusteissa määritelty.

Ammatilliset tutkinnon osat muodostetaan ja nimetään työkokonaisuuksien mukaan. Ammattitaitovaatimukset kuvataan konkreettisenä työn tekemisenä. Arviointikriteerit määritellään arvioinnin kohteittain kolmelle tasolle: tyydyttävä T1, hyvä H2 ja kiitettävä K3.

Seuraavassa olevat arviointikriteerit on tarkoitettu ohjeellisiksi siten, että niitä sovelletaan ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) tavoitteiden ja ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten mukaisesti. Esitetyt kriteerit kohdennetaan aina kyseessä olevan tutkinnon osan vaatimuksiin eli kriteereissä esitetty työ tarkoittaa aina ko. tutkinnon osaan sisältyvää työtä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Arvioidaan oman työn suunnittelua, työsuorituksen arviointia ja oman toiminnan kehittämistä.	suunnittelee työtään, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	suunnittelee oman työnsä	suunnittelee itsenäisesti vastuullaan olevia töitä ja tehtäviä
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa ja selviytyy uusista ja muuttuvista tilanteista oma-aloitteisesti	arvioi työnsä onnistumista, perustelee arviotaan ja arvioi sekä kehittää työskentelytapojaan ja työympäristöönsä
Arvioidaan työkokonaisuuden toteuttamista, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta.	toimii tutuissa työtehtävissä	ottaa huomioon työskentelyssään työnsä kokonaisuuden (<i>esim. mistä alkaa, mihin päätetään ja mitä välineitä ym. työssä tarvitaan</i>)	ottaa huomioon työnsä kokonaisuuden toimintaympäristönsä ja oman työnsä osana sitä
	työskentelee siten, että työn lopputulos on hyväksyttävissä työn suunnitelman tai laatutavoitteiden mukaisesti	työskentelee siten, että työn lopputulos sisältää työtehtävän erityisvaatimuksia	työskentelee työpaikan erityisvaatimusten mukaisesti siten, että työn lopputulos on tavoitteiden mukainen
	tarvitsee työvaiheissa eteneemisessä ajoittaista ohjausta	etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan
	noudattaa työohjeita, työaikoja, sopimuksia sekä neuvottelee poikkeamista.	tekee annetut tehtävät omatoimisesti ja huolehtii työtehtävistään alusta loppuun ja vastaa omasta työsuudesta.	tekee omalla vastuualueellaan omatoimisesti muitakin kuin annettuja työtehtäviä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Arvioidaan työtehtävään ja työympäristöön soveltuvan työmenetelmän ja työvälineiden sekä materiaalien valintaa ja käyttöä.	käyttää työhönsä liittyviä keskeisimpiä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja toistuvissa työtilanteissa, mutta tarvitsee joidenkin osalta ohjausta (<i>menetelmät, välineet, materiaalit määritellään tutkinnon osittain</i>).	käyttää työhönsä liittyviä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja omatoimisesti työtilanteissa.	valitsee työhönsä sopivimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit ja käyttää niitä sujuvasti vaihtelevissa työtilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Arvioidaan työssä tarvittavan tiedon hallintaa ja soveltamista	käyttää tavallisimpien menetelmien, välineiden ja materiaalien käytön perustana olevaa tietoa toistuvissa työtilanteissa (<i>eli ne menetelmät, välineet ja materiaalit, jotka on määriteltävä kohteessa 2</i>), mutta tarvitsee ohjausta tiedon hankinnassa ja soveltamisessa.	hankkii ja käyttää työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti.	hankkii ja käyttää itsenäisesti tietoa työssään vaihtelevissa työtilanteissa ja perustelee työhön liittyviä ratkaisujaan hankkimansa tiedon pohjalta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot a) Omana ryhmänään kohdassa 4 arvioitavat neljä avaintaitoa	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu Arvioidaan omaa osaamista työn tekijänä ja työn kehittämistä, ongelmien ratkaisemista sekä valintojen ja päätösten tekemistä.	hakee ohjattuna tietoa	hakee tietoa ohjeiden mukaan	hakee itsenäisesti tietoa
	suunnittelee työtään, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	suunnittelee oman työnsä ja arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa	suunnittelee itsenäisesti vastuullaan olevia tehtäviä ja arvioi osaamistaan ja työnsä onnistumista sekä perustelee arviotaan
	arvioi työnsä onnistumista	ottaa vastaan palautetta ja toimii palautteen mukaisesti	arvioi ja kehittää työskentelytapojaan ja työympäristöään
	selviytyy tutuista tilanteista, mutta muuttuvissa ja valintatilanteissa tarvitsee ohjausta ja tukea	selviytyy muuttuvista ja valintatilanteista omaaloitteisesti	kehittää toimintaansa saamansa palautteen pohjalta
			toimii erilaisissa tilanteissa itsenäisesti, tilanteeseen sopivasti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja

Vuorovaikutus ja yhteistyö Arvioidaan toimintaa vuorovaikutustilanteissa ja yhteistyökykyä.	noudattaa vuorovaikutustilanteisiin annettuja ohjeita toimiessaan omassa oppimis- ja työyhteisössään	toimii tilanteen vaatimalla tavalla omassa oppimis- ja työyhteisössään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	ilmaisee selkeästi asiansa ja tuo rakentavasti esille erilaisia näkökantoja
	tekee työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee omatoimisesti työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät	toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti ja tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisön ja ryhmän jäsenenä
	toimii tutussa työyhteisössä ja ryhmässä ja pyytää tarvittaessa apua muilta	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja ryhmässä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän
Ammattietiikka Arvioidaan toimintaa ammattietiikan, ammatin arvoperustan ja tehtyjen sopimusten mukaisesti.	noudattaa annettuja eettisiä ohjeita ja aikatauluja	noudattaa annettuja eettisiä ohjeita, sopimuksia ja sää-döksiä sekä aikatauluja	toimii työyhteisön arvojen, tavoitteiden, eettisten ohjeiden, sopimusten ja sää-dösten mukaisesti vaihtelevissa tilanteissa sekä noudattaa aikatauluja
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky Arvioidaan terveyttä ylläpitävää ja turvallista toimintaa sekä toimintakyvyn ylläpitoa.	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen tai muille	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden
	varmistaa turvallisuuden ohjeiden mukaisesti	varmistaa turvallisuuden	varmistaa turvallisuuden ja tiedottaa havaitsemistaan vaaroista ja riskeistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä
	työskentelee pääsääntöisesti ergonomisesti oikein	työskentelee ergonomisesti oikein	käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian
Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen), liikunnan (1 ov) ja terveystiedon (1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen laaditaan tarvittaessa kunkin alan tarpeen mukaiset terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.			

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. b) Muut elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija		
Aloitekyky ja yrittäjäys Arvioidaan tavoitteellista, taloudellista ja tuloksellista toimintaa ja itsensä johtamista.	Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon (1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä sekä ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukseen sisällytetyn yrittäjäyysosan (5 ov) ammattitaitovaatimuksissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukseen on laadittu tarpeen vaatiessa kunkin alan edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.		
Kestävä kehitys Arvioidaan teknologisten, taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen periaatteiden noudattamista.	noudattaa ohjatusti alalla vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	noudattaa alalla vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	noudattaa itsenäisesti alalla vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja ja tuo esille kehittämistarpeita
Estetiikka Arvioidaan esteetiikan huomioon ottamista työssä	työskentelee ohjatusti alan esteettisten periaatteiden, työympäristön viihtyisyyden ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden mukaisesti	työskentelee alan esteettisten periaatteiden, työympäristön viihtyisyyden ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden mukaisesti	hyödyntää monipuolisesti työssään alan esteettisiä periaatteita – toimii työympäristön viihtyisyyteen ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden edistämiseksi
Viestintä ja mediaosaaminen Arvioidaan kriittisyyttä mediatuotteiden tunnistamisessa, havainnoinnissa ja tulkinnassa sekä media- ja viestintäteknologian käyttämistä	Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) äidinkielen (4 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen on laadittu tarpeen vaatiessa kunkin alan vaatimusten mukaiset viestintä- ja mediaosaamisen ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.		
Matematiikka ja luonnontieteet Arvioidaan työn edellyttämää laskutaitoa sekä työssä tarvittavaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksien hallintaa.	Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) matematiikan (3 ov), fysiikan ja kemian (2 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen on laadittu kunkin alan tarpeen mukaiset matematiikan ja luonnontieteiden ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.		

<p>Teknologia ja tietotekniikka</p> <p>Arvioidaan teknologian ja tietotekniikan hyödyntämistä ammattialalla sekä tekniikan hyötyjen, rajoitusten ja riskien huomioon ottamista.</p>	<p>käyttää ammatissaan tarvittavia tavanomaisia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä toistuvissa työtilanteissa, tarvitsee joskus ohjausta</p>	<p>käyttää ammatissaan tarvittavia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä toistuvissa työtilanteissa</p>	<p>hyödyntää monipuolisesti ammatissaan tarvittavia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä</p>
	<p>valitsee tarvittavat koneet ja laitteet ohjattuna ja tunnistaa riskit.</p>	<p>valitsee sopivat koneet ja laitteet ja tunnistaa niiden käyttöön liittyvät riskit.</p>	<p>valitsee itsenäisesti sopivat koneet ja laitteet ja tunnistaa niiden käyttöön liittyvät rajoitukset ja riskit.</p>
	<p>Tietotekniikka todentuu yhteisten opintojen (yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto 1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin on laadittu kunkin alan tarpeen mukaiset teknologian ja tietotekniikan ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		
<p>Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit</p> <p>Arvioidaan osallistumista yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon eri taustan omaavien ihmisten kanssa sekä työntekijää ja kansalaista koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien mukaista toimintaa.</p>	<p>Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon (1 ov) sekä äidinkielen (4 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi on laadittu tarpeen mukaan jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin kunkin alan tämän avaintaidon edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		

9.4 SUOSITUSLISTA KASVEISTA PUUTARHALOUDEN PERUSTUTKINNOSSA

Suositus tunnistettavista kasveista tutkinnon osassa 4.1.1 Työskentely puutarhalalla

1 Rikkakasvit

Kertarikkakasvit

- ◆ lutukka
- ◆ jauhosavikka
- ◆ peltoukonnauris
- ◆ kiertotatar
- ◆ peltoemäksi
- ◆ peltopillike
- ◆ kirjopillike
- ◆ karheapillike
- ◆ peltomatar
- ◆ punapeippi
- ◆ linnunkaali
- ◆ pihasaunio
- ◆ peltolemmikki
- ◆ kylänurmikka
- ◆ pihatatar
- ◆ peltoretikka
- ◆ tahmeavillakko
- ◆ peltovillakko
- ◆ peltohatikka
- ◆ pihatähtimö
- ◆ peltotaskuruoho
- ◆ peltoisaunio
- ◆ rautanokkonen
- ◆ pelto-orvokki

Kestorikkakasvit

- ◆ vuohenputki
- ◆ pelto-ohdake
- ◆ juolavehnä
- ◆ maitohorsma
- ◆ peltokorte
- ◆ maahumala
- ◆ piharatamo
- ◆ ukontatar
- ◆ ketohanhikki
- ◆ rönsyleinikki
- ◆ rikkanenätti
- ◆ ahusuolaheinä
- ◆ poimuhierakka
- ◆ hevонhierakka
- ◆ peltopähkämö
- ◆ peltovalvatti

- ◆ voikukat
- ◆ valkoapila
- ◆ leskenlehti
- ◆ nokkonen

Muut ruohomaiset

- ◆ siankärsämö
- ◆ ojakärsämö
- ◆ poimulehdet
- ◆ karhunputki
- ◆ koiranputki
- ◆ pujo
- ◆ harakankello
- ◆ kissankello
- ◆ jokapaikansara
- ◆ ruiskaunokki
- ◆ ahdekaunokki
- ◆ huopaohdake
- ◆ piikkiohdake
- ◆ metsäkorte
- ◆ mesiangervo
- ◆ paimenmatara
- ◆ ahomatara
- ◆ keltamatara
- ◆ sarjakeltanot
- ◆ särmäkuisma
- ◆ niittynätkelmä
- ◆ syysmaitainen
- ◆ päivänkakkara
- ◆ ranta-alpi
- ◆ nuokkuhelmikkä
- ◆ luhtalemmikki
- ◆ niittynurmikka
- ◆ niittyleinikki
- ◆ keltamaksaruoho
- ◆ heinätahtimö
- ◆ pietaryrtti
- ◆ alsikeapila
- ◆ puna-apila
- ◆ nurmitädyke
- ◆ hiirenvirna

2 Vihannekset ja maustekasvit

Juuri- ja mukulavihannekset

- ◆ mukulaselleri
- ◆ punajuurikas (punajuuri)
- ◆ lanttu
- ◆ nauris
- ◆ porkkana
- ◆ palsternakka
- ◆ retiisi

Lehti- ja versovihannekset

- ◆ kukkakaali
- ◆ keräkaali, punakaali
- ◆ ruusukaali
- ◆ kyssäkaali (kaalirapi)
- ◆ parsakaali
- ◆ kurttikaali (savoiijinkaali)
- ◆ salaattikiinakaali
- ◆ ruokasipuli (kepasipuli)
- ◆ punasipuli
- ◆ purjo
- ◆ valkosipuli
- ◆ ruohosipuli
- ◆ keräsalaatti
- ◆ lehtisalaatti
- ◆ pinaatti
- ◆ ruotiselleri
- ◆ tarharaparperi

Vihanneshedelmät

- ◆ (ruoka)paprika
- ◆ kurkku
- ◆ jättikurpitsa
- ◆ kurpitsa
- ◆ tomaatti

Siemenvihannekset

- ◆ pensaspapu
- ◆ silpodyinherne

Maustekasvit

- ◆ tilli
- ◆ maustekirveli
- ◆ rakuuna

- ♦ iisoppi
- ♦ liperi (lipstikka)
- ♦ sitruunamelissa
- ♦ piparminttu
- ♦ viherminttu
- ♦ maustebasilika
- ♦ mäkimeirami (oregano)
- ♦ kähäräpersilja
- ♦ ryytisalvia
- ♦ timjami, tarha-ajuruoho

3 Viljellyt hedelmät ja marjat

- ♦ marja-aronia
- ♦ japaninruusukvitteni
- ♦ puutarhamansikka
- ♦ tyrni
- ♦ tarhaomenapuu
- ♦ hapankirsikka
- ♦ luumu
- ♦ mustaherukka
- ♦ viherherukka
- ♦ puna- ja valkoherukka
- ♦ karviainen
- ♦ mesimarja
- ♦ vadelma
- ♦ pensasmustikka

4 Puuvartiset koristekasvit

- ♦ (metsä)vaahtera
- ♦ mongolianvaahtera
- ♦ kiinanlaikkuköynnös
- ♦ balkaninhevostastanja
- ♦ tervaleppä
- ♦ harmaaleppä
- ♦ isotuomipihlaja
- ♦ (lännen)piippuköynnös
- ♦ koristearonia
- ♦ japaninhappomarja
- ♦ rauduskoivu
- ♦ hieskoivu
- ♦ siperianhernepensas
- ♦ japaninruusukvitteni
- ♦ alppikärhkö
- ♦ jalokärhkö
- ♦ keltakirjokanukka
- ♦ korallikanukka
- ♦ keltaoksanukka
- ♦ kiiltotuhkapensas
- ♦ aitaorapihlaja
- ♦ pensashanhikki

- ♦ (lehto)saarni
- ♦ tyrni
- ♦ köynnöshortensia
- ♦ syyshortensia
- ♦ kaunokuusama
- ♦ sinikuusama
- ♦ tuoksuköynnöskuusama
- ♦ rusokuusama
- ♦ mahonia
- ♦ marjaomenapensas
- ♦ (säleikkö)villiviini
- ♦ imukärhkövilliviini
- ♦ jasmike
- ♦ lännenheisiangervo
- ♦ palsamipoppeli
- ♦ metsähaapa
- ♦ hapankirsikka
- ♦ tuomi
- ♦ purppuratuomi
- ♦ pilvikirsikka
- ♦ (metsä)tammi
- ♦ alppiruusu, atsalea
- ♦ taikinanmarja
- ♦ kultaherukka
- ♦ nukkeruusu
- ♦ juhannusruusu
- ♦ kurtturuusu
- ♦ valamonruusu
- ♦ tuoksuvatukka
- ♦ hopeasalava
- ♦ terijoensalava
- ♦ terttuselja
- ♦ viitapihlaja-angervo
- ♦ kotipihlaja
- ♦ suomenpihlaja
- ♦ (idän)koivuangervo
- ♦ (idän)virpiangervo
- ♦ norjanangervo
- ♦ keijuangervo
- ♦ seppelvarpu
- ♦ valkolumimarja
- ♦ puistosyreeni
- ♦ pihasyreeni
- ♦ metsälehmus
- ♦ puistolehmus
- ♦ vuorijalava
- ♦ kynäjalava
- ♦ koiranheisi
- ♦ siperianpihta
- ♦ (koti)kataja

- ♦ siperianlehtikuusi
- ♦ tuivio
- ♦ (metsä)kuusi
- ♦ kartiovalkokuusi
- ♦ serbiankuusi
- ♦ okakuusi, hopeakuusi
- ♦ vuorimänty
- ♦ makedonianmänty
- ♦ (metsä)mänty
- ♦ douglaskuusi
- ♦ kartiomarjakuusi
- ♦ kanadantuija

5 Perennat

- ♦ kultakärsämä
- ♦ tarhaukonhattu
- ♦ kaitaröyhytatar
- ♦ rönsyakankaali
- ♦ arovuokko
- ♦ kaukasianpitkäpalko
- ♦ isotöyhtöangervo
- ♦ alppiasteri
- ♦ jaloangervo
- ♦ herttavuorenkilpi
- ♦ karpaattienkello
- ♦ hopeahärkki
- ♦ syyskaunosilmä
- ♦ jaloritarinkannus
- ♦ kesäpikkusydän
- ♦ mooseksenpalavapensas
- ♦ kevätvuohenjuuri
- ♦ kivikkoalvejuuri
- ♦ kaunopunahattu
- ♦ jalokallioinen
- ♦ kultatyräkki
- ♦ japanintatar
- ♦ verikurjenpolvi
- ♦ tarhapäivänlilja
- ♦ jättiputki
- ♦ kirjokuunlilja
- ♦ hämykuunlilja
- ♦ humala
- ♦ saksankurjenmiekkä
- ♦ siperiankurjenmiekkä
- ♦ särkynytsydän
- ♦ isopäivänkakkara
- ♦ (noro)punatähkä
- ♦ kallionauhus
- ♦ valtikkanauhus
- ♦ ruskolilja

- ♦ tiikerinlilja
- ♦ komealupiini
- ♦ suikeroalpi
- ♦ (pohjan)rantakukka
- ♦ kotkansiipi
- ♦ punaväriminttu
- ♦ tummahelmitilja
- ♦ kevätkaihonkukka
- ♦ jalopioni
- ♦ siperianunikko
- ♦ syysleimu
- ♦ sammalleimu
- ♦ palloesikko
- ♦ sormivaleangervo
- ♦ patjarikko
- ♦ keltamaksaruoho
- ♦ kaukasianmaksaruoho
- ♦ kattomehitähti
- ♦ tarhapiisku
- ♦ punapietaryrtti
- ♦ tarhakullero
- ♦ pikkutalvio
- ♦ sarviorvokki
- ♦ rönsyansikka

6 Leikkokukat ja -vihreät

- ♦ hienohelma
- ♦ unelma
- ♦ kevätsahrami
- ♦ krysanteemi
- ♦ leikkoneilikka
- ♦ preeriaeustoma
- ♦ isosalali
- ♦ gerbera
- ♦ gladiolus
- ♦ isoauringonkukka
- ♦ tuoksuherne
- ♦ valkolilja
- ♦ sini-ikiviuhko
- ♦ valkoikiviuhko
- ♦ tarhaleukojja
- ♦ keltanarsissi
- ♦ ruusut
- ♦ nahkasanikka
- ♦ sininuppi
- ♦ tulppaanit

7 Ruukkukasvit

- ♦ mukulabegonia
- ♦ neitobegonia
- ♦ morsiuskello
- ♦ krysanteemi
- ♦ syklaami
- ♦ joulutähti
- ♦ jaloritarinkukka
- ♦ hyasintti
- ♦ tulilatva
- ♦ ruukkunarsissi
- ♦ (koti)pelargoni
- ♦ kääpiöesikko
- ♦ ruukkuatsalea
- ♦ paavalinkukka

8 Viherkasvit

- ♦ malakanlaikkuvehka
- ♦ kirjolaikkuvehka
- ♦ koristeananas
- ♦ andrenflamingokukka
- ♦ tuonenkielo
- ♦ pesäraunioinen
- ♦ kuningasbegonia
- ♦ nuokkupapinkaura
- ♦ sirovuoripalmu
- ♦ viherrönsylilja
- ♦ kirjorönsylilja
- ♦ kuningaskissus
- ♦ rahapuu
- ♦ täpläkirjovehka
- ♦ juovatraakkipuu
- ♦ tuoksutraakkipuu
- ♦ reunustraakkipuu
- ♦ kultaköynnös
- ♦ limoviikuna
- ♦ kumiviikuna
- ♦ (euroopan)muratti
- ♦ pikkukentiapalmu
- ♦ paavonnukkumatti
- ♦ jättipeikonlehti
- ♦ sulkasaniaiset
- ♦ pullojukka
- ♦ kilpimuori
- ♦ uurremuori

9 Yksivuotiset viheralueiden kasvit

- ♦ sinitähtönen
- ♦ leijonankita
- ♦ marketta
- ♦ pauliinabegonia
- ♦ kesäbegonia
- ♦ koristekaali
- ♦ tarhakehäkukka
- ♦ kiinanasteri
- ♦ sulosilkkipukka
- ♦ tarhadaalia
- ♦ kiinanneilikka
- ♦ (pallero)verenpisara
- ♦ kyynelverenpisara
- ♦ rusoikkikukka
- ♦ herttaikkikukka
- ♦ sateenkaaripalsami
- ♦ ahkeraliisa
- ♦ sinilobelia
- ♦ tuoksupielus
- ♦ koristetupakka
- ♦ riippapelargoni
- ♦ (koti)pelargoni
- ♦ tarhapetunia
- ♦ risiini
- ♦ härmesalvia
- ♦ tulisalvia
- ♦ siniviuhka
- ♦ hopeavillakko
- ♦ isosamettikukka
- ♦ ryhmäsamettikukka
- ♦ kääpiösamettikukka
- ♦ isoköynnöskrassi
- ♦ riippaverbena
- ♦ tarhaorvokki
- ♦ jättiolkikukka
- ♦ isotsinnia